

Cuprins

1. Rezumat executiv	3
2. Aspecte introductive	4
2.1. Introducere	4
3. Contextul planificării – analiza diagnostic a localității	7
3.1. Caracterizarea istorică, geografică și hidrografică a comunei.....	7
3.2. Infrastructura și teritoriul comunei	10
3.2.1. Teritoriul comunei	10
3.2.2. Fondul locativ al comunei	12
3.2.3. Infrastructura comunei	15
3.3. Mediul înconjurător	19
3.3.1. Calitatea mediului (apă, aer, sol)	19
3.3.2. Managementul deșeurilor	19
3.3.3. Spațiile verzi	20
3.4. Capital uman, demografie, educație, cultură și sănătate.....	21
3.4.1. Demografie	21
3.4.2. Educație.....	31
3.4.3. Starea de sănătate a populației	41
3.4.4. Cultură, recreere și sport	43
3.4.5. Asistență și incluziune socială	45
3.5. Situația economică a comunei	46
3.5.1. Antreprenoriat	47
3.5.2. Piața forței de muncă.....	56
3.5.3. Turism.....	65
3.5.4. Agricultură.....	70
3.6. Administrația locală și sectorul ONG local	78
3.6.1. Sectorul ONG local.....	86
Obiectivele principale din Statutul AES	88
4. Profilul strategic al localității.....	92
4.1. Analiza SWOT a comunei Sâncraiu	92
4.1.1. Cadru metodologic și conceptual.....	92
4.1.2. Analiza SWOT a comunei Sâncraiu.....	95
5. Direcții strategice de dezvoltare.....	99

5.1.	Contextul european, național, județean al planificării	99
5.1.1.	Cadrul general al planificării	99
5.1.2.	Contextul european al planificării – Documentul strategic Europa 2020.....	99
5.1.3.	Contextul național al planificării – Planul Național de Reformă 2015-2016	101
5.1.4.	Contextul național al planificării – Planul Național de Dezvoltare Rurală 2014-2020	103
5.1.5.	Contextul județean al planificării – Strategia de dezvoltare a Județului Cluj 2014-2020	104
5.1.6.	Contextul planificării - Concluzii.....	107
5.2.	Principii de planificare strategică.....	107
5.2.1.	Integrarea socială și egalitatea de șanse.....	107
5.2.2.	Sustenabilitate	107
5.2.3.	Actorii implicați.....	108
5.3.	Probleme și domenii cheie ale dezvoltării	108
5.4.	Puncte de plecare în elaborarea planurilor strategice de dezvoltare.....	110
5.5.	Viziune	111
5.6.	Direcții generale de dezvoltare.....	111
5.7.	Operaționalizarea principalelor direcții de dezvoltare.....	112
5.8.	Oportunități de finanțare.....	115
5.8.1.	POSSIBILITĂȚI DE FINANȚARE DIN FONDURI EUROPENE PRIN PROGRAMUL NAȚIONAL DE DEZVOLTARE RURALĂ (PNDR) 2014-2020.....	116
5.8.2.	POSSIBILITĂȚI DE FINANȚARE DIN FONDURI EUROPENE PRIN PROGRAMUL OPERAȚIONAL COMPETITIVITATE (POC) 2014-2020.....	139
5.8.3.	POSSIBILITĂȚI DE FINANȚARE DIN FONDURI EUROPENE PRIN PROGRAMUL OPERAȚIONAL CAPITAL UMAN (POCU) 2014-2020.....	143
5.8.4.	POSSIBILITĂȚI DE FINANȚARE DIN FONDURI EUROPENE PRIN PROGRAMUL OPERAȚIONAL REGIONAL (POR) 2014-2020.....	169
6.	Anexe	176

1. Rezumat executiv

Strategia de Dezvoltare a comunei Sâncraiu 2015-2020 a fost elaborat de către SC IDEACONSULT SRL în perioada iulie-octombrie 2015 în colaborare cu echipa de lucru din cadrul Primăriei Sâncraiu. Documentul reprezintă planul strategic care va sta la baza dezvoltării comunei în perioada validității acestuia. Proiectele de dezvoltare elaborate și implementate de către autoritățile locale vor fi în concordanță cu prezenta strategie.

Strategia de Dezvoltare a comunei Sâncraiu 2015-2020 este structurată în cinci capitole majore, după cum urmează: 1. Rezumat executiv, 2. Aspecte introductive, 3. Contextul planificării – analiza diagnostic a localității, 4. Profilul strategic al localității și 5. Direcții strategice de dezvoltare. S-a pus un accent deosebit pe coerența dintre datele prezentate în analiza diagnostic a localității și direcțiile strategice de dezvoltare, astfel că toate direcțiile de dezvoltare au la bază nevoi și probleme reale, identificate în cadrul cercetărilor efectuate. Trei mari tipuri de date s-au colectat în procesul de elaborare a prezentului document. Pe de o parte, au fost colectate date despre comuna Sâncraiu, date obținute în mare parte de la Primăria Sâncraiu, respectiv date culese de la Institutul Național de Statistică, aplicația Tempo Online și aplicația eDemos, Recensământul Populației și al Locuințelor 2011, Recensământul Agricol 2010, Lista Firmelor, date din documentele Primăriei Sâncraiu, respectiv date din documentele relevante la nivel județean și național în domeniul dezvoltării și planificării strategice. Pe de altă parte, în cazul datelor primare (realizate în cadrul proiectului) putem vorbi despre două surse de informații obținute: pe de o parte, informații din survey-ul efectuat pentru fundamentarea prezentei strategii, pe de altă parte, informații relevate în cadrul interviurilor focus-grup cu elita locală, antreprenorii și proprietarii de unități de cazare turistică.

Datele din analiza diagnostic a comunei, resursele, problemele, oportunitățile și riscurile identificate în analiza SWOT, cadrul strategic aflat în vigoare la nivel european, național și județean, principiile planificării strategice și domeniile problematice ce necesită intervenție, au stat la baza elaborării direcțiilor strategice identificate. Astfel, considerăm că prezenta strategie răspunde la probleme și nevoi locale reale, și prin urmarea direcțiilor strategice și prin îndeplinirea obiectivelor strategice se va ajunge la o dezvoltare durabilă și sustenabilă a comunei. De pe urma acestei dezvoltări vor beneficia toți membrii comunității locale.

Viziunea propusă de prezenta strategie, care trebuie atinsă la sfârșitul perioadei de valabilitate poate fi formulată în felul următor:

Sâncraiu este o comună cu o economie diversă, bazată pe turism rural dezvoltat, cu servicii conexe și complementare, pe multitudinea de IMM-uri, și pe o agricultură dezvoltată, care oferă multe produse locale tradiționale pieței de desfacere internaționale. Brandul comunei este dezvoltat și puternic, produsele și serviciile acestuia sunt la mare căutare și au un nivel calitativ superior. Administrația locală este un real sprijin pentru comunitate, implementează o multitudine de proiecte, iar comuna este un centru cultural și educațional în regiune.

2. Aspecte introductive

2.1. Introducere

Documentul de față, Strategia de Dezvoltare a comunei Sâncraiu 2015-2020 este un document strategic, bazat pe date empirice. Au fost colectate date primare și secundare despre comună și comunitatea care trăiește aici prin elaborarea unui survey pentru a măsura diferitele aspecte ale populației, prin realizarea unor focus grupuri cu membrii elitei locale. Două grupuri au fost considerate cheie în ceea ce privește dezvoltarea comunității: antreprenori și antreprenori în domeniul turismului. Au fost realizate interviuri semi-structurate cu actorii locali, respectiv au fost colectate date secundare de la Primăria Sâncraiu, Institutul Național de Statistică, aplicația Tempo Online și aplicația eDemos, Recensământul Populației și al Locuințelor 2011, Recensământul Agricol 2010, Lista Firmelor, respectiv date din documentele relevante la nivel județean și național în domeniul dezvoltării și planificării strategice. Astfel, considerăm că s-au luat în considerare toate datele disponibile în cadrul analizei diagnostic a comunității, respectiv în cadrul elaborării obiectivelor strategice.

Documentul oferă cadrul strategic pentru dezvoltarea comunei în următorii cinci ani, perioada fiind corelată cu documentele strategice în vigoare la nivel european și național, mai exact Strategia EU 2020, respectiv Planul Național de Reformă și Planul Național de Dezvoltare Rurală 2014-2020. Documentul este un instrument care trebuie

folosit mai ales la nivelul administrației locale, însă planul de dezvoltare se referă la comunitatea în sine.

2.2. Aspecte metodologice și deontologice

Metodologia folosită la elaborarea prezentei strategii are caracteristica principală complementaritatea: metodele de cercetare folosite se completează reciproc, analiza și concluziile prezentate sunt validate din mai multe surse de date.

Studiul de față este un document empiric, fundamentat pe date empirice, colectate în diferitele faze ale cercetării. Colectarea datelor s-a bazat pe tehnica triangulării, datele de diferite feluri se completează reciproc, astfel se conturează o imagine adecvată despre comuna Sâncraiu și diferitele aspecte a acesteia.

Trei mari tipuri de date s-au colectat în procesul de elaborare a prezentului document. Pe de o parte, au fost colectate date secundare (date care nu au fost realizate de echipa de cercetare, ci numai colectate) despre comuna Sâncraiu, date obținute în mare parte de la Primăria Sâncraiu, respectiv date culese de la Institutul Național de Statistică, aplicația Tempo Online și aplicația eDemos, Recensământul Populației și al Locuințelor 2011, Recensământul Agricol 2010, Lista Firmelor, date din documentele Primăriei Sâncraiu, respectiv date din documentele relevante la nivel județean și național în domeniul dezvoltării și planificării strategice.

Pe de altă parte, în cazul datelor primare (realizate în cadrul proiectului) putem vorbi despre două surse de informații obținute: pe de o parte informații din survey-ul efectuat pentru fundamentarea prezentei strategii, pe de altă parte informații relevate în cadrul interviurilor focus-grup cu elita locală, antreprenorii și proprietarii de unități de cazare turistică.

Cercetarea de tip survey s-a bazat pe un chestionar sociologic standardizat, anexat, iar întrebările au vizat, pe de o parte, profilul socio-demografic, cultural și economic al respondenților, pe de altă parte, posibilitățile de dezvoltare a comunei. Eșantionul a fost de N=303, cu o eroare maximă tolerată de $\pm 5\%$, la o probabilitate de 95%, eșantionul fiind reprezentativ pentru populația comunei în ceea ce privește vârsta, genul și localitatea de domiciliu.

Interviurile focus-grup au avut la bază un ghid de interviu semi-standardizat, întrebările și temele discuției fiind adoptate în fiecare situație în funcție de statutul de

elită, antreprenor sau de proprietar de pensiune a celor prezenți. S-au desfășurat trei astfel de interviuri, astfel am reușit să includem păreri și punctele de vedere a actorilor importanți din administrația și economia locală în strategie.

Cele trei tipuri de metode de cercetare, respectiv surse de date se completează și se validează reciproc, astfel oferindu-ne o imagine detaliată și amplă asupra felului în care arată comuna în momentul de față și a posibilităților de dezvoltare a acesteia. Calitatea și cantitatea informațiilor colectate determină în mod decisiv calitatea documentului, fezabilitatea și sustenabilitatea celor formulate în strategie. O parte considerabilă a analizei datelor și informațiilor colectate se referă la identificarea tendințelor de dezvoltare precum și la evaluarea resurselor locale de care localitatea dispune, pentru a putea prezenta contextul în care vor fi aplicate diferitele proiecte de dezvoltare.

În cadrul procesului de planificare strategică au fost respectate normele profesionale, metodologice și etice în ceea ce privește colectarea și prelucrarea datelor primare obținute. În cadrul interviurilor, interviurilor focus-grup, respectiv în cazul survey-ului realizat a fost respectată anonimitatea și dreptul la imagine al respondenților, confidențialitatea datelor fiind garantată de echipa de cercetare. Astfel, cercetarea sociologică desfășurată pentru a fundamenta în mod empiric strategia de dezvoltare respectă standardele internaționale recomandate de ESOMAR și Codul Deontologic al Sociologilor din România.

3. Contextul planificării – analiza diagnostic a localității

3.1. Caracterizarea istorică, geografică și hidrografică a comunei

Prima atestare scrisă a localității Sâncraiu datează din anul 1288, localitatea fiind prezentată ca reședința familiei Mikola, familie nobilă din Mănăstireni. În aceea vreme localitatea a fost formată din două localități, Zam și Sâncraiu, și acestea nu se aflau pe teritoriul actual al satului. Ulterior, cele două localități s-au unit, formând actuala localitate, însă localnicii păstrează denumirea și în ziua de azi, cele două părți ale localității fiind denumite Zam (Zentelke) și Sâncraiu (Szentkirály). Apoi localitatea este amintită în diferite surse în anul 1337 sub numele de *Sacerdos de villa Sencrai*, iar în timpul răscoalei de la Bobâlna este amintită ca posesiunea Zenthkiral. În anul 1854 este menționată numele de Kalota Szent Kiraly. O lucrare de referință în acest domeniu este *Despre comunele zonei Kalotaszeg cu locuitori maghiari, despre bisericile din Evul Mediu și câteva date istorice referitoare la protopopiatul Kolozs-Kalota*, scris de preotul reformat din Văleni, Mihaltz Elek, apărut în *Protestáns Közlöny*, Cluj-Napoca, în nr. 31 din 30 iulie 1896. Celelalte localități din cadrul comunei sunt amintite în diferite surse istorice: Horlacea (Jákótelke) în anul 1393 sub numele de *possessio regalis Jacotelke alio nomine Horthlaka*, Domoșu (Kalotadámos) în anul 1408 sub denumirea de *Villa Damus*, Alunișu (Mogyorókerék, Magyarókereke) în anul 1437 sub numele de *possessio MogyoroKerek*, iar Brăișoru (Malomszeg) în anul 1519 sub numele de *Possessio Malomzseg*.¹

Comuna Sâncraiu se situează în partea vestică a județului Cluj, în imediata apropiere a orașului Huedin. În proximitatea comunei se situează drumul european E60, respectiv drumul național DN1R, Huedin-Albac. Comuna are în componență localitățile Sâncraiu, ca centru de comună, respectiv satele aparținătoare: Alunișu în partea vestică a teritoriului comunei, Brăișoru în partea nordică, iar Domoșu și Horlacea în partea estică. Distanța între Sâncraiu și Huedin, cel mai apropiat oraș este de 6 km, iar între comună și Cluj-Napoca, reședința de județ este de 56 de km.

Din punct de vedere al reliefului, comuna situată la o altitudine medie de 597 m, are un teritoriu divers, alcătuit în mare parte de dealuri a căror înălțime scade în direcția sud-nord. Cele mai înalte puncte de relief sunt Vârful lui Bogdan, cu o înălțime de 1151

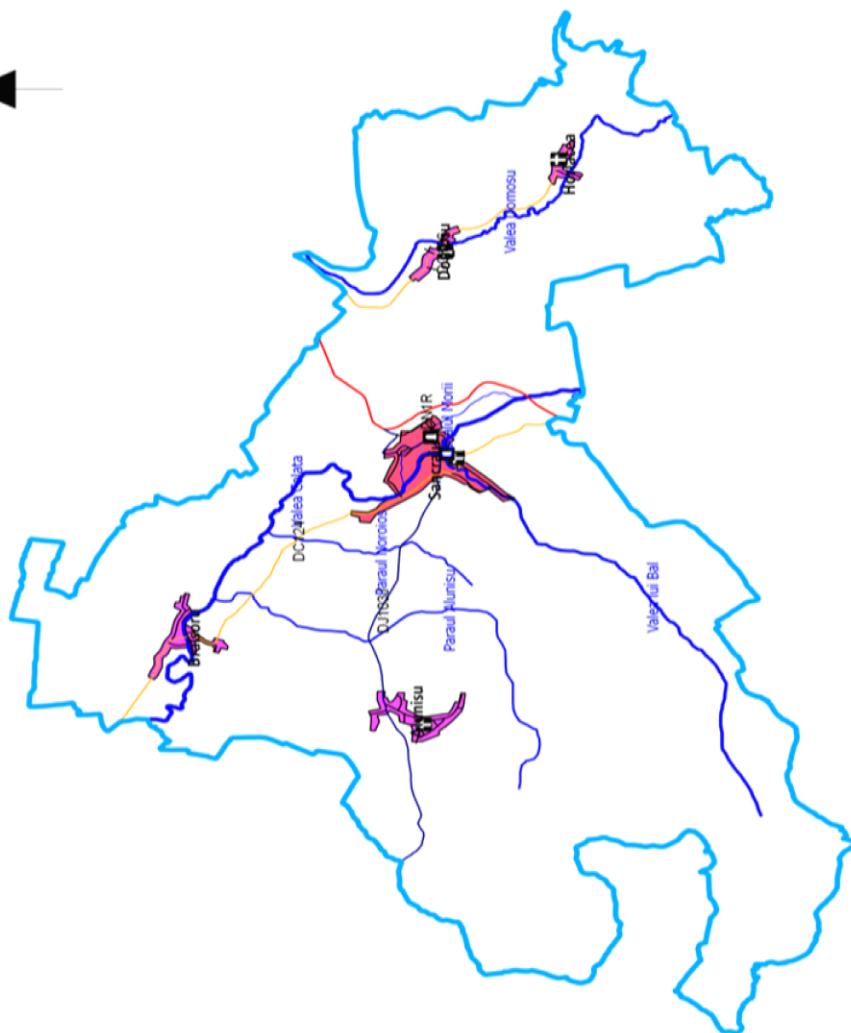
¹ Sursa datelor: <http://sancraiu.ro/ro/istoria/istoria.frame.htm>

m, Horaița – 1078 m, respectiv Dealul Dulului – 917 m. Cel mai important curs de apă care străbate teritoriul comunei Sâncraiu este râul Călata, care izvorăște din masivul cristalin Boroleasa, și străbate localitățile Sâncraiu și Brăișoru, respectiv afluenții acestora. Râul face parte din rețeaua hidrografică a Crișului Repede.

Temperatura media anuală se situează în jurul valorii de +7°C, luna ianuarie fiind cea mai rece în cursul anului, cu o temperatură medie de -4,4°C, și luna iulie fiind cea mai caldă, cu o temperatură medie anuală de +18°C.

HARTA COMUNEI SÂNCRAIU

Legendă	
Comuna Sâncraiu	
Obiective turistice	
Biserica reformată	
Monument	
Drumuri	
Drum național	
Drum județean	
Drum comunal	
Stradă	
Pârâu	
Localitate	
Sat	
Resedință de comună	

3.2. Infrastructura și teritoriul comunei

3.2.1. Teritoriul comunei

Comuna Sâncraiu are o suprafață de 5714 hectare, din care cea mai mare suprafață (4448 hectare, 78% din totalul teritoriului) este teren agricol. După forma de proprietate, terenul agricol este deținut în proporție de peste 83% de proprietari privați, 16% este proprietatea privată a comunei și mai puțin de 1% din terenul agricol este în proprietatea publică a acesteia. Terenul neagricol este deținut în procent de 54% de proprietari privați, 21% este în proprietatea privată a comunei și 24% în proprietatea publică a acesteia.

Tabel nr.1- Împărțirea suprafeței administrative, după forma de proprietate

Specificație	Teren agricol		Teren neagricol		Total
	ha	%	ha	%	ha
Proprietate publică a UAT	20	0.45	307	24.25	327
Proprietate privată a UAT	713	16.03	272	21.48	985
Proprietate privată	3715	83.52	687	54.27	4402
TOTAL	4448	100	1266	100	5714

Sursa – Biroul Urbanism, Primăria Comunei Sâncraiu

Din punctul de vedere al evoluției terenului, în ultimii 5 ani structura suprafeței administrative a Comunei Sâncraiu s-a menținut constantă, așa cum se poate observa din datele prezentate mai jos, mici variații înregistrându-se la categoriile teren arabil și vii și livezi, mai exact, 2 ha de livezi au fost transformate în teren arabil.

Tabel nr.2 - Evoluția terenului pe categorii de folosință

Categorie de folosință	Suprafața (ha)				
	An 2014	An 2013	An 2012	An 2011	An 2010
Teren agricol, din care:	4448	4448	4448	4448	4448
- arabil	2007	2007	2007	2009	2009
- pășuni și fânețe	2429	2429	2429	2429	2429
- vii și livezi	12	12	12	10	10
Păduri și alte terenuri cu vegetație forestieră	922	922	922	922	922
Ape și bălți	64	64	64	64	64
Teren intravilan	108	108	108	108	108
Drumuri (km)	106	106	106	106	106
Neproductiv	66	66	66	66	66
Suprafața totală	5714	5714	5714	5714	5714

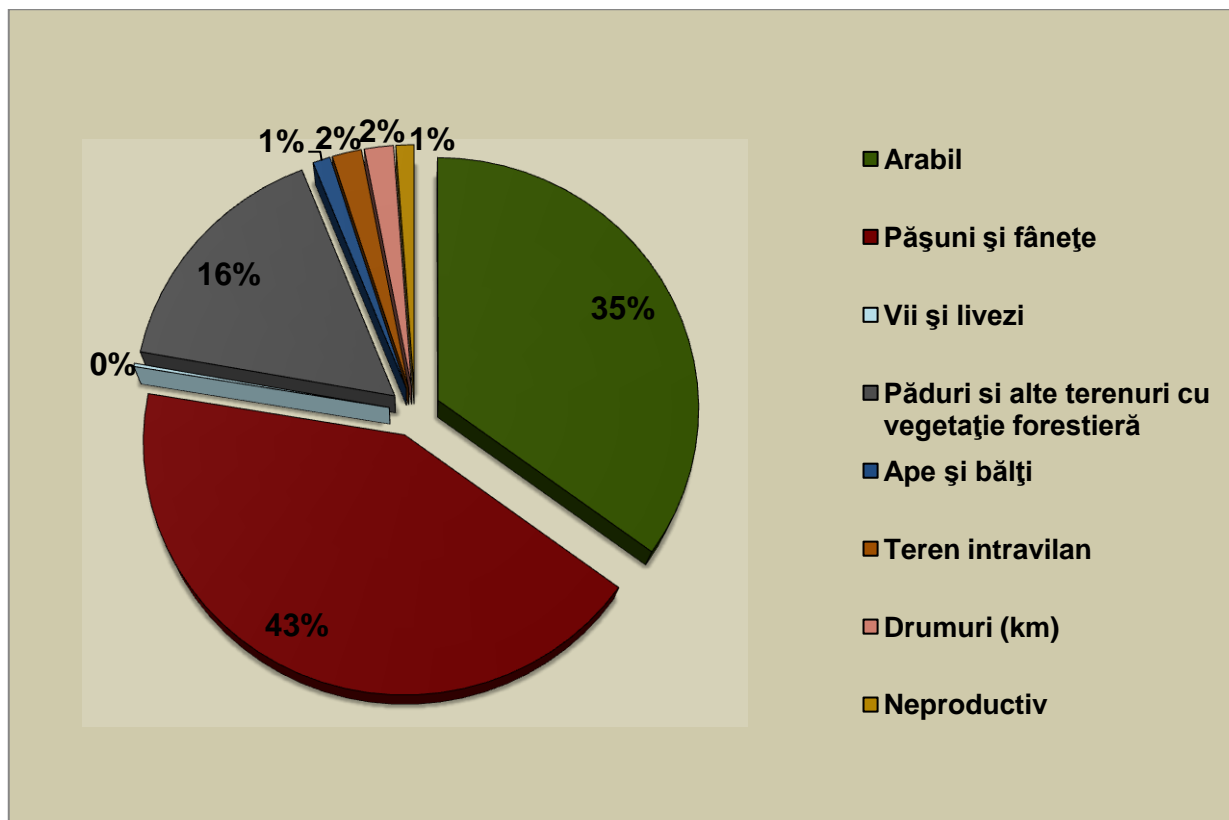
Sursa - Biroul Urbanism Primăria Comunei Sâncraiu

După cum se poate observa în tabelul de mai sus, suprafața agricolă totală este alcătuită din pășuni și fânețe în cea mai mare parte, teren arabil și vii și livezi într-un procent mai mic. Această distribuție a terenurilor agricole este în relație cu calitatea slabă a terenului arabil, comparativ cu solurile cu o productivitate agricolă crescută (ca de exemplu în Câmpia de Vest sau Câmpia Bărăganului), astfel că creșterea animalelor este o activitate agricolă mai potrivită pentru solurile și clima din comună.

Fondul forestier acoperă 922 hectare, ocupând locul al doilea în structura suprafeței administrative a comunei (16% din totalul suprafeței administrative) și este reprezentată de păduri și alte terenuri cu vegetație forestieră. Aceasta se regăsește pe partea sud-vestică, muntoasă a comunei.

Luciul de apă care se află pe întinderea Comunei Sâncraiu este de 64 hectare, reprezentând 1% din suprafața totală a comunei și este alcătuit în principal de râul Călata și afluenții acestuia, respectiv lacurile de o mărime mai mică de pe teritoriul comunei Sâncraiu.

Graficul nr. 1 - Terenuri pe categorii de folosință

Sursa - Biroul Urbanism Primăria Comunei Sâncraiu

3.2.2. Fondul locativ al comunei

Terenul intravilan al Comunei Sâncraiu ocupă în prezent o suprafață de 327,17 hectare (5,76% din total suprafață administrativă).

Fondul locativ constituie totalitatea încăperilor locative, indiferent de forma de proprietate, inclusiv case de locuit, case specializate (cămine, case-internat pentru invalizi, veterani, case speciale pentru bătrâni singuratici și altele), apartamente, încăperi de serviciu și alte încăperi locative în alte construcții utile pentru locuit.

Fondul locativ pe forme de proprietate se divizează astfel: fondul locativ public, fondul locativ privat, fondul locativ cu forma de proprietate mixtă, proprietatea întreprinderilor mixte.

Tabel nr. 3 - Evoluția fondului locativ din Comuna Sâncraiu în perioada 2010-2012

Anul	Total locuințe (număr)	Total suprafață locuibilă (mp)	Proprietate publică (număr)	Proprietate privată (număr)	Proprietatea întreprinderilor mixte
2010	991	40120	5	986	0
2011	999	40755	5	994	0
2012	999	40755	5	994	0

Sursa - Birou Urbanism, Primăria Comunei Sâncraiu

Conform datelor INS, în anul 2014 au existat un număr de 1027 locuințe pe teritoriul comunei Sâncraiu, acestea având în total o suprafață de 42191 mp, înregistrând o creștere semnificativă în perioada 2012-2014, atât în ceea ce privește numărul de locuințe, cât și a suprafeței locuibile.

Totodată, survey-ul² efectuat în cadrul elaborării strategiei de dezvoltare a comunei în iulie 2015 ne oferă informații despre fondul de locuințe. În medie, locuințele locuite din comună au 3, 2 camere de locuit, se întind pe o suprafață de 88 de mp, și au fost construite în anul 1963.

Există diferențe semnificative între localitățile aparținătoare comunei³. Astfel, în ceea ce privește numărul de camere mediu dintr-o locuință, localitățile Sâncraiu și Horlacea se situează la media de 2, 3 camere pe comună, Alunișu și Domoșu se situează sub această medie, cu 2,5 respectiv 2,8 camere într-o locuință, iar Brăișoru are cel mai mare număr mediu de camere într-o locuință, mai exact 4. În ceea ce privește suprafața locuințelor, se repetă situația de la numărul mediu de camere. Sâncraiu se situează foarte aproape de media comunală de 88 de mp, Domoșu și Alunișu se situează sub această medie, cu 82, respectiv 63 de mp, iar Horlacea și Brăișoru sunt peste media comunală de suprafață a locuințelor, cu 95, respectiv 121 de mp ca medie a suprafeței locuințelor. Iar în ceea ce privește anul construirii locuințelor, toate satele aparținătoare dețin valori apropiate de media de 1963, ca an de construire a locuințelor.

Astfel, putem concluziona că există diferențe semnificative între satele aparținătoare comunei din punct de vedere al fondului locativ, Sâncraiu deține fondul

² Ideaconsult 2015, N=303, r=±5%

³ Chiar dacă surveyul efectuat nu este reprezentativ pentru fiecare localitate în parte, ci numai la nivelul comunei, datele obținute ne arată principalele tendințe.

locativ cel mai apropiat de mediul comunal (valorile sunt influențate și de numărul de chestionare aplicate, în raport cu numărul populației), în Alunișu și Domoșu găsim case mai mici ca suprafață și număr de camere, iar în Brăișoru casele sunt mai mari ca număr de camere și suprafață.

Tabelul nr. 4 - Fondul locativ

Fond locativ	Număr mediu camere	Suprafața medie a locuințelor (mp)	Anul mediu al construirii	Dimensiune medie camere	Suprafață locuibilă/ persoană (mp)	Persoane/ cameră
Sâncraiu	3,2	87	1963	28	32	1,28
Brăișoru	4	121	1962	30	48	1,69
Alunișu	2,5	63	1965	26	29	1,31
Horlacea	3,2	95	1962	29	35	1,18
Domoșu	2,8	82	1965	31	32	1,13
TOTAL COMUNĂ	3,2	88	1963	29	33	1,28

Sursa: IDEACONSULT 2015, N=303, r=±5%

Comparativ, în mediul rural al județului Cluj numărul mediu de camere într-o locuință este de 2,44, conform datelor INS. Suprafața medie, în metrii pătrați a locuințelor din mediul rural al județului Cluj este de 46,47 mp, iar suprafața medie a camerelor este de 19 mp. Astfel, putem concluziona faptul că satele aparținătoare comunei Sâncraiu au un fond locativ de o calitate superioară celui din mediul rural clujean, atât în ceea ce privește suprafața medie a locuințelor, cât și în aspecte ca numărul de camere și suprafața medie a acestora. Acest avantaj al comunei este exploatat prin numărul mare de pensiuni și activități turistice. Practic fondul locativ dezvoltat a fost o cauză/condiție care a favorizat dezvoltarea turismului, iar un efect al turismului este dezvoltarea în continuare a fondului locativ.

3.2.3. Infrastructura comunei

Infrastructură de acces și transport

Principalele căi de acces sunt reprezentate de DN 1 și DN 1R, care realizează legătura Comunei Sâncraiu cu municipiul Cluj-Napoca, DJ 103J, care străbate comuna de la est la vest, intersectând DC 126 în interiorul localității Sâncraiu. Aceste drumuri sunt foarte importante pentru circulație, importanță sporită atât de numărul mare de navetiști care folosesc aceste drumuri, cât și de numărul mare de turiști care vizitează localitatea. Rețeaua de străzi mici, parcuri, trotuare, administrată de Consiliul Local Sâncraiu, este în prezent în lungime de 21,8. km, din care 13,1 km drumuri comunale.

Starea tehnică a drumurilor în Comuna Sâncraiu este foarte bună, 100% din drumuri fiind asfaltate. Accesul pietonal este dezvoltat în localitatea Sâncraiu (toate străzile au trotuare modernizate: asfaltate, pavate), însă nu sunt amenajate trotuare în satele aparținătoare (Alunișu, Brăișoru, Domoșu, Horlacea), acostamentele sunt amenajate din piatră și balast.. În ceea ce privește sistemul de colectare și evacuare ape pluviale aferente drumurilor, acesta este modernizat, având instalate rigole perete. În aceste condiții, se realizează un drenaj corespunzător al apelor pluviale și prin urmare starea drumurilor nu este direct afectată de apele pluviale.

Tabel nr.5 - Detalierea structurii rețelei de drumuri din Comuna Sâncraiu

Categorie drum	Lungime drumuri (km)			
	Total (km), din care:	Drumuri asfaltate	Drumuri de pământ	Drumuri Reabilitate* / modernizate in perioada 2008-2013
Drum comunal	13,1	13,1	-	8
Drum vicinal	-	-	-	-
Străzi	8,7	8,7	-	8,7
TOTAL	21,8	21,8	-	16,7

Sursa – Biroul Urbanism, Comuna Sâncraiu

Transport feroviar în Comuna Sâncraiu nu există, cea mai apropiată stație feroviară fiind în orașul Huedin, la circa 6 km.

Transportul public de persoane interjudețean Cluj, respectiv transportul de călători spre celelalte localități vecine este asigurat de mai mulți operatori, cu mașinile din dotare: autocare, autobuze, microbuze. Pe teritoriul Comunei Sâncraiu nu sunt amenajate stații de autobuz. În prezent în Comuna Sâncraiu sunt amenajate 14 locuri de parcare în regim public.

Alimentare cu apă și rețeaua de apă uzată

În Comuna Sâncraiu, principala sursă de apă o constituie apa subterană, alimentarea cu apă realizându-se prin rețea de apă. Serviciul de alimentarea cu apă potabilă și sistemul de canalizare este prestată de S.C. COMPANIA DE APĂ SOMEȘ S.A. CLUJ.

Apa subterană este colectată într-un depozit de 4 rezervoare cu o capacitate de 100 mc, 100 mc, 50 mc și 150 mc, capacitatea totală fiind de 400 mc. Potabilizarea apei se face printr-o clorinare înainte de depozitare. Rețeaua de alimentare cu apă are o lungime totală de 24,63 km și a fost pusă în funcțiune în 1996 și 2011. Toate locuințele sunt racordate la sistemul de alimentare cu apă, adică un procent de 100% din populație are acces la rețeaua publică de alimentare cu apă. În anul 2014, consumul mediu de apă potabilă în comună a fost de 115 mc/zi. Ordinul ministrului sănătății 536/1997 pentru aprobarea Normelor de igienă și a recomandărilor privind mediul de viață al populației, prevede, între altele, cantitatea minimă de apă pe zi pentru un locuitor, care trebuie să fie de minim 50 litri (în scopul acoperirii necesarului fiziologic, igienei individuale și pregătirii hranei), acest minim este asigurat și depășit în comuna, unde cantitatea de apă pe zi pentru un locuitor este de 74,6 litri.

În prezent, rețeaua de canalizare este realizată în fiecare localitate a comunei, având o lungime totală 26,41 km. Rețeaua de canalizare în localitatea Sâncraiu s-a realizat în 2008, iar în celelalte sate în anul 2011. Epurarea apelor uzate se realizează astfel: apele uzate ale localităților Sâncraiu, Alunișu și Brăișoru sunt epurate de stația de monobloc din localitatea Sâncraiu (realizat în anul 2008), iar din localitățile Domoșu și Horlacea în stația de epurare a orașului Huedin. Rețeaua de colectare a apelor pluviale

din Comuna Sâncraiu este formată din șanțuri și rigolele perete de scurgere a apelor pluviale.

În ceea ce privește gospodăriile, respectiv echiparea acestora cu elementele de infrastructură sus menționate, în 75% dintre gospodăriile din comună fiecare membru de familie are cameră proprie, în 93% dintre gospodării există instalație de apă în casa de locuit, în 87,5% dintre gospodării există baie cu instalații sanitare, în 51% dintre gospodării există încălzire centrală (folosind lemne de foc, deoarece comuna nu are acces la rețeaua națională de gaze). Totodată, 86,5% din gospodării dețin și folosesc mașină de spălat, respectiv 15,8% din gospodării dețin mașină de spălat vasele.⁴ La nivel național, conform datelor INS și Recensământul Populației și al Locuințelor 2011 o treime din populația țării nu dispune de apă curentă în locuință, în o treime din locuințele ocupate nu există baie cu instalații sanitare. Diferențe semnificative între satele aparținătoare se înregistrează în cazul procentului locuințelor dotate cu încălzire centrală, unde satele Alunișu (21,7%), Brăișoru (26,3%) și Horlacea (40%) se situează sub media pe comună de 51%.

Rețeaua de iluminat public

Sistemul de iluminat public reprezintă ansamblul format din puncte de aprindere, cutii de distribuție, cutii de trecere, linii electrice de joasă tensiune subterane sau aeriene, fundații, stâlpi, instalații de legare la pământ, console, corpuri de iluminat, accesorii, conductoare, izolatoare, cleme, armături, echipamente de comandă, automatizare și măsurare utilizate pentru iluminatul public.

Rețeaua de iluminat public din Comuna Sâncraiu aparține Consiliului Local și cuprinde 405 corpuri de iluminat, dintre care cele pe LED sunt 403 bucăți și economice 2 bucăți. Cu aceste echipamente, teritoriul centrului de comună și a satelor aparținătoare este iluminată, în prezent nu există probleme în această privință.

În ceea ce privește consumul de energie, după estimativul pe 2015, 44000 kwh pentru instituțiile locale, se observă o tendință de scădere a consumului. Astfel nu sunt

---

⁴ Sursa: IDEACONSULT 2015, N=303, r=±5%

necesare adoptarea unor măsuri de optimizare a consumurilor energetice printr-o exploatare rațională a instalațiilor și eliminarea factorilor de consum excesiv din aceste unități.

Tabel nr.6 - Consumuri de energie, pe tipuri de consumatori din Comuna Sâncraiu

Tipuri de utilizatori	Consumuri anuale (kwh)		
	2013	2014	2015 estimat
Primărie	20000	20000	18000
Școala Gimnazială Ady Endre Sâncraiu	26000	26000	26000
TOTAL	46000	46000	44000

Sursa - Primăria Comunei Sâncraiu

Poșta si telecomunicații

Pe teritoriul Comunei Sâncraiu funcționează 1 oficiu poștal. Comuna este conectată la serviciile de telefonie fixă TELEKOM și S.C. RDS&RCS S.R.L, respectiv la serviciile de telefonie mobilă pentru toate zonele din localitate - VODAFONE, ORANGE, TELECOM, RDS (care însă au o acoperire necorespunzătoare, nu este semnal pe tot teritoriul comunei). În ceea ce privește serviciile de televiziune, servicii de televiziune prin satelit sunt asigurate de DOLCE , iar televiziunea prin cablu de S.C. RDS&RCS S.R.L.

Rețeaua de internet este asigurată de TELEKOM, respectiv S.C. RDS&RCS S.R.L. În ceea ce privește populația comunei, 90,4% dintre gospodăriile dețin telefoane mobile, 53% dețin calculatoare, laptopuri în gospodărie, și 49,5% din gospodăriile din comună au conexiune la internet. Astfel putem afirma că populația comunei Sâncraiu folosește în mod activ rețelele de telecomunicații existente.

3.3. Mediul înconjurător

3.3.1. Calitatea mediului (apă, aer, sol)

Conform art. 1. al Ordinului nr. 1552 din 03/12/2008 pentru aprobarea listei localităților pe județe unde există surse de nitrați din activități agricole, județul Cluj este cuprins în anexa acestui ordin cu 40 de localități declarate ca zone vulnerabile la poluarea cu nitrați. Comuna Sâncraiu nu este în această listă, agricultura nu se practică la o scară intensivă la nivelul comunei, nivelul de poluare cu nitrați se încadrează în limitele admise. Totodată, în cadrul elaborării strategiei nu s-au identificat alte surse de poluare de amploare.

3.3.2. Managementul deșeurilor

Prin Hotărârea Consiliului Local Sâncraiu nr. 31 din 25.06.2015 a fost atribuit contractul de gestiune către societatea Hareti Prest SRL, pe o perioadă de un an, respectiv până în 15.07.2016, cu posibilitatea prelungirii.

Pe de altă parte Comuna Sâncraiu, prin Hotărârea Consiliului Local nr. 17/26.03.2009, s-a asociat cu alte localități din județul Cluj, în vederea elaborării unui proiect cu finanțare externă, privind managementul deșeurilor. Astfel, în prezent, în județul Cluj se află în derulare proiectul „Sistemul Integrat de Management al Deșeurilor în județul Cluj”, finanțat prin POS Mediu 2007-2013. Contractul a fost semnat în 2009 și prin acest proiect se vor achiziționa pubele necesare pentru dotarea gospodăriilor din întregul județ, containere pentru colectarea separată a materialelor reciclabile la compactoare și autospeciale pentru transportarea deșeurilor, vor fi construite stații de sortare, transfer și compostare, urmând să fie închise și ultimele depozite neconforme.

În acest moment societatea Hareti Prest SRL desfășoară activități de colectare și transport deșeuri menajere, deșeurile colectate de la populația din Comuna Sâncraiu fiind transportate la Rampa Aleșd, fără a realiza și selectarea acestora. Autoritățile locale din Comuna Sâncraiu fac eforturi în ceea ce privește aplicarea legislației privind protecția mediului, precum și oferirea unei educații ecologice tuturor locuitorilor comunei.

Sursele de deșeuri din Comuna Sâncraiu sunt: deșeuri menajere provenite de la populație și agenții economici, deșeuri stradale, deșeuri din grădini, spații verzi, parcuri.

3.3.3. Spațiile verzi

Spațiile verzi de pe teritoriul comunei sunt de două tipuri: spațiile verzi publice, respectiv grădinile, curțile private, care la rândul lor au o contribuție semnificativă la calitatea aerului, apei, solului din comună, la calitatea mediului înconjurător în general.

Spațiile verzi publice, respectiv tipurile acestora se regăsesc în tabelul de mai jos.

Tabel nr.7 - Repartiția spațiilor verzi

Tipuri de spații verzi	
Spații verzi publice cu acces nelimitat	Parcul central din localitatea Sâncraiu
	Parcul Sfântu Ștefan din localitatea Sâncraiu
	Parcul din localitatea Alunișu
Spații verzi publice cu acces limitat	Nu există.

Sursa - Primăria Comunei Sâncraiu

3.4.Capital uman, demografie, educație, cultură și sănătate

3.4.1. Demografie

Reperetele demografice ale comunei Sâncraiu reprezintă elemente de interes major pentru definirea obiectivelor strategice și a planurilor de acțiune pe termen mediu și lung. Datele demografice provin din două surse, pe de o parte din datele din Recensământul Populației și a Locuințelor 2011, respectiv cele anterioare, pe de altă parte din datele Serviciului de Evidență a Populației. A doua sursă de date amintită este actualizată cu datele recensământului după publicarea rezultatelor finale a acestora. Între cele două serii de date există de multe ori diferențe semnificative, astfel am încercat să sintetizăm, să corelăm datele disponibile, pentru a putea reda cu o exactitate cât mai mare profilul demografic real al populației din comuna Sâncraiu. Din acest motiv am sintetizat următoarele informații ca fiind relevante:

Tabel nr.8 - Populația stabilă din mediul rural al județului Cluj

Localitatea	Populație stabilă (număr persoane)	
	RPL 2011	Reactualizare RPL 2014 prin serviciul de evident a populației
COMUNA SÂNCRAIU	1633	1541

Sursa: Recensământul populației 2011 și actualizat de la Serviciul de Evidență a Populației

În trecut, numărul și distribuția populației după etnie a suferit schimbări însemnate.

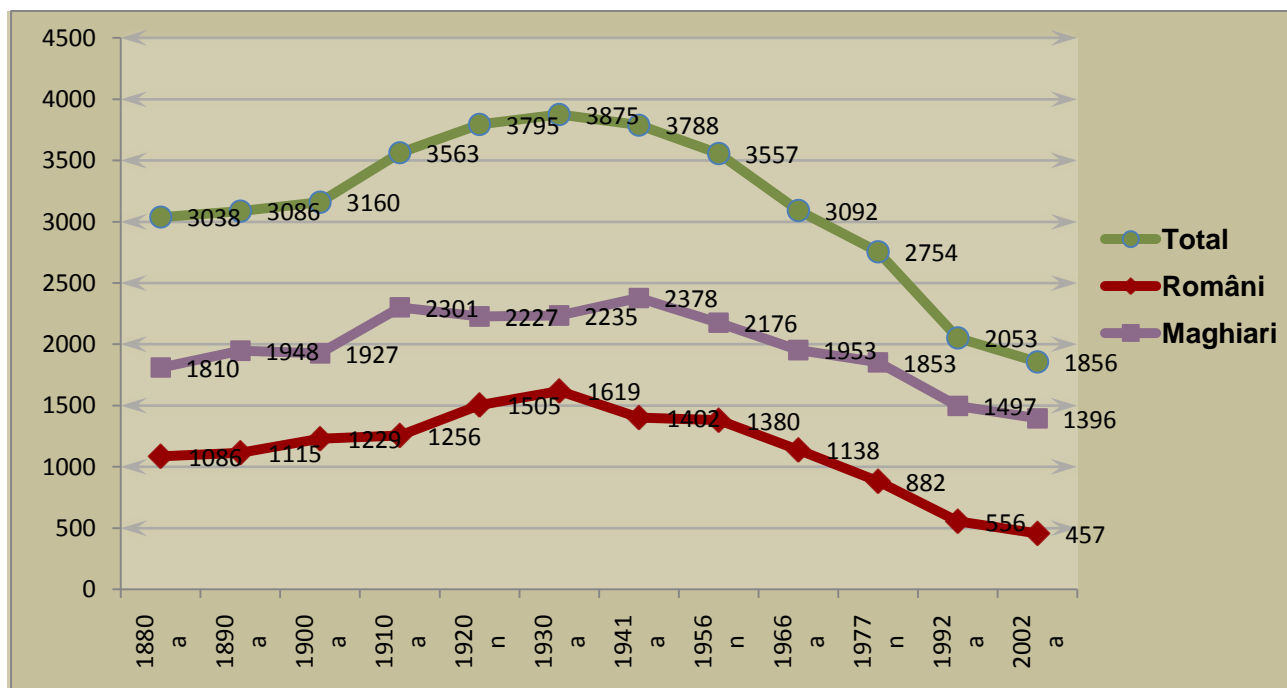
Tabelul nr. 9 - Populația după etnii

An	Total	Români	Maghiari	Germani	Altele total	Evrei	Romi	Slovaci
1880a	3038	1086	1810	5	32+105	.	.	-
1890a	3086	1115	1948	8	15	.	.	1
1900a	3160	1229	1927	3	1	.	.	-
1910a	3563	1256	2301	6	-	.	.	-
1920n	3795	1505	2227	11	52	48	.	.
1930a	3875	1619	2235	1	20	15	-	-
1941a	3788	1402	2378	1	7	6	-	-
1956n	3557	1380	2176	1	-	-	-	-
1966a	3092	1138	1953	-	1	-	-	1
1977n	2754	882	1853	-	19	-	17	-
1992a	2053	556	1497	-	-	-	-	-
2002a	1856	457	1396	-	3	-	-	-

Sursa: Varga Árpád: Erdély etnikai és felekezeti statisztikája (1850-1992)

Datele prezentate pot fi vizualizate și în diagrama de mai jos.

Graficul nr. 2 - Populația după etnii

Sursa: Varga Árpád: Erdély etnikai és felekezeti statisztikája (1850-1992)

Densitatea populației în Comuna Sâncraiu este de 26,97 locuitori/kmp, situându-se sub media pe județ (104,71 locuitori/kmp), respectiv sub media mediului rural din Cluj (38,23 locuitori/kmp).

După etnie, locuitorii din Comuna Sâncraiu sunt în proporție de 78,4% maghiari (1281 persoane) și 19,7% reprezintă populația de etnie română (332 persoane). Majoritatea populației de etnie română se concentrează în satul Brăișoru, însă există un număr semnificativ de români și în satele Alunișu, respectiv în centrul de comună Sâncraiu. Nu există în comună o populație aparținătoare minorității rome. La recensământul din octombrie 2011, înregistrarea etniei, limbii materne și a religiei s-a făcut pe baza liberei declarații a persoanelor recensate. Pentru persoanele care nu au vrut să declare aceste trei caracteristici, precum și pentru persoanele pentru care informațiile au fost colectate indirect din surse administrative, informația nu este disponibilă pentru aceste caracteristici. Numărul acestor persoane în comună însă este unul mic, ne semnificativ pentru aspectele sus amintite.

Comparativ cu recensământul anterior situația este una negativă. În 2002 populația comunei a fost de 1856 de persoane, astfel că până în 2011 s-a înregistrat o scădere de 223 de persoane, adică 12% a populației din 2002. În ceea ce privește distribuția populației pe etnii, s-a accentuat procentul majoritar al populației maghiare, în 2002 distribuția populației pe etnii a fost următoarea: maghiari – 1396 persoane, 75,2%, români 457 persoane, 24,6%. Între cele două recensământuri procentul populației de etnie română a scăzut deci de la 24,6% la 19,7%, cu 5 procente. Acest fapt se explică prin vârsta înaintată și natalitatea scăzută a populației din Brăișoru și Alunișu, satele unde se concentrează populația de etnie română din comună.

În medie, o gospodărie din comuna Sâncraiu este formată din 2,95 de persoane⁵. Se înregistrează mici diferențe în ceea ce privește satele aparținătoare comunei, în felul următor: Sâncraiu 3,01 de persoane într-o gospodărie, Domoșu 2,80 de persoane într-o gospodărie, Horlacea 3,32 de persoane într-o gospodărie, Alunișu 2,34 de persoane într-o gospodărie, iar în satul Brăișoru locuiesc în medie 2,78 de persoane într-o gospodărie. Media mai mică de persoane într-o gospodărie în cazul de față în satele Alunișu și Brăișoru se datorează îmbătrânirii populației.

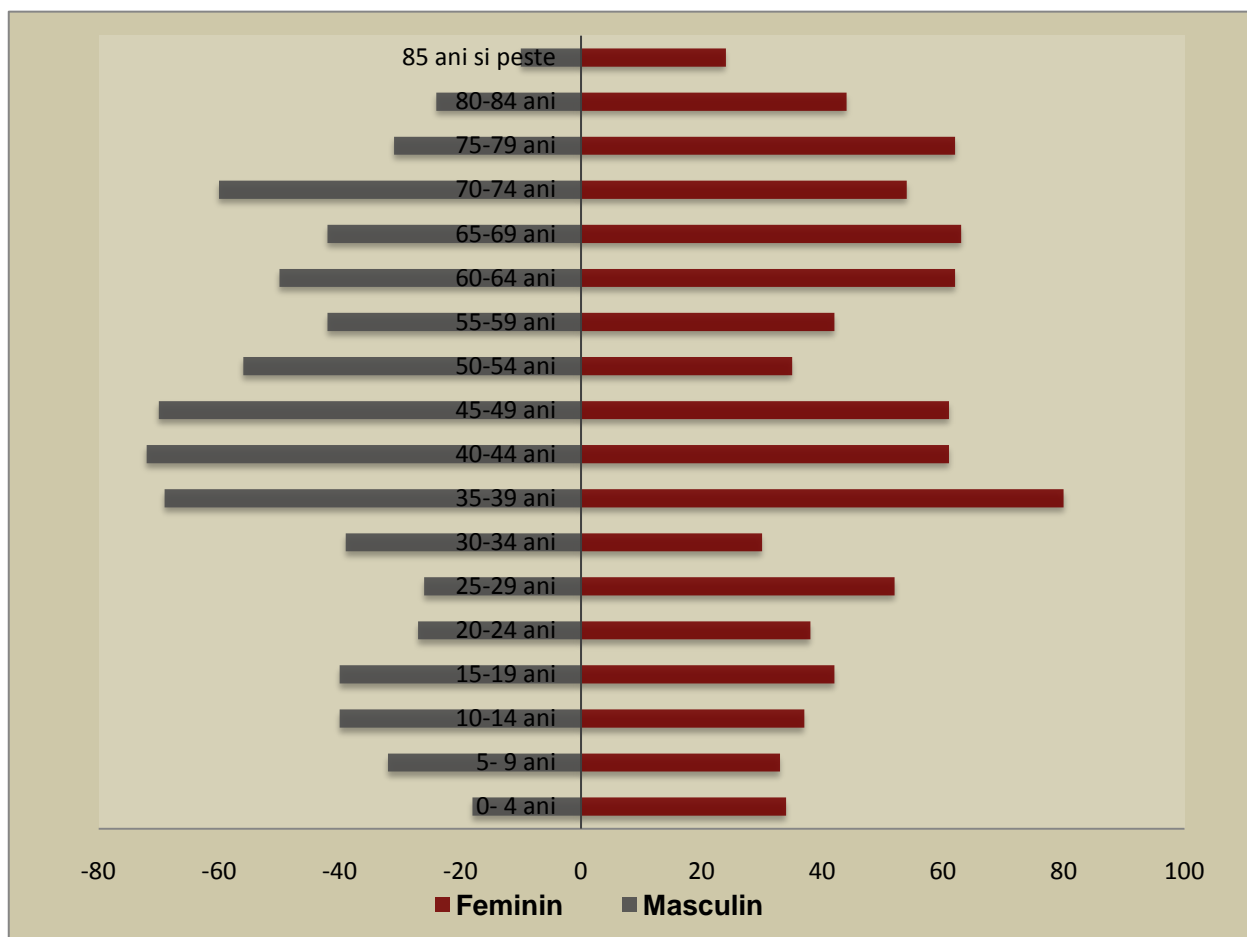
---

⁵ Sursa: IDEACONSULT 2015, N=303, r=±5%

Împărțirea populației pe grupe de vârstă

Pentru realizarea arborelui vârstelor am folosit cele mai recente date disponibile, mai exact numărul populației după domiciliu de la 1 ianuarie 2015, datele fiind furnizate de către INS.

Graficul nr. 3 - Arborele vârstelor

Sursa - INS, serii de timp TEMPO ONLINE

Concluziile principale din diagrama de mai sus sunt următoarele:

- Populația de sub 15 ani este semnificativ mai mică decât segmentul de populația de peste 60 ani, fapt care este foarte vizibil în diagrama de mai sus mai ales în cazul populației de sex feminin.
- Populația tânără, de sub 35 de ani este semnificativ mai mică decât cea de vârstă mijlocie, cu vârsta cuprinsă între 35-50 de ani.

- În cazul populației de peste 60 de ani ponderea femeilor este cu mult mai ridicată decât cea a bărbaților, cauza acestui fenomen este diferența între durata medie a vieții⁶ pentru femei și bărbați, în județul Cluj în anul 2013 fiind înregistrate valori de 71,67 de ani pentru bărbați și 78,7 ani pentru femei.
- Există o fluctuație semnificativă în ceea ce privește grupele de vârstă 35-49 de ani, 50-59 de ani, respectiv 60 de ani și peste. Această fluctuație se regăsește și la nivel național și este cauzată de înăsprirea legislației în domeniul avorturilor în perioada comunistă, care a avut ca rezultat generația "decrețelor" (de exemplu în urma decretului din 1966, în anul următor natalitatea la nivel național s-a dublat, între 1967-1972 s-au născut peste 2 milioane de copii), cei aflați în grupa de vârstă 35-50 ani. Este important de menționat scăderea dramatică a natalității înainte de aceste decrete, astfel se explică dimensiunea redusă a grupei de vârstă 50-59 ani.
- Există un dezechilibru semnificativ între genuri în grupele de vârstă de sub 4 ani, 20-24 ani, 25-29 ani, respectiv 50-54 de ani, cauza probabilă a acestuia fiind migrație la grupele de vârstă între 20-29 de ani (bărbații tineri sunt unul dintre cele mai dispuse categorii la migrație, la nivel național sau în străinătate).

Mișcarea naturală a populației

Mișcarea naturală a populației cuprinde date și indicatori despre natalitate, mortalitate respectiv nupțialitate. Aceste date descriu de fapt starea populației comunei, respectiv oferă indicii despre structura populației în viitor.

---

⁶ *Durata medie a vieții reprezintă numărul mediu de ani pe care îi are de trăit un nou născut, dacă ar trăi tot restul vieții în condițiile mortalității pe vârste din perioada de referință.*

Tabel nr. 10 - Mișcarea naturală a populației (număr persoane)

An	Născuți vii			Decedați			Sporul natural		
	Jud. Cluj	Jud. Cluj - rural	Com. Sâncraiu	Jud. Cluj	Jud. Cluj - rural	Com. Sâncraiu	Jud. Cluj	Jud. Cluj - rural	Com. Sâncraiu
2010	6839	2230	13	7894	3537	24	-1055	-1307	-11
2011	6304	2062	8	7766	3439	35	-1462	-1377	-27
2012	6449	2319	11	8025	3509	21	-1576	-1190	-10
2013	6378	2230	11	7786	3326	28	-1408	-1096	-17
2014	6268	2251	8	7811	3306	31	-1543	-1055	-23

Sursa – INSSE Tempo online

După cum se poate vedea în tabelul de mai sus, la nivelul județului Cluj în ultimii cinci ani numărul nou-născuților a scăzut cu aproape 600 de nou-născuți (aproximativ 10%). Partea rurală a județului s-a menținut relativ constant între 2200 și 2300 de nou-născuți anual, excepție fiind anul 2012 cu un număr de 2319 de nou-născuți. În ceea ce privește comuna Sâncraiu, valorile înregistrate sunt 8-13 nou-născuți într-un an.

Numărul decedaților este peste numărul nou-născuților în toate cele trei unități administrative analizate (județul Cluj, partea rurală a județului Cluj, respectiv comuna Sâncraiu), astfel că sporul natural este unul negativ. Județul Cluj pierde aproape 1500 de persoane anual din cauza sporului natural negativ, majoritatea acestei pierderi înregistrându-se în mediul rural. În comuna analizată sporul natural negativ duce la o pierdere de populație între 10 și 27 de persoane în anii analizați, cu o medie de 17,6 de persoane în ultimii cinci ani.

Pentru a obține o imagine mai explicită asupra fenomenelor demografice am calculat rata brută de natalitate și rata generală de fertilitate. Am calculat, de asemenea acești indicatori pentru județul Cluj și mediul rural al județului, pentru a avea un punct de comparație.

În tabelul de mai jos se pot observa valorile înregistrate pentru anul 2014 în cazul indicatoarelor legate de natalitate:

Tabelul nr. 11 – Natalitate

	Născuți vii	Populație	Femei 15-49	Rata brută de natalitate	Rata generală de fertilitate
Sâncraiu	8	1619	854	4.94	9.37
Cluj	6268	718633	181854	8.72	34.47
Cluj Rural	2251	239250	55326	9.41	40.69

Sursa – INSSE Tempo online, calcule proprii

Numărul populației este cel înregistrat de INS la data de 1 iulie 2014, numărul populației de la mijlocul anului pentru care se calculează indicatorul fiind cel mai potrivit din punct de vedere metodologic pentru calcularea acestor indicatori.⁷ Rata brută de natalitate ne arată numărul de născuți vii aferent pentru o populație de 1000 de persoane. Se poate observa faptul că comuna Sâncraiu are o rată brută de natalitate foarte scăzută față de media județului, sau a părții rurale a acestuia. Același trend este arătat de rata generală de fertilitate (numărul născuților vii aferenți la 1000 de persoane de sex feminin, cu vârstă activă din punct de vedere al natalității, 15-49 de ani), chiar într-un mod mai accentuat. Astfel, la 1000 de femei de vârstă activă din punct de vedere al natalității, în mediul rural al județului Cluj revin 40,6 de născuți vii, în județ 34,4, iar în comuna Sâncraiu acest indicator este de numai 9,3 născuții vii la 1000 de femei cu vârsta între 15-49 de ani. Practic, conform indicatorilor, în anul 2014 în județul Cluj 1000 de persoane de sex feminin cu vârsta cuprinsă între 15-49 de ani au născut în total 34,4 de copii, în mediul rural al județului 1000 de persoane de sex feminin cu vârsta cuprinsă între 15-49 de ani au născut în total 40,6 de copii, iar în comuna Sâncraiu 1000 de persoane de sex feminin cu vârsta cuprinsă între 15-49 de ani au născut în total numai 9,3 copii.

În ceea ce privește mortalitatea, comuna analizată se situează sub media județeană, respectiv media mediului rural din județul Cluj. În timp ce la nivel județean la 1000 de persoane revin 10,9 decedați în anul 2014, în partea rurală a județului acest indicator de arată un număr de 13,8 decedați la 1000 de locuitori. În cazul comunei Sâncraiu acest indicator ce arată 19,14 de persoane decedate la 1000 de locuitori în

---

⁷ Veres Valér: *Demográfia és népességszociológia, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2006*

anul 2014, 17,24 de persoane decedate la 1000 de locuitori în anul 2013, 12,7 de persoane decedate la 1000 de locuitori în anul 2012, 12,7 de persoane decedate la 1000 de locuitori în anul 2011, 14,4 de persoane decedate la 1000 de locuitori în anul 2010. Media ultimilor cinci ani este de 16,9 de persoane decedate la 1000 de locuitori, fiind de asemenea cu mult peste media județeană, respectiv cea a mediului rural al județului.

Migrație

În afară de mișcarea naturală, migrația și fenomenele acestuia au un efect important asupra populației. Sosirile cu domiciliul, respectiv plecările cu domiciliul din localitate sunt înregistrate de autoritățile competente, iar pe baza acestor date putem obține o imagine per ansamblu asupra migrației. De menționat însă faptul că autoritățile competente nu reușesc să înregistreze toate acele persoane care și-au schimbat domiciliul, din această cauză în survey-ul realizat în cadrul elaborării prezentei strategii am inclus și elemente despre migrația populației.

În ceea ce privește numărul de sosiri, respectiv plecări cu domiciliul, inclusiv migrația externă (în/din alte state), datele de mai jos ne oferă o imagine despre acest fenomen.

Tabelul nr. 12 - Balanța migratorie

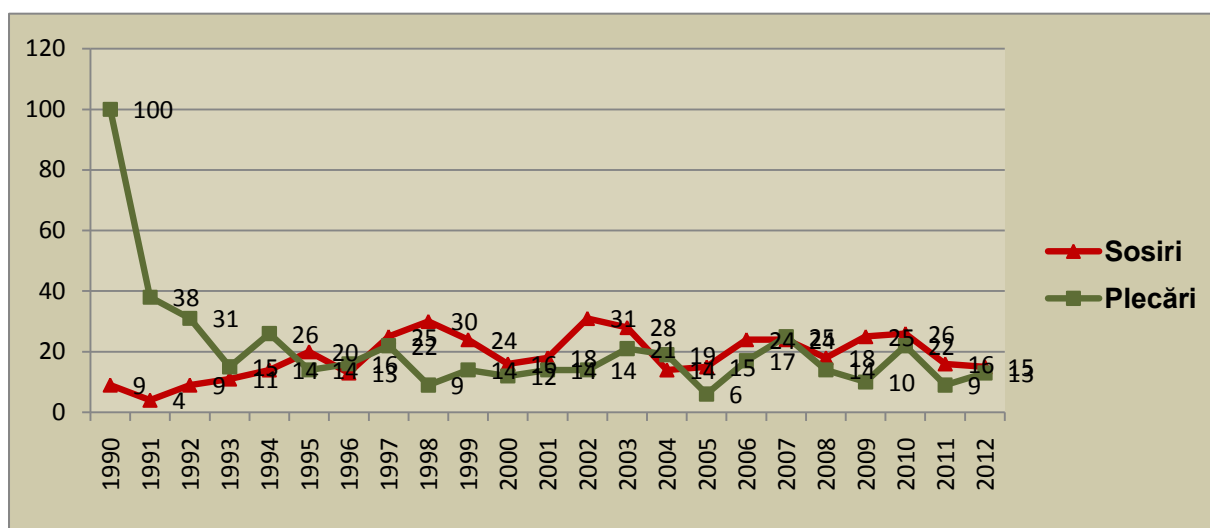
Comuna Sâncraiu	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Sosiri	9	4	9	11	14	20	13	25	30	24	16
Plecări	100	38	31	15	26	14	16	22	9	14	12
Balanță migratorie	-91	-34	-22	-4	-12	6	-3	3	21	10	4
2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
18	31	28	14	15	24	24	18	25	26	16	15
14	14	21	19	6	17	25	14	10	22	9	13
4	17	7	-5	9	7	-1	4	15	4	7	2

Sursa – INSSE Tempo online, calcule proprii

Astfel, din tabelul de mai sus se poate observa faptul că la începutul anilor 90 comuna analizată a suferit o pierdere semnificativă a populației datorată migrației. O

parte însemnată a persoanelor, profitând de noile oportunități de mobilitate apărute cu căderea regimului comunist, au plecat în Ungaria și ulterior și-au stabilit domiciliul în această țară. După 1993 însă această migrație masivă a încetat, și practic până în 2012, anul din care sunt disponibile cele mai recente date, balanța migratorie a comunei este una pozitivă, numărul sosirilor cu domiciliul în comună o depășește pe cea a plecărilor. Acest trend poate fi vizualizat și în graficul de mai jos.

Graficul nr. 4- Sosiri și plecări cu domiciliul în comuna Sâncraiu

Sursa - INSSE Tempo online

Însumând datele migrației în perioada 1990-2012, în medie, comuna Sâncraiu a pierdut anual 2,26 persoane, în total 52 de persoane. Însă, dacă eliminăm din calcule perioada 1990-1993, timp în care s-a înregistrat plecarea mai multor persoane în Ungaria, indicatorii se schimbă în direcție pozitivă: în perioada 1993-2012 comuna a câștigat anual 5,21 de persoane, în total 99 de persoane. Putem deci concluziona faptul că, conform datelor INS, comuna are o balanță migratorie pozitivă în ultimii 20 de ani, practic, scăderea numărului populației se datorează mișcării naturale a populației, și nu mișcării migrației.

Pe lângă datele despre migrație obținute de la INS, survey-ul efectuat în comună pentru a fundamenta empiric strategia de dezvoltare ne oferă câteva date mai amănunțite despre migrație, respectiv despre atitudinile și experiențele populației în acest domeniu.

Astfel, aproape 20% din populație a lucrat în cursul vieții cel puțin o dată în străinătate, și aproape 59% din populație a călătorit în străinătate cu alt scop decât ocuparea unui loc de muncă (călătorie, turism, sănătate, etc.). Un procent de 34% dintre gospodăriile din Sâncraiu au cel puțin un membru care a lucrat în străinătate pe parcursul vieții, și în 54% din gospodării există cel puțin un membru al gospodăriei care a fost în afara granițelor țării cu alt scop decât cel de a ocupa un loc de muncă. În aceste aspecte nu există diferențe semnificative între satele aparținătoare comunei.

În ceea ce privește intenția de pleca din comuna analizată, 11,2% din populația are în vedere să migreze pentru o durată de câteva săptămâni sau luni într-o altă localitate pentru a ocupa un loc de muncă, 7,3% din populație are în vedere să migreze pentru o durată de câțiva ani într-o altă localitate pentru a ocupa un loc de muncă, și 4,3% din populație are în vedere să migreze într-o altă localitate și să se stabilească definitiv acolo. Comparativ, 13,2% din populație are în vedere să migreze pentru o durată de câteva săptămâni sau luni în străinătate pentru a ocupa un loc de muncă, 5,9% din populația are în vedere să migreze pentru o durată de câțiva ani în străinătate pentru a ocupa un loc de muncă, și 2,6% din populație are în vedere să emigreze definitiv din țară. Țările în care ar pleca cei cu această intenție sunt, în ordinea preferințelor, Marea Britanie, Germania, Ungaria, Olanda și Spania. Dintre satele aparținătoare, populația satului Brăișoru este cel mai dispus la migrație, chiar dacă nu există o legătură puternic semnificativă din punct de vedere statistic, rata celor care sunt dispuși să plece din comună este de trei ori mai mare în satul Brăișoru decât media pe comună a acestor aspecte.

Drept concluzie, atât mișcarea naturală cât și cea migratorie a populației are un efect însemnat asupra structurii pe grupe de vârstă a populației. Arborele vârstelor este unul dezechilibrat, generațiile tinere sunt mult mai mici ca dimensiune decât cele de vârstă mijlocie, populația comunei este un bătrână, astfel în viitor pot apărea probleme în ceea ce privește numărul și structura populației, și implicit natalitatea, structura forței de muncă, etc. Numărul mic al născuților vii, respectiv numărul mai mare a celor decedați conduc la un spor natural negativ însemnat. Numărul mic al femeilor de vârstă activă din punct de vedere al natalității reprezintă o problemă. Migrația a reprezentat o problemă în trecut, însă în prezent, conform datelor INS, nu se înregistrează pierderi de populație din cauza migrației.

3.4.2. Educație

Educația și nivelul de educație este un element cheie în descrierea capitalului uman a comunei Sâncraiu. Analiza poate fi dezvoltată pe două paliere: infrastructura de educație și atitudinile populației despre educație în general, respectiv nivelul de educație a populației.

Nivel de educație

În ceea ce privește nivelul de educație a populației, tabelul de mai jos ne oferă informații despre acesta. Informațiile sunt disponibile despre populația stabilă de 10 ani și peste a comunei.

Tabel nr. 13 - Nivelul de educație a populației din Comuna Sâncraiu pe genuri

Com. Sâncraiu	Populația a stabilă de 10 ani și peste TOTAL	NIVELUL INSTITUȚIEI DE ÎNVĂȚĂMÂNT ABSOLVITE									
		Superior		Post- liceal și de maiștri	Secundar			Pri mar	Fără școală absolvită		
		Total	din care:		Total	Superior			Inferi or (gimn azial)	Tot al	din care:
			Unive rsitar de licență	Lic eal		Profe siona l și de uceni ci	Pers oane analf abet e				
Total, din care:	1512	126	115	36	1172	336	250	586	120	58	5
Masculin	721	59	54	15	573	137	195	241	50	24	2
Feminin	791	67	61	21	599	199	55	345	70	34	3

Sursa - Recensământul populației 2011

Cea mai mare parte a populației a terminat studii de nivel secundar, în total 77,5%, care se împarte în felul următor: 22,2% din populația comunei a terminat studii de nivel liceal, 16,5% școala profesională sau de ucenici, și 38,7% școala gimnazială. Rata celor cu studii superioare este de 8,3%, din care cei cu studii superioare universitare cu licență reprezintă 7,6%, iar cei cu studii de masterat, doctorat, sau studii post-universitare reprezintă 0,7%. Post-licealul sau școala de maiștri reprezintă ultima instituție de învățământ pentru 2,3% din populație. 7,9% din populația comunei a terminat numai școala primară, în timp ce 3,8% din populația este fără școală absolvită. Rata persoanelor analfabete este 0,33%. Nivelul de educație a populației de sex feminin este aproape identică cu cea a populației masculine, nu există diferențe semnificative între sexe în ceea ce privește nivelul de educație.

Tabelul nr. 14 - Nivelul de educație a populației din Comuna Sâncraiu

Com. Sâncraiu	Populația stabilă de 10 ani și peste TOTAL	NIVELUL INSTITUȚIEI DE ÎNVĂȚĂMÂNT ABSOLVITE										
		Superior			Post-liceal și de maiștri	Secundar				Primar	Fără școală absolvită	
		Total	din care:			Total	Superior		Inferior (gimnazial)		Total	din care:
			Universtitar de licență				Liceal	Profesional și de ucenici				Persoane analfabete
Sâncraiu – populație	1512	126	115	36	1172	336	250	586	120	58	5	
Sâncraiu – procente	100.0	8.3	7.6	2.4	77.5	22.2	16.5	38.8	7.9	3.8	0.3	
Cluj Rural - populație	208396	18029	15006	3657	141832	39570	28788	73474	37004	7874	3176	
Cluj Rural - procente	100.0	8.7	7.2	1.8	68.1	19.0	13.8	35.3	17.8	3.8	1.5	

Sursa - Recensământul populației 2011, calcule proprii

Comparând datele comunei analizate cu cele a mediului rural din județ, se poate afirma faptul că nivelul de educație al populației comunei este peste media rurală a județului. Astfel, chiar dacă procentul celor cu studii superioare este mai mică în comuna analizată cu 0,4% decât media județeană rurală, rata celor cu postliceal sau școală de maiștri este mai mare în Sâncraiu cu 0,6%, iar rata celor care au ca ultimă instituție de învățământ absolvită o școală de nivel secundar (liceu, școală profesională sau de ucenici, școala gimnazială) este mai mare cu 9,4% (77,5% în Sâncraiu și 68,1% în partea rurală a județului). Această diferență este recuperată la nivelul de educație primară, unde în Sâncraiu 7,9% din populația are ca ultima școală absolvită școala primară, în timp ce în partea rurală a județului Cluj acest procent este 17,8%. Rata celor fără școală absolvită este identic în ambele unități de analiză, de 3,8%, însă numărul analfabeților este simțitor mai mare în partea rurală a județului, de 1,5%, față de 0,3% în comuna Sâncraiu.

Drept concluzie, populația comunei Sâncraiu este una echilibrată din punct de vedere al nivelului de educație. Chiar dacă procentul celor cu studii superioare este cu puțin mai mic decât media județeană rurală, comuna este într-o situația favorabilă deoarece majoritatea populației (77,5%) a terminat studii de nivel secundar, iar rata celor cu studii primare, sau celor fără școală absolvită este mult mai mică decât media județeană rurală.

Infrastructura de învățământ

Alături de nivelul de educație a populației, o altă dimensiune în analiza comunei o reprezintă infrastructura de învățământ existentă.

Tabel nr. 15 - Infrastructura de învățământ din Comuna Sâncraiu în anul 2014

Nr. crt.	Unitate de învățământ	Adresa	Personalitate juridică /Arondată	Accreditată / Autorizată	Învățământ public / privat
ÎNVĂȚĂMÂNT PREȘCOLAR					
1.	Grădinița Sâncraiu	Sâncraiu Nr. 305	arondată	autorizată	Învățăm. public
ÎNVĂȚĂMÂNT PRIMAR ȘI GIMNAZIAL					
1.	Școala Gimnazială "Ady Endre" Sâncraiu	Sâncraiu Nr. 308	Personalitate juridică	autorizată	Învățăm. public

Sursa - Primăria Comunei Sâncraiu

Tabel nr. 16 - Încadrarea personalului didactic în anul școlar 2013 – 2014, pentru învățământul preuniversitar, în Comuna Sâncraiu

Nr. crt.	Specialitatea catedrei (postului)	Norme / posturi didactice (număr)	Norme / posturi didactice acoperite cu:	
			Titulari	Suplinitori
1	Educatoare	2,00	2,00	-
2	Învățători	4,00	4,00	-
3	Profesori	8,65	5,93	2,72
4	Discipline tehnice	-	Eco-ed., Fizică Simulativă, TIC	-
TOTAL		14,65	11,93	2,72

Sursa - Primăria Comunei Sâncraiu

Aprobarea planurilor de școlarizare ale unităților de învățământ din Comuna Sâncraiu s-a realizat conform actelor normative în vigoare. Astfel, în anul școlar 2013-2014 au fost înscriși un număr total de 174 elevi, din care preșcolari 39. Numărul elevilor este în scădere, în perioada analizată instituțiile de învățământ din comună au pierdut 40 de elevi din totalul de 214. Acest trend este în concordanță cu datele demografice, mai exact cu scăderea numărului persoanelor din grupele de vârstă cu vârsta școlară.

Tabel nr. 17 - Evoluția numărului de elevi, pe ani școlari

Tip instituție / Nr. înscriși	2010-2011	2011-2012	2012-2013	2013-2014
Grădinițe	42	52	46	39
Școli generale	172	162	142	135
Licee	-	-	-	-
TOTAL	214	214	188	174

Sursa - Primăria Comunei Sâncraiu, Școala Gimnazială "Ady Endre" Sâncraiu

Tabel nr. 18 - Situația elevilor înscriși în anul școlar 2013 – 2014

Unitatea de învățământ	Nr. înscriși	Clasa	Nr. promovați	Repetenți	Abandon școlar	Rata promovabilității
Școala Gimnazială "Ady Endre" Sâncraiu	15	Pregătitoare	15	-	-	100%
	11	I	11	-	-	100%
	5	II	5	-	-	100%
	12	III	12	-	-	100%
	14	IV	14	-	-	100%
	15	V	15	-	-	100%
	25	VI	25	-	-	100%
	21	VII	21	-	-	100%
	16	VIII	16	-	-	100%

Sursa - Primăria Comunei Sâncraiu

Rata promovabilității în anul școlar 2013-2014 este de 100%, iar abandonul școlar nu este prezent în comună, acești indicatori ne arată faptul că în instituțiile de învățământ din Sâncraiu cadrele didactice și personalul auxiliar oferă un mediu educativ potrivit pentru dezvoltarea copiilor. Comparativ, rata abandonului școlar în județul Cluj a fost între 0,2-1,6% în anii analizați, conform INS.

Rezultatele elevilor la examenele naționale

Tabel nr. 19 - Situația testărilor naționale

An școlar	Nr. elevi înscriși	Nr. elevi prezenți	Nr. elevi care au promovat	Procent Promovabilitate *** raportat la nr de elevi prezenți
2011/2012	43	43	35	81,39%
2012/2013	27	27	23	85,18%
2013/2014	16	16	13	81,25%

Sursa - Primăria Comunei Sâncraiu

În anul 2014 procentul de promovabilitate la evaluarea națională a fost de 81,25%, față de media județeană de 82,82%, o diferență de sub 2%. În anul 2013 procentul de promovabilitate a fost de 85,18 în comuna Sâncraiu, iar la nivel județean de 88%. Datorită numărului mic de elevi absolvenți în comună, rezultatele unui singur elev pot modifica promovabilitatea școlii din comună cu chiar 3-4 procente. Astfel, din datele analizate, considerăm că promovabilitatea școlii din comună este identică în perioada analizată cu rezultatele județene, chiar dacă există mici diferențe în ceea ce privește procentele exacte.

Burse acordate elevilor

Elevii de la cursurile de zi din învățământul de stat pot beneficia de burse de merit, de studiu și de ajutor social. Acordarea de burse de la bugetul de stat reprezintă o formă de sprijin material vizând atât protecția socială cât și stimularea elevilor care obțin rezultate foarte bune la învățătură și disciplină.

Bursele pe care le pot primi elevii pot fi de tipul:

- urse de ajutor social
- urse de merit
- urse de studiu
- urse de performanță

Tabel nr. 20 - Situația statistică privind acordarea bursei școlare

Nr. Crt.	Denumire unitate de învățământ	Ani școlari	Burse de performanță	Burse de merit	Burse sociale și medicale
1.	Școala Gimnazială "Ady Endre" Sâncraiu	2011-2012	-	-	65
		2012-2013	-	-	51
		2013-2014	-	-	42
TOTAL					158

Sursa - Primăria Comunei Sâncraiu

Școala Gimnazială Ady Endre Sâncraiu a demarat mai multe proiecte importante în ultimii ani, proiecte și investiții care au îmbunătățit considerabil atât infrastructura școlară, cât și calitatea procesului de învățare. Astfel, în anul 2007 a fost construit o sală de sport modernă din finanțare guvernamentală (200,000 euro), astfel elevii având ocazia să desfășoare activități sportive într-un cadru modern și adecvat. Apoi, în perioada 2006-2012 a fost construit un internat și o bucătărie/sală de mese pentru elevii din regiune, cu o capacitate de 54 de locuri. Clădirea se întinde pe trei etaje, are o suprafață totală de 1300 m², și are toate dotările necesare unui internat respectiv unei bucătării și săli de masă adecvat pentru elevi. Investiția totală se ridică la 1,2 milioane de euro, fiind folosite atât fonduri provenite de la Ministerul Educației și Cercetării, cât și surse de finanțare proprii ale autorităților locale, respectiv a unor fundații. În anul 2012 din fondurile alocate de Ministerul Educației și Cercetării a fost renovată clădirea veche a școlii în care funcționează sălile de clasă (200.000 euro). Din fondurile autorităților locale au fost renovate celelalte clădiri școlare, a fost construită sala centralei termice, respectiv a fost amenajat o mică tribună lângă terenul de fotbal al școlii.

În afara proiectelor de investiții, personalul Școlii Gimnaziale Ady Endre Sâncraiu organizează o serie de evenimente și activități extracurriculare pentru elevi, atât pentru cei din comună, cât și pentru elevii din internat. Ca exemplu putem aminti activitățile sportive (fotbal, baschet, sporturi de iarnă), cultural-artistice și etnografice (dansuri populare tradiționale din zona Călatei, tabere de meșteșuguri tradiționale, Tabăra de creație Gyarmathy Zsigáné, evenimente artistice cu prilejul sărbătorilor religioase și naționale) sau activități și proiecte ecologice și de mediu (Ziua Pământului).

Atitudini ale populației cu privire la educație

În cadrul survey-ului efectuat pentru a fundamenta din punct de vedere empiric prezenta strategie, am analizat și gradul de satisfacție al populației cu privire la instituțiile de învățământ locale.

Tabelul nr. 21 - Nivelul de satisfacție al populației cu privire la școala locală

Sâncraiu – clasele I-IV.	Foarte mulțumit	Parțial mulțumit	Parțial nemulțumit	Foarte nemulțumit
1. Starea clădirii în care se află școala	87.3	12.0	.8	0
2. Dotarea școlii cu materiale didactice	68.2	27.8	3.3	7
3. Pregătirea cadrelor didactice	47.1	45.2	5.2	2.6
4. Numărul cadrelor didactice titulari	45.3	40.6	10.9	3.1
5. Programa școlară pe discipline	40.3	46.2	8.4	5.0
Sâncraiu – clasele V-VIII.	Foarte mulțumit	Parțial mulțumit	Parțial nemulțumit	Foarte nemulțumit
1. Starea clădirii în care se află școala	90.8	9.2	0	0
2. Dotarea școlii cu materiale didactice	71.2	25.6	2.6	.6
3. Pregătirea cadrelor didactice	52.2	36.3	8.9	2.5
4. Numărul cadrelor didactice titulari	51.2	32.8	12.8	3.2
5. Programa școlară pe discipline	47.0	40.2	10.3	2.6

Sursa - IDEACONSULT 2015, N=303, r=±5%

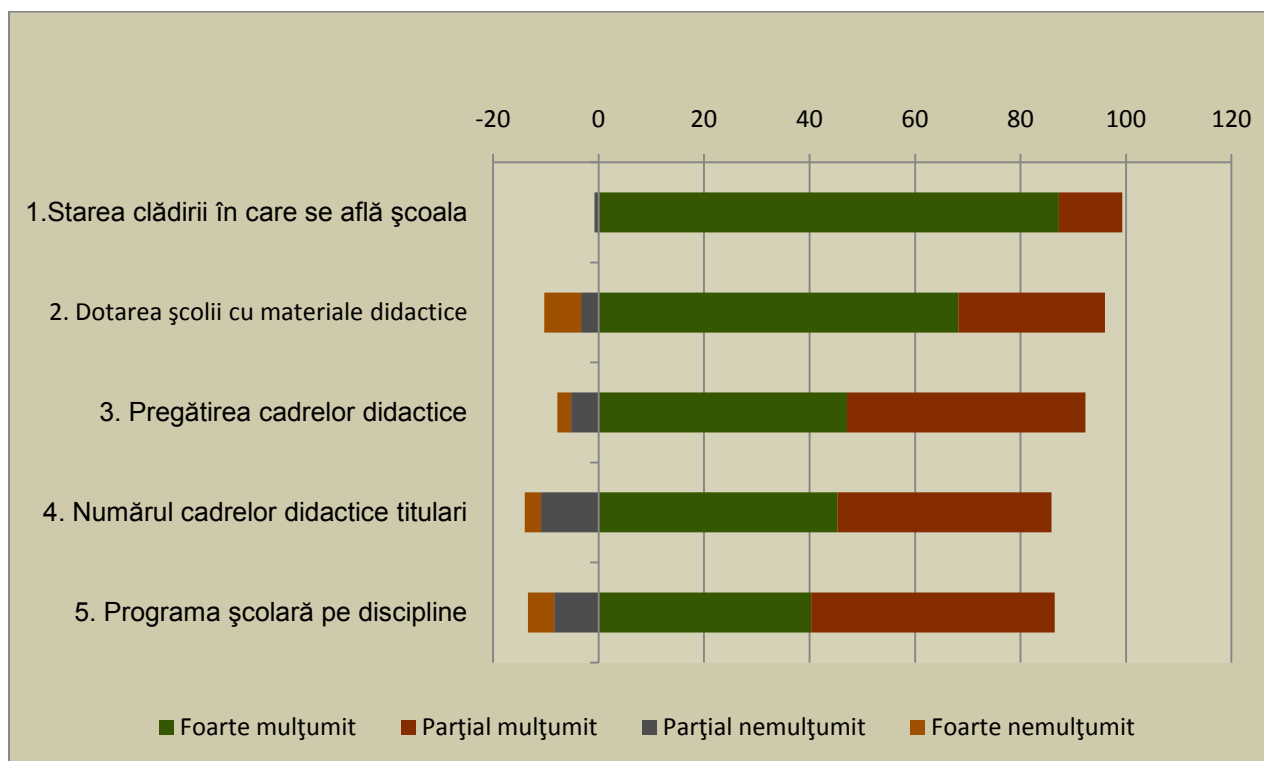
Înainte de a analiza datele din tabelul de mai sus, este important de menționat numărul mare (aproximativ 15% din cei intervievați) a celor care nu au răspuns la aceste întrebări în cadrul survey-ului. Principala cauză a acestui refuz este faptul că o parte a populației, mai ales cei în vârstă, au cunoștințe minime în ceea ce privește școala din localitate și starea în care se află în prezent.

În ceea ce privește starea clădirii în care se află școala, 99%, respectiv 100% dintre respondenți sunt foarte mulțumiți sau parțial mulțumiți de acest aspect atât în ceea ce privește clasele 1-4, cât și clasele 5-8 (cele două funcționează în același ansamblu de clădiri). De dotarea școlii cu materiale didactice 96% din populație este foarte mulțumită sau parțial mulțumită în cazul claselor 1-4, și aproape același procent se înregistrează și în cazul claselor 5-8 (96,8%). În cazul pregătirii cadrelor didactice procentele arată în felul următor: în clasele 1-4 92% din populație este mulțumită, respectiv parțial mulțumită, în timp ce în clasele 5-8 88% din populație este mulțumită, respectiv parțial mulțumită de pregătirea profesorilor. De menționat este faptul că la primele două enunțuri, cele privind starea clădirii și dotarea cu materiale didactice majoritatea răspunsurilor (70,80, chiar și 90 de procente) au fost în prima posibilitate de răspuns (foarte mulțumit), însă începând de la al treilea aspect analizat răspunsurile date sunt împărțite într-un mod mai echilibrat între primele două posibilități de răspuns (foarte mulțumit și parțial mulțumit).

În ceea ce privește numărul catedrelor didactice titulare populația este foarte respectiv parțial nemulțumită în 16%, respectiv 14% dintre cazuri. După cum se poate vedea și încadrarea personalului didactic în anul școlar 2013 – 2014 (Tabelul numărul 16.), o parte semnificativă dintre profesori nu sunt titulari, acest aspect problematic al școlii fiind semnalat și de elita locală în cadrul focus-grupului. Totodată, de programa școlară pe discipline 13% din populație este foarte sau parțial nemulțumită, atât în cazul claselor 1-4, cât și în cazul claselor 5-8.

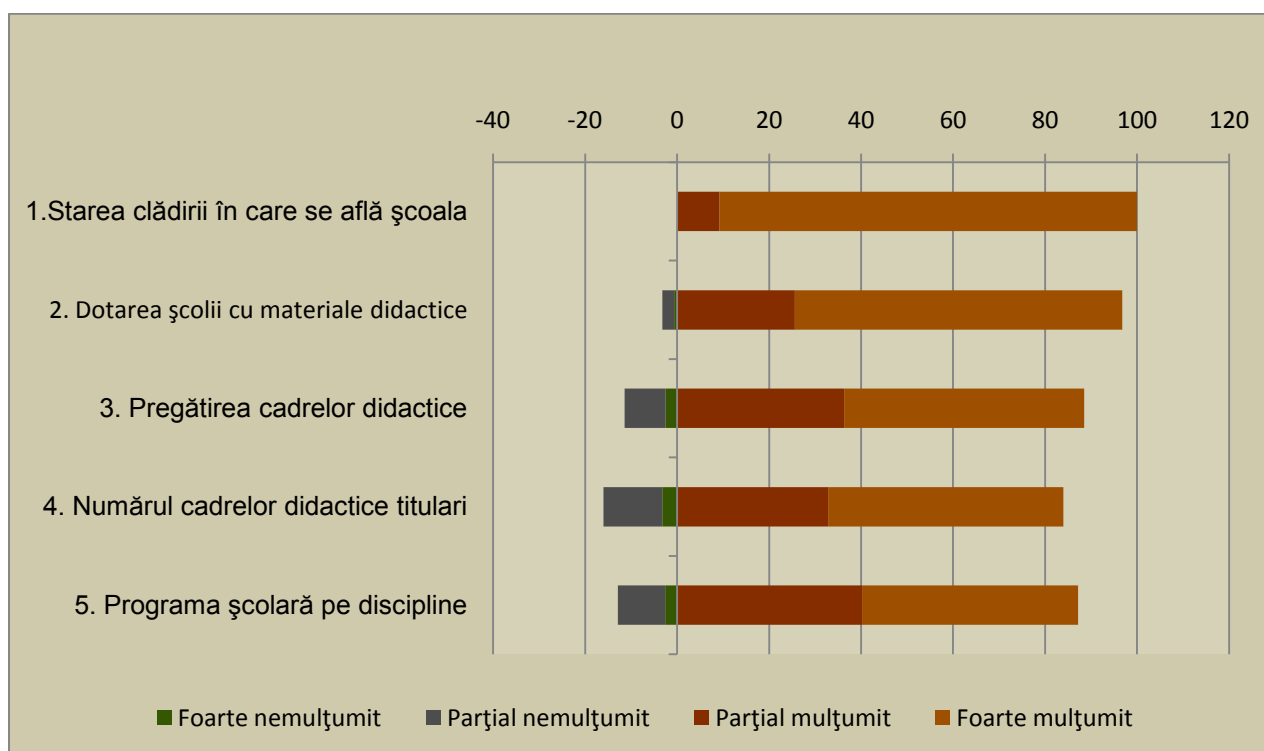
Însumând datele tabelului de mai sus, în general populația comunei Sâncraiu este mulțumită de școala locală în ceea ce privește aspectele analizate. Una din cauzele acestui grad ridicat de satisfacție sunt performanțele regionale ale școlii, respectiv sumedenia de programe și proiecte școlare extracurriculare la care participă elevii și profesorii/învățătorii.

Graficul nr. 5- Satisfacția față de clasele 1-4

Sursa - IDEACONSULT 2015, N=303, r=±5%

Graficul nr. 6 – Satisfacția față de clasele 5-8

Sursa - IDEACONSULT 2015, N=303, r=±5%

Un alt aspect important în ceea ce privește populația comunei este atitudinea acestuia față de diferitele programe de life-long learning, cursuri de perfecționare, recalificare. Astfel în survey-ul realizat pentru a fundamenta empiric prezenta strategie, am analizat și aceste aspecte.

În total 43,4% din populație a luat în parte pe parcursul carierei la un curs de perfecționare, calificare, și 47,9% ar lua parte la unul, dacă ar avea ocazia să participe la acest curs fără a călători mult pentru asta (de exemplu dacă ar fi organizat în comună). Un procent mult mai mare, de 69,9% ar recomanda copiilor săi să participe la aceste cursuri. În topul preferințelor se află cursuri de perfecționare/recalificare în domeniile ITC, turism, bucătar, agricultură, respectiv cursuri de limbi străine. Preferința pentru aceste domenii este influențată și de profilul comunei, unul în care turismul (și aici sunt valorificate și domeniile ITC, bucătar, limbi străine) și agricultura reprezintă domenii cheie ale economiei și a pieței forței de muncă.

3.4.3. Starea de sănătate a populației

Sănătatea este un domeniu cheie în ceea ce privește capitalul uman, populația unei localități. Pentru asigurarea sănătății umane, în Comuna Sâncraiu funcționează un cabinet medical familial, respectiv o farmacie. Pentru celelalte servicii medicale necesare populația comunei este nevoită să călătorească în orașul apropiat, Huedin (6 km), sau în centrul de județ Cluj Napoca (56 de km). Din fericire cele două orașe, respectiv serviciile medicale oferite de acestea sunt accesibile pe cale rutieră sau feroviară, timpul necesar călătoriei este unul scurt comparativ cu alte localități rurale din județul Cluj.

Tabel nr. 22 - Indicatori servicii de sănătate

Indicatori	Spitale		Cabinete Medicale Stomatologice Individuale		Cabinete Medici de Familie		Farmacii	
	De stat	Particulare	De stat	Particulare	De stat	Particulare	De stat	Particulare
Numărul unităților	0	0	0	0	0	1	0	1
Numărul de paturi	0	0	0	0	0	0	0	0
Numărul de medici specialiști	0	0	0	0	0	1	0	0
Numărul de asistente	0	0	0	0	0	1	0	0

Sursa – DSP Cluj

Tabelul nr. 23 - Număr de medici în comună

Nr. Crt.	Indicatori	2014	2013	2012	2011	2010
1	Număr medici de familie	1	1	1	1	1
2	Număr medici specialiști	-	-	-	-	-

Sursa - DSP Cluj

Populația comunei se declară în mare parte satisfăcută de serviciile medicale de familie din localitate. Conform survey-ului realizat în cadrul elaborării strategiei 30,7% din populație este foarte mulțumită de serviciile primite, 37,3% este în mare parte mulțumită, 15,2% este mai degrabă nemulțumită, și 5,6% este total nemulțumită de serviciile medicale disponibile în localitate. Este important de menționat faptul că 11% din populație nu a răspuns la aceste întrebări, cea mai importantă cauză pentru acest fenomen este faptul că în localitățile Domoșu, Horlacea, respectiv Brăișoru distanța până la orașul Huedin este aproape identică sau mai chiar mică, decât distanța până la centrul de comună, și, astfel, multe persoane preferă să se înscrie la un medic de familie din Huedin.

3.4.4. Cultură, recreere și sport

Comparativ cu alte localități din mediul rural din județul Cluj, comuna Sâncraiu are o viață culturală înfloritoare. Practic, este centrul cultural al regiunii, în comună sunt organizate evenimente importante nu numai pe plan local, ci și pe plan regional sau chiar internațional. Evenimentele organizate de școala locală se adresează unui public regional. Comuna deține totodată și un patrimoniu etnocultural important, patrimoniu valorificat în cadrul activităților turistice, respectiv în cadrul diferitelor evenimente organizate. Patrimoniul etnocultural include pe de o parte tradiții și obiceiuri, dansuri (dansuri feciorești, tradiții de Crăciun, de Paști, Balul Strugurilor, etc.), pe de altă parte diferite obiecte vechi, de o valoare etnoculturală ridicată (port popular, mobilier cu elemente și motive populare, broderii tradiționale, etc.). Tradițiile și obiceiurile din comună pot fi grupate în două categorii, pe de o parte tradițiile și obiceiurile ce țin de religie, de sărbători religioase, pe de altă parte, tradiții și obiceiuri ce țin de diferite evenimente familiale. În cazul sărbătorilor religioase putem aminti obiceiurile de Crăciun, unde sărbătoarea începe cu colindatul feciorilor în seara de Crăciun, mai apoi serbarea onomasticii de persoanele cu prenumele de István și János (o parte însemnată din bărbații din Sâncraiu poartă acest nume), ocazii pentru ca familiile și rudele să meargă în vizită. În trecut a fost organizat Balul de Crăciun de către tinerii din sat. Totodată, tradițiile culinare (sarmale, cozonac, produse din carne de porc care se taie înaintea Crăciunului, prăjituri tradiționale, etc.) și mersul la biserică sunt elemente definitorii ale tradițiilor de Crăciun. De Paști sunt vii încă tradițiile culinare, diferite obiceiuri și tradiții de pregătire a sărbătorii (de exemplu porturile populare sunt aerisite în Vinerea Mare, astfel hainele fiind ferite de molii), respectiv mersul la biserică, vopsirea ouălor, obiceiul udatului în a doua zi de Paști, balul de Paști, etc. În ceea ce privește evenimentele din familie, cele mai importante tradiții sunt legate de botez, nuntă respectiv înmormântări, în fiecare dintre aceste cazuri există diferitele obiceiuri specifice localității. Dansurile populare din localitate reprezintă un patrimoniu păstrat și în ziua de azi: ansamblul de dansuri populare Felszeg Gyöngye funcționează de peste 20 de ani, și a prezentat dansurile specifice zonei în localitățile din județ, respectiv și în afara granițelor în Ungaria, Germania, Cehia, Slovacia, Italia, Monaco și Franța. Pe această tradiție de dansuri se bazează și organizatorii Taberei de Dansuri Populare Internaționale, care a ajuns la a 25-a ediție în anul curent, având participanți de pe 5 continente și nenumărate țări.

Este important de menționat ca tradiție locală portul popular local, "camera curată", cameră în care sunt păstrate obiecte și mobilier tradițional. Mobilierul este decorat cu elemente tradiționale din zonă, la fel ca diferitele broderii, care sunt realizate și în prezent de către femeile din localitate.

Din punct de vedere instituțional, cultura din comuna Sâncraiu arată în felul următor:

Număr biblioteci: 1

Număr case de cultură: -

Cămine culturale și muzee: 3 cămine culturale

Monumente istorice: 3 monumente: Ady Endre, Sfântu Ștefan și Gyarmathy Zsigmond

Număr ONG: Asociația Culturală „Ady Endre” Sâncraiu, Asociația Ecologică „Silvanus”, Asociația Agroturistică Sâncraiu, Composesoratul Kő-hegy, Composesoratul Domoșu, Asociația Creșterii de Taurine Sâncraiu

Publicații și reviste: Jurnalul Comunei Sâncraiu

Formații de dans (popular, modern): Ansamblul folcloric „Felszeg gyöngye”

Sărbători și tradiții cu specific local: Zilele Ady Endre, Zilele Comunei Sâncraiu, Balul strugurilor, Festivalul măceșelor, Tabăra Internațională de Dansuri și Cântece Populare

Lăcașuri de cult pe confesiuni: Biserica reformată Sâncraiu, Biserica reformată Alunișu, Biserica reformată Domoșu – Horlacea, Biserica baptistă maghiară Sâncraiu, Biserica ortodoxă Sâncraiu, Biserica ortodoxă Domoșu, Biserica ortodoxă Alunișu, Biserica ortodoxă Brăișoru, Biserica greco-catolică Brăișoru

Locuri de agrement: sală de sport, baza sportivă „Voința” Sâncraiu, terenuri de joacă pentru copii în parcurile localităților Sâncraiu, Alunișu, Brăișoru, Domoșu, Horlacea, pescărie între localitățile Sâncraiu și Brăișoru.

3.4.5. Asistență și incluziune socială

Potrivit prevederilor Legii nr. 448/2006 republicată, rolul autorității locale este de a monitoriza în condiții optime atribuțiile și obligațiile care le revin asistenților personali în vederea ameliorării situației persoanelor cu handicap grav astfel încât să primească îngrijire specială la nivelul la care starea lor o cere.

În prezent în cadrul Primăriei Comunei Sâncraiu sunt angajați 9 asistenți personali ai persoanelor cu handicap din care 8 persoane sunt asistenți personali pentru adulți iar 1 asistent personal pentru minori.

La nivelul Comunei Sâncraiu sunt înregistrate 7 persoane cu handicap gradul grav care au optat pentru primirea unei indemnizații lunare în locul angajării unui asistent personal. De asemenea, pe baza O.U.G. nr. 27/27.08.2013, pentru modificarea și completarea O.U.G. nr. 70/2011 și a H.G. nr. 778/09.10.2013, Primăria acordă ajutoare pentru încălzirea locuințelor. Numărul cererilor anuale pentru acordarea ajutorului la încălzire a fost de 113.

În chestionarul aplicat în comună pentru a elabora strategia de față am analizat și mărimea populației care are în grijă o persoană bolnavă/vârstnică/cu handicap, beneficiază, respectiv are nevoie de îngrijire. Astfel, un total de 11% din cei intervievați are în grijă o persoană bolnavă/vârstnică/cu handicap: 5,6% în propria gospodărie, 4,3% o persoană din familie, dar care nu locuiește în aceeași gospodărie, și 1% îngrijește o persoană din afara familiei și gospodăriei. În ceea ce privește persoanele care beneficiază, respectiv au nevoie de îngrijire, 2,3% din populație beneficiază de îngrijire în propria gospodărie, 3% beneficiază de îngrijire de la un membru de familie, dar din afara gospodăriei, și 9% din populație consideră că nu beneficiază, dar ar avea nevoie de îngrijire personală. Diferența între procentul de populație care îngrijește o persoană (11%) și persoanele care beneficiază de îngrijire (5,3%) este cauzată de doi factori: pe de o parte, persoanele cu probleme grave de sănătate, persoanele cu handicap, etc. nu au putut fi chestionați, astfel scade procentul acestora în cadrul populației. Pe de altă parte, este o practică des întâlnită în comună faptul ca mai multe rude, frați îngrijesc împreună o persoană bolnavă/vârstnică/cu handicap, astfel că numărul celor care îngrijesc o persoană este considerabil mai mare decât numărul celor care beneficiază de îngrijire.

Nu există comunități sau minorități care să fie segregate, excluse din viața comunității.

3.5. Situația economică a comunei

Sâncraiu este o comună cu o economie și un potențial economic important, comparativ cu alte localități din vecinătate, respectiv comparativ cu mediul rural al județului Cluj.

În cele ce urmează vom analiza economia locală din mai multe puncte de vedere, bazându-ne pe surse de date provenite de la Primăria Sâncraiu, datele INS, datele AJOFM Cluj, respectiv datele proprii culese pentru a fundamenta strategia, respectiv pentru a obține informațiile care nu se regăsesc în seriile de date ale diferitelor instituții. Totodată, este important amintirea lipsei datelor la nivel de localități în ceea ce privește structura economiei. Numărul salariaților și distribuția acestora între principalele sectoare ale economiei nu este o informație potrivită pentru elaborarea strategiei, din cauza metodologiei cu care lucrează INS. Mai exact, în ancheta privind salariații sunt incluse în mod exhaustiv numai întreprinderile cu mai mult de 50 de angajați, plus salariații instituțiilor administrative locale. În ceea ce privește unitățile economice cu 49 sau mai puțini salariați, acestea sunt cuprinse în cercetare selectiv, pe bază de eșantion. Astfel, la nivelul comunei Sâncraiu, salariații IMM-urilor (majoritatea salariaților) nu sunt cuprinși în seriile de date disponibile la INS. În cazul salariaților, respectiv a distribuției acestora între diferitele sectoare economice, ne bazăm pe survey-ul elaborat tocmai pentru obține datele necesare strategiei, în cadrul căreia am avut o grijă deosebită ca informațiile obținute să acopere datele care lipsesc din celelalte serii de date.

În ceea ce privește datele INS despre turism (număr unități, număr turiști, turiști străini, etc.), instituția colectează date numai de la unitățile cu minim 5 locuri de cazare, iar în comună majoritatea locurilor de cazare sunt pensiuni agroturistice mici, cu mai puțin de 5 locuri de cazare. Astfel, pentru a avea la dispoziție informații și despre acest domeniu, am elaborat un scurt chestionar, care a fost completat de majoritatea pensiunilor, tocmai pentru a contracara lipsa datelor despre unitățile de sub 5 locuri de cazare.

3.5.1. Antreprenoriat

Densitatea antreprenorială, adică numărul de firme raportat la 1000 de locuitori este de 26,08 în anul 2010, 19,58 în anul 2011, și 26,77 în anul 2012. Cu acest scor, comuna este în topul comunelor din județ, împreună cu comunele din proximitatea centrului de județ Cluj Napoca ca Florești, Gilău, Baci, Feleacu sau Apahida, fără ca să beneficieze de avantajele proximității cu un oraș de mărimea Clujului. Privind capacitatea antreprenorială, adică numărul total al întreprinderilor nou create în anul de referință ce revin la 1000 de locuitori, comuna are următoarele valori: 1,19 în anul 2010, respectiv 2,97 în anul 2011. Cu aceste valori comuna se află de asemenea în topul comunelor clujene. Sporul natural al întreprinderilor (se calculează în felul următor: din numărul de întreprinderi nou create care au sediul social în unitatea de analiză se scade numărul de întreprinderi închise în anul de referință, se împarte cu numărul de întreprinderi existente în localitate în anul de referință, și se înmulțește cu 1000.) în Sâncraiu are o valoare de -45,45 în 2010, respectiv 30,30 în anul 2011. Din păcate există date numai pentru acești doi ani, astfel că nu se poate analiza pe un termen mai lung. De asemenea comuna este o unitate prea mică pentru ca indicatorul să fie utilizat la capacitatea totală a acestuia. Mai exact, o schimbare în cazul a 5-6 întreprinderi cauzează deja o schimbare majoră a indicatorului, ceea ce în cazul unei unități mari de analiză (județ, regiune de dezvoltare, etc.) se întâmplă numai când există trenduri mari de închidere, creare, etc. de unități economice.

Tabelul nr. 24 - Indicatori al întreprinderilor

Sâncraiu	2010	2011	2012
Densitatea întreprinderilor	26,08	19,58	26,77
Capacitate antreprenorială	1,19	2,97	-
Sporul natural al întreprinderilor	-45,45	30,30	-

Sursa: INS, aplicația eDemos

Conform cercetărilor sociologice din domeniu⁸, nu se poate cuantifica exact contribuția diferitelor factori economici, geografico-economici, socio-demografici, istorici, culturaliști în dezvoltarea spiritului antreprenorial, și în consecință, a numărului de întreprinderi. În ceea ce privește mediul rural din județul Cluj, și implicit comuna Sâncraiu, sunt însă câteva aspecte care trebuie menționate. Mediul rural mai larg aferent municipiului Cluj-Napoca (zona metropolitană, pol de creștere) are un efect benefic asupra spiritului antreprenorial și implicit asupra numărului de întreprinderi, însă în cazul orașelor mai mici aceste efecte nu sunt valabile. În cazul comunei Sâncraiu, proximitatea acestuia cu orașul Huedin nu reprezintă o influență pozitivă asupra densității întreprinderilor. Totodată, în regiune o importanță semnificativă, ca factor ce influențează spiritul antreprenorial, o are infrastructura, mai exact lipsa acestuia corelează cu numărul mic al întreprinderilor. Din acest punct de vedere, proximitatea drumului european E60, respectiv infrastructura dezvoltată a comunei este și va fi și în viitor un factor care influențează în mod pozitiv numărul întreprinderilor, și implicit densitatea acestora. Un alt factor care influențează în mod pozitiv spiritul antreprenorial este tradiția și cultura locală, mai exact, în comunitățile în care înainte de perioada comunistă exista o sferă antreprenorială dezvoltată, și în perioada de după revoluție dezvoltarea întreprinderilor a fost influențată în mod pozitiv de acest factor, un exemplu în acest sens fiind comuna Sâncraiu, unde și înainte de perioada comunistă a existat o importantă activitate antreprenorială.

Despre numărul exact al întreprinderilor existente în comună, din păcate nu sunt disponibile surse de date complete, astfel că numărul, respectiv aspectele acestor firme trebuie corelate din indicatori, surse de date parțiale.

Pentru a afla numărul exact al întreprinderilor cel mai la îndemână indicator este densitatea întreprinderilor (numărul de întreprinderi raportat la 1000 de locuitori). Deficiența acestui mod de calcul, respectiv a indicatorului este faptul că nu ia în considerare personalitățile juridice de tip PFA, ÎI, ÎF. Astfel, numărul întreprinderilor (SRL, SA, etc.) din comună s-a modificat în felul următor:

---

⁸ Csata Zsombor, *Aspectele sociologice ale antreprenoriatului în Transilvania*, Teză de doctorat, Universitatea Babeș-Bolyai, Facultatea de Sociologie și Asistență Socială 2011

Tabelul nr. 25 - Densitatea și numărul întreprinderilor

Sâncraiu	2010	2011	2012
Densitatea întreprinderilor	26,08	19,58	26,77
Populație la 1 iulie	1664	1661	1653
Număr întreprinderi	43	33	44

Sursa - INS, seriile de timp Tempo Online, calcule proprii

Analizând diferitele surse de date disponibile despre caracterul acestor agenți economici, cea mai completă dintre acestea s-a dovedit a fi aplicația Lista Firmelor. Din această sursă am reușit să oferim o imagine despre întreprinderile din comună. Aceste date nu conțin însă decât firmele care și-au depus bilanțul fiscal pentru anul 2013 la data prelucrării datelor, și seriile de date nu conțin informații despre persoanele fizice autorizate, întreprinderi familiare, sau alte forme de întreprinderi individuale.

Tabel nr. 26 - Structura agenților economici din Comuna Sâncraiu, în funcție de domeniul lor de activitate

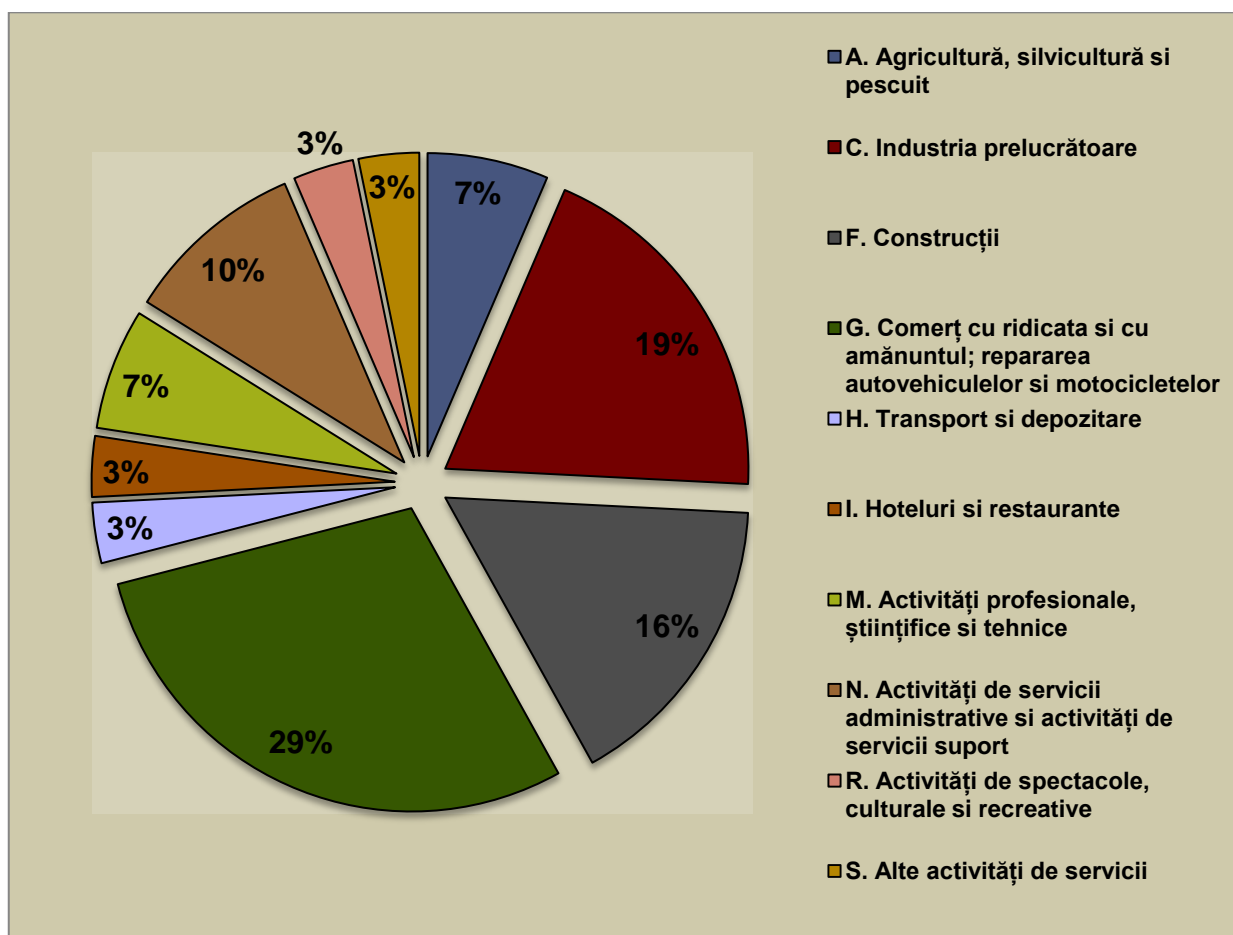
STRUCTURA AGENTILOR ECONOMICI, IN FUNCTIE DE DOMENIUL DE ACTIVITATE			
Nr. crt.	Domeniul de activitate (La nivel de secțiuni CAEN)	Număr societăți	Pondere in totalul societăților
1	A. Agricultură, silvicultură si pescuit	2	6.45%
2	B. Industria extractivă	0	0.00%
3	C. Industria prelucrătoare	6	19.35%
4	D. Producția si furnizarea de energie electrică si termică, gaze, apa caldă si aer condiționat	0	0.00%
5	E. Distribuția apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare	0	0.00%
6	F. Construcții	5	16.13%
7	G. Comerț cu ridicata si cu amănuntul; repararea	9	29.03%

	autovehiculelor si motocicletelor		
8	H. Transport si depozitare	1	3.23%
9	I. Hoteluri si restaurante	1	3.23%
10	J. Informații si comunicații	0	0.00%
11	K. Intermedieri financiare si asigurări	0	0.00%
12	L. Tranzacții imobiliare	0	0.00%
13	M. Activități profesionale, științifice si tehnice	2	6.45%
14	N. Activități de servicii administrative si activități de servicii suport	3	9.68%
15	P. Învățământ	0	0.00%
16	Q. Sănătate si asistența socială	0	0.00%
17	R. Activități de spectacole, culturale si recreative	1	3.23%
18	S. Alte activități de servicii	1	3.23%
	TOTAL		100%

Sursa - Lista Firmelor 2014

Astfel, din cele 31 de întreprinderi identificate, aproape 30% au ca activitate comerțul, respectiv celelalte activități din secțiunea G a codului CAEN. Apoi, aproape 20% din firme au ca activitate principală activități din secțiunea C. La industria prelucrătoare, în cadrul acestor firme, predomină activitățile de prelucrare a lemnului. Construcțiile reprezintă totodată un procent semnificativ din întreprinderile din comuna Sâncraiu. În ceea ce privește turismul, respectiv agricultura, în realitate procentul acestora este mult mai semnificativ, însă forma juridică cea mai răspândită în aceste domenii este PFA, astfel că numărul lor nu se regăsește în numărul întreprinderilor. Pentru a vizualiza datele prezentate, am realizat următorul grafic:

Graficul nr. 7 - Structura agenților economici din Comuna Sâncraiu, în funcție de domeniul lor de activitate

Sursa - Lista Firmelor 2014

Principalii agenți economici care își desfășoară activitatea în Comuna Sâncraiu sunt prezentați în tabelul de mai jos. Datele sunt prezentate pentru anul 2013.

Tabel nr. 27 - Lista cu principalii agenți economici de pe raza Comunei Sâncraiu

Nr. crt.	Denumire societate	Localitatea	Nr. angajați	Cifra de afaceri	Profit	Domeniul de activitate
1	MERIALLO SRL	Sâncraiu	5	74,240	4,385	N. ACTIVITATI DE SERVICII ADMINISTRATIVE SI ACTIVITATI DE SERVICII SUPT
2	BAIE ENERGY RO SRL	Sâncraiu	1	247,519	116,660	M. ACTIVITATI PROFESIONALE, STIINTIFICE SI TEHNICE
3	ZEKY COM SRL	Sâncraiu	1	115,363	2,216	G. COMERT CU RIDICATA SI CU AMANUNTUL; REPARAREA AUTOVEHICULE LOR SI MOTOCICLETEL OR
4	COLOR TURISM SRL	Sâncraiu	5	69,164	22,826	F. CONSTRUCTII
5	IXM SRL	Sâncraiu	3	168,728	-22,836	I. HOTELURI SI RESTAURANTE
6	DAVINCZE TOURS SRL	Sâncraiu	3	49,812	4,771	N. ACTIVITATI DE SERVICII ADMINISTRATIVE SI ACTIVITATI DE SERVICII SUPT
7	MIKULAS IMPEX SRL	Sâncraiu	3	177,648	-35,931	G. COMERT CU RIDICATA SI CU AMANUNTUL; REPARAREA AUTOVEHICULE LOR SI MOTOCICLETEL OR

8	ARIMEL COM SRL	Sâncraiu	2	7,660,780	208,859	G. COMERT CU RIDICATA SI CU AMANUNTUL; REPARAREA AUTOVEHICULE LOR SI MOTOCICLETEL OR
9	CIPTRANS SRL	Sâncraiu	1	526,932	5,796	H. TRANSPORT SI DEPOZITARE
10	SELF G DESIGN SRL	Sâncraiu	5	535,151	-90,641	G. COMERT CU RIDICATA SI CU AMANUNTUL; REPARAREA AUTOVEHICULE LOR SI MOTOCICLETEL OR
11	SANITUR SRL	Sâncraiu	4	420,622	2,187	G. COMERT CU RIDICATA SI CU AMANUNTUL; REPARAREA AUTOVEHICULE LOR SI MOTOCICLETEL OR
12	KISZELY SRL	Sâncraiu	3	57,690	-17,802	C. INDUSTRIA PRELUCRATOARE
13	MECLARD SRL	Sâncraiu	2	70,494	-15,348	A. AGRICULTURA, SILVICULTURA SI PESCUIT
14	NETWORKING SRL	Sâncraiu	5	463,621	68,150	G. COMERT CU RIDICATA SI CU AMANUNTUL; REPARAREA AUTOVEHICULE LOR SI MOTOCICLETEL OR
15	ALFA KALOTA SRL	Sâncraiu	5	1,406,237	197,448	A. AGRICULTURA, SILVICULTURA SI PESCUIT

16	MAR BLU SRL	Sâncraiu	5	287,322	-12,601	N. ACTIVITATI DE SERVICII ADMINISTRATIVE SI ACTIVITATI DE SERVICII SUPORT
17	ZSUZSI MOBTRANSPORT SRL	Sâncraiu	2	23,220	2,949	C. INDUSTRIA PRELUCRATOARE
18	SANCLAVIVET SRL	Sâncraiu	3	50,480	-22,840	M. ACTIVITATI PROFESIONALE, STIINTIFICE SI TEHNICE
19	KVARC SRL	Sâncraiu	8	356,288	7,840	F. CONSTRUCTII
20	GERMATZOL SRL	Sâncraiu	2	24,715	944	F. CONSTRUCTII
21	ECOLEGNO DESIGN SRL	Sâncraiu	21	1,052,100	1,956	C. INDUSTRIA PRELUCRATOARE
22	LILISTI BOLT SRL	Sâncraiu	1	51,413	10,381	G. COMERT CU RIDICATA SI CU AMANUNTUL; REPARAREA AUTOVEHICULELOR SI MOTOCICLETELOR
23	PARADIGMA FOREST SRL	Sâncraiu	12	805,180	73,144	C. INDUSTRIA PRELUCRATOARE
24	IMPERATOR PETROS SRL	Sâncraiu	2	105,658	30,934	C. INDUSTRIA PRELUCRATOARE
25	DOREM LEMN SRL	Sâncraiu	4	75,336	-36,169	F. CONSTRUCTII

26	TECH WOOD SRL	Sâncraiu	6	2,403,353	89,359	G. COMERT CU RIDICATA SI CU AMANUNTUL; REPARAREA AUTOVEHICULE LOR SI MOTOCICLETEL OR
27	GUT CAFFE SRL	Sâncraiu	1	95,724	-44,234	S. ALTE ACTIVITATI DE SERVICII
28	ORIGO PHARMA SRL	Sâncraiu	2	295,790	19,636	G. COMERT CU RIDICATA SI CU AMANUNTUL; REPARAREA AUTOVEHICULE LOR SI MOTOCICLETEL OR
29	TERMOWOOD SRL	Sâncraiu	8	90,397	-169,447	C. INDUSTRIA PRELUCRATOARE
30	PARDMAX SRL	Sâncraiu	3	19,655	-6,996	F. CONSTRUCTII
31	GERE & CO SRL	Sâncraiu	9	833,362	148,832	R. ACTIVITATI DE SPECTACOLE, CULTURALE SI RECREATIVE
Total comuna Sâncraiu			137	18,613,994	544,428	

Sursa - Lista Firmelor 2014

Astfel, agenții economici identificați oferă un total de 137 de locuri de muncă, au o cifră de afaceri de 18,613,994 lei, și un profit de 544,428 lei. Reamintim faptul că aceste date sunt parțiale, din cauza lacunelor surselor de date, nefiind incluse o parte a societăților comerciale, respectiv PFA, IF, Î.

3.5.2. Piața forței de muncă

Piața forței de muncă este determinată de populația cu vârsta activă, adică persoanele cu vârsta între 15-64 ani. În cadrul acestei categorii de populație, populația activă înseamnă totalitatea persoanelor care furnizează forță de muncă disponibilă, aici incluzând populația ocupată, respectiv șomerii, iar populația ocupată din punct de vedere economic înseamnă acele persoane de 15 ani și peste care au desfășurat o activitate economică producătoare de bunuri sau servicii de cel puțin o oră în perioada de referință, în scopul obținerii unor venituri sub formă de salarii, plată în natură sau alte beneficii. Începând din anul 2011, lucrătorii pe cont propriu și lucrătorii familiali neremunerați care lucrează în agricultură sunt considerați "persoane ocupate" dacă sunt proprietarii producției agricole. Totodată, în categoria persoanelor ocupate se încadrează și persoanele cu statut profesional de patron, lucrător pe cont propriu, ajutor familial neremunerat sau de membru al unei societăți agricole sau al unei cooperative, cadrele militare, respectiv ucenicii și stagionarii care primesc o renumerație pentru activitatea prestată.⁹

În bazele de date ale INS, la nivel de localități sunt disponibile următoarele informații despre forța de muncă din comuna Sâncraiu:

Tabelul nr. 28 - Populația cu vârstă activă

	2012			2013			2014		
	Populație activă	Populație totală	Rata populației active	Populație activă	Populație totală	Rata populației active	Populație activă	Populație totală	Rata populației active
Sâncraiu	1017	1653	61,52	1012	1624	62,32	1009	1619	62,32
Cluj Rural	152676	235114	64,94	154215	236859	65,11	156207	239250	65,29

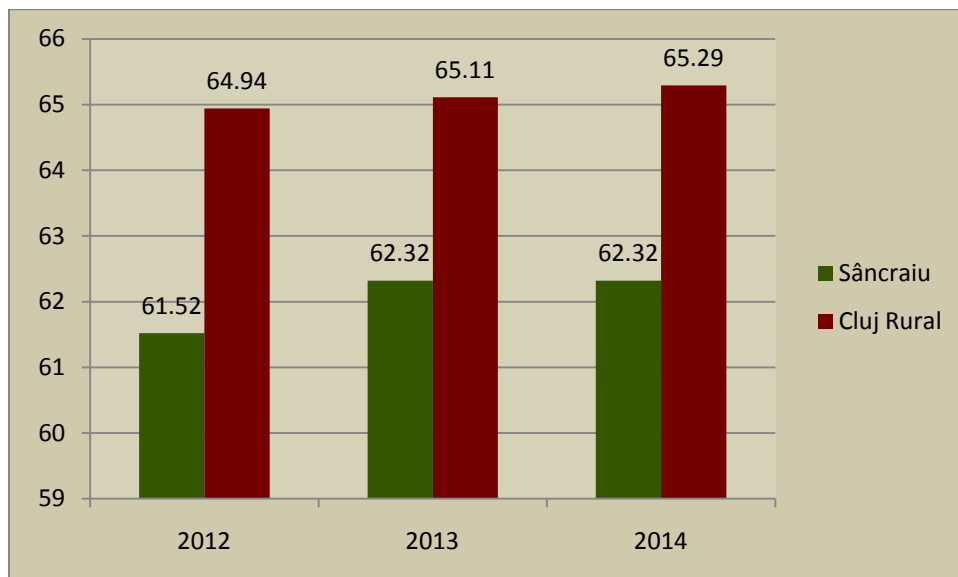
Sursa - INS, calcule proprii

⁹ Conform metodologiei INS,

<http://colectaredate.insse.ro/metadate/viewStatisticalResearch.htm?locale=ro&researchId=2114>

Graficul nr. 8 - Rata populației de vârstă activă

Sursa - INS, calcule proprii

După cum se poate observa, rata populației de vârstă activă din comuna Sâncraiu este apropiată de media județeană rurală, cu o diferență de aproximativ 3%.

Deoarece nu există date disponibile despre populația ocupată din comuna analizată, în cele ce urmează vom analiza numărul salariaților, numărul șomerilor BIM, respectiv caracteristicile diferitelor situații pe piața muncii. În populația ocupată sunt încadrați, pe lângă salariați, următoarele categorii de pe piața forței de muncă: patroni, lucrători pe cont propriu, lucrător familial neremunerat, respectiv membrii societăților sau cooperativelor agricole, categorii despre care nu există informații la nivel de localități.

Tabelul nr. 29 – Șomeri BIM

Anul	Cluj Rural	Din care femei:	Procent	Sâncraiu	Din care femei:	Procent
2011	5939	2529	42.58	24	9	37.50
2012	6061	2527	41.69	19	11	57.89
2013	5538	2244	40.52	26	11	42.31
2014	4949	1973	39.87	21	10	47.62

Sursa: INS, calcule proprii

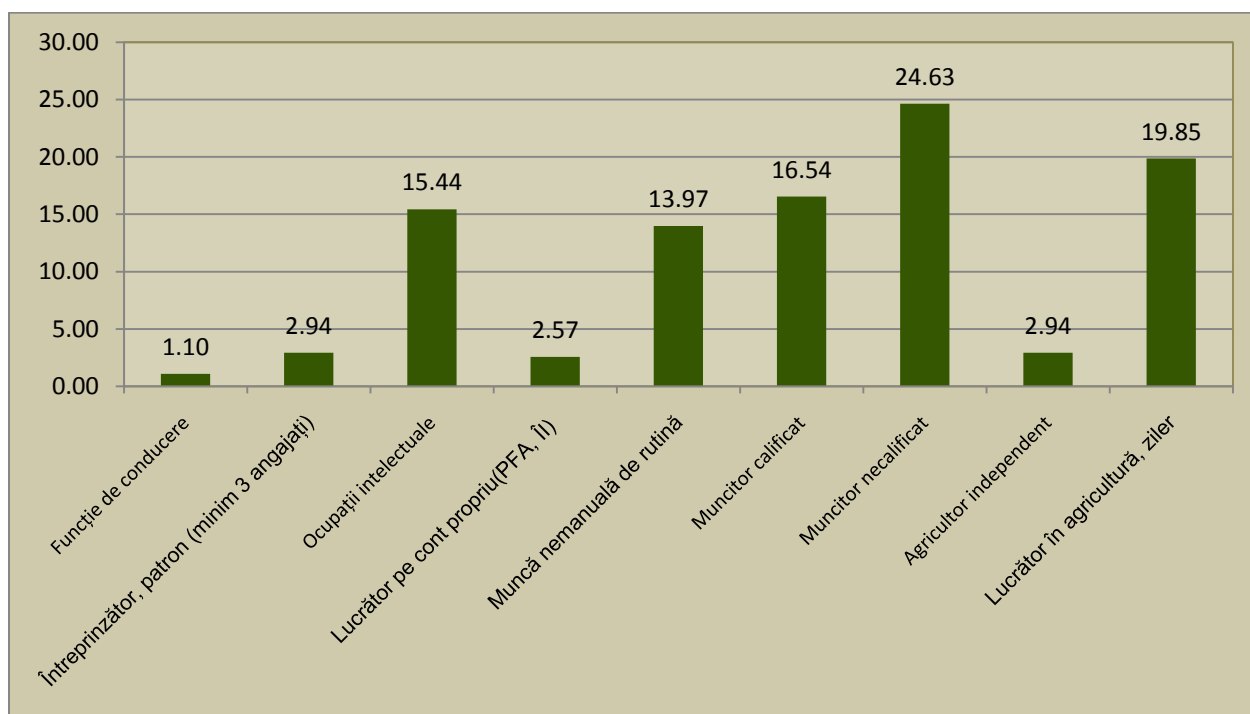
Șomerii BIM, conform criteriilor Biroului Internațional al Muncii, sunt acele persoane cu vârsta cuprinsă între 15-64 de ani, care momentan nu au un loc de muncă, sau alte activități aducătoare de venit, și sunt în căutarea activă a unui loc de muncă, și dacă se ivește ocazia, pot începe munca în următoarele două săptămâni.

Ponderea persoanelor de sex feminin în categoria șomerilor este la un nivel de 41,17 de procente în medie pentru anii analizați, în mediul rural al județului Cluj, respectiv 46,33 în medie pentru anii analizați pentru comuna Sâncraiu. Astfel, există o diferență semnificativă între cele două unități de analiză, în comuna Sâncraiu persoanele de sex feminin sunt mai expuse riscului de a deveni șomer decât în cazul județului. Totodată însă, majoritatea șomerilor este reprezentat de bărbați, în ambele cazuri. Însă, o bună parte din persoanele de sex feminin din teritoriu renunță în a căuta activ locuri de muncă, respectiv sunt ocupați în cadrul gospodăriei, și în realitate, probabil ponderea persoanelor de sex feminin care nu participă la piața forței de muncă este mai mare decât cea a bărbaților.

În cadrul survey-ului realizat pentru a fundamenta în mod empiric strategia de față, tocmai din cauza lipsei datelor de la instituțiile abilitate, am pus un accent deosebit pe caracterizarea forței de muncă. Chestionarul aplicat poate fi consultat în anexele prezentului document.

Astfel, conform datelor obținute, 36,6% din populație are un loc de muncă în prezent, acesta însemnând aproximativ 600 de persoane (numărul salariaților din populația comunei nu trebuie confundat cu numărul locurilor de muncă din Sâncraiu. Acest număr de 600 de persoane include și acele persoane care lucrează în altă localitate, sunt antreprenori, persoane fizice autorizate, etc.). În ceea ce privește ocupația acestor salariați, cele mai frecvente ocupații sunt cel de dulgher, tâmplar, vânzător, agricultor, respectiv ocupații în domeniile turismului, și al produselor tradiționale (în special broderii și produse agro-alimentare).

Graficul nr. 9 - Ocupații

Sursa: IDEACONSULT 2015, N=303, r=±5%

În ceea ce privește domeniile de activitate, datele survey-ului confirmă distribuția agenților economici pe domenii de activitate, prezentate în capitolul anterior. Astfel, se remarcă în ceea ce privește domeniile de activitate a populației ocupate comerțul, construcțiile, industria prelucrătoare, agricultura și serviciile. În cazul serviciilor, această categorie include practic mai multe secțiuni a codului CAEN, cele care reprezintă servicii de orice fel (secțiunile N, M, R, S, etc.).

În cazul agriculturii, chiar dacă există puține întreprinderi cu profil agricol, numărul persoanelor ocupate în acest segment al economiei este unul considerabil, deoarece majoritatea exploatațiilor agricole nu au personalitate juridică, și din această cauză aceste persoane nu apar în evidențele INS ca fiind prezenți pe piața forței de muncă.

Tabel nr. 30 - Persoane (număr total) care au lucrat în agricultură, după statutul juridic al exploatațiilor agricole

AN 2010	COMUNA SÂNCRAIU	JUDEȚUL CLUJ
TOTAL , din care:	831	96965
Exploatații agricole fără personalitate juridică	811	95927
Exploatații agricole cu personalitate juridică	20	1038

Sursa – Recensământul agricol 2010

Continuând cu caracteristicile forței de muncă din comuna Sâncraiu, persoanele ocupate pe piața muncii lucrează în medie 40,7 de ore pe săptămână la locul de muncă principal. În ceea ce privește tipul de contract de muncă încheiat cu angajatorul, 73% dintre persoanele ocupate pe piața muncii au contract de muncă, 2% un contract civil de prestări servicii, și 17% dintre persoanele ocupate pe piața muncii au declarat că nu au un contract de muncă încheiat. La locul de muncă principal 80% dintre persoanele ocupate lucrează cu normă întreagă, și 16% cu jumătate de normă sau fracțiune de normă. 17% din persoanele ocupate dețin și un loc de muncă, sau o activitate producătoare de venit secundară, cele mai des întâlnite activități secundare fiind din domeniile agriculturii și a turismului. În cadrul activității secundare aceste persoane lucrează în medie 32,5 ore pe săptămână, și aceste activități secundare reprezintă un venit mai mare decât cel provenit din principalul loc de muncă în cazul a 16% dintre persoanele care și un loc de muncă secundar.

În ceea ce privește localitatea unde își desfășoară activitate, 56% din persoanele ocupate lucrează în comuna Sâncraiu, 20% în orașul apropiat, Huedin, 9% în Cluj Napoca, și 15% în altă localitate, aici incluzând mai multe localități din județul Cluj, respectiv din străinătate. În ceea ce privește persoanele care lucrează în alte localități decât comuna Sâncraiu, aceștia fac naveta zilnic în proporție de 80%, o dată la 2-3 zile în cazul a 12% dintre persoane, și 8% dintre ei fac naveta o dată pe săptămână. Cei mai mulți circulă cu mașina proprie (54%), ceilalți cu mașina de serviciu (12%), trenul de la Huedin (5%), autobuzul (7%), cu ocazie (7%) sau cu bicicleta (10%). În cazul navetei este deosebit de important pe de o parte existența și starea bună a infrastructurii rutiere,

pe de altă parte existența unor curse regulate de transport călători, ambele criterii sunt îndeplinite în comuna Sâncraiu, astfel că deplasarea forței de muncă nu este limitată din acest punct de vedere.

Persoanele care nu dețin un loc muncă (63% din populația comunei) se împart între categoriile următoare: șomeri BIM 1,7%, persoane fără un loc de muncă (șomeri de lungă durată, care au renunțat în a căuta în mod activ un loc muncă, casnice, etc.) 16,1%, elevi, studenți 8,6%, pensionari 57,5%, pensionari de boală 6,9%, concediu de maternitate 1,1%, alte situații 7,9%.

Potențial antreprenorial

Dacă ar putea alege, 26% din populație ar lucra ca angajat, 18% ca antreprenor, 17% ca lucrător pe cont propriu, și 37% nici unul dintre aceste variante (majoritatea acestor răspunsuri a venit de la pensionari, oameni în vârstă). Cele mai preferate domenii de activitate ar fi agricultura (17,6%), construcțiile (10%), comerțul (9,3%) și turismul (9%).

Potențialul antreprenorial este un indicator important în ceea ce privește economia unei unități administrativ-teritoriale. Chiar dacă la întrebarea anterioară în total 35% din populație a declarat că ar dori să devină antreprenor sau lucrător pe cont propriu, numai 21% din populație s-a gândit să devină antreprenor sau persoana fizică autorizată. Din aceste persoane 36% nu au un plan elaborat pentru a deveni antreprenor, 31% cred că acest lucru se va întâmpla în viitorul mai îndepărtat, 13% vor să-și lanseze afacerea în următorii doi ani, și 8% în perioada imediat următoare. Acest potențial antreprenorial semnificativ explică și valorile mari înregistrate în ceea ce înseamnă densitatea întreprinderilor și capacitatea antreprenorială. Cele mai des întâlnite forme juridice în care viitorii antreprenori doresc să-și înregistreze afacerea sunt Societate cu Răspundere Limitată (SRL), respectiv Persoană Fizică Autorizată (PFA) și Întreprindere Familiară (ÎF), iar în ceea ce privește persoanele cu care doresc să lucreze, respectiv cu care să pornească afacerea sunt membrii familiei (45,9%), cu prieteni/cunoștințe (23%), iar o parte însemnată a celor care doresc să pornească o afacere vor să inițieze singuri acest demers (21,3%). Cei care au deja planuri mai

elaborate în ceea ce privește afacerea, preferă ca domeniul de activitate mai ales agricultura, turismul, respectiv diferitele servicii conexe acestora, servicii care se bazează pe un mediu economic local care favorizează turismul și agricultura. Iar în ceea ce privește locația viitoarei afaceri, 48,3% preferă localitatea în care trăiesc, 26,7% ar rămâne cu afacerea respectivă în județul Cluj, 8% în Transilvania și 7% în România. 10% dintre cei care doresc să înființeze o afacere nu știu încă locația acestuia.

Este interesant de descris profilul antreprenorilor din comună, respectiv profilul potențialilor antreprenori (cei care au în gând să pornească o afacere). Chiar dacă nu există o legătură semnificativă din punct de vedere statistic în cazul variabilelor analizate din cauza mării mici al eșantionului, respectiv al populației comunei, datele arată principalele tendințe prezente în comună în acest domeniu. În ceea ce privește antreprenorii (cei care dețin o întreprindere, sau sunt PFA), aceștia sunt bărbați în 53,3% din cazuri, acest procent de persoane de sex masculin se regăsește și în populație, deci nu putem vorbi de o dominanță masculină în cadrul antreprenorilor. Anul mediu al nașterii pentru aceste persoane este 1969, deci în prezent au 46 de ani, sunt căsătoriți în 75% din cazuri, majoritatea sunt de etnie maghiară, majoritatea vorbesc limba engleză și germană, iar în ceea ce privește ultima școală absolvită 27% au terminat un liceu teoretic, 20% un liceu profesional, și 20% o școală profesională, 7% școala de maiștri, 7% postlicealul, și tot 7% au studii superioare, deci în total 21% dintre antreprenorii comunei și-au continuat studiile după terminarea liceului.

Caracteristicile potențialilor antreprenori (cei care au în gând să pornească o afacere), sunt asemănătoare cu cea a antreprenorilor. Astfel că 57,4% dintre ei sunt bărbați, un procent puțin mai semnificativ decât cel al antreprenorilor, sunt un pic mai tineri, cu anul mediu al nașterii 1973, însă 22% dintre aceștia sunt tineri, cu vârsta sub 35 de ani. Sunt căsătoriți într-un procent de 59%, iar 28% dintre ei sunt necăsătoriți. Potențialii antreprenori sunt într-o proporție de 79% de etnie maghiară, vorbitori experimentați de limba română, și în cele mai multe cazuri vorbesc limba engleză, germană, franceză, respectiv într-un procent mai mic limba rusă și spaniolă. În privința ultimei școli absolvite, cel mai des întâlnit este liceul teoretic (36%), și studiile superioare (18,1%), în ambele cazuri procentele acestea sunt mult mai însemnate decât în cazul antreprenorilor.

Veniturile populației

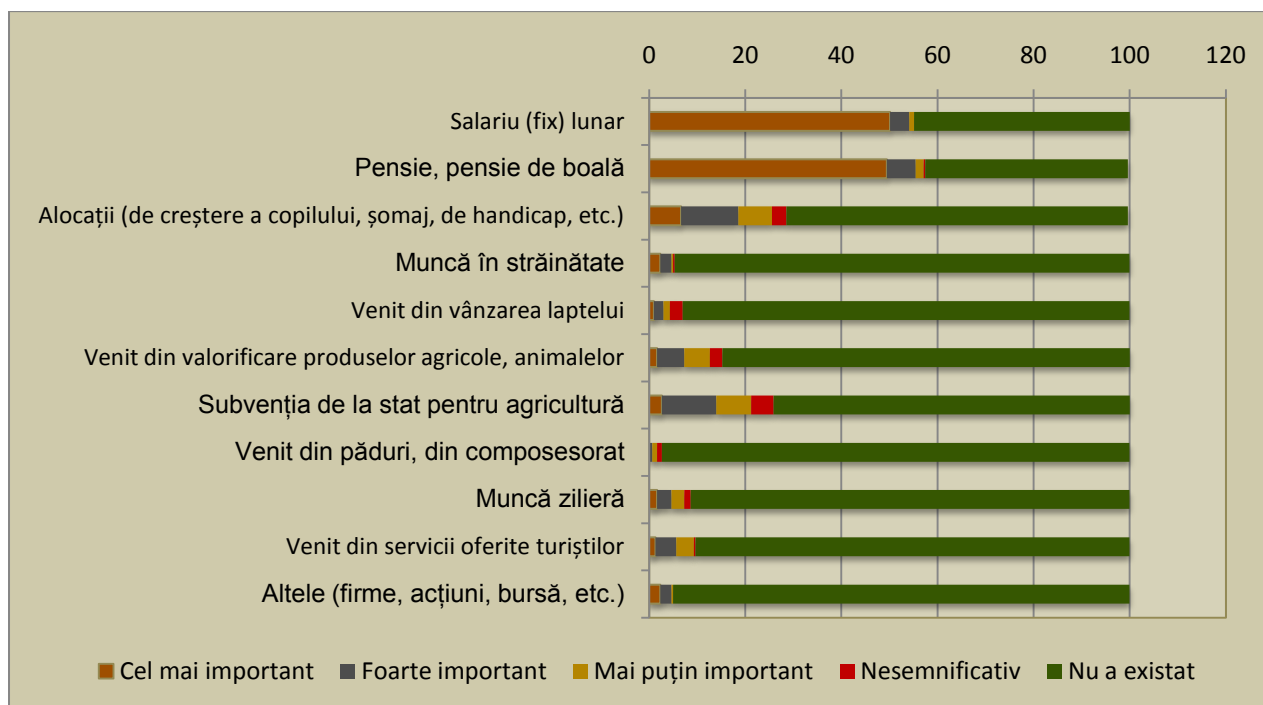
Este important de analizat și structura veniturilor populației în cadrul elaborării strategiei de față. Gospodăriile din comună cuprind în medie 2,95 de persoane, dintre care 1,90 persoane care au un venit, și 1,04 persoane fără venit. Venitul mediu net a unei gospodării din comună, însumând toate sursele de venit posibile este de 2087 RON lunar. Venitul mediu net pe gospodărie în anul 2014 în mediul rural la nivel național a fost de 2139,51 RON, deci comuna Sâncraiu are un venit lunar pe gospodărie cu 52 de RON mai mic media rurală națională. În cele ce urmează vom analiza sursa acestor venituri, respectiv suma anuală pe care o obțin gospodăriile din Sâncraiu din diferite surse. Din cauza faptului că unele venituri nu sunt regulate, lunare, ca de exemplu valorificarea produselor agricole, sau subvențiile de la stat pentru agricultură, respondenții au fost rugați să indice valoarea anuală a acestor tipuri de venit. Iar ulterior, din datele anuale am calculat sumele lunare aferente diferitelor tipuri de venit.

Tabelul nr. 31 - Veniturile populației

Sursă	Cel mai important	Foarte important	Mai puțin important	Nesemnificativ	Nu a existat	Cam ce sumă (pe an)?	Lunar
Salariu (fix) lunar	50.17	3.99	1.00	0.00	44.85	26089	2174
Pensie, pensie de boală	49.50	5.98	1.66	0.33	42.19	13939	1162
Alocații (de creștere a copilului, șomaj, de handicap, etc.)	6.64	11.96	6.98	2.99	71.10	1653	138
Muncă în străinătate	2.33	2.33	0.33	0.33	94.68	21156	1763
Venit din vânzarea laptelui	1.00	1.99	1.33	2.66	93.02	2237	186
Venit din valorificare produselor agricole, animalelor	1.66	5.65	5.32	2.66	84.72	1349	112
Subvenția de la stat pentru agricultură	2.66	11.30	7.31	4.65	74.09	2052	171
Venit din păduri, din composesorat	0.00	0.66	1.00	1.00	97.34	3600	300
Muncă zilieră	1.66	2.99	2.66	1.33	91.36	4110	343
Venit din servicii oferite turiștilor	1.33	4.32	3.65	0.33	90.37	3116	260
Altele (firme, acțiuni, bursă, etc.)	2.33	2.33	0.33	0.00	95.00	9600	800

Sursa: IDEACONSULT 2015, N=303, r=±5%

Graficul nr. 10 - Veniturile populației

Sursa: IDEACONSULT 2015, N=303, r=±5%

Din tabelul, respectiv graficul de mai sus veniturile populației sunt prezentate pe două paliere. Pe de o parte, cât de importante sunt acestea în venitul total al gospodăriei, pe de altă parte valoarea medie acestora pe gospodărie. Este de subliniat faptul că valoarea lunară a tipurilor de venit este calculată pe gospodărie, mai exact respondenții au fost rugați să enumere toate tipurile de venituri pe care gospodăria o are într-un an calendaristic, importanța acestora în venitul total al gospodăriei, și suma obținută din acel tip de venit.

În cazul salariilor, 55% din gospodăriile chestionate au venituri din salarii, și pentru 50% din gospodării acesta este cel mai important venit. Salariul mediu pe gospodărie (toate salariile din gospodărie la un loc) este de 2174 RON. Pensiile reprezintă o sursă de venit pentru 58% din gospodăriile din comună, și pentru 50% dintre gospodării acesta este cel mai important venit, cu o valoare medie de 1162 RON pe gospodărie. Diferitele alocații (de creștere a copilului, șomaj, de handicap, etc.) reprezintă o sursă de venit pentru 29% din gospodării, în 7% din gospodăriile din comună acesta este cel mai important venit, cu o valoare medie lunară de 138 RON. Munca în străinătate reprezintă o sursă de venit pentru 5% din populație, cu o valoare

medie de 1763 RON lunar pe gospodărie. Vânzarea laptelui, respectiv valorificarea produselor agricole reprezintă o sursă de venit pentru 7, respectiv 15 procente din gospodării, cu o valoare medie lunară pe gospodărie de 186, respectiv 112 RON. Subvenția de la stat pentru agricultură reprezintă o altă sursă de venit importantă în comună, 26% dintre gospodării beneficiază de aceste fonduri, și 11% din gospodării consideră că acest venit este unul foarte important în economia gospodăriei lor. Valoarea medie a acestuia pe gospodărie este de 2052 RON anual, 171 RON lunar. Veniturile gospodăriilor din păduri, compozesorat există în numai 3% din cazuri, cu o medie lunară de 300 RON, iar munca zilieră este o sursă de venit pentru 9% dintre gospodăriile din comună, cu o valoare anuală de 4110 RON, lunară de 343 RON. Aceste munci ziliere sunt sezoniere, în timpul iernii intensitatea acestora, posibilitățile de muncă zilieră sunt mai reduse din cauza suspendării activităților agricole și în construcții. Veniturile provenite din activități turistice sunt prezente în 10% din gospodării, cu o valoare medie anuală de 3116 RON, lunară de 260 RON. În cadrul acestui tip de venit există diferențe pe de o parte între proprietarii de pensiuni, respectiv alte persoane care se ocupă cu activități conexe ale turismului, pe de altă parte între proprietarii de pensiuni cu o capacitate mare și cei cu o capacitate mică. Totodată, sezonalitatea turismului din comună contribuie la fel la scăderea venitului mediu lunar. Alte venituri (firme, acțiuni, bursă, etc.) se înregistrează în cazul a 5% din gospodăriile din comună, valoarea acestora fiind de 9600 RON anual, 800 RON lunar.

3.5.3. Turism

În privința datelor INS despre turism (număr unități, număr turiști, turiști străini, etc.), de menționat că acesta colectează date numai de la unitățile cu minim 5 locuri de cazare, iar în comună majoritatea locurilor de cazare sunt pensiuni agroturistice mici, cu mai puțin de 5 locuri de cazare.¹⁰ Astfel, pentru a avea la dispoziție informații și despre acest domeniu, am elaborat un scurt chestionar, care a fost completat de majoritatea pensiunilor (23 din 42 de unități identificate), tocmai pentru a contracara lipsa datelor despre unitățile de sub 5 locuri de cazare.

---

¹⁰ Un exemplu elocvent pentru diferența între datele INS și situația din comună este numărul de unități de primire turistică: în datele INS există 3, în localitate am identificat 42 de unități.

Majoritatea unităților de cazare turistică din comuna Sâncraiu sunt pensiuni agroturistice, forma juridică preferată fiind cel de PFA la majoritatea unităților. În cadrul acestora, în medie, lucrează 1,9 persoane, în majoritatea cazurilor proprietarul și un membru de familie. În aproape jumătate dintre pensiunile chestionate există o persoană care vorbește limba engleză, pe lângă cea maghiară și română, în mai puține cazuri turiștii pot beneficia și de o conversație în limba germană.

La capitolul capacitate de cazare, pensiunile au în medie 4 camere, și 9,5 locuri de cazare (în cazul locurilor de cazare puținele pensiuni cu o capacitate mai mare de cazare turistică, a căror număr coincide cu numărul unităților de cazare în seriile de date INS, influențează media unităților). În cazul caracteristicilor unităților turistice, o parte semnificativă a unităților de cazare nu pot asigura o baie separată pentru fiecare cameră unde primesc turiștii, problemă identificată și în cadrul discuțiilor cu proprietarii de pensiuni. De menționat că o parte însemnată a proprietarilor de pensiuni doresc să investească în echiparea și dezvoltarea pensiunilor în viitorul apropiat, pentru a remedia situația. În aproape toate unitățile chestionate încălzirea este asigurată de centrală termică, cu combustibil solid, deoarece nu există în comună rețea de gaze naturale. În 40% dintre unitățile de cazare turistică identificate există și o bucătărie utilată cu aparate electrocasnice care la cerere pot fi folosite de turiști, și 20% dintre unitățile care nu dețin o astfel de încăpere au în vedere amenajarea unui astfel de spațiu în viitorul apropiat. Conexiune la internet, respectiv posibilitate de parcare există la aproape toate unitățile de primire turistică, iar în 35% dintre unități există televizor în fiecare cameră. Spații destinate copiilor există în 20% dintre unități, iar aproximativ 30% dintre aceștia au în plan dotarea pensiunii cu un astfel de spațiu. 74% dintre pensiuni dețin mobilier de grădină, și implicit un spațiu în care turiștii se pot relaxa în aer liber, și 20% dintre pensiuni au în vedere echiparea pensiunii cu un astfel de spațiu, și 40% dintre unități dețin și locuri special amenajate pentru foc, foc de tabără, grătare, etc., și un procent exact la fel, de 40% dintre pensiuni doresc să amenajeze un astfel de loc în viitorul apropiat.

În ceea ce privește serviciile oferite turiștilor, aproape toate unitățile de cazare turistică au în ofertă serviciile enumerate în tabelul de mai jos. În crearea acestei liste pentru chestionar, am luat în evidență toate serviciile turistice prezentate pe paginile web a pensiunilor din Sâncraiu. Este interesant însă faptul că pe lângă unitățile de cazare, s-au dezvoltat și servicii conexe turismului, astfel că unele servicii sunt asigurate cu

ajutorul unor terțe persoane, care nu lucrează în cadrul unităților de cazare. Astfel, aria celor care beneficiază de pe urma turiștilor prezenți în localitate este mult mai largă decât proprietarii unităților cazare.

Tabelul nr. 32 - Servicii turistice în comuna Sâncraiu

Denumirea serviciilor oferite	Personalul pensiunii (%)	Terțe persoane (%)	Pensiunea nu oferă aceste servicii (%)
Excursii la obiectivele turistice din regiune	42.11	31.58	26.32
Ghidaj turistic (în localitate, sau în regiune)	55	30	15
Plimbare cu căruța, sania	5.26	78.95	15.79
Hipism	0	82.35	17.65
Prezentarea de meșteșuguri tradiționale (broderii, prelucrarea lemnului, țesături, etc.)	35	55	10
Muzicieni tradiționali din zona Călatei	0	50	50
Prezentarea portului popular	68.42	15.79	15.79
Prezentarea camerei populare ¹¹	40	35	25
Instructaj de dansuri populare locale	5.88	47.06	47.06
Prepararea și degustarea de prăjituri tradiționale: "Kürtös kalács", "hólabda", etc.	81.25	6.25	12.50

Sursa: IDEACONSULT 2015, N=303, r=±5%

Tot în cadrul pensiunilor, turiștii au ocazia să guste, respectiv să cumpere produse tradiționale locale, produse la mare căutare în rândul turiștilor. Cele mai des întâlnite astfel de produse sunt gemul de măceșe, de soc, de prune, de caise, de mere, de zmeură, pălinca de prune, de mere, de afine, de vișine, zacuscă tradițională, produse lactate locale ca brânză, urdă, telemea, lapte de bivoliță, produse de carne tradiționale, cum ar fi cârnații afumați, slănină, siropuri de brad, de afine, de zmeură, respectiv legume din ograda proprie, de exemplu roșii, castraveți, ardei, etc. În majoritatea unităților de cazare turistică aceste produse pe de o parte, sunt incluse în meniul unității, pe de altă parte pot fi cumpărate de turiști.

În ceea ce privește modurile de promovare a pensiunilor, în majoritatea cazurilor, site-urile de profil turistic, mai exact site-urile unde turiștii își pot rezerva cazarea (ex. Booking, Travelminit, etc.) reprezintă cele mai importante surse de promovare pentru

¹¹ În majoritatea gospodăriilor din comună există o cameră, în maghiară *tisztaszoba* (în traducere exactă "cameră curată"), în care sunt păstrate mobilierul tradițional, țesături, broderii, porturi populare, câni, etc. Aceste obiecte reprezintă adevărate mici muzee, valoarea etnografică a acestor camere este una excepțională, și astfel turiștilor le este prezentat moștenirea etnografică a comunei.

pensiuni. Totodată, aproximativ 35% dintre pensiuni folosesc Facebook-ul ca mod de promovare a unității, și 20% dintre ei au site-uri proprii. Este rar întâlni ca o pensiune să fie prezentă la târguri turistice de profil, sau să aibă pliante distribuite ca mod de promovare.

În ceea ce privește numărul turiștilor din ultimul an, se pot distinge două grupuri de pensiuni. Pe de o parte, pensiunile cu o capacitate mai mică, care au un trafic de 50-150 de turiști într-un an, din care aproximativ 10-30% sunt turiști care se reîntorc în pensiune, pot fi numiți clienți fideli. Pe de altă parte sunt pensiunile cu o capacitate mai mare de cazare, care au între 250-500 de turiști pe an, din care aproximativ jumătate sunt turiști care se reîntorc, clienți fideli. În ambele categorii principala sursă de turiști este Ungaria, conform datelor furnizate de pensiuni aproximativ 85-95% dintre turiștii sosiți în pensiunea lor provine din această țară. Turiștii interni, din România reprezintă aproximativ 5% din totalul turiștilor, și găsim totodată un număr însemnat de turiști provenind din Danemarca, Slovacia, Letonia, Franța, Germania, respectiv Olanda. În ceea ce privește vârsta acestor turiști, cel mai important segment este reprezentat de grupuri de turiști de vârstă medie, care reprezintă 40-50% din totalul turiștilor în cazul pensiunilor chestionate. Grupurile de elevi/studenti, respectiv grupurile tinere reprezintă aproximativ 20-30% dintre totalul turiștilor, iar grupurile în vârstă, respectiv grupurile mixte din punct de vedere al vârstei reprezintă cam 15-15% din totalul turiștilor. Aceste grupuri stau în medie 2-3 zile în localitate, în cazul pensiunilor cu o capacitate de cazare mai mică cele mai dese perioade sunt de o zi.

Sosirea turiștilor în localitate are un caracter puternic sezonier, practic sezonul începe de Paști, în mai și iunie este o perioadă cu flux turistic mai mic, iar în lunile iulie și august pensiunile primesc cel mai mare flux de turiști. Totodată luna octombrie este una cu un flux important de turiști. În cadrul acestor perioade, respectiv pe tot parcursul anului evenimentele organizate în localitate atrag un număr impresionant de turiști. Cele mai importante sunt Festivalul Măceșelor în luna octombrie, Tabăra de Dansuri și Cântece populare în luna august, Târgul de la Negreni în luna octombrie, respectiv sărbătorile religioase de Paști și Rusalii.

Aceste pensiuni contribuie în mod semnificativ la economia localității, în primul rând pentru proprietarii pensiunilor, dar este însemnat și aportul economic pentru serviciile conexe turismului, pentru segmentul construcțiilor (pensiunile sunt lărgite, renovate, etc.) respectiv pentru bugetul local. În cazul pensiunilor, 70% dintre pensiunile

chestionate oferă o parte mai mică (sub 25%), sau o parte însemnată (25-50%) a veniturilor totale pentru proprietarii lor. În restul de 30% dintre pensiuni venitul astfel obținut înseamnă aproximativ două treimi din venitul proprietarilor, o singură familie trăiește exclusiv din veniturile pensiunii.

Cei mai importanți pași în următorii ani pentru dezvoltarea turismului local, conform proprietarilor pensiunilor sunt dezvoltarea de noi programe, evenimente locale, care să atragă mai mulți turiști, atragerea în localitate a turiștilor interni de pe teritoriul țării, dezvoltarea infrastructurii regionale (chiar dacă în comună drumurile sunt asfaltate în proporție de 100%, există multe obiective turistice în regiune, în comunele apropiate care sunt greu accesibile), respectiv promovarea produselor tradiționale locale și a culturii tradiționale, a moștenirii etnografice din comună. În ceea ce privește principalele probleme în prezent a turismului din Sâncraiu, cele mai des întâlnite sunt numărul mic de evenimente locale, numărul mic al activităților ce pot fi oferite turiștilor, respectiv lipsa de cooperare între actorii turismului local, conform proprietarilor pensiunilor.

În afara chestionarelor completate de proprietarii pensiunilor, pentru a putea descrie turismul local, de o importanță majoră sunt și atitudinile și cunoștințele populației în general. Astfel, în cadrul survey-ului am încercat să conturăm o imagine despre percepția populației asupra turismului local. Un procent de 21% din populație este implicat, sau are un membru de familie care este implicat în turismul local. În ceea ce privește cauzele enumerate de persoanele neimplicate în turismul local, se află pe de o parte cauze și motivații personale, ca vârsta înaintată, starea medicală precară, lipsa fondurilor, mărimea prea mică a locuințelor, birocrăția excesivă, etc. Iar pe de altă parte există și cauze structurale ale turismului local, mai exact, turiștii și pensiunile sunt concentrate în centrul de comună, Sâncraiu, iar cei din satele aparținătoare consideră că chiar dacă ar începe o afacere, ar realiza o pensiune, turiștii nu ar veni la ei, decât numai în centrul comunei. La întrebarea ce ar trebui să se întâmple ca cei care încă nu sunt implicați în turism să se implice, răspunsurile au fost variate: fonduri pentru dezvoltarea unităților de cazare, asigurarea unui flux de turiști, renovarea caselor și locuințelor.

Pentru turismul local este important de vizualizat ce consideră populația în general ca fiind un obiectiv turistic, un obiectiv de vizitat pentru turiștii care sosesc în localitate. În cadrul chestionarului am grupat obiectivele turistice considerate de populație ca fiind importante în patru tipuri de obiective. În ceea ce privește obiectivele turistice naturale, cele mai des amintite au fost pădurile din zonă, Munții Apuseni, Vârful

Vlădeasa, Cascada Valul Miresei din Răchițele, respectiv lacurile de pe teritoriul comunei. Aceste obiective sunt localizate în comună, respectiv în proximitatea comunei, la o distanță de 20-30 de km. În ceea ce privește obiectivele culturale, monumentele, cele mai menționate sunt bisericile din Sâncraiu, respectiv Văleni, monumentul Sfântul Ștefan din Sâncraiu, respectiv monumentul dedicat lui Ady Endre, poetul maghiar care a vizitat comuna Sâncraiu la începutul secolului 20. În ceea ce privește evenimentele din localitate care pot fi arătate turiștilor, cele mai menționate au fost Tabăra de Dansuri și Cântece Populare din Sâncraiu, Festivalul Măceșelor, Balul Strugurilor, respectiv Zilele Comunei, toate evenimentele fiind concentrate în comuna Sâncraiu. Iar în cazul produselor tradiționale care pot fi prezentate turiștilor, cele mai des amintite au fost gemul de măceșe, pălinca, respectiv broderiile tradiționale locale. Totodată, au fost amintite într-un procent mai mic mâncăruri, prăjituri tradiționale, lactate, respectiv obiecte de uz casnic vechi, cu o valoare etnografică semnificativă.

3.5.4. Agricultură

Agricultura este unul dintre domeniile cheie al economiei în comuna analizată, fiind o importantă sursă de venit, respectiv o sursă de ocupare pentru forța de muncă din localitate. Totodată, agricultura, în special creșterea animalelor are o tradiție importantă în această regiune. În analiza sectorului agricol din comuna Sâncraiu, ne bazăm pe două surse de date majore, pe de o parte datele din Recensământul agricol 2010, respectiv survey-ul efectuat în rândul populației pentru a fundamenta în mod empiric strategia de față.

Astfel, în ceea ce privește suprafața agricolă, majoritatea acestuia este reprezentată de pășuni și fânețe (54,6%), respectiv terenul arabil (45,12%). Vii și livezi se regăsesc într-o măsură foarte mică în comuna analizată (0,26%).

Tabel nr. 33 - Suprafața agricolă, pe categorii de folosință în anul 2014

Categoriile de folosință	Suprafața (ha)	Pondereea suprafețelor (ha)
- arabil	2007	45,12%
- pășuni si fânețe	2429	54,60%
- vii si livezi	12	0,26%
Total teren agricol	4448	100%

Sursa - Serviciul Urbanism Primăria Comunei Sâncraiu

Conform anchetei sociologice, majoritatea populației (65%) se ocupă cu agricultură într-un mod sau altul, în medie, o gospodărie utilizează 169 de ari de teren agricol, din care 141 de ari proprietate personală. În aceste categorii sunt incluse atât grădinile, cât și suprafața agricolă de pe teritoriul comunei. Mărimea medie a exploatațiilor agricole este confirmată și de datele Recensământului agricol 2010. Totodată, următoarele tabele oferă o imagine detaliată despre suprafețele agricole, după modul de folosință a acestora.

Tabel nr.34 - Exploatații agricole (număr), pe clase de mărime a terenului arabil

Clase de mărime	Comuna Sâncraiu	jud. Cluj
Sub 0,1 ha	44	4587
0,1 - 0,3 ha	114	13542
0,3 - 0,5 ha	67	8250
0,5 - 1 ha	113	14939
1-2 ha	116	15175
2-5 ha	107	12453
5-10 ha	27	2238
10-20 ha	5	470
20-30 ha	-	99
30-50 ha	-	59
50-100 ha	-	44
peste 100 ha	-	53
Total	593	71909

Sursa - Recensământul agricol 2010

Tabel nr. 35 – Suprafața agricolă utilizată, suprafața agricolă neutilizată și alte suprafețe (hectare), pe categorii de folosință

Localitate	Suprafața agricolă utilizată					Suprafața agricolă neutilizată	Suprafața împădurită	din care:	Suprafețe ocupate cu clădiri, curți, drumuri, cariere etc.	Helestele, iazuri, bălți	Suprafața totală a exploatații agricole
	Teren arabil	Grădini familiale	Pășuni și fânețe	Culturi permanente	Total			Crânguri în sistem de rotație pe termen scurt			
JUDET CLUJ	71909	61710	59837	9505	95336	19266	6963	71	76570	254	96562
COMUNA SÂNCRAIU	593	642	640	20	800	388	5	1	678	1	814
Pondere comunei în județ (%)	0,82%	1.04%	1.07%	0.21%	0.84%	2.01%	0.07%	1.41%	0.89%	0.39%	0.84%

Tabel nr.36 - Exploatații agricole (număr), cu suprafața agricolă utilizată, pe categorii de folosință

Localitate	Suprafața agricolă utilizată					Suprafața agricolă neutilizată	Suprafața împădurită	din care:	Suprafețe ocupate cu clădiri, curți, drumuri, cariere etc.	Helestele, iazuri, bălți	Suprafața totală a exploatații agricole
	Teren arabil	Grădini familiale	Pășuni și fânețe	Culturi permanente	Total			Crânguri în sistem de rotație pe termen scurt			
JUDET CLUJ	120618,01	5215,15	212156,31	3628,81	341618,28	45207,05	43474,18	916,37	7454,98	246,17	438000,66
COMUNA SÂNCRAIU	878,09	69,04	2683,54	3,07	3633,74	633,34	2,94	0,10	41,04	0,75	4311,81

În ceea ce privește modul de folosire a terenurilor care nu sunt în proprietatea celor care le folosesc, conform survey-ului, aproape jumătate dintre aceste terenuri sunt folosite în arendă (21,7% pentru bani, 26,1% pentru o parte din recoltă), și aproape jumătate (43,5%) dintre terenuri sunt folosite cu titlu gratuit. Datele Recensământului agricol ne prezintă aceeași distribuire a modului de deținere a suprafețelor agricole.

Tabel nr.37 - Exploatații agricole (număr) după modul de deținere a suprafeței agricole utilizate

Modul de deținere a suprafeței	Comuna Sâncraiu	jud. Cluj
In proprietate	768	94701
In concesiune	-	196
In arenda	69	1118
In parte	1	452
Utilizat cu titlu gratuit	68	1000
Alte moduri	-	364
Total	906	97831

Sursa - Recensământul agricol 2010

Tabel nr. 38 - Exploatații agricole (număr) care utilizează terenul arabil, după modul de deținere al acestuia

Modul de deținere al terenului arabil	Comuna Sâncraiu	jud. Cluj
In proprietate	551	71231
In concesiune	-	45
In arenda	39	808
In parte	1	327
Utilizat cu titlu gratuit	49	694
Alte moduri	-	172
Total	640	73277

Sursa - Recensământul agricol 2010

Cele mai importante culturi în comuna Sâncraiu sunt cartofii, grâul și porumbul, după cum urmează:

Tabel nr. 39 - Suprafețele cultivate în Comuna Sâncraiu

Culturi	Comuna Sâncraiu		Jud. Cluj
	Suprafața cultivată (hectare)	Pondere din teren arabil	Suprafața cultivată (hectare)
Grâu comun si grâu spelt	250	12,44%	10725
Porumb	258	12,84%	42736
Plante tehnice (floarea soarelui, rapiță si soia)	-	-	1253
Legume, pepeni (in câmp si in sere)	25	1,24%	7448
Plante de nutreț (fân și masă verde, leguminoase pentru nutreț - lucernă, trifoi)	64	3,19%	14699
Cartofi	439	21,85%	28515
Alte culturi	4	0,20%	541
TOTAL ARABIL (din suprafața agricolă utilizată)	1040	51,77%	105917

Sursa - Recensământul agricol 2010

În ceea ce privește categoria vii și livezi, distribuția acestora ne este prezentată în tabelul de mai jos:

Tabel nr. 40 - Suprafețele cultivate în Comuna Sâncraiu

Cultura	Suprafața cultivată (hectare)
Meri	1,74
Pruni	0,94
Alti pomi fructiferi	0,36
Struguri de masa	-
Struguri de vin	0,03
TOTAL	3,07

Sursa - Recensământul agricol 2010

Creșterea animalelor este o activitate agricolă cu tradiție în comună. Efectivele de animale sunt prezentate în tabelul de mai jos:

Tabel nr. 41 - Efectivele de animale din localitățile Comunei Sâncraiu

Efective de animale (capete)	Jud. Cluj	Sâncraiu	Alunișu	Brăișoru	Domoșu	Horlacea
Bovine	53604	152	115	42	112	48
Ovine	346985	120	855	121	78	480
Caprine	16754	32	-	-	30	79
Porcine	100410	595	101	123	128	98
Păsări	1643544	3499	378	412	785	405
Cabaline	13414	93	8	2	12	10
Familii de albine	24282	655	136	75	10	11
TOTAL	2198993	5146	1593	775	1155	1131

Sursa –Recensământul agricol 2010

După inventarierea suprafețelor agricole, respectiv a efectivelor de animale din comună, este important de prezentat tipul de agricultură practicat în comună. Astfel, 88% dintre cei care se ocupă cu agricultură în comună folosesc produsele obținute

pentru consumul gospodăriei, și numai 12% valorifică o parte din produsele agricole obținute. Astfel, în comună se practică o formă de agricultură de subzistență, fără mari beneficii economice pentru populație. Excepție fac pe de o parte cei care utilizează suprafețe mari de teren agricol, respectiv cei care reușesc să valorifice produsele obținute în gospodăriile din comună, respectiv în propriile pensiuni, în acest caz produsele fiind mai ales legume și fructe. Cei care utilizează suprafețe agricole mai mari comercializează mai ales cartofi, respectiv produse lactate sau animale de carne, și într-un procent mai mic cereale. Vânzarea produselor se face de obicei în perioada de după recoltă, mai ales toamna, o piață de desfacere pentru aceste produse fiind într-un procent egal comuna și localitățile din regiune, respectiv orașele și piețele din orașele apropiate, mai ales orașul Huedin.

3.6. Administrația locală și sectorul ONG local

Administrația publică în Comuna Sâncraiu este organizată și funcționează potrivit prevederilor Legii administrației publice locale nr. 215/2001 și în conformitate cu hotărârile Consiliului Local.

Administrația publică din comună se organizează și funcționează în temeiul principiilor autonomiei locale, descentralizării serviciilor publice, eligibilității autorităților administrației publice locale, legalității și al consultării cetățenilor în soluționarea problemelor locale de interes deosebit.

Primarul, viceprimarul și secretarul, împreună cu aparatul de specialitate al primarului, constituie o structură funcțională cu activitate permanentă, denumită Primăria, care duce la îndeplinire hotărârile Consiliului Local și dispozițiile Primarului, soluționând problemele curente ale colectivității locale. Misiunea sau scopul Primăriei rezidă deci în soluționarea și gestionarea, în numele și în interesul colectivității locale pe care o reprezintă, a treburilor publice, în condițiile legii.

În administrația publică locală primarul îndeplinește o funcție de autoritate publică. El este șeful administrației publice locale și al aparatului de specialitate al autorității administrației publice locale, pe care îl conduce și îl controlează. Primarul răspunde de buna funcționare a administrației publice locale, în condițiile legii și reprezintă unitatea administrativ-teritorială în relațiile cu alte autorități publice, cu persoanele fizice sau juridice române sau străine, precum și în justiție.

Consiliul Local al Comunei Sâncraiu este compus din 11 consilieri locali pe perioada 2012-2016, aleși prin vot universal, egal, direct, secret și liber exprimat, în condițiile stabilite de legea pentru alegerea autorităților administrației publice locale. Potrivit legislației, numărul membrilor fiecărui consiliu local se stabilește prin ordin al prefectului, în funcție de populația orașului, raportată de Institutul Național de Statistică și Studii Economice la data de 1 ianuarie a anului în care se fac alegerile sau, după caz, la data de 1 iulie a anului care precedă alegerile.

Aparatul de specialitate al Primăriei Comunei Sâncraiu cuprinde 17 de posturi, structurate pe departamente de specialitate, astfel:

- Demnitari - 2
- Funcții publice - 10 (din care 1 funcții publice de conducere și 9 funcții publice de execuție)
- Contractuali - 5 (0 de conducere și 5 de execuție)
- Din totalul de 17 de posturi, 14 sunt ocupate, iar 3 sunt declarate vacante.

În subordinea Primarului funcționează următoarele compartimente:

- Compartimentul buget-contabilitate
- Compartimentul constatare, impunere
- Compartimentul evidența, încasare venituri
- Serviciul voluntar pentru Situații de urgență
- Compartimentul de dezvoltare strategică
- Cultură

În subordinea Secretarului comunei funcționează:

- Compartimentul cadastru și agricultură
- Asistența socială
- Alte categorii de personal - Asistenți personali ai persoanelor cu handicap

În subordinea Viceprimarului funcționează:

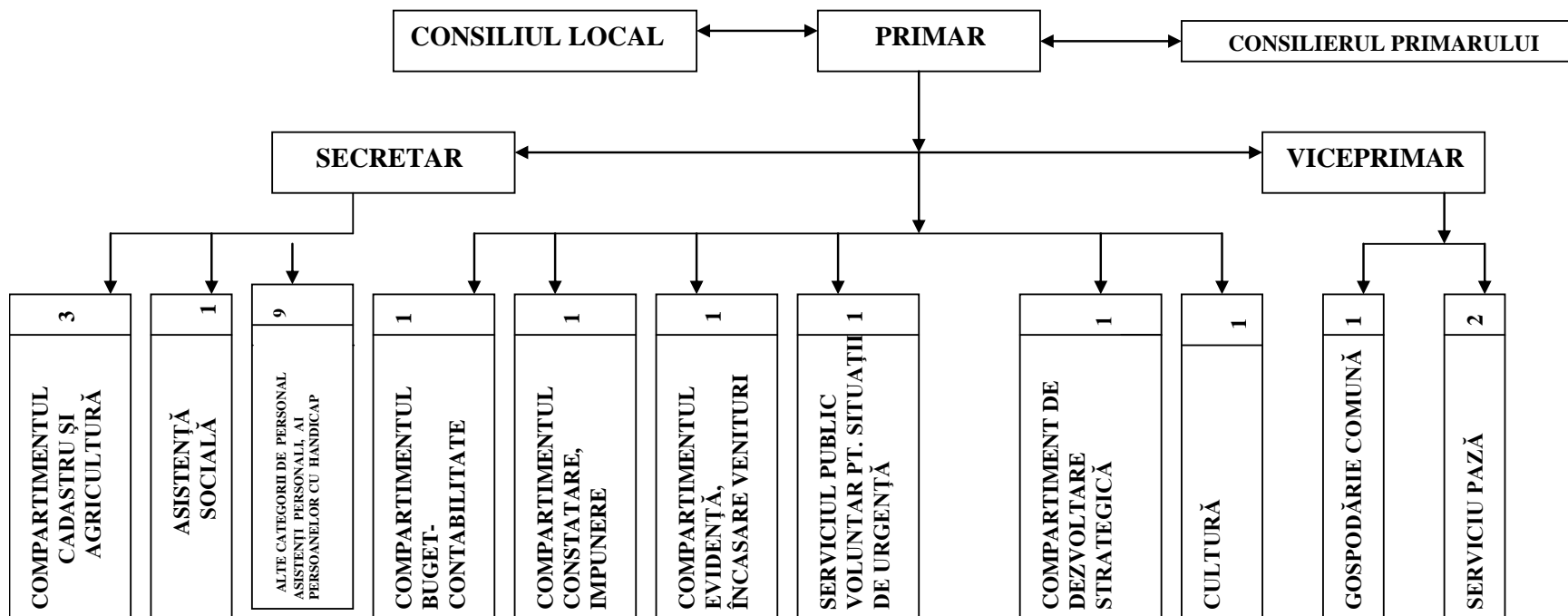
- Gospodărie comunală
- Serviciul de pază

ORGANIGRAMA PRIMĂRII COMUNEI SÂNCRAIU

PRIMĂRIA COMUNEI SÂNCRAIU

ANEXA NR. 1
la HOTĂRÂRE NR. 10 /2015

ORGANIGRAMĂ

PRIMAR,
PÓKA ANDREI-GHEORGHE

STAT DE FUNCȚII
PRIMĂRIA COMUNEI SÂNCRAIU, JUDEȚUL CLUJ

NR. CRT.	Numele, prenumele/VACANT, temporar VACANT dupa caz	STRUCTURA	FUNCTIA DE DEMNITATE PUBLICA	Functia publica			Clasa	Gradul profesional	Nivelul studiilor	Functia contractuala		Treapta profesionala/grad	Nivelul studiilor	OBSERVATII
				Inalt functionar public	de conducere	de executie				de conducere	de executie			
		DEMNITARI												
1.	POKA ANDREI-GHEORGHE		primar											
2.	PETER GYORGY-ARPAD		viceprimar											
		SECRETARIAT												
3.	VINCZE ELISABETA promovare temporară				secretar al comunei		cond ucere	nu are	S					
		CABINETUL PRIMARULUI												
4.	VACANT										consilierul primarului		S	
		COMPARTIMENTUL BUGET-CONTABILITATE												
5.	BENK JOLAN					consilier	I	superior	S					
		COMPARTIMENTUL CONSTATARE, IMPUNERE, CONTROL												
6.	temporar VACANT					consilier	I	principal	S					
		COMPARTIMENTUL EVIDENȚĂ ȘI ÎNCASARE VENITURI												
7.	FLOREA MARIA					referent	III	superior	M					
		COMPARTIMENTUL CADASTRU ȘI AGRICULTURĂ												
8.	KIS-MIHALY ELISABETA					consilier	I	principal	S					
9.	BALINT-PALKO ANDREI					consilier	I	asistent	S					
10.	temporar VACANT					consilier	I	asistent	S					
		COMPARTIMENTUL DEZVOLTARE STRATEGICĂ												
11.	KOVACS ZOLTAN					consilier	I	principal	S					
		GOSPODĂRIRE												
12.	GERE ȘTEFAN										guard		G	
		SERVICIUL PUBLIC VOLUNTAR PENTRU SITUAȚII DE URGENȚĂ												
13.	JUHASZ ISTVAN					consilier	I	asistent	S					
		COMPARTIMENT DE ASISTENȚĂ SOCIALĂ												
14.	PETER-SZABO ISTVAN					consilier	I	asistent	S					
		COMPARTIMENT DE PAZĂ												
15.	KISMIHALY ISTVAN										paznic		M	
16.	OKOS MATYAS										paznic		G	
		CULTURĂ												
17.	VACANT										bibliotecar		M	
		ALTE CATEGORII DE PERSONAL -posturi potrivit art.III alin.2 din OUG 63/2010												
18.	TAMAS ANA										asistent personal al persoanei cu handicap		G	
19.	VARGA TUNDE										asistent personal al persoanei cu handicap		M	
20.	NAGY ILDIKO-IBOLYA										asistent personal al persoanei cu handicap		M	
21.	ZSEBE PIROSKA										asistent personal al persoanei cu handicap		G	
22.	GERE ANNA										asistent personal al persoanei cu handicap		M	
23.	PETER MELINDA										asistent personal al persoanei cu handicap		M	
24.	ANTAL TIMEA-TUNDE										asistent personal al persoanei cu handicap		M	
25.	MIHALY ISTVAN										asistent personal al persoanei cu handicap		M	
26.	BENK ARPAD										asistent personal al persoanei cu handicap		M	

Funcție	Număr posturi	Ocupate	Vacante	Total
Nr. total de demnitari		2	0	2
Nr. total de înalți funcționari publici		0	0	0
Nr. total de funcții publice de conducere		1	0	1
Nr. total de funcții publice de execuție		8	1	9
Nr. total de funcții contractuale de conducere		0	0	0
Nr. total de funcții contractuale de execuție		3	2	5
Nr. total de posturi din cadrul autorității publice		14	3	17
Nr total de posturi potrivit art. III alin. (2) din O.U.G. Nr. 63/2010 pentru modificarea și completarea Legii nr. 273/2006 privind finanțele publice locale, precum și pentru stabilirea unor măsuri financiare, cu modificările și completările ulterioare		9	0	9
TOTAL GENERAL		23	3	26

Investiții publice majore realizate

Principalele investiții publice realizate sunt în domeniul infrastructurii: pe de o parte infrastructura de acces, drumuri, trotuare, etc., pe de altă parte infrastructură sportivă, o sală și un centru sportiv s-au realizat în ultimii ani în comuna Sâncraiu.

Tabelul nr. 42 – Proiecte finanțate

Nr. crt.	Proiect - nume	Nume finanțator	Obiectiv general	Valoare totala	Finanțare nerambursabila/ rambursabila
1.	Modernizare drum comunal DC 126	Bugetul de stat prin H.G. 577/1997 și O.G. 28/2013	Pietruirea și asfaltarea drumului comunal DC 126 pe o L=7,9 km	5.500.777	Nerambursabilă
2.	Modernizare drum comunal DC 124	Bugetul de stat prin H.G. 577/1997 și O.G. 28/2013	Pietruirea și asfaltarea drumului comunal DC 124 pe o L=5,25 km	2.883.763	Nerambursabilă
3.	Construire sistem de canalizare și stație de epurare în loc. Sâncraiu	Buget de stat prin O.G. 7/2006	Realizarea sistemului de canalizare și a unei stații de epurare monobloc în loc Sâncraiu	4.898.131	Nerambursabilă
4.	Construire sală de sport	Program guvernamental	Construirea unei săli de sport	1.048.257	Nerambursabilă
5.	Construire bază sportivă	Program guvernamental prin O.G. 71/2006	Realizarea unei baze sportive	1.356.269	Nerambursabilă
6.	Modernizarea infrastructurii comunei Sâncraiu	FEADR	Reabilitarea rețelei de apă potabilă și construirea sistemului de canalizare în localitățile Alunișu, Brăișoru, Domoșu și Horlacea	8.988.710	Nerambursabilă

			Asfaltarea tuturor străzilor din toate localitățile comunei		
7.	Modernizarea infrastructurii forestiere și agricole a Comunei Sâncraiu	FEADR	Asfaltarea unui drum forestier în L= Pietruirea drumurilor agricole în L=	5.727.076	Nerambursabilă

Sursa – Primăria comunei Sâncraiu

Atitudinile populației față de administrarea locală

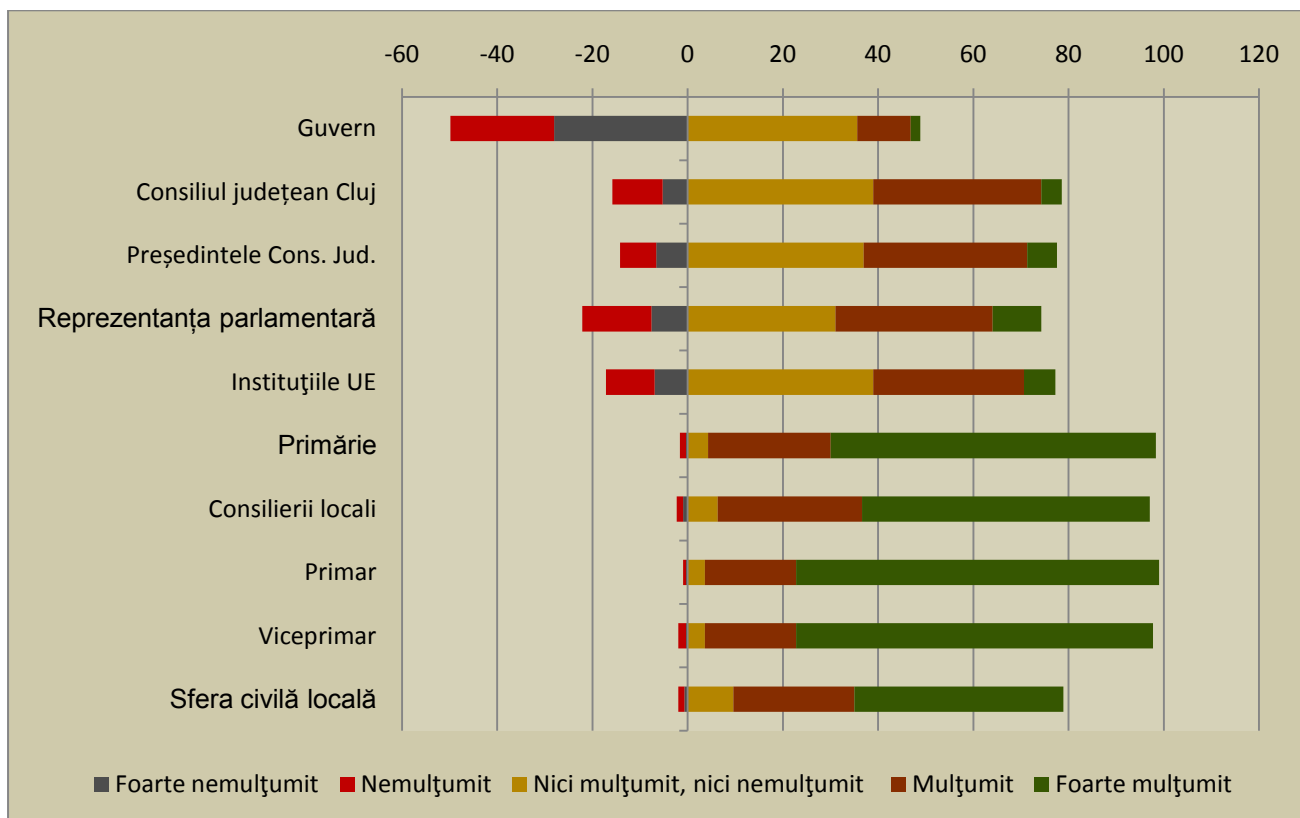
Populația comunei are o atitudine pozitivă față de administrarea comunei, acest fapt a fost constatat atât în cadrul discuțiilor focus-grup, în cadrul diferitelor vizite în comună, iar datele survey-ului realizat ne confirmă această atitudine.

Tabelul nr. 43 - Atitudinile populației față de instituții

	Foarte nemulțumit	Nemulțumit	Nici mulțumit, nici nemulțumit	Mulțumit	Foarte mulțumit	NȘ
Guvern	28.05	21.78	35.64	11.22	1.98	1.32
Consiliul județean Cluj	5.28	10.56	38.94	35.31	4.29	5.61
Președintele Cons. Jud.	6.60	7.59	36.96	34.32	6.27	8.25
Reprezentanțul parlamentar	7.59	14.52	31.02	33.00	10.23	3.63
Instituțiile UE	6.93	10.23	38.94	31.68	6.60	5.61
Primărie	0.33	1.32	4.29	25.74	68.32	
Consilierii locali	0.99	1.32	6.27	30.36	60.40	0.66
Primar	0.33	0.66	3.63	19.14	76.24	0
Viceprimar	0.33	1.65	3.63	19.14	74.92	0.33
Sfera civilă locală	0.66	1.32	9.57	25.41	43.89	19.14

Sursa: IDEACONSULT 2015, N=303, r=±5%

Graficul nr. 11 - Atitudinile populației față de instituții

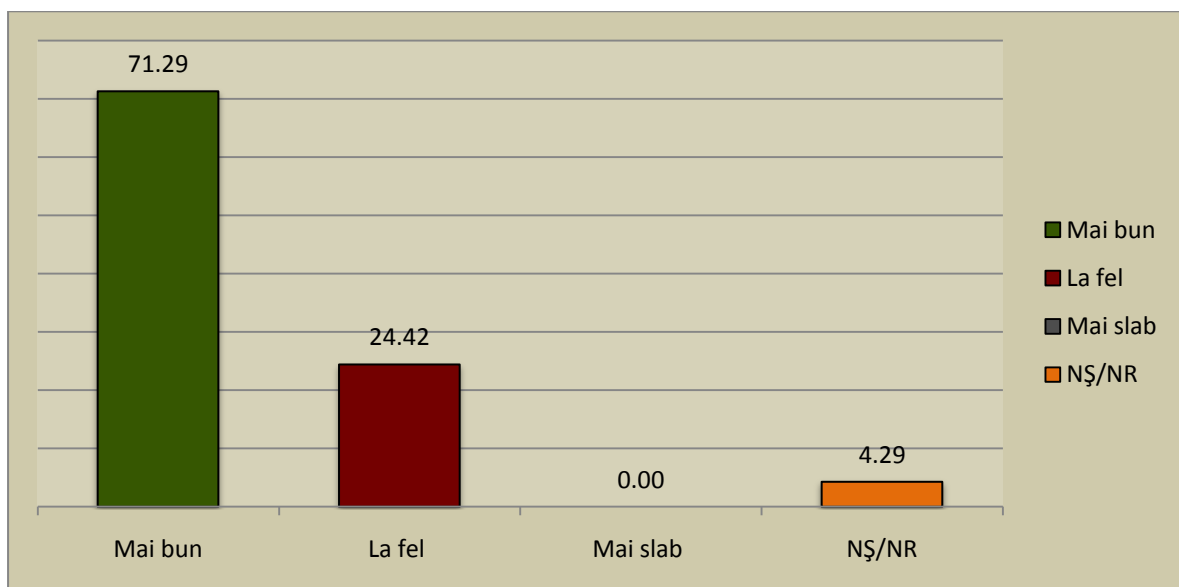

Sursa: IDEACONSULT 2015, N=303, r=±5%

Gradul de satisfacție cu privire la diferite instituții a fost măsurat în cadrul survey-ului realizat pentru elaborarea prezentei strategii. Astfel, populația este cel mai nemulțumită față de activitatea Guvernului României, urmată de reprezentanța parlamentară, respectiv instituțiile Uniunii Europene, Consiliul Județean Cluj, și președintele acestuia. În ceea ce privește autoritățile locale, numărul celor nemulțumiți sau indeciși este foarte mic. Atât primarul, viceprimarul, consilierii locali, cât și instituția primăriei au o activitate care îi mulțumește pe locuitorii comunei, aceștia sunt mulțumiți sau foarte mulțumiți de aceste instituții/demnitari într-o proporție de peste 90%. Totodată, populația este mulțumită și de sfera civilă locală, în acest caz numărul celor care nu cunosc activitatea acestor organizații este mai mare.

În ceea ce privește munca primăriei comparativ cu mandatul anterior, dintre 2008-2012, graficul de mai jos ne prezintă opinia populației.

Graficul nr. 12 – Munca primăriei față de mandatul trecut

Sursa: IDEACONSULT 2015, N=303, r=±5%

Astfel că putem concluziona faptul că, pe de o parte, populația comunei consideră că munca și proiectele depuse în folosul comunității sunt de un nivel calitativ mai bun decât munca din mandatul anterior. Totodată, populația comunei este foarte mulțumită de activitatea de zi cu zi a autorităților locale, această mulțumire nu poate fi însă regăsită la nivelul autorităților județene, naționale sau europene.

3.6.1. Sectorul ONG local

Activitatea sectorului ONG local, respectiv spiritul civic din localitate poate fi analizată din două puncte de vedere, respectiv numărul și tipul organizațiilor, și spiritul civic în rândul populației, participarea la diferitele evenimente, activități locale.

În ceea ce privește organizațiile non-guvernamentale locale, s-au identificat 6 organizații locale, după cum urmează: Asociația Culturală „Ady Endre” Sâncraiu, Asociația Ecologică „Silvanus”, Asociația Agroturistică Sâncraiu, Composesoratul Kő-hegy, Composesoratul Domoșu, Asociația Creșterii de Taurine Sâncraiu. Aceste organizații pot fi

împărțite în două grupe: pe de o parte, organizațiile a căror public țintă este întreaga comunitate, a căror activitate are un efect însemnat asupra întregii populații, ca de exemplu Asociația Culturală „Ady Endre” Sâncraiu, Asociația Ecologică „Silvanus”. Pe de altă parte, există ONG-uri locale care deservește proprii lor membrii, a căror activitate este desfășurată în primul rând pentru membrii lor, ca de exemplu Asociația Agroturistică Sâncraiu, Composesoratul Kő-hegy, Composesoratul Domoșu, Asociația Creșterii de Taurine Sâncraiu. De menționat faptul că aceste organizații sunt și organizații ocupaționale, persoanele care se ocupă cu agroturism sau creșterea taurinelor sunt membrii acestor asociații.

ONG-urile locale sunt active în viața comunității, dovada acestuia fiind sumedenia de programe și evenimente organizate.

Cele mai active ONG-uri locale sunt Asociația Culturală Ady Endre, Asociația Ecologică Silvanus, Asociația Agroturistică Sâncraiu.

1. Asociația Culturală "Ady Endre"

Președinte: Vincze-Jancsi Timea

Email: aeke@sancraiu.ro,

Adresă: 407515, Sâncraiu nr. 308, Jud. Cluj, România, Tel-fax: 0264-257593

Asociația a fost înființată în 21 noiembrie 1994 având 26 de membri fondatori. În prezent funcționează cu 78 de membri, dintre care elevi, profesori, ingineri și muncitori.

Principalele obiective ale asociației sunt:

- Sprijinirea și organizarea evenimentelor culturale cum ar fi: conferințe, concursuri pe teme culturale și etnografice, dansuri populare, tabere de dans etc.

- Păstrarea și promovarea în rândul tinerilor a tradițiilor și artei populare

- Sprijinirea grupelor care prin activitatea lor promovează cultura populară

- Îmbunătățirea ofertelor din bibliotecile localității

- Înființarea unui muzeu etnografic în Sâncraiu

- Organizarea unor tabere de creație

- Organizarea unor cursuri cum ar fi: limbi străine, tehnologia informației

- Organizarea unor evenimente cu scopul păstrării identității naționale
  - Programe de parteneriat cu diferite fundații și asociații din țară și din străinătate
- sprijinirea instituțiilor de învățământ din localitate

Cele mai importante evenimente organizate de asociație sau în care sunt parteneri sunt Zilele Ady, Tabăra de Creația, respectiv Zilele Comunei Sâncraiu.

2. Asociația Ecologică "Silvanus"

Președinte: Péter György-Árpád

E-mail: silvoko@freemail.hu, silvoko@yahoo.com

Adresă: 407515 Sâncraiu nr. 331-332 jud. Cluj, Tel 0040-264-257662, 0040-264588

Asociația Ecologică *Silvanus* s-a înființat în 17 februarie 2003 în Sâncraiu. Statutul juridic l-a obținut în 23 februarie 2003.

AES urmărește în principiu promovarea dezvoltării durabile a zonei etnografice Călata, Munților Apuseni, dar și a altor unități geografice, protecția mediului, educația eco-civică a populației precum și promovarea tineretului și dezvoltarea societății civile. Alte obiective sunt: realizarea relațiilor profunde și cooperarea cu organizații, instituții și grupuri ne-guvernamentale și guvernamentale din țară și străinătate, sprijinirea ONG-urilor cu scopuri similare. Finalitatea vizată de AES este un om sănătos într-un mediu sănătos, rezultând o dezvoltare durabilă a societății.

AES se bazează în organizarea și funcționarea sa pe principiile: inițiativei, implicării și cooperării, voluntariatului, prieteniei, respectului și sprijinului reciproc, transparenței, echității, competenței, responsabilității, principialității, legalității și durabilității.

Obiectivele principale din Statutul AES

- Promovarea ideilor ecologice, a protecției mediului și dezvoltării durabile în general;
- Promovarea participării publice în gestionarea problemelor de mediu;
- Promovarea specifică a protecției mediului în zonele montane;

- Promovarea ariilor naturale protejate existente și creșterea numărului acestora;
- Promovarea turismului rural și a dezvoltării comunitare rurale;
- Promovarea agriculturii ecologice;
- Studierea și cunoașterea zonelor montane;
- Promovarea transportului durabil;
- Promovarea tehnologiilor ne-poluante;
- Promovarea specifică a protecției mediului, gospodăririi ecologice a pădurilor și dezvoltării durabile în zona etnografică Călata;
- Promovarea principiilor democratice;
- Educația ecologică și civică a populației;
- Alte obiective ce concură la promovarea protecției mediului și dezvoltării durabile în zona etnografică Călata;
- Promovarea principiilor democratice;
- Educația ecologică și civică a populației;
- Alte obiective ce concură la promovarea protecției mediului și dezvoltării durabile. Dezvoltarea armonioasă a tinerilor;
- Îmbunătățirea organizării tineretului;
- Creșterea rolului tineretului în societate;
- Implicarea tineretului în activități ecologice și în alte domenii;
- Îmbunătățirea organizării și funcționării societății civile;
- Creșterea rolului societății civile în toate domeniile;
- Alte obiective ce contribuie la promovarea tineretului și societății civile. Îmbunătățirea cantitativă și calitativă a bazei de membri AES, prin prisma obiectivelor AES;
- Dezvoltarea instituțională a AES, îmbunătățirea dotării și imaginii sale;
- Desfășurarea de cât mai multe programe, proiecte și acțiuni cu și pentru membrii AES, în domeniile încadrabile în obiectivele AES;
- Alte obiective ce vizează dezvoltarea și buna funcționare a AES;
- Colaborarea cu alte ONG-uri din localitate, zonă, județ, țară, străinătate;

Cele mai importante evenimente organizate/ organizate în parteneriat cu alte ONG-uri sau instituții sunt Ziua Pământului, Tabăra Ecologică, Cupa Tomordok la schi și la fotbal.

3. Asociația Agroturistică Sâncraiu

Președinte: Csáki Erzsébet

Adresă: com. Sâncraiu, nr.201. 407515, jud. Cluj

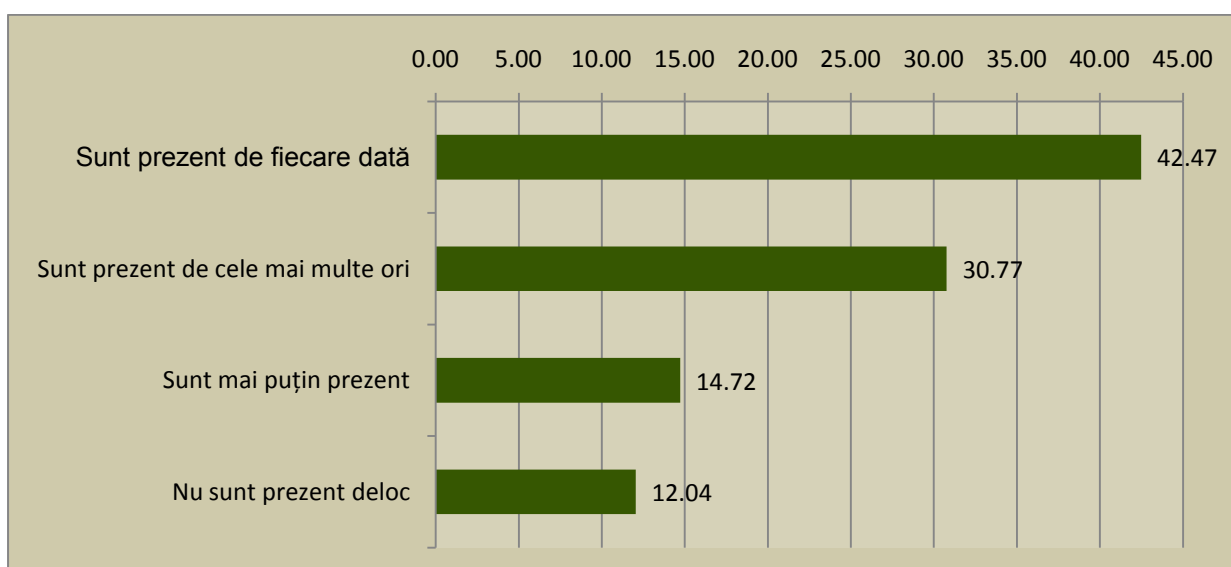
Tel. 0264-257576 Mobil: 0744-530203

Asociația Agroturistică Sâncraiu a fost înființată în primăvara anului 2002 și are 45 de membri. Printre scopurile asociației pot fi amintite următoarele: promovarea turismului rural din zonă, aprofundarea și conservarea tradițiilor populare locale, respectiv formarea unei colaborări cu asociații similare naționale și internaționale.

Cele mai importante evenimente organizate/organizate în parteneriat cu alte instituții și ONG-uri sunt Festivalul Măceșului, respectiv Balul Strugurilor.

Totodată, în cadrul survey-ului am introdus întrebări prin care am dorit să oferim o imagine asupra activității civice din comună. Astfel, respondenții au fost întrebați cât de des participă la diferitele evenimente organizate în comună.

Graficul nr. 13 - Participare la evenimentele publice din comunitate

Sursa: IDEACONSULT 2015, N=303, r=±5%

Conform graficului de mai sus, 73% dintre respondenți susțin că participă de fiecare dată sau aproape de fiecare dată la diferitele evenimente din viața satului (încheierea anului școlar, zilele satului, festivaluri, întruniri bisericești, etc.), prezența populației la evenimentele comunității poate fi considerată exemplară. Cei 27% care sun mai puțin sau deloc prezenți la astfel de evenimente au indicat ca principala cauză vârsta înaintată, diferitele probleme de sănătate, respectiv lipsa timpului necesar pentru participare, din cauza diferitelor ocupații.

La întrebarea despre participarea activă a populației la viața comunei (Aveți un aport la viața comunitară a satului? *membru în organizații civile, are o activitate în cadrul bisericii, îi ajută pe cei nevoiași, etc. orice, ceea ce faceți pentru sat, pentru comunitate.*) majoritatea respondenților (66%) au declarat că sunt activi în comunitate. Cele mai des întâlnite activități enumerate au fost munca voluntară în cadrul bisericii, donații de diferite tipuri, activități în cadrul organizațiilor non-guvernamentale, membru în organizația pompierilor voluntari, voluntar în diferitele lucrări publice din comună. Cei inactivi (33%) în viața comunității au enumerat ca motive principale pentru pasivitate vârsta înaintată, problemele de sănătate, respectiv lipsa timpului liber care ar putea fi petrecut cu participarea la activitățile comunității.

4. Profilul strategic al localității

4.1. Analiza SWOT a comunei Sâncraiu

4.1.1. Cadru metodologic și conceptual

Denumirea metodei de față provine din inițialele în limba engleză a cuvintelor: **Strengths** – puncte tari, **Weaknesses** – puncte slabe, **Opportunities** – oportunități, posibilități, **Threats** – pericole, amenințări, riscuri. Analiza SWOT este o metodă semnificativă din punct de vedere strategic, astfel fiind încorporat în modelele de planificare strategică.

Analiza SWOT ține cont atât de factorii pozitivi, cât și de factorii negativi a mediului extern, întotdeauna răspunzând la întrebarea "unde suntem acum?". Utilizând această metodă am aplicat următorul model:

CONDIȚII/FACTORI	POZITIVI	NEGATIVI
INTERNI	Puncte tari	Puncte slabe
EXTERNI	Posibilități (Oportunități)	Pericole (Amenințări, Riscuri)

Sursă: Kulcsár L., 1999, Training SAPARD

Specificul intern al localității, atât cu punctele forte, cât și cu punctele slabe, a fost prima fază analizată în profunzime în cadrul analizei SWOT. După acest fapt se trece și asupra analizei oricăror influențe exterioare. Acele efecte exterioare ce poartă caracteristici pozitive sunt considerate a fi posibilități, iar cele cu caracteristici negative sunt asimilate ca pericole, amenințări, riscuri. Situația părerilor diferite între participanți poate fi rezolvată prin compromisuri care sunt caracterizate a fi acceptabile pentru toți.

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
Care sunt avantajele noastre?	Ce facem rău?
Ce facem bine?	Ce fac alții mai bine?
Care sunt condițiile noastre avantajoase?	Care sunt dezavantajele noastre?
POSSIBILITĂȚI	PERICOLE
Care sunt evenimentele, schimbările externe pozitive importante pentru noi?	Care sunt obiectivele greu de atins?
În ce domenii avem șanse bune?	Care sunt schimbările exterioare care sunt nefavorabile pentru noi?

Condițiile interne includ resursele principale de dezvoltare rurală, cum ar fi de exemplu: resurse naturale, personale, financiare, capacități industriale, etc. Determinarea punctelor forte și a celor slabe nu implică dificultăți semnificative, însă identificarea diferențelor dintre simptomele unei probleme specifice și cauzele reale ale acestora poartă specificațiile unui impediment des întâlnite.

Factorii externi, de obicei, includ următoarele noțiuni: elemente macroeconomice, schimbarea tehnologică, schimbările socio-culturale, schimbările în poziționarea pe piață sau în competiție, cadrul legal. Acei factori care nu pot fi controlate de zona rurală sunt incluse în mediul extern. Analiza externă are ca scop identificarea oportunităților considerate a fi potențiale, respectiv definirea amenințărilor ce pot fi dăunătoare persoanelor, instituțiilor din zona examinată.

Există anumite factori ce pot amplifica sau atenua caracteristicile pozitive sau negative interne, exemple de asemenea factori fiind: mediul înconjurător, cel politic sau cel economic. Acest lucru este cel mai des întâlnit în cazul unei dezvoltări rurale, unde factorii regionali, naționali, internaționali au anumite consecințe asupra fenomenelor care au loc în microregiune.

Atât mediul macro cât și mediul micro pot fi clasificate ca influențe externe cauzatoare de impacte asupra zonei rurale examinate. Mediul macro include tendințele de creștere economice regionale, naționale, globale. Există două abordări de grupare a

factorilor externi macro. În prima grupă se pune accent pe elemente economice, politice, socio-culturale, legale, tehnologice, de mediu, de egalitate, iar în al doilea pe cel social, economic, educațional, piață, schimbări în mediul de afaceri, etica, regulamente. Mediul micro din zona rurală cuprinde atât actori interni, cât și cei externi, cei mai importanți fiind clienții, competitorii, respectiv furnizorii.

Baza analizei SWOT constă în faptul că ajută la căutarea problemelor și ușurează găsirea răspunsurilor adecvate, care sunt întemeiate pe problemele cele mai importante. În cadrul elaborării unei analize SWOT pentru fundamentarea unei strategii, trebuie luat în considerare faptul că nu este nevoie de enumerarea tuturor punctelor tari și slabe, a tuturor pericolelor și posibilităților, ci numai a acelor care ar avea o legătură semnificativă cu strategia și cu viziunea formulată.

În funcție de impactul lor asupra obiectivului de dezvoltare al zonei rurale, factorii interni pot fi văzuți ca puncte tari sau puncte slabe. Astfel, se înțelege faptul că ceea ce ar avea semnificațiile unei puncte tari pentru un obiectiv ar putea purta în același timp semnificațiile unei puncte slabe pentru un alt obiectiv.

Cercetătorii, în colaborare cu actorii de dezvoltare rurală, trebuie să încerce să fie obiectivi și raționali în evaluarea resurselor, a instituțiilor rurale, în identificarea punctelor tari și a punctelor slabe, în estimarea oportunităților și a amenințărilor (Vincze, 2000, 31-33). În continuare vom prezenta un cadru general, care a stat la baza elaborării analizelor SWOT în comuna Sâncraiu, județul Cluj.

4.1.2. Analiza SWOT a comunei Sâncraiu

Puncte tari	Puncte slabe
<ul style="list-style-type: none"> • Proximitatea drumului european E60 • Proximitatea drumului național DN 1R • Climă și relief potrivit pentru activități agricole • Suprafața medie a locuințelor este peste media județeană rurală • Numărul de camere a locuințelor este peste media județeană rurală • 87,5% din gospodării există baie cu instalații sanitare • Drumurile de pe teritoriul comunei sunt asfaltate într-un procent de 100% • Trotuarele din centrul de comună sunt pavate, asfaltate • Rețea de apă potabilă dezvoltată, modernizată recent (93% din populația are apă potabilă în locuință, 7% în curte) • Rețea de canalizare dezvoltată în toate satele comunei • Nu există surse de poluare majoră a mediului • O floră și faună bogată, fond forestier însemnat • Balanță migratorie pozitivă • Nu există o intenție puternică de migrare, de a pleca din comună • Nivel de educație al populației peste media rurală a județului 	<ul style="list-style-type: none"> • Lipsa trotuarelor modernizate în satele aparținătoare comunei • Lipsa transportului feroviar în comună, cea mai apropiată stație fiind la 6 km (în orașul Huedin) • Lipsa stațiilor de autobuz • Numărul mic al populației tinere • Dezechilibru demografic, grupele de vârstă tinere sunt semnificativ mai mici decât grupele mai în vârstă • Natalitate scăzută • Mortalitate crescută • Spor natural negativ • Rata brută de natalitate, respectiv rata generală de fertilitate înregistrează valori cu mult sub valorile județene, respectiv valorile mediului rural al județului • Numărul mic al femeilor de vârstă activă din punct de vedere al natalității • Există posturi didactice acoperite cu suplinitori • Număr de elevi este în scădere din cauza evoluțiilor demografice • Nevoie în creștere pentru servicii de asistență socială/asistență la domiciliu, din cauza îmbătrânirii populației • Lipsa unui centru de sănătate cu medici specialiști în comună • Ponderea mare a persoanelor de sex feminin în categoria șomerilor

<ul style="list-style-type: none"> • Infrastructura de învățământ este într-o stare potrivită pentru procesul educativ • Nu există cazuri de abandon școlar în comună • Medie de promovabilitate la testările naționale egală cu cea a județului în Școala Gimnazială "Ady Endre" Sâncraiu • Activități extracurriculare numeroase și de calitate în școala locală • Număr însemnat de ONG-uri locale • Densitate mare a întreprinderilor, comparativ cu media rurală a județului Cluj • Număr mare de întreprinderi nou create, comparativ cu media rurală a județului Cluj • Rata populației active apropiată de media rurală județeană • Rată însemnată a persoanelor cu mai multe activități aducătoare de venit • Accesibilitatea comunei permite circulația forței de muncă între localitățile apropiate • Șomaj BIM mic, de numai 2% • Potențial antreprenorial însemnat • Activitate turistică crescută în comună • Prezența evenimentelor și atracțiilor turistice • Cooperare între actorii turismului local și autorități locale • Numărul mare al turiștilor care se reîntorc în comună • Mobilitate crescută a populației, 	<ul style="list-style-type: none"> • 44% din persoanele ocupate nu lucrează în comună • Numărul mare al angajaților care sunt nevoiți să facă naveta • Venitul mediu al gospodăriilor este sub media națională rurală • Pensiile înseamnă o sursă foarte importantă de venit pentru jumătate din gospodării • Procentul mic al gospodăriilor care beneficiază de venituri din turism • Servicii complementare turismului subdezvoltate • Sezonalitatea turismului • Numărul relativ mic al zilelor petrecute de turiști în comună (de multe ori Sâncraiu este o localitate de tranzit din punct de vedere turistic, și nu o destinație) • Lipsa întreprinderilor mari, care oferă un număr mare de locuri de muncă • Lipsa consultanței de specialitate în domeniul atragerii de fonduri pentru întreprinderi • Numărul mic al întreprinderilor agricole • Potențialul agricol nu este dezvoltat corespunzător • Numai jumătate din terenurile agricole sunt folosite
--	--

<p>procent ridicat a celor care călătoresc în străinătate</p> <ul style="list-style-type: none"> • Experiența locurilor de muncă din străinătate 	
<p style="text-align: center;">Oportunități</p> <ul style="list-style-type: none"> • Întărirea statutului comunei de centru regional cultural, educațional și turistic • Infrastructura dezvoltată este atractivă pentru economie în general (investitori, turiști, tineri întreprinzători, etc.) • Disponibilitate mare la participarea la cursuri de perfecționare în rândul populației • Organizare de evenimente locale pentru turiști și pentru localnici • Prezența pe rețele turistice internaționale (Travelminit, szallas.hu, etc.) • Realizarea infrastructurii de sporturi de iarnă în regiune • Diversificarea programelor turistice • Crearea de noi atracții turistice • Profesionalizarea activităților agricole • Întărirea consensului și al cooperării între actorii locali în domeniul turismului și al agriculturii • Atragerea de fonduri europene/guvernamentale pentru sprijinirea afacerilor • Atragerea de fonduri 	<p style="text-align: center;">Riscuri</p> <ul style="list-style-type: none"> • Degradarea infrastructurii existente • Numărul mic al nou născuților din comună și din regiune poate amenința existența claselor de elevi • Persoanele de sex feminin sunt mai expuse șomajului decât media județeană • Procentul mare în rândul populației al generațiilor în vârstă • Unii proprietari de pensiuni nu iau parte activ la evenimentele locale, ci numai beneficiază de pe urma turiștilor sosiți • Competiția pe piața turistică națională/internațională este mare • Instabilitatea și schimbările dese ale reglementărilor fiscale și juridice din domeniul dezvoltării la nivel național • Fenomenele meteorologice pot afecta producția agricolă • Competiția pe piața produselor agricole este mare • Greutățile de planificare pe termen lung a agenților economici din cauza schimbărilor de tip juridic și fiscal

<p>europene/guvernamentale pentru sprijinirea agriculturii, pentru întărirea capacității de valorificare a produselor</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sprijinirea cu politici locale a tinerilor antreprenori/agricultori • Atragerea de investiții în comună prin care se creează un număr însemnat de locuri de muncă • Promovarea produselor tradiționale locale • Elaborarea și promovarea unui brand local pentru produsele realizate și disponibile în comună (produse alimentare, agricole, mobilier, pensiuni, etc.) • Crearea unor asociații de producători • Crearea unor platforme industriale la scară mică (parc industrial)	
---	--

5. Direcții strategice de dezvoltare

5.1. Contextul european, național, județean al planificării

5.1.1. Cadrul general al planificării

În cadrul procesului de elaborare a unei strategii de dezvoltare locală un factor important este reprezentat de necesitatea consonanței documentelor strategice cu cele europene , naționale și județene.

Datorită acestui fapt nu putem vorbi despre documentul strategic de față fără a menționa și a lua în considerare obiectivele și direcțiile de dezvoltare a Strategiei Europa 2020, elaborată la nivelul Uniunii Europene, Planul de Reformă 2015, acesta fiind valabil la nivel național, respectiv Strategia de dezvoltare a Județului Cluj 2014-2020. Aceste documente stabilesc direcțiile de dezvoltare și de finanțare a diferitelor nivele administrative, și implicit a dezvoltării locale în comuna Sâncraiu.

Analizând documentele strategice la cele trei nivele menționate vom accentua acele aspecte din documentele menționate ce țin de obiectivele și direcțiile strategice europene, naționale și județene, respectiv vom studia conexiunea Strategiei de Dezvoltare Sâncraiu 2015-2020 cu direcțiile de dezvoltare propuse la nivelele naționale și județene.

5.1.2. Contextul european al planificării – Documentul strategic Europa 2020

Strategia Europa 2020 reprezintă strategia Uniunii Europene de dezvoltarea comună a statelor membre și de creșterea economică pentru perioada 2014-2020. Această nouă viziune este bazată pe o coordonare extinsă a politicilor economice și fiscal-bugetare, accentul fiind pus pe crearea unor condiții favorabile pentru o dezvoltare inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii, astfel contribuind la excedarea carenței structurale din cadrul economiei Uniunii Europene și la sporirea competitivității și a productivității economice. În cadrul strategiei, fiecare stat membru și-a fixat propriile obiective, pe plan național, și prin îndeplinirea acestor obiective la nivel de stat membru se va ajunge la atingerea obiectivelor propuse la nivel de Uniune.

Documentul conține 5 obiective principale ce trebuie îndeplinite de către statele membre Uniunii Europene în perioada 2014-2020. Aceste obiective acoperă următoarele domenii: ocuparea forței de muncă, educația, cercetarea și inovarea, incluziunea socială și reducerea sărăciei, respectiv energia și schimbările climatice.

Rata mică de ocupare a forței de muncă în rândul tinerilor, respective procentul mare al populației de vârstă activă, dar neocupată reprezintă problema cea mai semnificativă în ceea ce privește domeniul ocupării forței de muncă. Obiectivul principal fixat de Uniunea Europeană este aceea de a atinge o ocupare de 75% în rândul populației cu vârsta cuprinsă între 20-64 de ani. În 2013, când a fost redactată strategia menționată, rata persoanelor ocupate era în scădere, astfel numai o proporție de 68,4% din populația Uniunii Europene (vorbit aici de persoane cu vârsta cuprinsă între 20-64 ani) a fost ocupată pe piața forței de muncă. În cazul acestui obiectiv, România s-a angajat ca 70% din populația țării din grupa de vârstă menționată să fie ocupată pe piața forței de muncă.

În ceea ce privește obiectivul fixat în domeniul cercetării și inovării a fost stabilit la nivelul Uniunii Europene ca 3% din PIB să fie alocate acestui domeniu, astfel România s-a angajat să garanteze un procent de 2% din PIB pentru domeniul cercetării și inovării.

Referitor la mediul înconjurător și îmbunătățirea calității acestuia, se pot distinge trei obiective principale. Reducerea emisiilor de CO₂ cu 20% reprezintă primul obiectiv de îndeplinit la nivelul Uniunii Europene, în cazul de față România angajându-se să reducă aceste emisii cu 19%. Al doilea obiectiv este conturat de scopul ce constă din creșterea ponderii de surse de energie regenerabile până la 20% din totalul surselor de energie. În 2012 numai 14,1% din energia utilizată la nivelul Uniunii Europene a provenit din surse regenerabile. În acest caz România s-a angajat ca până la anul 2020 24% din energia consumată să provină din surse regenerabile. Al treilea obiectiv este reprezentat de creșterea eficienței energetice cu 20% la nivelul Uniunii Europene. Această cantitate însumează 368Mtoe, astfel la nivel național această eficientizare însemnând o reducere cu 10 Mtoe a consumului.

În cadrul domeniului educației obiectivele propuse sunt diverse. Astfel putem vorbi despre următoarele obiective propuse la nivelul Uniunii Europene și la nivelul național: reducerea sub 10% a ratei de părăsire timpurie a școlii la nivelul Uniunii, respectiv sub 11,3% la nivel național; creșterea la peste 40% a ponderii absolvenților de studii superioare în rândul populației în vârstă de 30-34 de ani, în acest caz România a fixat ca obiectiv atingerea valorii de 26,7%. În ultimul caz există diferențe semnificative în cadrul

absolvenților de studii superioare, în funcție de sexul persoanelor, populația feminină a atins și a depășit acest obiectiv, dar populația masculină este cu mult în urmă, rata celor cu studii superioare de sex masculin fiind numai de 32,7%.

Ultimul obiectiv asumat este din domeniul sărăciei și al excluziunii sociale. Conform acestuia, Uniunea ar trebui să reducă cu 20 de milioane de persoane numărul celor care sunt expuse riscului de sărăcie sau de excluziune socială. Acest număr este raportat la numărul de 121 milioane de oameni expuse acestui risc în anul 2013. În acest caz, numărul angajat la nivel național este de 580,000 de persoane.

Atingerea acestor obiective până la 2020 la nivelul Uniunii Europene ar avea o importanță majoră în mai multe domenii, astfel că: 75% din populația cu vârsta între 20-64 ani va fi ocupată, cercetarea și inovarea va beneficia de o finanțare anuală de 3% din PIB, emisiile de gaze cu efect de seră vor scădea cu 20% față de nivelul din anul 1990, eficiența energetică va crește cu 20%, abandonul școlar ar trebui să scadă sub 10%, 40% din populația cu vârsta cuprinsă între 30-34 de ani va fi absolvent de studii superioare, respectiv populația expusă riscului de sărăcie sau excluziune socială va scădea cu 20 de milioane de persoane.

5.1.3. Contextul național al planificării – Planul Național de Reformă 2015-2016

Programul Național de Reformă (PNR) constituie platforma-cadru pentru definirea reformelor structurale și a priorităților de dezvoltare ce ghidează evoluția României în concordanță cu atingerea obiectivelor Strategiei Europa 2020. Documentul cuprinde rapoarte și strategii naționale în domeniile în care există obiective de dezvoltare, de exemplu: Raportul de țară al României, redactat de Comisia Europeană, strategii și planuri de reforme din anii precedenți, datele INS, etc. Aceste documente servesc la elaborarea planurilor cuprinse în PNR.

Din punctul de vedere al Strategiei de Dezvoltare Comuna Sâncraiu 2015-2020 se vor analiza acele părți din PNR ce privesc Recomandările Specifice pe Țară (RST) publicate de Comisia Europeană, respectiv măsurile derivate din obiectivele asumate de către România în perioada 2014-2020, prin strategia Europa 2020.

România a primit 8 recomandări particulare din partea Comisiei în cadrul RST 2014, aceștia fiind: implementarea programului de asistență financiară, sănătatea publică, educație, incluziune socială și integrarea romilor, consolidarea fiscal-bugetară, ocuparea,

mai ales a tinerilor și a persoanelor vârstnice, energie și transporturi, respectiv administrația publică, ce include mai multe referiri legate de eficiența sistemului judiciar și lupta împotriva corupției.

În cazul programului de asistență financiară și de consolidare fiscală-bugetară monitorizarea se face de Fondul Monetar Internațional (FMI), care supraveghează asupra respectării recomandărilor propuse. Aceste recomandări sunt variate și includ măsuri ca eficientizarea cheltuielilor publice, absorbția fondurilor europene, restabilirea reformelor în cadrul întreprinderilor de stat. Astfel prin principalele direcții derivate din recomandări putem menționa: atingerea unui deficit de 1% din PIB în anul 2015, o strategie fiscală nouă în domeniul sistemului public de asigurări sociale, îmbunătățirea sistemului de colectare a impozitelor, uniformizarea activităților de executare silită, combaterea fraudelor în materie de TVA, reducerea sarcinii fiscale pentru persoanele cu venituri mici sau medii.

PNR 2015 prevede și anumite măsuri ce sunt legate de domeniul sănătății, astfel se poate vorbi de aprobarea unei Strategii Naționale de Sănătate pe perioada 2014-2020, rectificarea sistemului de furnizare a diferitelor servicii medicale, informatizarea prin diferite metode a sistemului de sănătate, creșterea accesului persoanelor izolate sau a celor din comunitățile îndepărtate la servicii de sănătate, actualizarea continuă a listei medicamentelor compensate, reducerea internărilor excesive în spitale, reducerea plăților informale, neconforme cu legile în vigoare.

O altă măsură importantă este cea de stimulare a angajării șomerilor pe un termen lung, alterația economiei rurale, programe specifice de formare profesională pentru diferite categorii de actori de pe piața forței de muncă, stabilizarea capacității instituționale a ANOFM, inserția tinerilor absolvenți de învățământ secundar și terțiar pe piața forței de muncă, respectiv alte măsuri ce țin de acest domeniu.

Din punct de vedere strategic, domeniul educației cuprinde măsuri importante. Creșterea calității și a accesului la învățământ este dovedită a fi o măsură mult discutată pe mai multe nivele, ce se află într-o strânsă legătură cu nevoia adaptării programelor educaționale la necesitățile pieței forței de muncă. PNR 2015 cuprinde și prezintă măsuri de consolidare a sistemului de consiliere și orientare profesională a elevilor sau a studenților din anii terminali, de creșterea mobilității studenților, dezvoltarea structurilor "life-long learning", de creșterea calității educației universitare și postuniversitare.

Incluziunea socială și integrarea romilor cuprinde măsurile de creșterea eficacității transferurilor sociale la copii, succesul reformei de asistență socială și alte aspecte și măsuri de incluziunea persoanelor de etnie romă.

Domeniul administrației publice include și anumite referiri la sistemul judiciar și la lupta împotriva corupției. Aici măsurile sunt variate și într-un număr ridicat, cele mai importante fiind: elaborarea și adoptarea Codul Administrativ și a Codului de Procedură Administrativă, creșterea capacității de absorbția fondurilor europene pe plan local, îmbunătățirea capacității de planificare strategică, remedierea problemelor și a deficiențelor în cazul achizițiilor publice, creșterea calității sistemului judiciar, unificarea jurisprudenței în cauză, asigurarea aplicării și executării uniforme și efective a hotărârilor instanțelor judecătorești.

În cele din urmă, recomandările din domeniul energiei și a transporturilor pot fi conturate astfel: îmbunătățirea transportului și a managementului feroviar, promovarea utilizării inteligente la nivelul sistemelor de distribuție a energiei electrice, monitorizarea mai optimă a întreprinderilor de stat din sectorul transporturilor, remedierea politicilor de eficiență energetică.

În vederea aplicării optime a celor 8 recomandări specifice României, Ministerul Afacerilor Externe (MAE) a elaborat *Planul de acțiuni privind implementarea RST 2014*, ce cuprinde un număr de 142 de acțiuni concrete care urmează a fi aplicate pe plan național. Recomandările, măsurile și acțiunile derivate din acestea stau la baza elaborării strategiilor de dezvoltare locale.

5.1.4. Contextul național al planificării – Planul Național de Dezvoltare Rurală 2014-2020

Planul Național de Dezvoltare Rurală 2014-2020 reprezintă un document de referință în domeniul planificării strategice la nivel național, în cazul comunei Sâncraiu și a mediului rural în general. Prin acest program sunt acordate fondurile nerambursabile provenite de la Uniunea Europeană pentru dezvoltarea socio-economică a spațiului rural din România.

În cadrul PNDR sunt propuse 6 priorități pentru mediul rural românesc, pentru îndeplinirea acestora sunt propuse măsurile necesare.

P1. Încurajarea transferului de cunoștințe și a inovării în agricultură, în silvicultură și în zonele rurale

P2. Creșterea viabilității exploatațiilor și a competitivității tuturor tipurilor de agricultură în toate regiunile și promovarea tehnologiilor agricole inovatoare și a gestionării durabile a pădurilor

P3: Promovarea organizării lanțului alimentar, inclusiv procesarea și comercializarea produselor agricole, a bunăstării animale și gestionării riscurilor în agricultură

P4: Refacerea, conservarea și consolidarea ecosistemelor care sunt legate de agricultură și silvicultură

P5: Promovarea eficienței resurselor și sprijinirea tranziției către o economie cu emisii reduse de carbon și mai rezistente la schimbările climatice în sectorul agricol, alimentar și forestier

P6: Promovarea incluziunii sociale, a reducerii sărăciei și a dezvoltării economice în zonele rurale

Măsurile de finanțare aferente fiecărei priorități duc la atingerea obiectivelor propuse, detalierea acestora însă nu este posibilă la data elaborării prezentei strategii, ghidurile și documentațiile aferente măsurilor de finanțare nefiind finalizate. Însă direcțiile de dezvoltare propuse în prezentul document sunt în concordanță cu prioritățile PNDR, astfel că măsurile de finanțare vor putea fi accesate de către actorii locali din comuna Sâncraiu pentru a contribui la dezvoltarea comunei.

5.1.5. Contextul județean al planificării – Strategia de dezvoltare a Județului Cluj 2014-2020

La nivel județean, documentul strategic aflat în vigoare este Strategia de dezvoltare a Județului Cluj 2014-2020. Acesta propune opt direcții strategice pentru județ în perioada 2014-2020.

1. Cluj – centru economic modern și competitiv (IT&C, tehnologii de vârf, industrii creative, energii regenerabile, agricultură ecologică și produse tradiționale)

2. Cluj – pol științific și educațional
3. Cluj – pol medical
4. Cluj – centru turistic și cultural
5. Cluj – centru al Transilvaniei, ușor accesibil și cu o infrastructură modern
6. Cluj-Napoca – metropolă europeană
7. Cluj – județ verde
8. Cluj – județul cu servicii publice de cea mai bună calitate

Rezumând direcțiile, prima se referă la dezvoltarea economiei clujene în direcția industriilor creative, energii regenerabile, agricultură ecologică și produse tradiționale, ramuri moderne și nepoluante ale economiei, ce necesită o forță de muncă bine pregătită profesional. A doua direcție se referă la întărirea statutului județului și mai ales a centrului de județ ca pol educațional și științific, cu un număr mare de absolvenți de studii superioare care rămân în județ și intră pe piața forței de muncă, astfel asigurând personalul necesar companiilor menționate la prima direcție. A treia direcție se referă la serviciile medicale și serviciile educaționale din domeniul medicinei aflate în Cluj, respectiv la întărirea și sprijinirea acestora. A patra direcție se referă la sprijinirea evenimentelor și instituțiilor culturale din județ, iar sprijinul oferit culturii din județ are un efect însemnat și asupra turismului local. A cincilea direcție se referă la dezvoltarea infrastructurii de toate felurile, începând de la infrastructură de acces, până la infrastructură de sănătate, asistență socială, culturală sau recreativă. A șasea direcție de dezvoltare se referă la întărirea poziției de metropolă dominantă al regiunii în cazul Cluj Napoca, iar dezvoltarea orașului va trage după sine și dezvoltarea județului. Al șaptelea obiectiv se referă la sprijinirea activităților și protejarea resurselor naturale clujene. Iar a opta direcție de dezvoltare se referă creșterea calității serviciilor publice, astfel realizându-se un parteneriat real între autorități locale și cetățeni.

Direcțiile sus amintite sunt operaționalizate în obiective specifice, priorități și măsuri. Pentru a detalia direcțiile strategice județene, și pentru a verifica coerența Strategiei de Dezvoltare a comunei Sâncraiu 2015-2020 cu liniile de dezvoltare stabilite în județ, trebuie să reflectăm și asupra celor 6 obiectivelor specifice din Strategia de dezvoltare a Județului Cluj 2014-2020.

- Obiectiv specific 1. Creșterea competitivității economiei județului Cluj, prin valorificarea resurselor de muncă și a spiritului antreprenorial din județ, susținerea inovării și furnizarea de servicii de afaceri adaptate la nevoile întreprinderilor cu profil agricol, industrial și de servicii
- Obiectiv specific 2. Creșterea accesibilității județului și asigurarea unei infrastructuri de utilități, educaționale, de sănătate și sociale moderne, ca bază a dezvoltării economice și sociale
- Obiectiv specific 3. Dezvoltarea resurselor umane ca suport al dezvoltării economice și sociale, prin creșterea calității învățământului și promovarea educației pentru adulți, creșterea gradului de ocupare pe piața muncii și asigurarea incluziunii sociale
- Obiectiv specific 4. Asigurarea unei creșteri durabile prin promovarea unei economii mai eficiente, mai ecologice și mai competitive din punctul de vedere al utilizării resurselor și a politicii energetice.
- Obiectiv specific 5. Asigurarea unei dezvoltări teritoriale echilibrate, coerente și armonioase, sub aspectul activităților economice și sociale
- Obiectiv specific 6. Îmbunătățirea accesibilității și calității serviciilor publice furnizate prin dezvoltarea unei administrații publice locale și județene moderne, cu un management bazat pe parteneriat real cu cetățenii și mediul de afaceri din județ

Astfel, obiectivul general al județului Cluj, bazat pe direcțiile de dezvoltare și obiectivele specifice, a fost formulat în felul următor: *Dezvoltarea și promovarea județului ca o destinație atractivă pentru investitori, turiști și locuitori, bazată pe o economie competitivă și sustenabilă, o infrastructură modernă și servicii de înaltă calitate, accesibile tuturor, cu o viață culturală și științifică dinamică, sprijinită de o forță de muncă înalt calificată și de cetățeni responsabili.*

Direcțiile de dezvoltare, respectiv obiectivul general și obiectivele specifice la nivel județean, care reprezintă contextul planificării din comuna Sâncraiu, sunt în concordanță cu direcțiile de dezvoltare și obiectivele propuse în prezentul document.

5.1.6. Contextul planificării - Concluzii

Analizând documente strategice în vigoare la nivel european (Strategia Europa 2020), național (Planul Național de Reformă) respectiv județean (Strategia de Dezvoltare a Județului Cluj 2014-2020), considerăm că direcțiile strategice propuse în documentul de față, Strategia de Dezvoltare Sâncraiu 2015-2020 se încadrează în direcțiile propuse de documentele analizate, astfel se realizează o legătură coerentă între diferitele niveluri administrative (UE, național, județean, local) în domeniul dezvoltării.

5.2. Principii de planificare strategică

5.2.1. Integrarea socială și egalitatea de șanse

Un principiu important al dezvoltării strategice ține de implicarea tuturor părților și grupurilor sociale în procesul de dezvoltare, de efectele dezvoltării trebuie să beneficieze toți membrii comunității, indiferent de genul, vârsta, statutul social în care se află. Chiar dacă nu există comunități segregate în comuna Sâncraiu, în procesul de dezvoltare a comunei este nevoie de o atenție sporită ca proiectele de dezvoltare derulate să nu excludă anumite categorii sociale din rândul beneficiarilor. Totodată, egalitatea de șansă între femei și bărbați reprezintă un principiu care trebuie asigurat în cadrul procesului de dezvoltare, în proiectele derulate.

5.2.2. Sustenabilitate

Dezvoltarea sustenabilă, așa cum a fost ea definită în Raportul Brundtland al ONU din 1987, înseamnă, practic, un proces de dezvoltare, care răspunde nevoilor din prezent, fără ca să diminueze șansele generațiilor viitoare de a rezolva propriile nevoi. Astfel spus, procesul de dezvoltare sustenabil nu reduce semnificativ resursele de care dispune o comunitate. Acest principiu a fost aplicat și în cazul elaborării strategiei de față, și trebuie aplicat în continuare în aplicarea strategiei de dezvoltare pe palierul economic, social și de mediu al dezvoltării. Direcțiile strategice, respectiv obiectivele strategice i-au în considerare acest principiu.

5.2.3. Actorii implicați

În procesul de elaborare al strategiei, conform bunelor practici din domeniu, au fost implicate actorii locali relevanți în domeniul planificării. Pe de o parte, a fost elaborat un survey pe un eșantion reprezentativ din punct de vedere al vârstei, genului și a localității de domiciliu, în cadrul căreia în afara întrebărilor necesare pentru analiza diagnostic a comunei, respondenții au fost întrebați despre prioritățile de dezvoltare ale comunei (Vezi Anexa 1. Anexa nr. 1. Chestionarul folosit în survey-ul realizat pentru elaborarea strategiei). Pe de altă parte, au fost implicate în mod activ autoritățile locale, după încheierea fazelor principale a elaborării strategiei materialele și informațiile obținute au fost dezbătute cu aceștia. Totodată, în cadrul discuțiilor focus-grup au fost identificate trei grupuri de o importanță majoră în viața comunității, respectiv în procesul de planificare strategică: elita locală, antreprenorii din comună respectiv antreprenorii și familiile care se ocupă cu turism, un domeniu cheie în cazul comunei Sâncraiu. Au fost derulate trei interviuri focus-grup cu cele trei categorii, fiecare grup relevând prioritățile și posibilitățile de dezvoltare aferente propriului domeniu (comuna în general, antreprenoriat și turism).

Astfel, considerăm că principiul planificării strategice în ceea ce privește implicarea actorilor locali a fost respectat, strategia de dezvoltare, respectiv direcțiile și obiectivele propuse sunt în concordanță cu părerile și nevoile populației și a comunității locale.

5.3. Probleme și domenii cheie ale dezvoltării

Principalele probleme locale identificate pot fi grupate în următoarele categorii:

1. Infrastructură
  - a. lipsa trotuarelor modernizate în satele aparținătoare comunei
  - b. lipsa stațiilor de autobuz
2. Economie
  - a. Ponderea mare a persoanelor de sex feminin în categoria șomerilor
  - b. 44% din persoanele ocupate nu lucrează în comună
  - c. Numărul mare al angajaților care sunt nevoiți să facă naveta
  - d. Venitul mediu al gospodăriilor este sub media națională rurală
  - e. Pensiile înseamnă o sursă foarte importantă de venit pentru jumătate din gospodării

- f. Lipsa întreprinderilor mari, care oferă un număr mare de locuri de muncă
  - g. Lipsa consultanței de specialitate în domeniul atragerii de fonduri pentru întreprinderi
3. Agricultură
- a. Potențialul agricol nu este dezvoltat corespunzător
  - b. Numai jumătate din terenurile agricole sunt folosite
  - c. Numărul mic al întreprinderilor agricole
  - d. Lipsa lanțurilor de producție
4. Turism
- a. Procentul mic al gospodăriilor care beneficiază de venituri din turism
  - b. Servicii complementare turismului subdezvoltate
  - c. Sezonalitatea turismului
  - d. Numărul relativ mic al zilelor petrecute de turiști în comună (de multe ori Sâncraiu este o localitate de tranzit din punct de vedere turistic, și nu o destinație)
5. Demografie
- a. Numărul mic al populației tinere
  - b. Spor natural negativ , rata brută de natalitate, respectiv rata generală de fertilitate înregistrează valori cu mult sub valorile județene, respectiv valorile mediului rural al județului,
  - c. Numărul mic al femeilor de vârstă activă din punct de vedere al natalității
  - d. Migrația tinerilor din comună
6. Educație și sănătate
- a. Există posturi didactice acoperite cu suplinitori
  - b. Număr de elevi este în scădere din cauza evoluțiilor demografice
  - c. Nevoie în creștere pentru servicii de asistență socială/asistență la domiciliu, din cauza îmbătrânirii populației
  - d. Lipsa unui centru de sănătate cu medici specialiști în comună

Aceste categorii, domenii problematice sunt importante în dezvoltarea direcțiilor de dezvoltare, direcțiile propuse trebuie să ofere un răspuns la aceste probleme.

5.4. Puncte de plecare în elaborarea planurilor strategice de dezvoltare

În elaborarea planului strategic, respectiv a direcțiilor strategice și a obiectivelor strategice aferente acestora s-a ținut cont de nevoile reale ale comunității, identificate în analiza diagnostic a comunei. Sumedenia de date prezentate și analizate au fost rezumate în analiza SWOT a comunei, sintetizând principalele puncte tari, resurse de care dispune comuna, și pe care se pot baza acțiunile de dezvoltare din viitor. Apoi au fost identificate punctele slabe, problemele comunității, iar direcțiile de dezvoltare și obiectivele strategice aferente oferă căi de a rezolva aceste probleme. Oportunitățile, respectiv riscurile reprezintă contextul în care se situează comuna, direcțiile de dezvoltare propuse exploatează oportunitățile prezentate, și reduc măsura riscurilor. Practic, strategia se axează pe triumghiul analiza diagnostic – analiza SWOT - direcții de dezvoltare, aceste trei elemente sunt puternic conectate între ele. Domeniile cheie unde există probleme ale comunității au fost identificate de asemenea, direcțiile propuse oferă răspunsuri la aceste provocări.

În cadrul oricărei strategii de dezvoltare este necesar ca direcțiile de dezvoltare propuse să fie în concordanță cu documentele strategice valabile la nivel european, național, în cazul comunelor național rural, respectiv județean. Coerența documentelor strategice este o condiție a unei dezvoltări durabile și sustenabile, fără această coerență nu pot fi finanțate proiectele de dezvoltare din viitor.

Dezvoltarea strategică trebuie să respecte câteva principii ale dezvoltării, ca egalitatea de șanse între bărbați și femei, sustenabilitatea proiectelor de dezvoltare respectiv implicarea comunității, integrarea tuturor categoriilor sociale în dezvoltarea comunității. Proiectele derulate trebuie să fie sustenabile din punct de vedere economic, social și de mediu, iar de rezultatele proiectelor trebuie să beneficieze toți membrii comunității, indiferent de gen, vârstă, sau categoria socială din care fac parte.

Direcțiile de dezvoltare propuse iau în considerare capacitatea economică, socială și administrativă a localității, iar posibilitățile de dezvoltare sunt calibrate la nivelul de comună. Nu există direcții sau obiective strategice propuse care să necesite proiecte sau investiții care depășesc posibilitățile comunității.

Direcțiile și obiectivele propuse sunt complementare și integrate. Îndeplinirea unor obiective duce un aport la mai multe probleme și nevoi semnalate, toate fiind necesare pentru dezvoltarea durabilă și sustenabilă a comunei.

5.5. Viziune

Viziunea propusă de prezenta strategie, care trebuie atinsă la sfârșitul perioadei de valabilitate a strategiei poate fi formulată în felul următor:

Sâncraiu este o comună cu o economie diversă, bazată pe un turism rural dezvoltat, cu servicii conexe și complementare, pe multitudinea de IMM-uri, și pe o agricultură dezvoltată, care oferă multe produse locale tradiționale pieței de desfacere internaționale. Brandul comunei este dezvoltat și puternic, produsele și serviciile acestuia sunt la mare căutare și au un nivel calitativ superior. Administrația locală este un real sprijin pentru comunitate, implementează o multitudine de proiecte, iar comuna este un centru cultural și educațional în regiune.

5.6. Direcții generale de dezvoltare

Corelând datele din analiza diagnostic a comunei, resursele, problemele, oportunitățile și riscurile identificate în analiza SWOT, cadrul strategic aflat în vigoare la nivel european, național și județean, principiile planificării strategice și domeniile problematice ce necesită intervenție, am elaborat următoarele direcții strategice:

1. Dezvoltarea infrastructurii
2. Sprijinirea întreprinderilor existente și a întreprinderilor nou înființate
3. Dezvoltarea resurselor umane
4. Sprijinirea agriculturii și promovarea produselor agro-alimentare locale
5. Dezvoltarea turismului local și a serviciilor complementare turismului
6. Dezvoltarea sistemului de servicii locale de sănătate și asistență socială
7. Sprijinirea instituțiilor educaționale locale
8. Sprijinirea activităților culturale – întărirea statutului comunei ca centru cultural regional
9. Realizarea unui brand al comunei, axat pe valorile comunei
10. Întărirea capacității administrative

5.7. Operaționalizarea principalelor direcții de dezvoltare

Direcțiile strategice sunt operaționalizate în obiective strategice:

1. Dezvoltarea infrastructurii

- 1.1. Dezvoltarea și mentenanța infrastructurii de acces și a infrastructurii de bază a comunei
- 1.2. Dezvoltarea și menținerea infrastructurii culturale, sportive și educaționale
- 1.3. Dezvoltarea infrastructurii turistice publice (marcaj turistic, centru de informare turistică, etc.)
- 1.4. Dezvoltarea și promovarea la nivel local a eficienței energetice, în special în cazul clădirilor publice și a iluminatului public

2. Sprijinirea întreprinderilor existente și a întreprinderilor nou înființate

- 2.1. Acordarea de beneficii fiscale pentru întreprinderile nou înființate
- 2.2. Realizarea unui incubator de afaceri pentru întreprinderile din regiune
- 2.3. Acordarea de consultanță de specialitate pentru întreprinderile existente și nou înființate
- 2.4. Atragerea unor investiții majore, care generează un număr însemnat de locuri de muncă
- 2.5. Acordarea unor beneficii pentru tinerii antreprenori
- 2.6. Sprijinirea dezvoltării mediului de afaceri local

3. Dezvoltarea resurselor umane

- 3.1. Organizarea de programe de formare profesională și/sau programe educaționale în domeniile cheie ale economiei locale
- 3.2. Organizare de formare profesională pentru potențiali antreprenori
- 3.3. Sprijinirea activităților de tip "life-long learning"
- 3.4. Sprijinirea tuturor activităților și programelor care contribuie la dezvoltarea resurselor umane din comună

4. Sprijinirea agriculturii și promovarea produselor agro-alimentare locale

- 4.1. Crearea unor lanțuri de producție agro-alimentare
- 4.2. Promovarea și sprijinirea dezvoltării produselor agro-alimentare locale
- 4.3. Sprijinirea și/sau realizarea unui centru de prelucrare a produselor agricole, care oferă agricultorilor și micilor producători posibilități de a-și prelucra, ambala și comercializa produsele într-un mod adecvat din punct de vedere al siguranței alimentare și a condițiilor de igienă
- 4.4. Sprijinirea realizării unei asociații/grupuri a producătorilor locali
- 4.5. Sprijinirea inovației în agricultură și a tuturor activităților care contribuie la dezvoltarea sectorului agricol
- 4.6. Sprijinirea tinerilor fermieri

5. Dezvoltarea turismului local și a serviciilor complementare turismului

- 5.1. Dezvoltarea infrastructurii turistice existente
- 5.2. Sprijinirea înființării de noi unități de cazare
- 5.3. Dezvoltarea serviciilor complementare turismului
- 5.4. Atragerea de noi segmente de turiști în localitate
- 5.5. Diversificarea ofertei turistice existente;
- 5.6. Promovarea localității ca destinație turistică complexă, integrată, cu servicii variate pentru diferite segmente de turiști
- 5.7. Integrarea serviciilor turistice existente într-o rețea turistică cu servicii complementare, cu promovare comună
- 5.8. Sprijinirea evenimentelor și proiectelor private a organizațiilor care susțin și promovează turismul local
- 5.9. Punerea în valoare a moștenirii culturale și etnografice locale.

6. Dezvoltarea sistemului de servicii locale de sănătate și asistență socială

- 6.1. Dezvoltarea unui centru de sănătate complex, cu medici de specialitate
- 6.2. Dezvoltarea unui centru social pentru persoanele în vârstă
- 6.3. Reducerea numărului de persoane din grupurile vulnerabile
- 6.4. Dezvoltarea serviciilor locale de sănătate și asistență socială, dezvoltarea infrastructurii necesare acestor servicii

7. Sprijinirea instituțiilor educaționale locale

- 7.1. Menținerea și dezvoltarea infrastructurii educaționale locale
- 7.2. Acordarea de beneficii pentru cadrele didactice, pentru a stimula atragerea de cadre didactice cu performanțe deosebite
- 7.3. Sprijinirea activităților și programelor educaționale

8. Sprijinirea activităților culturale – întărirea statutului comunei ca centru cultural regional

- 8.1. Sprijinirea, finanțarea și dezvoltarea evenimentelor și programelor culturale existente
- 8.2. Crearea de noi evenimente și programe culturale bazate pe cultura locală
- 8.3. Coordonarea integrată a diferitelor organizații și activități culturale locale
- 8.4. Restaurarea, conservarea și accesibilizarea patrimoniului cultural local și a obiectivelor culturale locale
- 8.5. Punerea în valoare a moștenirii culturale locale

9. Realizarea unui brand al comunei, axat pe valorile comunei

- 9.1. Realizarea unui brand al comunei, care include serviciile turistice, produsele locale, întreprinderile locale și cultura și tradițiile locale
- 9.2. Promovarea brandului comunei
- 9.3. Realizarea unui plan de marketing pentru promovarea brandului local
- 9.4. Realizarea și dezvoltarea elementelor de promovare a comunității (online și offline)

10. Întărirea capacității administrative

- 10.1. Cursuri de perfecționare pentru personalul autorităților locale
- 10.2. Ocuparea posturilor vacante (în măsura posibilităților legislației naționale)
- 10.3. Dezvoltarea compartimentului de dezvoltare strategică
- 10.4. Dezvoltarea platformelor și aplicațiilor TIC, dezvoltarea instrumentelor administrative electronice

Direcțiile de dezvoltare, respectiv obiectivele strategice sunt complementare,. Dezvoltarea trebuie să fi integrată, obiectivele și direcțiile de dezvoltare nu sunt entități separate, ele fac parte dintr-un plan de dezvoltare integrat. Astfel, cel mai mare aport la

dezvoltarea comunei o au proiectele integrate, care se adresează la mai multe direcții și obiective de dezvoltare. Direcțiile și obiectivele au același nivel de prioritate, proiectele adresate acestora trebuie să fie desfășurate concomitent, astfel se poate realiza o dezvoltare durabilă și sustenabilă a comunei Sâncraiu.

5.8. Oportunități de finanțare

Pentru atingerea obiectivelor strategice propuse, există mai multe oportunități de finanțare din fonduri europene, guvernamentale, județene. În tabelele de mai jos au fost sintetizate informațiile disponibile pentru mediul rural la momentul elaborării strategiei despre aceste fonduri.

5.8.1. POSIBILITĂȚI DE FINANȚARE DIN FONDURI EUROPENE PRIN PROGRAMUL NAȚIONAL DE DEZVOLTARE RURALĂ (PNDR) 2014-2020

Măsura	Submăsura	Activități sprijinite	Beneficiari eligibili	Sprijin financiar
1. Acțiuni pentru transferul de cunoștințe și acțiuni de informare	1.1. Sprijin pentru formarea profesională, precum și a acțiunilor pentru dobândirea de competențe	Sprijină cursurile de formare profesională de scurtă durată (ex: inițiere, perfecționare), cu perioade diferențiate de pregătire, în funcție de nivelul de pregătire al beneficiarilor finali, precum și de tematica programului de formare profesională.	Entități publice sau private care activează în domeniul formării profesionale a adulților și care îndeplinesc criteriile de eligibilitate și de selecție.	Sprijinul public nerambursabil acordat în cadrul acestei sub-măsuri este de 100% din totalul cheltuielilor eligibile. Alocarea financiară a submăsurii 1.1 este de 70% din alocarea totală a sub-măsurii.
	1.2 - sprijin pentru activități demonstrative și acțiuni de informare	Îmbunătățirea cunoștințelor de bază în rândul fermierilor/micilor procesatori care activează în sectorul agroalimentar prin extinderea domeniului de aplicare și sprijinirea altor acțiuni pe termen scurt, cum ar fi activitățile demonstrative și acțiunile de informare.	Entități publice și/sau private care au în obiectul de activitate activități de informare/demonstrative și/sau diseminare.	Sprijinul public nerambursabil acordat în cadrul acestei sub-măsuri este de 100% din totalul cheltuielilor eligibile. Alocarea financiară a submăsurii 1.2 „Sprijin pentru acțiuni de informare și activități demonstrative ” este de 30% din alocarea totală a sub-măsurii.
2. Servicii de consiliere, servicii de gestionare a fermei și servicii de înlocuire în cadrul fermei	2.1 - sprijin pentru ajutorul în vederea beneficiarii de utilizarea serviciilor de consiliere	<ul style="list-style-type: none"> modernizarea exploatațiilor, consolidarea competitivității, integrarea sectorială, inovarea și orientarea spre piață, precum și promovarea antreprenoriatului; îndeplinirea standardelor naționale și comunitare, inclusiv standarde de siguranță la locul de muncă sau standarde de siguranță legate de fermă; întocmirea și managementul implementării planului de afaceri, inclusiv tratarea aspectelor legate de protecția mediului, pentru: <ul style="list-style-type: none"> ferme mici; instalarea tinerilor fermieri. inițierea și dezvoltarea de noi activități non agricole pentru micro-întreprinderi și întreprinderi mici non-agricole din spațiul rural; activități de consiliere și animare pentru înființarea și dezvoltarea cooperativelor agricole și grupurilor de producători; 	Furnizori de servicii de consiliere care sunt entități publice și/sau private înființate conform legislației în vigoare, selectați în baza unei proceduri de achiziție publică.	<i>Sprijinul public</i> acordat în cadrul acestei măsuri este de 100% din totalul cheltuielilor eligibile. Sprijinul acordat în cadrul măsurii nu poate depăși suma maximă eligibilă prevăzută de anexa II din Regulamentul (UE) 1305/2013 în cuantum de 1.500 euro/beneficiar pe o perioadă de 3 ani.

Măsura	Submăsura	Activități sprijinite	Beneficiari eligibili	Sprijin financiar
		<ul style="list-style-type: none"> • activități de consiliere pentru beneficiarii măsurii de agromediu și climă precum și agricultură ecologică inclusiv pentru îndeplinirea standardelor de eco-condiționalitate; • activități de consiliere privind obligațiile la nivel de exploatație; • activități de consiliere, în special respectarea principiilor generale ale gestionării integrate a dăunătorilor • consiliere privind încurajarea investițiilor ce vizează eficientizarea/economisirea consumului de apă, utilizarea energiei regenerabile în sectorul agroalimentar, prelucrarea deșeurilor, a reziduurilor precum și reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră și de amoniac în agricultură; • consiliere asupra investițiilor în industria de procesare care vor viza reducerea • impactului asupra mediului prin încurajarea de noi metode de depozitare a producției agroalimentare în scopul creșterii siguranței alimentare, prin realizarea de produse adaptate mai bine cerințelor pieței, aplicarea unor metode de utilizare a deșeurilor și de epurare a apei pentru protejarea mediului 		
4. Investiții în active fizice	4.1. Investiții în exploatații agricole	<p>Îmbunătățirea performanțelor generale ale exploatațiilor agricole prin creșterea competitivității activității agricole, a diversificării producției agricole și a calității produselor obținute;</p> <p>Restructurarea exploatațiilor de dimensiuni mici și medii și transformarea acestora în exploatații comerciale;</p> <p>Respectarea standardelor comunitare aplicabile tuturor tipurilor de investiții;</p>	<p>Fermierii, cu excepția persoanelor fizice neautorizate</p> <p>Cooperativele (cooperativele agricole și societățile cooperative agricole), grupuri de producători, constituite în baza legislației naționale în vigoare care deservește interesele membrilor;</p>	<p>SPRIJINUL NERAMBURSABIL se va acorda după cum urmează:</p> <p>În cazul fermelor având dimensiunea economică până la 500.000 SO (valoare producție standard) sprijinul public nerambursabil va fi de 50% din totalul cheltuielilor eligibile și nu va depăși:</p> <ul style="list-style-type: none"> · pentru proiectele care prevăd achiziții

Măsura	Submăsura	Activități sprijinite	Beneficiari eligibili	Sprijin financiar
		Creșterea valorii adăugate a produselor agricole prin procesarea produselor la nivelul fermei și comercializarea directă a acestora în vederea creării și promovării lanțurilor alimentare integrate.		<p>simple:</p> <ul style="list-style-type: none"> – maximum 500.000 euro, respectiv 100.000 euro pentru fermele mici; <p>· pentru proiectele care prevăd construcții-montaj:</p> <ul style="list-style-type: none"> – maximum 1.000.000 euro pentru sectorul vegetal, respectiv 200.000 euro pentru fermele mici din sectorul vegetal; – maximum 1.500.000 euro pentru legume în spații protejate (sere) și sectorul zootehnic, respectiv 300.000 euro pentru fermele mici din sectorul zootehnic; <p>· pentru proiectele care prevăd crearea de lanțuri alimentare integrate:</p> <ul style="list-style-type: none"> – maximum 2.000.000 euro, respectiv 400.000 euro pentru fermele mici; <p>În cazul fermelor având dimensiunea economică peste 500.000 SO sprijinul public nerambursabil va fi de 30% și nu va depăși:</p> <p>pentru proiectele care prevăd achiziții simple:</p> <ul style="list-style-type: none"> – maximum 500.000 euro; <p>· pentru proiectele care prevăd</p>

Măsura	Submăsura	Activități sprijinite	Beneficiari eligibili	Sprijin financiar
				<p>construcții- montaj:</p> <p>– maximum 1.000.000 euro pentru sectorul vegetal, respectiv maximum 1.500.000 euro pentru legume în spații protejate (sere) și sectorul zootehnic;</p> <p>• pentru proiectele care prevăd crearea de lanțuri alimentare integrate:</p> <p>- maximum 2.000.000 euro;</p> <p>În cazul cooperativelor și a grupurilor de producători sprijinul va fi 50% fără a depăși maximum 2.000.000 euro indiferent de tipul investiției</p>
	4.1a - Investiții în exploatații pomicole	<p>Creșterea competitivității, diversificarea producției, creșterea calității produselor obținute și îmbunătățirea performanței generale a exploatațiilor pomicole;</p> <p>Creșterea valorii adăugate a produselor prin sprijinirea procesării fructelor la nivel fermă și a comercializării directe a produselor obținute;</p> <p>Dezvoltarea lanțurilor scurte de aprovizionare;</p> <p>Eficiențizarea costurilor de producție prin promovarea producerii și utilizării energiei din surse regenerabile în cadrul fermei și prin reducerea consumului de energie</p>	<p>fermieri, cu excepția persoanelor fizice neautorizate;</p> <p>• Grupurile de producători și cooperative (societăților cooperative agricole și cooperativelor agricole, constituite în baza legislației naționale în vigoare (prezentată în secțiunea Trimiteri la alte acte legislative), care activează în sectorul pomicol, cu condiția ca investițiile realizate să deservească interesele propriilor membri.</p>	<p>Ferme mici, medii și obținere de material de înmulțire și material de plantare fructifer</p> <p>• Ferme mici:</p> <p>intensitatea sprijinului este de 50% din totalul cheltuielilor eligibile, fără a depăși:</p> <p>- 100.000 euro pentru achiziții simple;</p> <p>- 300.000 euro în cazul investițiilor în activitatea de producție (utilaje, înființare, reconversie etc.);</p> <p>- 450.000 euro pentru investițiile care conduc la un lanț alimentar integrat, la nivelul exploatației agricole* (producție,</p>

Măsura	Submăsura	Activități sprijinite	Beneficiari eligibili	Sprijin financiar
				<p>procesare, comercializare).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ferme medii : <ul style="list-style-type: none"> - intensitatea sprijinului este de 50% din totalul cheltuielilor eligibile, fără a depăși: - 200.000 euro pentru investițiile care presupun achiziții simple; - 600.000 euro în cazul investițiilor în activitatea de producție (utilaje, înființare, reconversie etc.); - 900.000 euro pentru investițiile care conduc la un lant alimentar integrat, la nivelul exploatației agricole* (producție, procesare, comercializare). <p>Obținere material de înmulțire și material de plantare fructifer</p> <ul style="list-style-type: none"> - intensitatea sprijinului este de 50% din totalul cheltuielilor eligibile, fără a depăși: - 600.000 euro în cazul investițiilor în activitatea de producție (utilaje, înființare). <ul style="list-style-type: none"> • Ferme mari: <ul style="list-style-type: none"> - intensitatea sprijinului este de 50 % din totalul cheltuielilor eligibile, fără a depăși: - 250.000 euro pentru investițiile care

Măsura	Submăsura	Activități sprijinite	Beneficiari eligibili	Sprijin financiar
				<p>presupun achiziții simple;</p> <ul style="list-style-type: none"> - 750.000 euro în cazul investițiilor în activitatea de producție (utilaje, înființare, reconversie); - 1.050.000 euro pentru investițiile care conduc la un lanț alimentar integrat, la nivelul exploatației agricole* (producție, procesare, comercializare). <p>• Forme asociative :</p> <ul style="list-style-type: none"> - intensitatea sprijinului este de 50 % din totalul cheltuielilor eligibile, fără a depăși: - 350.000 euro pentru investițiile care presupun achiziții simple; - 600.000 euro pentru obținere material de înmulțire și material de plantare fructifer - 750.000 euro în cazul investițiilor în activitatea de producție (utilaje, înființare, reconversie); - 1.050.000 euro pentru investițiile care conduc la un lanț alimentar integrat, la nivelul exploatației agricole* (producție, procesare, comercializare).
	.2 - Sprijin pentru investiții în prelucrarea/ comercializarea și/ sau	<p>Înființarea și/ sau modernizarea unităților de procesare și comercializare;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Introducerea de noi tehnologii pentru dezvoltarea de noi produse și procese; 	<p>Întreprinderile definite conform legislației naționale în vigoare;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Cooperativele, grupurile de producători constituite în baza 	<p>50% din totalul cheltuielilor eligibile pentru IMM-uri și grupuri de producători/cooperative</p> <ul style="list-style-type: none"> - 40% pentru alte întreprinderi

Măsura	Submăsura	Activități sprijinite	Beneficiari eligibili	Sprijin financiar
	dezvoltarea de produse agricole	<ul style="list-style-type: none"> · Aplicarea măsurilor de protecția mediului inclusiv scăderea consumului de energie și a emisiilor GES; · Promovarea investițiilor pentru producerea și utilizarea energiei din surse regenerabile; · Creșterea numărului de locuri de muncă. 	legislației naționale în vigoare	<ul style="list-style-type: none"> · nu va depăși: <ul style="list-style-type: none"> – 1.000.000 Euro/ proiect pentru IMM, în cazul proiectelor care nu presupun investiții care conduc la un lanț alimentar integrat; – 1.500.000 Euro/ proiect pentru alte întreprinderi pentru proiectele care nu presupun investiții care conduc la un lanț alimentar integrat; – 2.500.000 Euro/ proiect pentru investițiile care conduc la un lanț alimentar integrat (indiferent de tipul de solicitant), precum și pentru forme asociative (cooperative și grupuri de producători) în cazul proiectelor care nu presupun investiții care conduc la un lanț alimentar integrat.
	4.2a - Investiții în procesarea/ marketingul produselor din sectorul pomicol	<ul style="list-style-type: none"> · modernizarea și crearea de unități de procesare; · introducerea de noi tehnologii pentru dezvoltarea de noi produse și procese tehnologice; · creșterea valorii adăugate a produselor din sectorul pomicol; · îmbunătățirea controlului intern al calității; · creșterea numărului de locuri de muncă; · scăderea consumului de energie și a emisiilor de GES. 	<ul style="list-style-type: none"> · Întreprinderile micro, mici, mijlocii și mari, definite conform legislației naționale în vigoare; · Cooperativele și grupurile de producători care realizează investiții corporale și necorporale pentru procesarea și marketingul produselor agricole cuprinse în Anexa I la Tratatul de Instituire a Comunității Europene (TFUE), cu excepția produselor pescărești. 	<ul style="list-style-type: none"> Întreprinderi micro și mici - intensitatea sprijinului este de 50% din totalul cheltuielilor eligibile, fără a depăși: <ul style="list-style-type: none"> · 600.000 euro pentru proiectele care nu presupun investiții care acoperă tot lanțul alimentar; · 900.000 euro pentru investițiile care acoperă tot lanțul alimentar (colectare, depozitare, condiționare, procesare și comercializare); Întreprinderi mijlocii - intensitatea sprijinului este de 50% din totalul cheltuielilor eligibile, fără a depăși: <ul style="list-style-type: none"> · 800.000 euro pentru proiectele care nu presupun investiții care conduc la un lanț alimentar integrat;

Măsura	Submăsura	Activități sprijinite	Beneficiari eligibili	Sprijin financiar
				<ul style="list-style-type: none"> · 1.100.000 euro pentru investițiile care conduc total un lanț alimentar integrat (colectare, depozitare, condiționare, procesare și comercializare). Întreprinderi mari - intensitatea sprijinului este de 50% din totalul cheltuielilor eligibile, fără a depăși: · 1.000.000 euro pentru proiectele care nu presupun investiții care conduc la un lanț alimentar integrat; · 1.500.000 euro pentru proiectele care conduc la un lanț alimentar integrat (colectare, depozitare, condiționare, procesare și comercializare).
	4.3.I - Investiții pentru dezvoltarea, modernizarea sau adaptarea infrastructurii agricole și silvice - Componenta infrastructura de IRIGAȚII	Modernizarea infrastructurii de irigații;	Organizații/ federații ale utilizatorilor de apă, constituite din proprietari/utilizatori de terenuri agricole în conformitate cu legislația în vigoare.	<p>SPRIJINUL NERAMBURSABIL va fi de 100% din totalul cheltuielilor eligibile, și nu va depăși:</p> <ul style="list-style-type: none"> · 1.000.000 Euro/ proiect pentru sistemele de irigații aferente stațiilor de punere sub presiune; · 1.500.000 Euro/ proiect pentru amenajarea sistemelor de irigații aferente stațiilor de pompare și repompare.
6 - Dezvoltare a exploatașii	6.1 - Sprijin pentru instalarea tinerilor fermieri	Creșterea numărului de tineri fermieri care încep pentru prima dată o activitate agricolă ca șefi/conducători de exploatașie, fiind încurajați să devină competitivi, să se asocieze, să participe la	<ul style="list-style-type: none"> · Tinerii fermieri, care se instalează ca unic șef al exploatașiei agricole · Persoanele juridice în care un tânăr fermier care se instalează împreună 	SPRIJINUL NERAMBURSABIL va fi de maximum 50.000 Euro:

Măsura	Submăsura	Activități sprijinite	Beneficiari eligibili	Sprijin financiar
or și a întreprinderilor		lanțurile alimentare integrate; Îmbunătățirea managementului, creșterea competitivității sectorului agricol și sprijinirea procesului de modernizare și conformitate cu cerințele pentru protecția mediului, igienă și bunăstarea animalelor și siguranța la locul de muncă; Crearea posibilității tinerilor fermieri rezidenți, cu un minim de cunoștințe de bază, în vederea instalării ca șefi/ conducători ai exploatației agricole.	cu alți tineri fermieri și care exercită un control efectiv pe termen lung în ceea ce privește deciziile referitoare la gestionare, beneficii și riscuri financiare în cadrul exploatației respective	<ul style="list-style-type: none"> va fi acordat sub formă de primă în două tranșe, astfel: <ul style="list-style-type: none"> - 75% din cuantumul sprijinului la primirea deciziei de finanțare - 25% din cuantumul sprijinului în maximum trei ani de la primirea deciziei de finanțare;
	6.2 - Sprijin pentru înființarea de activități neagricole în zone rurale	Crearea de noi activități non – agricole, în special, pentru fermierii de mici dimensiuni sau membrii familiilor lor și în general, pentru micii întreprinzători din mediul rural; Diversificarea economiei rurale prin creșterea numărului de microîntreprinderi și întreprinderi mici în sectorul non-agricol, dezvoltarea serviciilor și crearea de locuri de muncă în spațiul rural; Încurajarea menținerii și dezvoltării activităților tradiționale.;	<ul style="list-style-type: none"> Fermierii sau membrii unei gospodării agricole din spațiul rural, care își diversifică activitatea prin înființarea unei activități non-agricole pentru prima dată; Persoanele fizice neautorizate nu sunt eligibile; Micro-întreprinderi și întreprinderile mici din spațiul rural, care își propun activități non-agricole, pe care nu le-au mai efectuat până la data aplicării sprijinului Micro-întreprinderi și întreprinderi mici noi, înființate în anul depunerii Cererii de Finanțare sau cu o vechime de maxim 3 ani fiscali, care nu au desfășurat activități până în momentul depunerii proiectului(start-ups) 	<ul style="list-style-type: none"> va fi acordat sub formă de primă în două tranșe astfel: <ul style="list-style-type: none"> – 70% din cuantumul sprijinului la primirea deciziei de finanțare; – 30% din cuantumul sprijinului se va acorda cu condiția implementării corecte a Planului de Afaceri fără a depăși 5 ani de la data semnării Deciziei de Finanțare. va fi în valoare de: <ul style="list-style-type: none"> – 70.000 Euro/ proiect în cazul activităților de producție, servicii medicale, sanitar-veterinare și de agroturism – 50.000 Euro/ proiect în cazul altor activități;
	6.3 - Sprijin pentru dezvoltarea fermelor mici	Îmbunătățirea managementului exploatației agricole; Orientarea spre piață a exploatațiilor agricole de mici dimensiuni;	Fermierii, care dețin în proprietate sau folosință o exploatație agricolă încadrată în categoria de fermă mică* pentru o perioadă de minimum 10 ani:	SPRIJINUL NERAMBURSABIL este de maxim 15.000 Euro pentru o exploatație

Măsura	Submăsura	Activități sprijinite	Beneficiari eligibili	Sprijin financiar
			* Dimensiunea unei ferme mici este cuprinsă între 8.000 – 11.999 SO (valoarea producției standard)	<p>agricolă:</p> <ul style="list-style-type: none"> · se acordă în două tranșe astfel:: <ul style="list-style-type: none"> – 75% din cuantumul sprijinului la primirea deciziei de finanțare; – 25% din cuantumul sprijinului în maximum 3 ani de la primirea deciziei de finanțare; · se va acorda pe o perioadă de 3/ 5* ani (*perioada de 5 ani se aplică doar pentru sectorul pomicol)
	6.4 - Investiții în crearea și dezvoltarea de activități neagricole	<ul style="list-style-type: none"> · Stimularea mediului de afaceri din rural, contribuind la creșterea numărului de activități non-agricole desfășurate în zonele rurale; · Dezvoltarea activităților non-agricole existente; crearea de locuri de muncă, creșterea veniturilor populației rurale și diminuarea disparităților dintre rural și urban; 	<ul style="list-style-type: none"> · Micro-întreprinderile și întreprinderile mici existente, din spațiul rural; · Micro-întreprinderile și întreprinderile mici nou-înființate, din spațiul rural, care fac dovada cofinanțării; • Fermierii sau membrii unor gospodării agricole care își diversifică activitatea de bază agricolă prin dezvoltarea unei activități non-agricole în cadrul întreprinderii deja existente încadrabile în microîntreprinderi și întreprinderi mici 	<p>Valoarea SPRIJINULUI NERAMBURSABIL va fi de 90% din costul total al proiectului</p> <ul style="list-style-type: none"> • nu va depăși 200.000 Euro/ beneficiar pe 3 ani fiscali • va respecta prevederile Regulamentului 1407/2013 cu privire la sprijinul de minimis
	6.5 - plăți pentru agricultori eligibile în cadrul schemei pentru micii fermieri care își transferă permanent exploatarea către alt agricultor	Această submăsură are în vedere ca, în plus față de transferurile privind drepturile de proprietate, cedarea terenurilor în mod voluntar de către unii fermieri în favoarea altor fermieri să poată fi realizată și prin cedarea pe termen lung a dreptului de folosință (ex. arendă), în scopul facilitării comasării terenurilor și, prin urmare, alături de alte măsuri, ar putea conduce la restructurarea fermelor.	Sub-măsura asigură sprijin micilor fermieri care au participat la schema pentru micii fermieri din cadrul Pilonului 1 cel puțin un an și care se angajează să transfere definitiv către alt fermier întreaga lor exploatare și drepturile de plată corespunzătoare.	Intensitatea sprijinului reprezintă 120% din suma anuală calculată a sprijinului pe care beneficiarul este eligibil să o primească în cadrul în cadrul schemei simplificate din Pilonul 1

Măsura	Submăsura	Activități sprijinite	Beneficiari eligibili	Sprijin financiar
7- Servicii de bază și reînnoirea satelor în zonele rurale	7.2 - Investiții în crearea și modernizarea infrastructurii de bază la scară mică	<ul style="list-style-type: none"> · Crearea infrastructurii rutieră de interes local și o infrastructură de apă/apă uzată îmbunătățite, care vor contribui la diminuarea tendințelor de declin social și economic și la îmbunătățirea nivelului de trai în zonele rurale; · Îmbunătățirea condițiilor de trai pentru populația rurală și la stoparea fenomenului de depopulare din mediul rural prin reducerea decalajelor rural-urban; 	<ul style="list-style-type: none"> · Comunele și asociațiile acestora conform legislației naționale în vigoare; · ONG-uri pentru investiții în infrastructura educațională (grădinițe) și socială (infrastructură de tip after-school); 	<ul style="list-style-type: none"> · 100% din totalul cheltuielilor eligibile pentru proiectele aplicate de autoritățile publice locale și ONG-uri care sunt NEgeneratoare de venit și nu va depăși: – 1.000.000 Euro/ comună, pentru investiții care vizează un singur tip de sprijin (infrastructura de drumuri, apă sau apă uzată); – 2.500.000 Euro/ comună, pentru investiții care vizează înființarea infrastructurii de apă și apă uzată și 1.500.000 euro pentru extinderea acestei infrastructuri; – 500.000 Euro, pentru proiectele de infrastructură educațională/socială; – 4.000.000 euro, pentru proiectele colective (ADI din care fac parte comune) (proiecte care vizează mai multe comune) fără a depăși valoarea maximă /comună/tip de sprijin. • 80% din totalul cheltuielilor eligibile pentru proiectele generatoare de venit aplicate de ONG-uri care vizează infrastructura educațională (grădinițe) și socială (infrastructură de tip after-school) și nu va depăși 100.000 euro
	7.6 - Investiții	<ul style="list-style-type: none"> • Susținerea investițiilor de restaurare, 	<ul style="list-style-type: none"> • ONG-uri definite conform legislației 	<ul style="list-style-type: none"> • 100% din totalul cheltuielilor eligibile

Măsura	Submăsura	Activități sprijinite	Beneficiari eligibili	Sprijin financiar
	asociate cu protejarea patrimoniului cultural	conservare și accesibilizare a patrimoniului cultural imobil de interes local, a așezămintelor monahale inclusiv a așezămintelor culturale; · Punerea în valoare a moștenirii culturale locale, la promovarea turismului rural, conducând astfel la creșterea nivelului de trai în zonele rurale; · Dezvoltare locală sustenabilă;	în vigoare; · Unități de cult conform legislației în vigoare; · Persoane fizice autorizate/societăți comerciale care dețin în administrare obiective de patrimoniu cultural de utilitate publică, de clasă B; · Comunele conform legislației în vigoare;	pentru proiectele de utilitate publică, NEgeneratoare de venit dar – nu va depăși 500.000 euro; · 80% din totalul cheltuielilor eligibile pentru proiectele de utilitate publică, generatoare de venit dar – nu va depăși 200.000 euro;
8 - Investiții în dezvoltare a zonelor forestiere și ameliorare a viabilității pădurilor	8.1 - Împădurirea și crearea de suprafețe împădurite	· Promovarea sechestrării carbonului; · Adaptarea la efectele schimbărilor climatice; · Reducerea eroziunii solului; · Îmbunătățirea capacității de retenție a apei; · Refacerea și conservarea biodiversității locale	· Deținătorii publici de teren agricol și neagricol; · Deținătorii private de teren agricol și neagricol; · Forme asociative ce dețin teren agricol și neagricol;	· Prima de înființare a plantațiilor forestiere, care acoperă și costurile de realizare a proiectului tehnic de împădurire (denumită în cadrul submăsurii Prima 1) · Prima anuală acordată pe unitatea de suprafață pentru o perioadă de 12 ani, pentru acoperirea costurilor de întreținere și îngrijire a plantației forestiere și pentru compensarea pierderilor de venit agricol ca urmare a împăduririi (denumită în cadrul submăsurii Prima 2)
9 - Înființarea grupurilor de producători în sectorul agricol	9.1 - Înființarea de grupuri și organizații de producători în agricultură și silvicultură	· Adaptarea producției și a produselor producătorilor care sunt membri ai acestor grupuri la cerințele pieței; · Introducerea în comun a produselor pe piață, inclusiv pregătirea pentru vânzare, centralizarea vânzărilor și aprovizionarea cumpărătorilor en gros; · Stabilirea unor norme comune privind informarea asupra producției, acordând o atenție deosebită recoltării și disponibilității;	· grupurile de producători care se încadrează în definiția IMM-urilor și care sunt recunoscute conform legislației naționale în vigoare, pentru următoarele sectoare: – culturi de câmp; – horticultură (exceptând grupurile sprijinite prin subprogramul pomicol); – creșterea animalelor și păsărilor, mixte;	SPRIJINUL NERAMBURSABIL va fi de 100% dar: · nu va depăși: – anual 10% din valoarea producției comercializate în primii 5 ani – 100.000 euro/ an

Măsura	Submăsura	Activități sprijinite	Beneficiari eligibili	Sprijin financiar
		<ul style="list-style-type: none"> Realizarea unor activități care pot fi desfășurate de către grupurile de producători, cum ar fi dezvoltarea competențelor în materie de exploatare și de comercializare, precum și organizarea și facilitarea proceselor de inovare și pentru protejarea mediului. 		<p>Sprijinul nerambursabil se va acorda ca procent din producția comercializată prin intermediul grupului astfel:</p> <ul style="list-style-type: none"> Anul I - 10%; Anul II - 8%; Anul III - 6%; Anul IV - 5%; Anul IV - 4%; <p>Sprijinul nerambursabil se va plăti sub forma unui ajutor forfetar degresiv, în tranșe anuale, pe o perioadă care nu poate depăși cinci ani de la data la care grupul de producători a fost recunoscut</p>
	9a - Înființarea grupurilor de producători în sectorul pomicol	<ul style="list-style-type: none"> Îmbunătățirea performanțelor generale ale exploatațiilor pomicole; O mai bună integrare pe piață a producătorilor primari; Creșterea veniturilor producătorilor prin comercializarea în comun a producției; Crearea și promovarea lanțurilor scurte; Respectarea standardelor comunitare de mediu și climă, siguranță alimentară etc; 	<ul style="list-style-type: none"> Grupurile de producători din sectorul pomicol care se încadrează în definiția IMM-urilor și care au fost recunoscute oficial de către autoritatea competentă după 1 ianuarie 2014 și înainte de solicitarea sprijinului; 	<p>Valoarea SPRIJINULUI NERAMBURSABIL acordat este 100% public și nu poate să depășească anual 10% din valoarea producției comercializate în primii 5 ani și 100.000 euro/an</p> <p>Sprijinul nerambursabil se plătește sub forma unui ajutor forfetar degresiv, în tranșe anuale, pe o perioadă care nu poate depăși cinci ani de la data la care grupul de producători a fost recunoscut.</p> <p>Sprijinul nerambursabil se calculează pe baza producției comercializate anual prin intermediul grupului. În primul an, se poate plăti grupului de producători un</p>

Măsura	Submăsura	Activități sprijinite	Beneficiari eligibili	Sprijin financiar
				<p>sprijin calculat pe baza valorii medii anuale a producției comercializate de membrii acestuia, în ultimii trei ani înainte de aderarea la grup.</p> <p>Sprijinul nerambursabil se va acorda ca procent din producția comercializată prin intermediul grupului astfel:</p> <ul style="list-style-type: none"> • anul I - 10% • anul II - 8% • anul III - 6% • anul IV - 5% • anul V - 4%.
10 - Agromedi u și climă	10.1 - plăți pentru angajamente privind agromediul și clima	<p>Pachetul 1 – terenuri agricole cu înaltă valoare naturală vizează terenurile agricole situate în zonele cu înaltă valoare naturală, delimitate în Program la nivel de unitate administrativ-teritorială (UAT) LAU2, utilizate ca pajiști permanente, precum și suprafețele acoperite cu livezi tradiționale utilizate extensiv ca pajiști prin cosit și/sau pășunat,</p> <ul style="list-style-type: none"> • angajamentele în cadrul Pachetului 1 se aplică la nivel de parcelă agricolă, neexistând posibilitatea schimbării parcelelor pe perioada angajamentelor. <p>Disponibil doar în anumite părți a țării. (inclusiv Cluj – V)</p>	Fermierii (utilizatori ai terenurilor agricole) din zonele eligibile.	<p>Plățile compensatorii, calculate sub formă de costuri standard acoperă integral pierderile de venituri și costurile suplimentare estimate, fiind pentru pachetul 1 – pajiști cu înaltă valoare naturală (HNV) de 93 €/ha/an.</p> <p>Plățile se pot cumula pe aceeași suprafață agricolă (parcele agricole) cu plățile acordate prin Pachetul 2 - practici agricole tradiționale. Nu sunt posibile alte combinații de pachete pe aceleași parcele, zonele eligibile fiind diferite.</p>
	Pachetul 2 – practici agricole tradiționale	<p>Pachetul 2 are în vedere creșterea nivelului de restricții aplicate prin Pachetul 1 cu scopul protejării, pe lângă biodiversitatea floristică, a speciilor de păsări/mamifere specifice pajiștilor permanente sau livezilor tradiționale utilizate extensiv prin cosit.</p>	Fermierii (utilizatori ai terenurilor agricole).	<p>Plățile compensatorii, calculate sub formă de costuri standard acoperă integral pierderile de venituri și costurile suplimentare estimate, fiind pentru Pachetul 2 – practici agricole tradiționale:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>varianta 2.1 – lucrări manuale pe pajiști permanente utilizate ca fânețe – 100 €/ha/an,</i>

Măsura	Submăsura	Activități sprijinite	Beneficiari eligibili	Sprijin financiar
				<ul style="list-style-type: none"> • <i>varianta 2.2 – lucrări cu utilaje ușoare pe pajiști permanente utilizate ca fânețe – 21 €/ha/an</i>
	Pachetul 3 – pajiști importante pentru păsări	Disponibil doar în anumite părți a țării. (inclusiv Cluj – SE)	Fermierii (utilizatori ai terenurilor agricole) din zonele eligibile.	<p>Plățile compensatorii, calculate sub formă de costuri standard pentru fiecare pachet/variantă, acoperă integral pierderile de venituri și costurile suplimentare estimate, fiind pentru pachetul 3 – pajiști importante pentru păsări:</p> <ul style="list-style-type: none"> • sub-pachetul 3.1 – <i>Crex crex</i> • <i>varianta 3.1.1 – lucrări manuale pe pajiști importante pentru Crex crex – 261 €/ha/an</i> • <i>varianta 3.1.2 – lucrări cu utilaje ușoare pe pajiști importante pentru Crex crex – 182 €/ha/an</i> • sub-pachetul 3.2 – <i>Laniu minor</i> și <i>Falco vespertinus</i>. • <i>varianta 3.2.1 – lucrări manuale pe pajiști importante pentru Laniu minor și Falco vespertinus – 159 €/ha/an</i> • <i>varianta 3.2.2 – lucrări cu utilaje ușoare pe pajiști importante pentru Laniu minor și Falco vespertinus – 80 €/ha/an.</i>
	Pachetul 4 – culturi verzi	Acest pachet de conservare a apei și a solului este disponibil în întreaga țară, el având de asemenea potențialul de a diminua riscul scurgerilor de nutrienți, în special a azotului, în timpul iernii. Aplicabilitate națională.	Fermierii (utilizatori ai terenurilor agricole).	Plățile compensatorii, calculate sub formă de costuri standard acoperă integral pierderile de venituri și costurile suplimentare estimate, fiind pentru Pachetul 4 – culturi verzi – 128 €/ha/an.
	Pachetul 5 – adaptarea la efectele	Pentru atenuarea efectelor schimbărilor climatice în arealele cu potențial de deșertificare există mai	Fermierii (utilizatori ai terenurilor agricole) din zonele eligibile.	Plățile compensatorii, calculate sub formă de costuri standard acoperă integral

Măsura	Submăsura	Activități sprijinite	Beneficiari eligibili	Sprijin financiar
	schimbărilor climatice	<p>multe opțiuni din punctul de vedere al structurii culturilor agricole cultivate în fermă:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Includerea în suprafața cultivată a unor culturi rezistente la secetă (sorg, mei, năut, etc.) • Utilizarea pentru culturile tradiționale (grâu, porumb, floarea soarelui, soia, rapiță, etc) a unor soiuri și hibrizi rezistente la secetă • Utilizarea pentru culturile de primăvară (porumb, floarea soarelui, soia) a unor soiuri și hibrizi timpurii sau semi-timpurii pentru care perioada de stres maxim hidric și termic (a doua jumătate a lunii iulie, august) este după perioada de maximă sensibilitate a culturilor la deficit de apă și temperaturi maxime extreme (înflorit formarea boabelor) <p>Se aplică doar în anumite părți a țării. (Sud)</p>		pierderile de venituri și costurile suplimentare estimate, fiind pentru Pachetul 5 – adaptarea la efectele schimbărilor climatice – 125 €/ha/an.
	Pachetul 6 – pajiști importante pentru fluturi (<i>Maculinea</i> sp.)	Se aplică doar în anumite părți a țării. (Cluj – NV, Bucovina)	Fermierii (utilizatori ai terenurilor agricole) din zonele eligibile.	<p>Plățile compensatorii, calculate sub formă de costuri standard acoperă integral pierderile de venituri și costurile suplimentare estimate, fiind pentru Pachetul 6 – pajiști importante pentru fluturi (<i>Maculinea</i> sp.):</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ varianta 6.1 – <i>lucrări manuale pe pajiști importante pentru fluturi (Maculinea sp.)</i> – 361 €/ha/an ▪ varianta 6.2 – <i>lucrări cu utilaje ușoare pe pajiști importante pentru fluturi (Maculinea sp.)</i> – 282 €/ha/an
	Pachetul 7 – terenuri arabile importante ca zone de hrănire pentru gâsca cu gât roșu (<i>Branta ruficollis</i>)	Se aplică doar în anumite părți a țării. (zona Dobrogea)	Fermierii (utilizatori ai terenurilor agricole) din zonele eligibile.	Plățile compensatorii, calculate sub formă de costuri standard acoperă integral pierderile de venituri și costurile suplimentare estimate, fiind pentru Pachetul 7 – terenuri arabile importante ca

Măsura	Submăsura	Activități sprijinite	Beneficiari eligibili	Sprijin financiar
				zone de hrănire pentru gâsca cu gât roșu (Branta ruficollis) – 250 €/ha/an .
	Pachetul 8 – creșterea animalelor de fermă din rase locale în pericol de abandon	<p>Rasele locale de animale de fermă în pericol de abandon propuse în pachetul 8 au un număr de femele adulte de reproducție de rasă pură mult inferior pragurilor de la care o rasă este considerată în pericol de abandon stabilite în conformitate cu Regulamentul (CE) nr. 1974/2005, iar numărul total de femele adulte de reproducție din aceste rase în 2014, pe specii, este următorul:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Bovine: taurine - 312 ▪ Bovine: bubaline - 289 ▪ Ovine - 15.825 ▪ Caprine - 2.464 ▪ Suine - 72 ▪ Ecvidee - 768 <p>Aplicabilitate națională.</p>	Fermierii (utilizatori de terenuri agricole) care cresc femele adulte de reproducție de rasă pură din rasele locale în pericol de abandon.	<p>Plățile compensatorii, calculate sub formă de costuri standard acoperă integral pierderile de venituri estimate, fiind în cadrul Pachetului 8 – creșterea animalelor de fermă din rase locale în pericol de abandon, următoarele:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>Ovine</i> – 87 €/UVM, ▪ <i>Caprine</i> – 40 €/UVM, ▪ <i>Bovine (taurine și bubaline)</i> – 200 €/UVM, ▪ <i>Ecvidee</i> – 200 €/UVM, ▪ <i>Porcine</i> – 176 €/UVM.
M 11 - Agricultură ecologică	11.1 sprijin pentru conversia la practicile și metodele de agricultură ecologică,	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Pachetul 1 - culturi agricole pe terenuri arabile (inclusiv plante de nutreț) aflate în conversia la agricultura ecologică, ▪ Pachetul 2 - legume aflate în conversia la agricultura ecologică, ▪ Pachetul 3 - livezi aflate în conversia la agricultura ecologică, ▪ Pachetul 4 - vii aflate în conversia la agricultura ecologică, ▪ Pachetul 5 - plante medicinale și aromatice aflate în conversia la agricultura ecologică, ▪ Pachetul 6 – pajiști permanente aflate în conversia la agricultura ecologică 	Fermierii activi (utilizatori ai terenurilor agricole) înregistrați în sistemul de agricultură ecologică.	<p>Sprijinul se acordă anual ca sumă fixă, pe unitatea de suprafață (hectar) ca plată compensatorie pentru pierderile de venit și costurile suplimentare suportate de beneficiarii care încheie angajamente voluntare pentru o perioadă de maximum 2 ani (pentru culturi anuale) și maximum 3 ani (pentru culturi perene).</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Pachetul 1 - culturi agricole pe terenuri arabile (inclusiv plante de nutreț) aflate în conversia la agricultura ecologică - 293 euro/ha/an, ▪ Pachetul 2 - legume aflate în conversia la agricultura ecologică - 500 euro/ha/an, ▪ Pachetul 3 - livezi aflate în conversia la agricultura ecologică -

Măsura	Submăsura	Activități sprijinite	Beneficiari eligibili	Sprijin financiar
				<p>620 euro/ha/an,</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Pachetul 4 - vii aflate în conversia la agricultura ecologică - 530 euro/ha/an, ▪ Pachetul 5 - plante medicinale și aromatice aflate în conversia la agricultura ecologică - 365euro/ha/an, ▪ Pachetul 6 – pajiști permanente aflate în conversia la agricultura ecologică – 124 euro/ha/an,
	11.2 sprijin pentru menținerea practicilor și metodelor de agricultură ecologică	<ul style="list-style-type: none"> • Pachetul 1 - culturi agricole pe terenuri arabile (inclusiv plante de nutreț) certificate în agricultura ecologică, • Pachetul 2 - legume certificate în agricultura ecologică, • Pachetul 3 - livezi certificate în agricultura ecologică, • Pachetul 4 - vii certificate în agricultura ecologică, • Pachetul 5 - plante medicinale și aromatice certificate în agricultura ecologică, • Pachetul 6 - pajiști permanente certificate în agricultura ecologică 	Fermierii activi (utilizatori ai terenurilor agricole) înregistrați în sistemul de agricultură ecologică.	<ul style="list-style-type: none"> • Pachetul 1 - culturi agricole pe terenuri arabile (inclusiv plante de nutreț) certificate în agricultura ecologică - 218 euro/ha/an, • Pachetul 2 - legume certificate în agricultura ecologică - 431 euro/ha/an, • Pachetul 3 - livezi certificate în agricultura ecologică - 442 euro/ha/an, • Pachetul 4 - vii certificate în agricultura ecologică - 479 euro/ha/an, • Pachetul 5 - plante medicinale și aromatice certificate în agricultura ecologică - 350euro/ha/an, • Pachetul 6 – pajiști permanente certificate în agricultura ecologică – 111 euro/ha/an.
M13 - Plăți pentru zone care se	sM13.1 - plată compensatorie în zonă montană	<ul style="list-style-type: none"> • unitățile administrativ-teritoriale situate la altitudini medii mai mari sau egale cu 600 m, limitele acestora fiind acelea ale blocurilor fizice (identificate în Sistemul Integrat de Administrare și Control), care 	Beneficiarii acestei submăsuri sunt fermierii activi.	Pentru zona montană nivelul plății compensatorii este de 86 euro/ha/an.

Măsura	Submăsura	Activități sprijinite	Beneficiari eligibili	Sprijin financiar
confruntă cu constrângeri naturale sau cu alte constrângeri specifice		aparțin de aceste UAT; <ul style="list-style-type: none"> unitățile administrativ-teritoriale situate la altitudini medii între 400-600 m și care au o pantă medie egală sau mai mare de 15%, limitele acestora fiind acelea ale blocurilor fizice (identificate în Sistemul Integrat de Administrare și Control), care aparțin de aceste UAT. 		
	☐ sM13.2 - plată compensatorie pentru alte zone care se confruntă cu constrângeri naturale semnificative,	Nu se aplică în județul Cluj.	Beneficiarii acestei submăsuri sunt fermierii activi.	Pentru zonele care se confruntă cu alte constrângeri naturale semnificative nivelul plății compensatorii este de 54 euro/ha/an.
	☐ sM13.3 - plată compensatorie pentru alte zone afectate de constrângeri specifice.	Delta Dunării.	Beneficiarii acestei submăsuri sunt fermierii activi.	Pentru zone care se confruntă cu alte constrângeri naturale specifice nivelul plății compensatorii este de 70 euro/ha/an.
M15 - Servicii de silvomediu, servicii climatice și conservarea pădurilor	15.1 - plăți pentru angajamentele în materie de silvomediu și climă	Pachetul 1 – Asigurarea de zone de liniște Pachetul 2 – Utilizarea atelajelor la colectarea lemnului din rărituri Pachetul 2 poate fi aplicat doar în combinație cu Pachetul 1.	<ul style="list-style-type: none"> Proprietarii de terenuri din FFN, care pot fi: o proprietate privată a persoanelor fizice și juridice o proprietate publică a unităților administrativ-teritoriale o proprietate privată a unităților administrativ-teritoriale Asociații ale proprietarilor de terenuri prevăzuți anterior. 	Pachetul 1 – Asigurarea de zone de liniște: 25 €/an/ha; Pachetul 2 – Utilizarea atelajelor la colectarea lemnului din rărituri: 103 €/ha/an (pentru suprafața anuală pentru care se solicită sprijin în cadrul Pachetului 2); Degresivitatea suportului financiar va fi aplicată pentru suprafețele mai mari de 500 ha, astfel că nivelul plăților va fi ajustat după cum urmează: <ul style="list-style-type: none"> 100 – 500 ha – 100% din valoarea plății 500,01 – 1000 ha – 75% din valoarea plății

Măsura	Submăsura	Activități sprijinite	Beneficiari eligibili	Sprijin financiar
				<ul style="list-style-type: none"> 1000,01 – 5000 ha – 50% din valoarea plății Peste 5000 ha – 35% din valoarea plății
M16 - Cooperare	<ul style="list-style-type: none"> 16.1 - sprijin pentru înființarea și funcționarea grupurilor operaționale ale PEI pentru productivitate a și durabilitatea agriculturii 16.2 - sprijin pentru proiecte-pilot și pentru dezvoltarea de noi produse, practici, procese și tehnologii 	<p>Crearea legăturii între știință și practică, în special prin proiecte derulate de grupurile operaționale (GO), dar și prin activități de interconectare.</p> <p>Sprijinul financiar din cadrul măsurii va viza crearea și funcționarea GO înființate de actorii din mediul rural, precum: fermieri, cercetători, consultanți întreprinderi sau ONG-uri – cu scopul specific de a întreprinde în comun un proiect de dezvoltare-inovare prin care să se adreseze probleme specifice și să se valorifice oportunități din sectorul agro-alimentar și forestier.</p> <p>Proiectele se vor axa pe soluții inovatoare care generează beneficii directe pentru partenerii din GO și, implicit, pentru economia locală și/sau pentru condițiile de mediu și sociale în zonele rurale, inclusiv prin diseminare rezultatelor către toți actorii interesați.</p>	<p>Grupurile Operaționale (GO)</p> <ul style="list-style-type: none"> GO este un parteneriat; GO este constituit din minim un partener din categoriile de mai jos și cel puțin un fermier/un grup de producători/ o cooperativă din sectorul pomicol; Partener cu domeniul de activitate de cercetare (de ex.: producție/procesare/ambalare fructe), corespunzător temei proiectului; Partener care are ca activitate principală procesarea/comercializarea fructelor din sectorul pomicol sau producția de ambalaje și alte produse destinate sectorului ca domeniu principal de activitate, în concordanță cu tema proiectului <p>Parteneriatele constituite din cel puțin un partener din categoriile de mai jos și cel puțin un fermier sau un grup de producători/o cooperativă care își desfășoară activitatea în sectorul agricol.</p> <ul style="list-style-type: none"> Fermieri; 	<p>Valoarea maximă a sprijinului public este de 500.000 de euro, inclusiv procentul maxim acordat în condițiile stabilite mai jos pentru activitățile pregătitoare.</p> <p>Dacă proiectele GO intră sub incidența normelor privind ajutoarele de stat (în afara sectorului agricol) sprijinul va fi acordat în conformitate cu Regulamentul privind ajutoarele <i>de minimis</i> nr. 1407/2013 și nu va depăși 200.000 de euro/beneficiar timp de trei ani fiscali. Intensitatea ajutorului <i>de minimis</i> este 100%.</p>

Măsura	Submăsura	Activități sprijinite	Beneficiari eligibili	Sprijin financiar
			<ul style="list-style-type: none"> • Microîntreprinderi și întreprinderi mici; • Organizații neguvernamentale; • Consilii locale; • Unități școlare, sanitare, de agrement și de alimentație publică. 	
M17 - Gestionarea riscurilor	17.2 — Fonduri mutuale pentru fenomene climatice cu efecte adverse, boli ale animalelor și ale plantelor, infestări parazitare și pentru incidente de mediu	<ul style="list-style-type: none"> • compensarea fermierilor prin intermediul fondurilor mutuale pentru agricultură, pentru pierderile economice înregistrate de aceștia în urma unor evenimente nefavorabile; • sprijin financiar acordat pentru costuri administrative de înființare a fondurilor mutuale pentru agricultură; • dobânda la împrumuturi contractate în scopul de a plăti compensații fermierilor 	<p>Beneficiari direcți:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Fonduri mutuale pentru agricultură constituite și acreditate de Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale în conformitate cu legislația națională în vigoare (Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 64/2013 cu modificările și completările ulterioare); <p>Beneficiari indirecti:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Fermierii activi, care au subscris la fonduri mutuale pentru agricultură, în sensul definiției din prezenta măsură și în conformitate cu legislația națională. 	Sprijinul public acordat în cadrul acestei măsuri va fi de 65% din cheltuielile eligibile
M19 - Sprijin pentru dezvoltare a locală LEADER	19.1 - Sprijin pregătitor	Sprijinul pregătitor constă în sprijinul acordat parteneriatelor privat-publice locale pentru elaborarea strategiei de dezvoltare locală (SDL).	<ul style="list-style-type: none"> • un parteneriat existent autorizat conform OG 26/2000; • un nou parteneriat – fără personalitate juridică. <p>Parteneriatele existente/noi se vor</p>	Sprijinul pregătitor va fi acordat până la suma maximă de 20.000 Euro valoare publică nerambursabilă pentru SDL depusă de parteneriat, astfel: <ul style="list-style-type: none"> • Costurile pentru animare (descrise la lit. a secțiunea cheltuieli eligibile) vor fi de maximum 10.000 Euro, acordate proporțional cu numărul de locuitori existent la

Măsura	Submăsura	Activități sprijinite	Beneficiari eligibili	Sprijin financiar
			forma în baza unui Acord de Parteneriat specific LEADER.	<p>nivelul teritoriului vizat (maximum 100.000 de locuitori). Prin urmare, alocarea financiară va fi 0,1 Euro/locuitor.</p> <ul style="list-style-type: none"> Costurile legate de elaborarea strategiei (descrise la lit. b) se vor încadra în suma maximă de 10.000 de euro, indiferent de mărimea teritoriului și populația acoperită de SDL.
	19.2 - Sprijin pentru implementarea operațiunilor în cadrul strategiei de dezvoltare locală plasată sub responsabilitatea comunității	Sprijinul în cadrul acestei sub-măsuri se acordă pentru implementarea măsurilor din cadrul Strategiilor de Dezvoltare Locală ale GAL-urilor selectate.	<p>Entități private/publice, stabilite prin fișa măsurii din SDL.</p> <ul style="list-style-type: none"> GAL-uri pentru anumite operațiuni de interes public pentru comunitate și teritoriul respectiv identificate în SDL , pentru care niciun alt solicitant nu-și manifestă interesul și se aplică măsuri de evitare a conflictului de interese. Pentru aceste proiecte, în etapa de verificare a eligibilității, Agenția de Plăți va realiza verificări suplimentare și se va asigura de faptul că GAL a aplicat corespunzător criteriile de eligibilitate și selecție stabilite în cadrul SDL. 	Ponderea maximă a intensității sprijinului public nerambursabil din totalul cheltuielilor eligibile este de până la 100% - până la un maxim de 200.000 de euro/proiect.
	19.3 Pregătirea și implementarea activităților de cooperare ale Grupului de Acțiune Locală	Sprijinul din cadrul acestei sub-măsuri este oferit pentru pregătirea și implementarea activităților de cooperare ale GAL-urilor selectate.	Grupurile de Acțiune Locală autorizate de AM PNDR pentru perioada de programare 2014-2020 vor beneficia de sprijin prin PNDR.	Cuquantumul maxim al sprijinului nerambursabil va fi de 200.000 de euro/GAL, pentru fiecare proiect de cooperare.
	19.4 Sprijin pentru	Sprijinul din cadrul acestei sub-măsuri este	GAL	La nivelul fiecărei strategii de dezvoltare

Măsura	Submăsura	Activități sprijinite	Beneficiari eligibili	Sprijin financiar
	cheltuieli de funcționare și animare	acordat pentru costurile de funcționare și activitățile de animare ale GAL-urilor selectate.		locală, costurile de funcționare și de animare pentru fiecare SDL nu trebuie să depășească 20% (25% pentru Delta Dunării) din costurile publice totale efectuate pentru această strategie.

5.8.2. POSIBILITĂȚI DE FINANȚARE DIN FONDURI EUROPENE PRIN PROGRAMUL OPERAȚIONAL COMPETITIVITATE (POC) 2014-2020

Axa prioritară	Priorități de investiții	Acțiuni	Beneficiari eligibili	Activități finanțabile
1. Cercetare, dezvoltare tehnologica si inovare (CDI) in sprijinul competitivității economice si dezvoltării afacerilor	1.1. Promovarea investițiilor în C&I, dezvoltarea de legături și sinergii între întreprinderi, centrele de cercetare și dezvoltare și învățământul superior, în special promovarea investițiilor în dezvoltarea de produse și de servicii, transferul de tehnologii, inovarea socială, ecoinovarea și aplicațiile de servicii publice, stimularea cererii, crearea de rețele și de grupuri și inovarea deschisă prin specializarea inteligentă, precum și sprijinirea activităților de cercetare tehnologică și aplicată, liniilor pilot, acțiunilor de validare precoce a produselor, capacităților de producție avansate și de primă producție, în special în domeniul tehnologiilor generice esențiale și difuzării tehnologiilor de uz general	1.1.3: Crearea de sinergii cu acțiunile de CDI ale programului-cadru ORIZONT 2020 al Uniunii Europene și alte programe CDI internaționale	Organizații de cercetare de drept public și/sau privat și întreprinderi mari, mijlocii sau mici, care doresc să aplice și/sau au o participare constantă la programele-cadru de cercetare ale UE sau alte programe internaționale de CDI.	<ul style="list-style-type: none"> • Proiecte pentru catedre ERA - „ERA Chairs” (ERA=Aria Europeană a Cercetării) au scopul de a atrage cadre universitare de renume în instituții care prezintă potențial de cercetare de excelență, pentru a sprijini aceste instituții să-și deblocheze potențialul, creând în felul acesta o bază pentru CDI în ERA. Orizont 2020 va finanța costurile de personal și administrative. • Proiecte de ”teaming” între instituții de cercetare puternice și instituții de cercetare cu potențial de excelență din regiunile cu performanțe scăzute în domeniul CDI vor conduce la îmbunătățirea centrelor de excelență din regiunile mai slab dezvoltate ale României. Orizont 2020 va finanța faza pregătitoare a proiectului (inclusiv dezvoltarea unui plan de afaceri) în vederea dezvoltării capacității de CD printr-un proces de teaming cu o instituție performantă dintr-un alt SM. Fondurile structurale vor interveni în faza a doua de teaming pentru finanțarea investițiilor în infrastructura CD. • Proiecte pentru crearea unor Centre Suport pentru sprijinirea elaborării propunerilor de proiecte CD pentru Orizont 2020 sau alte programe internaționale, în scopul creșterii ratei de succes a acestora. Aceste Centre Suport vor fi compuse din colective de specialiști din acele instituții care pot demonstra o participare constantă, cu propuneri de proiecte la programele-cadru ale UE (FP5, 6, 7 și Orizont 2020) sau la alte programe CDI internaționale. Centrele Suport astfel înființate vor susține potențialii participanți, inclusiv întreprinderile care vor dori să pregătească aplicații în cadrul programului Orizont 2020.
		1.1.4: Atragerea de personal cu	Organizații de cercetare de drept public și/sau privat și întreprinderile mari, mijlocii	Această acțiune are ca obiectiv crearea de nuclee de competență științifică și/sau tehnologică de înalt

		competențe avansate din străinătate pentru consolidarea capacității CD	sau mici, cu activitate CD menționată în statut.	nivel, la standarde europene, în cadrul unei instituții CD, al unei universități sau al unei întreprinderi gazdă, prin atragerea de specialiști din străinătate, de orice naționalitate, cu competență recunoscută. Este încurajat transferul de competențe între mediul academic și cel industrial.
	1.2. Îmbunătățirea infrastructurilor de cercetare și inovare (C&I) și a capacităților pentru a dezvolta excelența în materie de C&I și promovarea centrelor de competență, în special a celor de interes european, prin conectarea acestora cu structuri existente sau emergente de clusterizare care urmăresc inovarea și dezvoltarea economică, într-un mod care răspunde nevoilor de dezvoltare în care sunt interesate comunitățile în care acestea se dezvoltă	1.2.1: Stimularea cererii întreprinderilor pentru inovare prin proiecte de CDI derulate de întreprinderi individual sau în parteneriat cu institutele de CD și universități, în scopul inovării de procese și de produse în sectoarele economice care prezintă potențial de creștere	<ul style="list-style-type: none"> • Întreprinderile mari, mijlocii sau mici pentru care activitatea de CD nu constituie obiectul principal de activitate. Activitatea de CD poate să nu existe în obiectul de activitate al întreprinderii • Spin-off-uri: întreprinderi care urmează să se înființeze pe baza unui rezultat obținut dintr-un proiect de cercetare al unei organizații de cercetare de drept public (instituție de CD sau de învățământ superior). Prin această acțiune se vor finanța proiectele de tip „spin-off” care asigură unui cercetător sau unui grup de cercetători posibilitatea să se desprindă din instituția publică, unde a dezvoltat un proiect de cercetare și a obținut un rezultat, în scopul continuării în cadrul firmei proprii a soluției cercetate până la finalizarea ei, în vederea producerii și comercializării rezultatelor pe piață • Start-up-uri inovatoare: întreprinderi care înregistrează o vechime de maximum 3 ani în anul depunerii proiectului și au un plan de afaceri bazat pe un rezultat CD sau un drept de proprietate industrial • Întreprinderi nou-înființate inovatoare (definite conform Reg. de exceptare în bloc de la notificare Nr.651/2014 art.22, alin.(2), combinat cu art. 2, alin.(80)). 	<ul style="list-style-type: none"> • proiecte tehnologice inovative, prin care se va realiza o inovare de produs (atât pentru bunuri cât și pentru servicii), sau de proces bazată pe exploatarea și utilizarea cunoștințelor științifice și tehnologice sau pe baza drepturilor de proprietate industrială, proprie sau achiziționată. <p>Activitățile pe care le poate parcurge un astfel de proiect: cercetare industrială, dezvoltare experimentală, activități de inovare și introducerea rezultatelor de CD în producție.</p> <ul style="list-style-type: none"> • proiecte pentru întreprinderi inovatoare de tip start-up și spin-off; • proiecte pentru întreprinderi nou-înființate inovatoare care vizează inovare de produs sau de proces.
2 - Tehnologia Informației și Comunicației (TIC) pentru o	2.2. Dezvoltarea produselor și serviciilor TIC, a comerțului electronic și a	2.2.1 Sprijinirea creșterii valorii adăugate generate de sectorul TIC și a	Întreprinderi, consorții de întreprinderi din cadrul clusterelor centrate pe domeniul TIC.	1. Sprijinirea dezvoltării a unor game de produse/servicii TIC cu aplicabilitate în restul economiei românești pentru integrarea pe verticală a soluțiilor TIC;

economie digitală competitivă	cereri de TIC	inovării în domeniu prin dezvoltarea de clustere		2. Sprijinirea proiectelor strategice inovative cu impact asupra dezvoltării întregii industrii de TIC la nivel național sau internațional.
	2.3. Consolidarea aplicațiilor TIC pentru guvernare electronică, e-learning	2.3.3 Îmbunătățirea conținutului digital și a infrastructurii TIC sistemice în domeniul e-educație, e-incluziune, e-sănătate și e-cultură	Autoritățile administrației publice cu responsabilități în domeniile educație și TIC Autoritățile administrației publice centrale cu responsabilități în domeniile incluziunii sociale și TIC Autoritățile administrației publice centrale cu responsabilități în domeniile cultură și TIC	<p><i>E-educație</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Realizarea Platformei școlare de e-learning/de învățare, inclusiv a Bibliotecii școlare virtuale, realizarea/utilizarea la nivel național a catalogului electronic, precum și a altor programe naționale (rețele colaborative/platforme, tehnologii/instrumente digitale educaționale integrate care să permită managementul inovativ, atât la nivelul procesului de predare - învățare – evaluare, cât și la nivel instituțional și al leadership-ului) • Achiziționarea de echipamente TIC pentru școlile gimnaziale în baza unor proiecte pilot • Îmbunătățirea accesului la internet prin implementarea de wirelesscampus, cu prioritate în școlile gimnaziale <p><i>E-incluziune</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Implementarea de PAPI în comunitățile dezavantajate, selectate după criterii care vor viza dezavantajul dat de așezarea geografică, de condițiile economice precare, de inexistența sau existența limitată a resurselor de comunicații și acces la internet, precum de competența digitală a locuitorilor. • Intervenția POC se va concentra către extinderea de PAPI în comunitățile vizate, puncte care vor deveni centre de cunoaștere comunitară, centre de resurse pentru dezvoltarea de noi proiecte, oferind o gamă diversificată de servicii electronice și acces rapid către surse multiple de informație. Infrastructura necesară presupune inclusiv dotarea fizică cu servere, calculatoare, conectare la Internet, etc. <p><i>E-sănătate</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Furnizarea de servicii medicale de specialitate

				ambulatorii post spitalizare pacienților externați din spitale
--	--	--	--	--

- Facilitarea accesului populației din zona rurală la servicii ambulatorii de specialitate

E-cultură

- implementarea de instrumente de digitizare avansate și ușor utilizabile (platforma "culturalia.ro", vocabulare controlate, aplicații specifice de expunere pe dispozitive mobile)
- digitizarea și expunerea on-line de produse culturale analogice
- maximizarea volumului materialului cultural digitizat pentru contribuția la Europeană.

5.8.3. POSIBILITĂȚI DE FINANȚARE DIN FONDURI EUROPENE PRIN PROGRAMUL OPERAȚIONAL CAPITAL UMAN (POCU) 2014-2020

	Obiectiv specific	Beneficiari eligibili	Activități finanțabile
2 - Îmbunătățirea situației tinerilor din categoria NEETs	2.1. creșterea ocupării tinerilor NEETs șomeri cu vârsta între 16 - 24 ani, înregistrați la Serviciul Public de Ocupare, cu rezidența în regiunile eligibile (București-Ilfov, Nord-Est, Nord-Vest, Vest, Sud-Vest Oltenia)	<ul style="list-style-type: none"> Entități relevante (furnizori de formare, furnizori de servicii de ocupare/ evaluare și certificare a competențelor, syndicate, patronate, ONG-uri/ organizații de tineret etc.) în parteneriat cu angajatori/ Angajatori SPO (inclusiv unitățile cu personalitate juridică din subordinea sa) în parteneriat cu entități relevante (angajatori, furnizori de formare, furnizori de servicii de ocupare/ evaluare și certificare a competențelor, syndicate, patronate, etc.) 	Activitățile ce pot fi finanțate în cadrul prezentei cereri de propuneri de trebuie să includă obligatoriu dezvoltarea și furnizarea unor PACHETE INTEGRATE PERSONALIZATE pentru tinerii NEETs, incluzând în mod obligatoriu (după înregistrarea tinerilor NEETs inactivi care devin astfel tineri NEETs șomeri): <ol style="list-style-type: none"> furnizarea unui card profesional (care cuprinde background-ul educațional și profesional al tânărului realizat eventual în model self-service și care permite monitorizarea parcursului acestuia indiferent de axa prioritară din care va fi oferit sprijinul) realizarea profilului individual informare, orientare și consiliere și alte măsuri în funcție de șansele de angajare ale fiecărui tânăr, de exemplu (dar fără a se limita la acestea):
	2.2. Îmbunătățirea nivelului de competențe, inclusiv prin evaluarea și certificarea competențelor dobândite în sistem non-formal și informal al tinerilor NEETs șomeri cu vârsta între 16 - 24 ani, înregistrați la Serviciul Public de Ocupare, cu rezidența în regiunile eligibile (București-Ilfov, Nord-Est, Nord-Vest, Vest, Sud-Vest Oltenia)	<ul style="list-style-type: none"> Entitățile selectate/ desemnate pentru implementarea schemelor în domeniul antreprenoriatului 	<ol style="list-style-type: none"> și alte măsuri în funcție de șansele de angajare ale fiecărui tânăr, de exemplu (dar fără a se limita la acestea): <ul style="list-style-type: none"> persoanele care au multiple vulnerabilități (ex. cei prevăzuți la OS 4.4 din cadrul PI 9.ii – AP 4) pot fi eligibile pentru serviciile integrate furnizate în cadrul axei prioritare 4, urmând ca apoi să fie reintegrate în serviciile asociate Garanției pentru Tineret. în cazul în care tânărul NEETs nu a finalizat învățământul obligatoriu, sprijin pentru a beneficia de scheme de ucenicie, existând inclusiv posibilitatea acordării unor prime de mobilitate etc. (tânărul NEETs care nu a finalizat învățământul obligatoriu va putea opta pentru programele educaționale de tip „a doua șansă” finanțate în cadrul AP 6 - PI 8.ii) dacă tânărul NEETs este un absolvent de liceu, se va acorda formare personalizată în combinație cu acordarea de sprijin în vederea ocupării unui loc de muncă, prime de mobilitate, iar în cazul în care tânărul respectiv are experiență de muncă și competențe dobândite în sistem non-formal și informal, va beneficia, de asemenea, de evaluarea și certificarea acestora, în

			<p>mod gratuit.</p> <p>- în situația în care tânărul NEETs a finalizat studiile universitare, acestuia i se va oferi posibilitatea participării la un stagiu în vederea dobândirii de experiență la locul de muncă, sprijin în găsirea unui loc de muncă/ plasare pe piața muncii și, totodată, posibilitatea acordării unor prime de mobilitate.</p> <p>Pe lângă pachetul de bază vor trebui furnizate și alte măsuri, conform profilului individual al tinerilor. Aceste măsuri pot acoperi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Furnizarea de măsuri active de ocupare care constau în servicii personalizate de informare, consiliere și orientare, sprijin în găsirea unui loc de muncă/ plasare pe piața muncii etc., în funcție de abilitățile de bază ale persoanelor vizate. • Participarea la programe de formare profesională adaptate nevoilor specifice ale grupului țintă • Participarea la programe de ucenicie și stagii prin acordarea de sprijin financiar angajatorilor (inclusiv pentru formarea coordonatorilor de ucenicie și a mentorilor) în vederea organizării unor astfel de scheme <p>Facilitarea participării pe piața muncii</p> <ul style="list-style-type: none"> • Stimularea angajatorilor (de exemplu prin acordarea de stimulente financiare) pentru a crea locuri de muncă pentru tinerii NEETs șomeri • Evaluare și certificare pentru recunoașterea competențelor dobândite în context informal și non-formal • Sprijin în găsirea unui loc de muncă/ plasare pe piața muncii etc <p>Încurajarea antreprenoriatului și a ocupării pe cont propriu</p> <ul style="list-style-type: none"> • Acordarea de sprijin financiar pentru înființarea de întreprinderi de către tinerii NEETs șomeri • Consiliere și formare pentru tinerii NEETs șomeri în domeniul antreprenoriatului în vederea creării de întreprinderi, precum și programe de tutorat/ mentorat pentru creșterea și consolidarea afacerilor <p>Încurajarea mobilității forței de muncă</p> <p>Sprijinirea tinerilor care găsesc un loc de muncă într-o altă zonă/regiune să se adapteze la noul lor mediu, prin acordarea de sprijin financiar (sub forma primelor de mobilitate și/sau de instalare)</p>
3. Locuri de muncă pentru	3.1 Creșterea ocupării șomerilor și a persoanelor inactive,	Entități relevante (furnizori de formare, furnizori de servicii de ocupare/ evaluare și certificare a competențelor, sindicate, patronate, ONG-uri/	<p>Măsuri active de ocupare</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ Furnizarea de măsuri active de ocupare care constau în servicii

<p>toți</p>	<p>cu accent pe șomerii de lungă durată, lucrătorii vârstnici (55-64 ani), persoanelor cu dizabilități, persoanelor cu nivel redus de educație</p> <p>3.2 Creșterea ocupării cetățenilor români aparținând minorității roma</p> <p>3.3 Creșterea ocupării persoanelor din mediul rural, în special cele din agricultura de subzistență și semi-subzistență</p> <p>3.4 Îmbunătățirea nivelului de competențe, inclusiv prin evaluarea și certificarea competențelor dobândite în sistem non-formal și informal al șomerilor și</p>	<p>organizații de tineret etc.) în parteneriat cu angajatori/ Angajatori</p> <p>MMFPSPV/ SPO (inclusiv unitățile cu personalitate juridică din subordinea sa) în parteneriat cu entități relevante (angajatori, furnizori de formare, furnizori de servicii de ocupare/ evaluare și certificare a competențelor, sindicate, patronate, camere de comerț etc)</p>	<p>personalizate de informare, consiliere și orientare, sprijin în găsirea de loc de muncă/ plasarea pe piața muncii etc. în funcție de abilitățile de bază ale persoanelor vizate pentru a stimula ocuparea forței de muncă, în special pentru a beneficia de oportunitățile de angajare pe termen lung</p> <p>Îmbunătățirea nivelului de educație și competențe</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ Participarea la programe de formare profesională personalizate <p>NB în elaborarea și furnizarea programelor de formare li se va putea solicita beneficiarilor să demonstreze legătura cu angajatorii, precum și legătura clară cu oportunitățile de ocupare din zonă</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ Participarea la programe de ucenicie și stagii prin acordarea de sprijin financiar angajatorilor (de exemplu prin acordarea de stimulente financiare, sprijinirea coordonatorilor de ucenicie/ mentorilor implicați în acest proces, asigurarea materialelor utilizate în procesul de învățare la locul de muncă etc.) pentru a organiza astfel de scheme <p>NB delimitarea intervențiilor între AP 1, 2, 3, 4 și 6 referitoare la participarea la programe de ucenicie și stagii se va face la nivelul grupului țintă vizat și prin ghidul solicitantului</p> <p>Facilitarea participării pe piața muncii</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ Stimularea angajatorilor (de exemplu prin acordarea de stimulente financiare) pentru a crea noi locuri de muncă ▶ Evaluare și certificare pentru recunoașterea competențelor dobândite în context informal și non-formal, ca modalitate de creștere a șanselor de ocupare ▶ Sprijin în găsirea unui loc de muncă/ plasare pe piața muncii etc. <p>Încurajarea mobilității forței de muncă</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Sprijinirea persoanelor care găsesc un loc de muncă într-o altă
-------------	---	--	---

<p>persoanelor</p> <p>inactive, cu accent pe șomerii de lungă durată, lucrătorii vârstnici (55-64 ani), persoanelor cu dizabilități, persoanelor cu nivel redus de educație</p> <p>3.5 Îmbunătățirea nivelului de competențe, inclusiv prin evaluarea și certificarea competențelor dobândite în sistem non-formal și informal al cetățenilor români aparținând minorității roma</p> <p>3.6 Îmbunătățirea nivelului de competențe, inclusiv prin evaluarea și certificarea competențelor dobândite în sistem non-formal și informal al persoanelor din</p>		<p>zonă/regiune să se adapteze la noul lor mediu, inclusiv prin acordarea de prime de mobilitate (de instalare și încadrare).</p> <p>Măsurile vizate în cadrul acestei axe prioritare vor ține cont de profilul fiecărui grup țintă vizat (inclusiv de nivelul de educație și/ sau experiență profesională) și vor implica acordarea unui „pachet personalizat de măsuri” din acțiunile prezentate.</p> <p>NB în cadrul acestei PI, măsurile dedicate populației aparținând minorității roma vor beneficia de o alocare financiară de 20% din totalul alocării aferente PI 8i. De asemenea, măsurile dedicate ocupării persoanelor din mediul rural, în special cele din agricultura de subzistență și semi-subzistență vor beneficia de o alocare financiară de 30% din totalul alocării aferente PI 8i, iar cele dedicate șomerilor și persoanelor inactive vor fi în proporție de 50% (20% dintre acestea sunt destinate lucrătorilor vârstnici).</p>
--	--	---

	mediul rural, în special cele din agricultura de subzistență și semi- subzistență		
	<p>3.12</p> <p>Îmbunătățirea nivelului de cunoștințe / competențe / aptitudini aferente sectoarelor economice/ domeniilor identificate conform SNC și SNCDI ale angajaților</p>	<p>Angajatori (cu activitate prezentă/ viitoare în domeniile/ sectoarele economice identificate conform SNC și SNCDI)</p>	<p>Acțiuni care vizează angajații</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ Participarea angajaților la programe de formare profesională (cursuri de calificare de nivel 2-4 conform Cadrului Național al Calificărilor, cursuri de scurtă durată, de specializare și perfecționare etc.) în concordanță cu cerințele locurilor de muncă din sectoarele economice cu potențial competitiv identificate conform SNC și din domeniile de specializare inteligentă conform SNCDI. ▶ Evaluare/ validare și certificare pentru recunoașterea competențelor aferente cerințelor locurilor de muncă din sectoarele economice cu potențial competitiv identificate conform SNC și din domeniile de specializare inteligentă conform SNCDI <p>NB în selecția operațiunilor vor putea fi acordate puncte suplimentare aceluia care vizează lucrătorii vârstnici</p> <p>Acțiuni care vizează angajatorii</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ Stimularea angajatorilor pentru organizarea de programe de învățare la locul de muncă <p>NB în implementare, suma alocată întreprinderilor mari se va limita la maximum 30% din alocarea totală aferentă acestei PI</p>
	<p>3.8 Creșterea numărului de angajați care beneficiază de instrumente, metode, practici etc standard de</p>	<p>Angajatori/ sindicate/ patronate etc. care își desfășoară activitatea în :</p> <p>><i>sectoarele economice cu potențial competitiv</i></p>	<p>Vor fi susținute din FSE următoarele tipuri de acțiuni:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ Coaching/ formare profesională pentru managerii și antreprenorii din întreprinderi pentru a-și îmbunătăți abilitățile antreprenoriale și

<p>management al resurselor umane și de condiții de lucru îmbunătățite în vederea adaptării activității la</p> <p>dinamica sectoarelor economice cu potențial competitiv identificate conform SNC/ și conform domeniilor de</p> <p>specializare inteligentă conform SNCDI;</p> <p>3.9 Creșterea șanselor de reintegrare pe piața muncii a lucrătorilor care urmează să fie disponibilizați/ concediați prin furnizarea de măsuri de outplacement;</p>	<p><i>identificate conform SNC</i></p> <p><i>>domeniile de specializare inteligentă conform SNCDI;</i></p> <p><i>>a celor care intenționează să își adapteze activitatea la aceste sectoare/ domenii</i></p>	<p>manageriale;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ Outplacementul lucrătorilor care urmează să fie disponibilizați/ concediați, realizat cu sprijinul unor firme de consultanță care furnizează servicii de: orientare în carieră, evaluarea carierei, întocmirea unui CV și pregătirea pentru interviu, dezvoltarea de rețele, abilități de căutare de locuri de muncă, inclusiv plasare pe locuri de muncă în contextul restructurării companiilor și sectoarelor economice; ▶ Sprijin pentru îmbunătățirea activității de management al resurselor umane în companii (ex. practici pentru integrarea/ adaptarea noilor angajați la locul de muncă, dezvoltarea de instrumente pentru adaptarea muncii și a mediului de lucru la nevoile lucrătorilor vârstnici, mecanisme de planificare prospectivă a ocupării forței de muncă și a competențelor – prognoze privind pensionările, fluctuația personalului, locuri de muncă vacante în prezent și în perspectivă, schimbări la nivelul programelor și serviciilor din companii, specializări necesare, elaborare de planuri de învățare și dezvoltare în carieră cu accent pe reducerea sau eliminarea neconcordanțelor dintre competențele, abilitățile și cunoștințele lucrătorilor din companie și cele necesare în perspectiva adaptării la schimbare etc., inclusiv programe de formare pentru angajații din departamentele de Resurse Umane, campanii de conștientizare a angajatorilor despre necesitatea participării angajaților la programe de formare continua; ▶ Introducerea unor modele inovatoare de organizare a muncii, productive și "verzi" în întreprinderi, practici care să asigure sănătatea și securitatea la locul de muncă, care îmbunătățesc statutul profesional și de sănătate al angajaților, care asigură un tratament egal la locul de muncă, inclusiv pentru nevoile lucrătorilor vârstnici;
--	--	--

			<ul style="list-style-type: none"> ▶ Introducerea unor forme flexibile de ocupare (ex. muncă la domiciliu, teleworking, program de lucru flexibil etc.) ▶ Planificare strategică pe termen lung în companii, care anticipează schimbările;
<p>4 - Incluziunea socială și combaterea sărăciei</p>	<p>4.1. Reducerea numărului de persoane aflate în risc de sărăcie și excluziune socială din comunitățile marginalizate în care există populație aparținând minorității roma (acele comunități în care populația aparținând minorității roma reprezintă minim 10% din totalul populației la nivelul comunității), prin implementarea de măsuri integrate.</p> <p>Atenție!</p> <p><i>! Operațiunile care nu prevăd măsuri integrate funcție de nevoile comunităților marginalizate nu vor fi acceptate la finanțare, acestea fiind eligibile în cadrul celorlalte axe</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ <i>Autoritățile publice locale și centrale cu responsabilități în domeniu, în parteneriat cu actori cu expertiză relevantă pentru acțiunile selectate;</i> ▶ <i>ONG-uri în parteneriat cu actori cu expertiză relevantă pentru acțiunile selectate;</i> ▶ <i>Administratorii schemelor de tip grant global.</i> <p><i>! În situația în care autoritățile locale nu sunt partenere în proiect, nevoile comunităților vizate necesită validare din partea acestora (autoritățile locale) în baza obiectivelor prevăzute în strategiile locale/județene în domeniu.</i></p>	<p>În vederea atingerii OS 4.1 vor fi susținute din FSE proiecte integrate (ex. educație/formare profesională, ocupare, activități sociale/furnizare de servicii sociale/reabilitare locuințe/spații publice/voluntariat etc) care vor include acțiuni care să vizeze nevoile specifice ale comunității marginalizate, selectate din următoarele tipuri de acțiuni orientative:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ Realizarea de analize complexe la nivel de comunitate (non-CLLD) care să evidențieze nevoile locale, potențialul de dezvoltare, inclusiv al mediului de afaceri local, profile de resurse umane și competențe, cererea locală/a zonelor învecinate de pe piața forței de muncă, identificarea de soluții viabile care să urmărească incluziunea socială a comunităților vulnerabile, precum și implementarea planurilor de acțiune subsecvente; ▶ Acțiuni de facilitare și mediere pentru identificarea și consolidarea de parteneriate pentru rezolvarea problemelor comunității printr-o abordare participativă; ▶ Sprijin pentru creșterea accesului și participării la educația timpurie/învățământ primar și secundar și reducerea părăsirii timpurii a școlii prin acordarea unor pachete integrate, (ex. costuri de transport și masă, materiale educaționale, accesul la servicii medicale și sociale, măsuri de prevenție, măsuri de acompaniere, adaptate nevoilor și specificului comunității etc.); ▶ Realizarea de analize complexe la nivel de comunitate (non-CLLD) care să evidențieze nevoile locale, potențialul de dezvoltare, inclusiv al mediului de afaceri local, profile de resurse umane și competențe, cererea locală/a zonelor învecinate de pe piața forței de muncă, identificarea de soluții viabile care să urmărească incluziunea socială a comunităților

care pun accent pe o abordare sectorială;

! Comunitățile care vor beneficia de finanțare din cadrul acestei PI vor fi excluse de la finanțarea din cadrul AP 5 – PI 9vi (CLLD);

! Măsurile care vizează infrastructura (ex. cele privind reabilitarea locuințelor/spații publice) sunt permise doar în limitele prevăzute de Regulamentul nr. 1303/2013 art 98(2);

! Comunitățile care vor beneficia de măsurile vizate în cadrul acestei PI, vor fi excluse de la finanțarea asigurată la nivelul AP 6- PI 10i;

! Măsurile de acompaniere vor fi minime și se vor limita strict la sprijinirea implementării efective a măsurilor active ex. formarea profesională, ocuparea forței de

vulnerabile, precum și implementarea planurilor de acțiune subsecvente;

- ▶ Acțiuni de **facilitare și mediere pentru identificarea și consolidarea de parteneriate** pentru rezolvarea problemelor comunității printr-o abordare participativă;
- ▶ Sprijin pentru creșterea accesului și participării la **educația timpurie/învățământ primar și secundar și reducerea părăsirii timpurii a școlii** prin acordarea unor pachete integrate, (ex. costuri de transport și masă, materiale educaționale, accesul la servicii medicale și sociale, măsuri de prevenție, măsuri de acompaniere, adaptate nevoilor și specificului comunității etc.);
- ▶ Sprijin pentru **accesul și/sau menținerea pe piața muncii**, precum și pentru **participarea la programe de ucenicie și stagii** a persoanelor din cadrul comunităților marginalizate, inclusiv prin măsuri de acompaniere și alte tipuri de intervenții identificate ca fiind necesare;
- ▶ Furnizarea de servicii integrate pentru copii, tineri, adulți/ părinți etc (ex. măsuri active de ocupare, formare profesională, de inserție socio-profesională, servicii sociale/ medicale, consiliere psihologică etc) prin intermediul centrelor multi-funcționale/punctelor unice de acces la servicii/one-stop shop sau/și prin implicarea specialiștilor de la nivelul rețelei teritoriale a SPO sau a celor de la nivelul serviciilor publice de asistență socială;
- ▶ Susținerea **antreprenoriatului** în cadrul comunității, inclusiv a ocupării pe cont-propriu, în vederea creării de noi locuri de muncă, prin acordarea de micro-granturi, precum și a serviciilor de consiliere/consultanță formare profesională antreprenorială și alte forme de sprijin (de exemplu, mentorat) atât în faza de înființare a afacerii, cât și post înființare. Sprijinirea ocupării persoanelor aparținând grupurilor vulnerabile în cadrul **întreprinderilor sociale de inserție**;
- ▶ Sprijinirea **dezvoltării/furnizării de servicii sociale/ furnizarea de servicii în cadrul centrelor comunitare integrate medico-sociale**. ○

<p><i>muncă, educație etc.</i></p> <p>! Acordarea finanțării va fi condiționată de asumarea responsabilității pentru asigurarea sustenabilității serviciilor dezvoltate etc. după finalizarea sprijinului FSE;</p> <p>! Comunitățile marginalizate în care există populație aparținând minorității roma vor beneficia de o alocare financiară de 50% din totalul alocării aferente PI 9ii.</p>		<p>atenție deosebită va fi acordată încurajării abordărilor inovative în furnizarea acestor servicii, cum ar fi:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Vouchere pentru beneficiarii de servicii sociale/beneficii de asistență socială; ○ Furnizarea serviciilor sociale prin promovarea utilizării forței de muncă de la nivelul comunității (inclusiv prin scheme de ucenicie); ○ Furnizarea de servicii de către echipe mobile multi-funcționale; ○ Experimentarea unor noi relații de tip contractual între autoritățile locale și/sau furnizorii privați de servicii și partenerii comunitari; ○ Pachet minim social de servicii destinat prevenirii separării copilului de familia sa. <p>► Campanii de informare și conștientizare/acțiuni specifice în domeniul combaterii discriminării, precum și pentru implicarea activă/voluntariatul membrilor comunității în soluționarea problemelor cu care se confruntă comunitatea.</p>
<p>4.2. Reducerea numărului de persoane aflate în risc de sărăcie și excluziune socială din comunitățile marginalizate (non-roma), prin implementarea de măsuri integrate.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ► <i>Autoritățile publice locale și centrale cu responsabilități în domeniu, în parteneriat cu actori cu expertiză relevantă pentru acțiunile selectate;</i> ► <i>ONG-uri în parteneriat cu actori cu expertiză relevantă pentru acțiunile selectate;</i> ► <i>Administratorii schemelor de tip grant global.</i> <p>! În situația în care autoritățile locale nu sunt partenere în proiect, nevoile comunităților vizate necesită validare din partea acestora (autoritățile</p>	<p>În vederea atingerii OS 4.2 vor fi susținute din FSE proiecte integrate (ex. educație/formare profesională, ocupare, activități sociale/furnizare de servicii sociale/reabilitare locuințe/spații publice/voluntariat etc) care vor include acțiuni care să vizeze nevoile specifice ale comunității marginalizate, selectate din următoarele tipuri de acțiuni orientative:</p> <ul style="list-style-type: none"> ► Realizarea de analize complexe la nivel de comunitate (non-CLLD) care să evidențieze nevoile locale, potențialul de dezvoltare, inclusiv al mediului de afaceri local, profile de resurse umane și competențe, cererea locală/a zonelor învecinate de pe piața forței de muncă, identificarea de soluții viabile care să urmărească incluziunea socială a comunităților vulnerabile, precum și implementarea planurilor de acțiune subsecvente;

Atenție!

! Operațiunile care nu prevăd măsuri integrate funcție de nevoile comunităților marginalizate nu vor fi acceptate la finanțare, acestea fiind eligibile în cadrul celorlalte axe care pun accent pe o abordare sectorială;

! Comunitățile care vor beneficia de finanțare din cadrul acestei PI vor fi excluse de la finanțarea din cadrul AP 5 – PI 9vi (CLLD);

! Măsurile care vizează infrastructura (ex. cele privind reabilitarea locuințelor/spații publice) sunt permise doar în limitele prevăzute de Regulamentul nr. 1303/2013 art 98(2);

! Comunitățile care vor beneficia de măsurile vizate în cadrul acestei PI, vor fi excluse de la finanțarea asigurată la

locale) în baza obiectivelor prevăzute în strategiile locale/județene în domeniu.

- ▶ Acțiuni de **facilitare și mediere pentru identificarea și consolidarea de parteneriate** pentru rezolvarea problemelor comunității printr-o abordare participativă;
- ▶ Sprijin pentru creșterea accesului și participării la **educația timpurie/învățământ primar și secundar și reducerea părăsirii timpurii a școlii** prin acordarea unor pachete integrate, (ex. costuri de transport și masă, materiale educaționale, accesul la servicii medicale și sociale, măsuri de prevenție, măsuri de acompaniere, adaptate nevoilor și specificului comunității etc.);
- ▶ Realizarea de **analize complexe la nivel de comunitate (non-CLLD)** care să evidențieze nevoile locale, potențialul de dezvoltare, inclusiv al mediului de afaceri local, profile de resurse umane și competențe, cererea locală/a zonelor învecinate de pe piața forței de muncă, identificarea de soluții viabile care să urmărească incluziunea socială a comunităților vulnerabile, precum și implementarea planurilor de acțiune subsecvente;
- ▶ Acțiuni de **facilitare și mediere pentru identificarea și consolidarea de parteneriate** pentru rezolvarea problemelor comunității printr-o abordare participativă;
- ▶ Sprijin pentru creșterea accesului și participării la **educația timpurie/învățământ primar și secundar și reducerea părăsirii timpurii a școlii** prin acordarea unor pachete integrate, (ex. costuri de transport și masă, materiale educaționale, accesul la servicii medicale și sociale, măsuri de prevenție, măsuri de acompaniere, adaptate nevoilor și specificului comunității etc.);
- ▶ Sprijin pentru **accesul și/sau menținerea pe piața muncii**, precum și pentru **participarea la programe de ucenicie și stagii** a persoanelor din cadrul comunităților marginalizate, inclusiv prin măsuri de acompaniere și alte tipuri de intervenții identificate ca fiind necesare;
- ▶ Furnizarea de servicii integrate pentru copii, tineri, adulți/ părinți etc (ex. măsuri active de ocupare, formare profesională, de inserție socio-

nivelul AP 6- PI 10i;

*! Măsurile de
acompaniere vor fi
minime și se vor limita
strict la sprijinirea
implementării efective
a măsurilor active ex.
formarea profesională,
ocuparea forței de
muncă, educație etc.*

*! Acordarea finanțării
va fi condiționată de
asumarea
responsabilității pentru
asigurarea
sustenabilității
serviciilor dezvoltate
etc. după finalizarea
sprijinului FSE;*

profesională, servicii sociale/ medicale, consiliere psihologică etc) prin intermediul centrelor multi-funcționale/punctelor unice de acces la servicii/one-stop shop sau/și prin implicarea specialiștilor de la nivelul rețelei teritoriale a SPO sau a celor de la nivelul serviciilor publice de asistență socială;

- ▶ Susținerea **antreprenoriatului** în cadrul comunității, inclusiv a ocupării pe cont-propriu, în vederea creării de noi locuri de muncă, prin acordarea de micro-granturi, precum și a serviciilor de consiliere/consultanță formare profesională antreprenorială și alte forme de sprijin (de exemplu, mentorat) atât în faza de înființare a afacerii, cât și post înființare. Sprijinirea ocupării persoanelor aparținând grupurilor vulnerabile în cadrul **întreprinderilor sociale de inserție**;
- ▶ Sprijinirea **dezvoltării/furnizării de servicii sociale/ furnizarea de servicii în cadrul centrelor comunitare integrate medico-sociale**. O atenție deosebită va fi acordată încurajării abordărilor inovative în furnizarea acestor servicii, cum ar fi:
  - Vouchere pentru beneficiarii de servicii sociale/beneficii de asistență socială;
  - Furnizarea serviciilor sociale prin promovarea utilizării forței de muncă de la nivelul comunității (inclusiv prin scheme de ucenicie);
  - Furnizarea de servicii de către echipe mobile multi-funcționale;
  - Experimentarea unor noi relații de tip contractual între autoritățile locale și/sau furnizorii privați de servicii și partenerii comunitari;
  - Pachet minim social de servicii destinat prevenirii separării copilului de familia sa.

Campanii de informare și conștientizare/acțiuni specifice în domeniul combaterii discriminării, precum și pentru **implicarea activă/voluntariatul** membrilor comunității în soluționarea problemelor cu care se confruntă

			comunitatea.
	<p>4.4. Reducerea numărului de persoane aparținând grupurilor vulnerabile prin furnizarea unor servicii sociale/medicale/socio-profesionale/de formare profesională adecvate nevoilor specifice.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ <i>Autoritățile centrale și locale cu responsabilități în domeniu, în parteneriat cu actorii sociali relevanți.</i> ▶ <i>ONG-uri acreditate ca furnizori de servicii/Furnizori de servicii sociale/de ocupare a forței de muncă</i> ▶ <i>Administratorii schemelor de tip grant global.</i> 	<p>În vederea atingerii OS 4.4 vor fi susținute din FSE următoarele tipuri de acțiuni orientative, în funcție de nevoile specifice:</p> <p>Persoanele fără adăpost</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ Sprijinirea dezvoltării/furnizării de servicii/accesului la servicii integrate (ex. cazare temporară, servicii psiho-socio-medicale, continuarea/reintegrarea în sistemul de educație, furnizarea de măsuri active de ocupare, consiliere, formare, reinsertie/acompaniere socio-profesională în vederea inserției/reinsertiei socio-profesionale, măsuri de acompaniament etc.) destinate persoanelor fără adăpost, în concordanță cu nevoile specifice, inclusiv prin utilizarea de soluții inovatoare în furnizarea serviciilor de bază. <p>Persoanele care suferă de forme de dependență (alcool, substanțe interzise etc)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ Sprijinirea dezvoltării/furnizării de servicii/accesului la servicii integrate (ex. tratament medical de post-cură; tratamentul bolilor asociate consumului de droguri/alcool; psihoterapie individuală și de grup; consiliere familială; informarea familiei și persoanei dependente cu privire la fenomenul dependenței și riscurilor asociate consumului de droguri/alcool; medierea cu instituțiile implicate în reintegrarea socială a persoanei dependente, continuarea/reintegrarea în sistemul de educație, consiliere școlară și vocațională, orientare profesională; furnizarea de măsuri active de ocupare, consiliere, formare, reinsertie/acompaniere socio-profesională în vederea inserției/reinsertiei socio-profesionale etc.) destinate persoanelor care suferă de forme de dependență (alcool, substanțe interzise etc.) în concordanță cu nevoile specifice, inclusiv prin utilizarea de soluții inovatoare în furnizarea serviciilor de bază. ▶ Campanii de informare și conștientizare privind serviciile care pot fi accesate, precum și acțiuni specifice pentru creșterea responsabilității sociale și promovarea inițiativelor de voluntariat.

Victime ale violenței domestice

- ▶ Sprijinirea dezvoltării/furnizării de servicii/accesului la servicii integrate (ex. cazare temporară, servicii de consiliere psiho-socio-medicală, consiliere juridică, continuarea/ reintegrarea în sistemul de educație, furnizarea de măsuri active de ocupare, consiliere, formare, reinsertie/acompaniere socio-profesională în vederea insertiei/reinsertiei socio-profesionale, măsuri de acompaniament etc.) destinate victimelor violenței domestice, în concordanță cu nevoile specifice, inclusiv prin utilizarea de soluții inovatoare în furnizarea serviciilor de bază.
- ▶ Campanii de informare, conștientizare și sensibilizare a opiniei publice privind prevenirea și combaterea violentei în familie, precum și acțiuni specifice pentru creșterea responsabilității sociale și promovarea inițiativelor de voluntariat.

Victime ale traficului de ființe umane

- ▶ Identificarea victimelor traficului de ființe umane.
- ▶ Sprijinirea dezvoltării/furnizării de servicii/accesului la servicii integrate (ex. cazare temporară inclusiv în centre de suport, servicii de consiliere psiho-socio-medicală, consiliere juridică, continuarea/reintegrarea în sistemul de educație, furnizarea de măsuri active de ocupare, consiliere, formare, reinsertie/acompaniere socio-profesională în vederea insertiei/reinsertiei socio-profesionale, măsuri de acompaniament, etc.) în concordanță cu nevoile specifice, inclusiv prin utilizarea de soluții inovatoare în furnizarea serviciilor de bază.
- ▶ Campanii de informare, conștientizare și sensibilizare privind prevenirea, responsabilizarea grupurilor cu risc și combaterea traficului de ființe umane.

Persoanele private de libertate sau aflate în perioada de probațiune, foștii deținuți

			<p>Sprijinirea dezvoltării/furnizării de servicii/accesului la servicii integrate (ex. servicii de consiliere psiho-socio, consiliere juridică, continuarea/reintegrarea în sistemul de educație, furnizarea de măsuri active de ocupare, consiliere, formare, reinserție/acompaniere socio-profesională în vederea insertiei/reinsertiei socio-profesionale, măsuri de acompaniament etc.) în concordanță cu nevoile specifice, inclusiv prin utilizarea de soluții inovatoare în furnizarea serviciilor de bază.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ Campanii de informare, conștientizare și sensibilizare privind reintegrarea în societate a acestora. <p>Persoanele vârstnice și persoanele cu dizabilități aflate în situații de dependență sau în risc de excludere socială</p> <p>Sprijinirea dezvoltării/furnizării de servicii/accesului la servicii integrate (ex. consiliere, servicii psiho-socio-medicale, consiliere profesională, formare, continuarea/reîntoarcerea în educație, în special pentru persoanele cu dizabilități sau în situații de dependență, măsuri de acompaniament, etc.) în concordanță cu nevoile specifice, inclusiv prin utilizarea de soluții inovatoare în furnizarea serviciilor de bază.</p>
	<p>4.16 Consolidarea capacității întreprinderilor de economie socială de a funcționa într-o manieră auto-sustenabilă</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ <i>Entități de economie socială existente/nou înființate</i> ▶ <i>Administratorii schemei de grant global (pentru măsurile care vizează acordarea de sume nerambursabile) în situația în care se optează pentru acest mecanism de implementare.</i> <p><i>În situația utilizării instrumentelor financiare, beneficiarul acțiunii poate fi fondul fondurilor/entitatea implicată în implementarea mecanismului de instrumente financiare.</i></p>	<p>În vederea realizării obiectivului specific 4.16, vor fi susținute din FSE următoarele tipuri de acțiuni:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ Sprijin (ex. formare profesională, consiliere, consultanță în domeniul antreprenoriatului, identificarea de piețe de desfacere, dezvoltarea capacității și abilităților în diferite domenii etc.) pentru înființarea de noi întreprinderi sociale și dezvoltarea celor existente, inclusiv acordarea de sprijin financiar sub forma micro-granturilor. ▶ Crearea și consolidarea parteneriatelor cu actorii relevanți de pe piața muncii, din sistemul de învățământ/ de asistență medicală/ de asistență socială sau din administrația locală/ centrală în vederea creșterii implicării în furnizarea de servicii pentru grupurile vulnerabile.

			<ul style="list-style-type: none"> ▶ Crearea unor rețele de sprijin și de cooperare, stabilirea de parteneriate, pentru diseminarea de bune practici și informații, activități de consolidare a capacității și transferul de know-how cu alte comunități și cu actorii relevanți la nivel de țară sau din alte State Membre. ▶ Accesibilizarea locurilor de muncă în vederea desfășurării activității în cadrul întreprinderilor sociale de inserție. ▶ Dezvoltarea instrumentelor pentru o mai bună cunoaștere a sectorului și îmbunătățirea vizibilității economiei sociale - inclusiv inițiative de promovare a mărcii sociale și de conștientizare a formelor specifice de acțiune ale economiei sociale. <p>Delimitarea între acțiunile de economie socială din cadrul PI 9.v și PI 9.ii, 9.iv, 9.vi este asigurată în sensul că prin PI 9.v este vizat sprijinul pentru entități de economie socială în vederea funcționării acestora într-o manieră sustenabilă, în timp ce prin celelalte Priorități de Investiții se urmărește angajarea persoanelor vulnerabile în cadrul entităților de economie socială.</p>
	<p>4.5 Creșterea calității sistemului de asistență socială prin introducerea de instrumente/ proceduri/ mecanisme etc. și prin îmbunătățirea nivelului de competențe al profesioniștilor din sistem</p>	<p>(OS 4.5-OS 4.7)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ Autorități publice (centrale și locale) cu responsabilități în domeniul asistenței sociale ▶ Furnizori de servicii sociale ▶ ONG-uri acreditate ca furnizori de servicii sociale ▶ Institute de cercetare și universități 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Dezvoltarea mecanismului de identificare a nevoilor individuale ale persoanelor vulnerabile cu nevoi speciale (persoane singure în situație de dependență) și măsuri/proceduri de intervenție. ▶ Dezvoltarea unui mecanism de monitorizare și evaluare a nevoilor de servicii sociale la nivel local (inclusiv existența unor liste de așteptare în format electronic).

			<ul style="list-style-type: none"> ▶ Elaborarea instrumentelor standard de intervenție integrată, scheme de parcurs/de intervenție pentru beneficiarii de servicii integrate (sociale, medicale, de ocupare, de educație, etc.) la nivel comunitar, în vederea incluziunii sociale, obligația realizării echipei interdisciplinare și interinstituționale. ▶ Consolidarea capacităților de colectare a datelor, analiză și prognoză, etc., în domeniul asistenței/incluziunii sociale, inclusiv cele care vizează managementul proceselor de dezinstituționalizare. <p>Activități de formare, calificare și consiliere pentru personalul din instituțiile de asistență socială, precum și al furnizorilor de servicii sociale, inclusiv activități de schimb de experiență (posibil în contextul cooperării trans-naționale).</p>
	<p>4.7 Creșterea utilizării/aplicării de soluții TIC (e-asistență socială, serviciile electronice etc.) în furnizarea serviciilor sociale</p>		<ul style="list-style-type: none"> ▶ Sprijin pentru operaționalizarea aplicării de soluții TIC (e-asistență socială, serviciile electronice etc) (ex. schimb de bune practici/ furnizarea programelor de formare necesare pentru personalul implicat în utilizarea noilor echipamente și tehnologii, elaborarea de instrumente concepute în domeniul asistenței sociale care să contribuie la monitorizarea adecvată a serviciilor oferite în teritoriu și, implicit, a performanțelor generale ale programelor și proiectelor derulate/ în sectorul social în baza valorificării experienței altor SM în contextul cooperării transnaționale. ▶ Dezvoltarea unei metodologii integrate de management al cazurilor prin utilizarea TIC.
	<p>4.5 Creșterea calității sistemului de asistență socială prin introducerea de instrumente/ proceduri/ mecanisme etc. și prin</p>	<p>Autorități publice (centrale și locale) cu responsabilități în domeniul asistenței sociale / Furnizori de servicii sociale în condițiile legii / Institute de cercetare și universități</p>	<p>În vederea realizării OS 4.5. vor fi susținute din FSE următoarele tipuri de acțiuni orientative:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ Dezvoltarea mecanismului de identificare a nevoilor individuale ale persoanelor vulnerabile cu nevoi speciale (persoane singure în situație de dependență) și măsuri/ proceduri de intervenție

	<p>îmbunătățirea nivelului de competențe al profesioniștilor din sistem</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Dezvoltarea unui mecanism de monitorizare și evaluare a nevoilor de servicii sociale la nivel local (inclusiv existența unor liste de așteptare în format electronic) ▶ Elaborarea instrumentelor standard de intervenție integrată, scheme de parcurs/de intervenție pentru beneficiarii de servicii integrate (sociale, medicale, de ocupare, de educație, etc.) la nivel comunitar, în vederea incluziunii sociale, obligația realizării echipei interdisciplinare și interinstituționale ▶ Consolidarea capacităților de colectare a datelor, analiză și prognoză, etc., în domeniul asistenței/incluziunii sociale, inclusiv cele care vizează managementul proceselor de dezinstituționalizare ▶ Activități de formare, calificare și consiliere pentru personalul din instituțiile de asistență socială, precum și al furnizorilor de servicii sociale, inclusiv activități de schimb de experiență (posibil în contextul cooperării transnaționale)
	<p>4.6 Creșterea numărului de persoane care beneficiază de servicii de asistență socială la nivelul comunității</p>	<p>În vederea realizării OS 4.6 , vor fi susținute din FSE următoarele tipuri de acțiuni orientative:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ Sprijin pentru consolidarea rețelei publice de asistență socială comunitară prin furnizarea de servicii sociale adaptate nevoilor populației prin asigurarea resurselor umane adecvate, inclusiv prin furnizarea de programe de formare, participare la schimburi de experiență/ schimburi de bune practici etc., inclusiv în contextul acțiunilor de cooperare transnațională <p><i>NB acordarea finanțării va fi condiționată de asumarea responsabilității pentru asigurarea sustenabilității serviciilor dezvoltate după finalizarea sprijinului FSE</i></p>
	<p>4.7 Creșterea utilizării/aplicării de soluții TIC (e-asistență</p>	<p>În vederea realizării OS 4.7. vor fi susținute din FSE următoarele tipuri de acțiuni orientative:</p>

	<p>socială, serviciile electronice etc.) în</p> <p>furnizarea serviciilor sociale</p>		<p>Sprrijin pentru operaționalizarea aplicării de soluții TIC (e-asistență socială, serviciile electronice etc) (ex. schimb de bune practici/ furnizarea programelor de formare necesare pentru personalul implicat în utilizarea noilor echipamente și tehnologii, elaborarea de instrumente concepute în domeniul asistenței sociale care să contribuie la monitorizarea adecvată a serviciilor oferite în teritoriu și, implicit, a performanțelor generale ale programelor și proiectelor derulate/ în sectorul social în baza valorificării experienței altor SM în contextul cooperării transnaționale • Dezvoltarea unei metodologii integrate de management al cazurilor prin utilizarea TIC</p>
	<p>4.12 Reducerea numărului de copii și tineri plasați în instituții prin furnizarea de servicii la nivelul comunității</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Autorități publice centrale și locale cu responsabilități în domeniu ○ Furnizori de servicii sociale în condițiile legii ○ Administratorii schemelor de tip grant global, în situația în care se optează pentru acest mecanism de implementare 	<p>În vederea realizării OS 4.12 vor fi susținute din FSE următoarele tipuri de acțiuni:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ Furnizarea de servicii integrate de sprijin în vederea asigurării tranziției de la servicii de îngrijire instituționalizate către servicii la nivelul comunității, inclusiv în complementaritate cu FEDR/FEADR (ex. pachetul minim social, locuințe protejate, locuințe sociale, apartamente de tip familial, case de tip familial pentru tinerii de peste 18 ani, servicii de îngrijire la domiciliu, servicii comunitare de sănătate și asistență socială integrate, centre de tip respiro, etc.). O atenție specială va fi acordată măsurilor de facilitare a integrării pe piața muncii prin furnizarea de servicii de consiliere și orientare profesională, de formare profesională sau de reîntoarcere în sistemul educațional etc. ▶ Orice alte măsuri care vin în sprijinul dezinstituționalizării și al furnizării de servicii la nivelul comunității pentru grupurile țintă vizate prin acest obiectiv specific (de ex. implementarea unui pachet minim social, care să cuprindă un pachet de servicii sociale și, după caz, venitul minim de inserție, în vederea susținerii prevenirii separării copiilor de propria familie, pachet minim de servicii pentru reintegrarea în familia naturală a copiilor instituționalizați, asistență maternală diversificată, pentru copiii de vârstă mică și pentru copiii cu nevoi speciale, etc.) <p><i>NB acordarea finanțării va fi condiționată de asumarea responsabilității pentru asigurarea sustenabilității serviciilor dezvoltate după finalizarea sprijinului</i></p>

			FSE
	4.13 Creșterea numărului tinerilor care părăsesc sistemul instituționalizat (cu vârsta de până la 18 ani) pregătiți pentru a avea o viață independentă		<p>În vederea realizării OS 4.13 vor fi susținute din FSE următoarele tipuri de acțiuni:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ Sprijin pentru furnizarea programelor de asistență tinerilor (cu vârsta până în 18 ani sau până la 26 ani dacă urmează programe de educație/formare) din instituțiile de tip rezidențial în vederea pregătirii pentru a avea o viață independentă prin dezvoltarea de programe complexe și de integrare socio-economică la nivelul comunității, care să promoveze inclusiv cooperarea cu mediul de afaceri local (ex. locuințe protejate, locuințe sociale, apartamente de tip familial, case de tip familial pentru tinerii de peste 18 ani, servicii de îngrijire la domiciliu, servicii comunitare de sănătate și asistență socială integrate, centre de tip respiro, etc.), inclusiv în complementaritate cu FEDR/FEADR. O atenție specială va fi acordată măsurilor de facilitare a integrării pe piața muncii prin furnizarea de servicii de consiliere și orientare profesională, de formare profesională sau de reîntoarcere în sistemul educațional (inclusiv în programe de tip a doua șansă). ▶ Furnizarea de servicii și măsuri preventive și de intervenție timpurie pentru copii în vederea prevenirii separării copilului de familie și a instituționalizării <p><i>NB acordarea finanțării va fi condiționată de asumarea responsabilității pentru asigurarea sustenabilității serviciilor dezvoltate după finalizarea sprijinului FSE</i></p>
	4.14 Creșterea numărului de asistenți maternali și sociali la nivelul comunității.		<p>În vederea realizării OS 4.14 vor fi susținute din FSE următoarele tipuri de acțiuni:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ Sprijin pentru dezvoltarea rețelei de asistenți sociali și a celei asistenți maternali la nivelul comunității, inclusiv prin furnizarea de programe de formare și de schimb de experiență; dezvoltarea cu prioritate a asistenței maternale pentru copiii cu dizabilități; sprijin pentru dezvoltarea serviciilor

			<p>de plasament familial</p> <p><i>NB acordarea finanțării va fi condiționată de asumarea responsabilității pentru asigurarea sustenabilității serviciilor dezvoltate după finalizarea sprijinului FSE</i></p>
	<p>4.15 Reducerea numărului persoanelor vârstnice și a celor cu dizabilități plasate în instituții rezidențiale, prin furnizarea de servicii sociale și medicale la nivelul comunității, inclusiv servicii pe termen lung</p>		<p>În vederea realizării OS 4.15 vor fi susținute din FSE următoarele tipuri de acțiuni:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ Furnizarea de servicii integrate de sprijin în vederea tranziției de la servicii de îngrijire instituționalizate către servicii la nivelul comunității, inclusiv în complementaritate cu FEDR/FEADR (ex. locuințe protejate, locuințe sociale, apartamente de tip familial, servicii de îngrijire la domiciliu, centre de îngrijire de zi, servicii comunitare de sănătate și asistență socială integrate, centre de tip respiro, etc.) <p><i>NB prin FESI vor fi finanțate doar măsuri care visează procesul de dezinstituționalizare și asigurarea de servicii la nivelul comunității</i></p> <p><i>NB acordarea finanțării va fi condiționată de asumarea responsabilității pentru asigurarea sustenabilității serviciilor dezvoltate după finalizarea sprijinului FSE</i></p>
<p>6 - Educație și competențe</p>	<p>6.2. Creșterea participării la învățământul ante-preșcolar și preșcolar, în special a grupurilor cu risc de părăsire timpurie a școlii, cu accent pe copiii aparținând minorității Roma și a celor din mediul rural</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ MECS și agenții, structuri/ alte organisme aflate în subordinea/ coordonarea MECS și alte organisme publice cu atribuții în domeniul educației și formării profesionale, inclusiv asigurarea calității în învățământul preuniversitar; ○ Instituții de învățământ (ISCED 0) acreditate, publice și private, din rețeaua școlară națională; ○ Furnizori de servicii de orientare, consiliere, mediere școlară și servicii alternative, publici 	<p>Sprijinirea participării la învățământul ante-preșcolar și preșcolar în special a grupurilor cu risc de părăsire timpurie a școlii, cu accent pe copiii aparținând minorității Roma și a celor din mediul rural prin:</p> <p>Învățământul ante-preșcolar</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ Sprijinirea participării la învățământul ante-preșcolar, furnizarea de servicii de informare și consiliere a părinților, programe de educație parentală, inclusiv măsuri de acompaniere și de asigurare de sprijin financiar <i>NB măsurile de acompaniere vor fi minime și se vor limita strict la aria stimulării participării la învățământul ante-preșcolar</i> ▶ Asigurarea resurselor umane calificate pentru învățământul ante-preșcolar, inclusiv prin încurajarea mobilității personalului didactic prin

		<p>și privați;</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Parteneri sociali din învățământul preuniversitar (ex. organizații sindicale); ○ Instituții de cult și asociații religioase; ○ Instituții/ agenții guvernamentale cu atribuții în domeniul incluziunii sociale. ○ Autoritățile publice locale cu atribuții în domeniul educației de nivel preuniversitar; ○ ONG-uri. <p><i>NB sunt încurajate cu precădere parteneriatele între entitățile mai sus menționate</i></p>	<p>scheme de mobilitate profesională, asigurarea unor programe de mentorat</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ Asigurarea/ dezvoltarea și utilizarea de noi servicii și materiale de învățare pentru copiii din învățământul ante-preșcolar, în special pentru copiii aparținând minorității Roma și copiii cu dizabilități ▶ Promovare de bune practici în aria facilitării accesului la ECEC, valorificând rezultatele unor proiecte/programe inițiate/dezvoltate în parteneriat, inclusiv la nivel transnațional ▶ Dezvoltarea unui cadru instituțional coerent pentru educația și îngrijirea copiilor ante-preșcolari, (cadrul de management instituțional, asigurarea calității la nivel de sistem și furnizori de servicii, cadrul curricular național, promovare de bune practici educaționale pentru ECEC etc.) <p>Învățământul preșcolar</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Sprijinirea participării la învățământul preșcolar, furnizarea de servicii de informare și consiliere a părinților, programe de educație parentală, inclusiv măsuri de acompaniere și de asigurare de sprijin financiar <p><i>NB măsurile de acompaniere vor fi minime și se vor limita strict la aria stimulării participării la învățământul preșcolar</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Asigurarea resurselor umane calificate Roma pentru învățământul preșcolar, inclusiv prin încurajarea mobilității personalului didactic prin scheme de mobilitate profesională, asigurarea unor programe de mentorat ○ Asigurarea/ dezvoltarea și utilizarea de noi servicii și materiale de învățare pentru copiii din învățământul preșcolar, în special pentru copiii aparținând minorității Roma și copiii cu dizabilități, inclusiv prin încurajarea utilizării TIC <p>Promovare de bune practici în aria facilitării participării la învățământul preșcolar, valorificând rezultatele unor proiecte / programe inițiate/dezvoltate</p>
--	--	--	--

			anterior/ în parteneriat, inclusiv la nivel transnațional (ex. Comenius, e-Twinning, etc)
	<p>6.3. Reducerea părăsirii timpurii a școlii prin măsuri integrate de prevenire și de asigurare a oportunităților egale pentru elevii aparținând grupurilor vulnerabile, cu accent pe elevii aparținând minorității roma și elevii din mediul rural/comunitățile dezavantajate socio-economic</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ MEN și agenții, structuri/ alte organisme aflate în subordinea/coordonarea MEN și alte organisme publice cu atribuții în domeniul educației și formării profesionale, inclusiv asigurarea calității în învățământul preuniversitar; ○ Instituții de învățământ (ISCED 1-3) acreditate, publice și private, din rețeaua școlară națională; ○ Furnizori de servicii de orientare, consiliere, mediere școlară și servicii alternative, publici și privați; ○ Parteneri sociali din învățământul preuniversitar (ex organizații sindicale); ○ Instituții de cult și asociații religioase; ○ ANP și instituții subordonate; ○ Instituții/agenții guvernamentale cu atribuții în domeniul incluziunii sociale; ○ Autoritățile publice locale cu atribuții în domeniul educației de nivel preuniversitar; ○ ONG-uri. 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Promovarea măsurilor integrate de prevenire (inclusiv prin acordarea de burse de studii), inclusiv prin programe de tip zone prioritare de educație, informare, consiliere și mentorat destinate elevilor în risc de părăsire timpurie a școlii, cât și părinților acestora, programe de tip școală după școală, programe care promovează activitățile extra-curriculare cu accent pe dobândirea de competențe cheie, măsuri care vizează desegregarea școlară, acțiuni care contribuie la creșterea stimei de sine, educație interculturală etc. ○ Măsuri de asigurare a oportunităților egale pentru copiii în risc de abandon școlar, în special prin programe de sprijin individualizat și adaptare curriculară, formarea cadrelor didactice în aria dezvoltării de măsuri de prevenire a absenteismului și abandonului școlar pentru copiii cu risc ridicat de abandon, dezvoltare de resurse și materiale noi de învățare ○ Formarea echipelor manageriale de la nivelul școlilor în domeniul elaborării și monitorizării strategiilor locale de prevenire (ex. identificare timpurie a riscului de abandon, planuri de remediere individualizate, dezvoltarea de activități extra-curriculare la nivel de școală, dezvoltarea de parteneriate la nivel local, utilizarea indicatorilor de monitorizare etc) ○ Dezvoltarea de mecanisme de prevenire și monitorizare a segregării în școli
	<p>6.4. Creșterea numărului de tineri care au abandonat școala și de adulți care nu și-au finalizat educația obligatorie care se reîntorc în sistemul de educație și formare, inclusiv prin programe de tip a doua șansă și programe de formare</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ MEN și agenții, structuri/alte organisme aflate în subordinea/coordonarea MEN și alte organisme publice cu atribuții în domeniul educației și formării profesionale, inclusiv asigurarea calității în învățământul preuniversitar; ○ Instituții de învățământ (ISCED 1-3) acreditate, publice și private, din rețeaua școlară națională; ○ Furnizori de servicii de orientare, consiliere, mediere școlară și servicii alternative, publici 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Activități menite să readucă în sistemul de educație și formare tineri și adulți care nu și-au finalizat educația obligatorie: <ul style="list-style-type: none"> • Implementarea programelor integrate destinate tinerilor care au abandonat școala și adulților care nu și-au finalizat educația obligatorie, programe care vizează cu precădere persoanele aparținând grupurilor vulnerabile, în special cele aparținând minorității roma, a celor din zonele rurale/comunitățile dezavantajate, cum ar fi: • Furnizarea de programe de tip "A doua șansă" cu accent pe zonele rurale și comunitățile dezavantajate din punct de vedere socio-economic; • Sprijin pentru dezvoltarea programelor de tip "A doua șansă" inclusiv a programelor de formare profesională prin susținerea elaborării de materiale

	profesională	<p>și privați;</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Parteneri sociali din învățământul preuniversitar (ex. organizații sindicale); ○ Instituții de cult și asociații religioase; ○ ANP și instituții subordonate; ○ Instituții/agenții guvernamentale cu atribuții în domeniul incluziunii sociale; ○ Autoritățile publice locale cu atribuții în domeniul educației de nivel preuniversitar; ○ ONGuri În cazul cererilor de finanțare depuse în parteneriat, entitățile care au calitatea de Parteneri trebuie să fie implicate în cel puțin unul dintre tipurile de activități adresate direct grupului țintă. 	<p>noi de învățare, învățământ alternativ orientat către obținerea de competențe cheie;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Asigurarea programelor de formare profesională în cadrul programului "A doua șansă", în special în vederea creșterii șanselor de integrare pe piața muncii absolvenților de învățământ secundar inferior; • Consiliere și programe de educație parentală pentru membrii familiilor copiilor și adulților care se află în afara sistemului educațional; • Studii, analize care să vizeze participarea la educație, în special a copiilor și tinerilor aparținând minorității roma, a celor care provin din medii dezavantajate socio-economic, din mediul rural, precum și a copiilor/tinerilor cu dizabilități; • Dezvoltare profesională a personalului de sprijin cu un rol important pentru elevii care au abandonat școala (ex. mediatori școlari, consilieri, cadre didactice de sprijin); • Acțiuni și campanii de conștientizare destinate creșterii ratelor de menținere în sistemul inițial de învățământ și pentru a asigura înțelegerea beneficiilor pe care o oferă educația în relație cu oportunitățile de angajare; • Alte măsuri în sprijinul atingerii obiectivelor specifice stabilite în cadrul acestei PI (ex: crearea de rețele pentru incluziune socio-educatională, care pun accent pe nevoile grupurilor țintă (copii/tineri „hard to reach/hard to motivate”), în special în etape de tranziție între nivele de școlarizare, susținerea motivației individuale pentru participare școlară etc.).
	6.5.Creșterea numărului de oferte educaționale orientate pe formarea de competențe și pe utilizarea de soluții digitale/de tip TIC în	<ul style="list-style-type: none"> ○ MEN și agenții, structuri/alte organisme aflate în subordinea/coordonarea MEN și alte organisme publice cu atribuții în domeniul educației și formării profesionale ○ Administratorul schemei de grant global (în eventualitatea în care se optează pentru 	<ul style="list-style-type: none"> • Reformarea/validarea/pilotarea curriculumului național școlar obligatoriu (inclusiv pentru învățământul special și învățământul de tip a doua șansă) în vederea orientării pe formarea de competențe cheie și pe nevoile de dezvoltare ale elevilor pentru învățământul primar și secundar, inclusiv prin utilizarea de soluții digitale/de tip TIC; • Dezvoltarea/pilotarea ofertelor curriculare la decizia școlii (CDS) care

	procesul de predare	<p>acest mecanism de implementare)</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Parteneri sociali din învățământul preuniversitar (ex. organizații sindicale) 	<p>sprijină achiziția competențelor cheie ale elevilor din învățământul obligatoriu;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Elaborarea de materiale didactice care sprijină implementarea curriculumului revizuit (ghiduri, resurse educaționale pentru elevi și cadre didactice), în special cele de tipul resurselor educaționale deschise; • Realizarea de studii tematice privind aplicarea curriculumului revizuit și achizițiile competențelor cheie cu focalizare pe copiii și tinerii din minoritatea roma, copii din medii dezavantajate socio-economic, din mediul rural și copii/tineri cu dizabilități.
	<p>6.6. Îmbunătățirea competențelor personalului didactic din învățământul pre-universitar în vederea promovării unor servicii educaționale de calitate orientate pe nevoile elevilor și a unei școli incluzive.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ MEN și agenții, structuri/alte organisme aflate în subordinea/coordonarea MEN și alte organisme publice cu atribuții în domeniul educației și formării profesionale, inclusiv asigurarea calității în învățământul preuniversitar ○ Instituții de învățământ (ISCED 1-3) acreditate, publice și private, din rețeaua școlară națională ○ Furnizori de servicii de orientare, consiliere, mediere școlară și servicii alternative, publici și privați ○ Parteneri sociali din învățământul preuniversitar (ex organizații sindicale) ○ ANP și instituții subordonate ○ Autoritățile publice locale cu atribuții în domeniul educației de nivel preuniversitar ○ ONGuri 	<p>Perfecționarea profesională specializată pentru personalul didactic din învățământul preuniversitar în vederea extinderii unor practici manageriale noi, a utilizării TIC în procesul de predare, a promovării unor servicii educaționale de calitate orientate pe nevoile elevilor, a furnizării unor programe de calitate pentru educația timpurie, pentru prevenirea și reducerea timpurie a părăsirii școlii, a utilizării metodelor activ-participative de educație bazate pe noul curriculum centrat pe competențe cheie și pe nevoile elevilor, în special în cazul personalului care lucrează cu copiii aparținând grupurilor vulnerabile, inclusiv copii aparținând minorității roma, copii cu nevoi speciale, copii din comunitățile dezavantajate socioeconomic;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Evaluarea și validarea competențelor obținute de cadrele didactice/personalul de sprijin prin rute alternative de formare; • Promovarea unor măsuri integrate de mobilitate pentru personalul didactic (de exemplu, cu programul Erasmus +). Sunt avute în vedere intervenții care valorifică rezultatele mobilităților anterioare ale personalului didactic (susținute din ERASMUS+) în vederea completării perfecționării continue a acestuia în relație cu domeniile de formare stabilite în cadrul AP6, în cadrul PI; • Alte măsuri care vin în sprijinul îndeplinirii obiectivelor specifice stabilite în cadrul acestei PI (ex activități de formare care promovează incluziunea, activități de formare în aria elaborării de resurse educaționale deschise pentru facilitarea implementării curriculumului revizuit, activități de

			formare pentru echipele manageriale în aria monitorizării impactului măsurilor privind creșterea accesului la educație etc).
6.11	Creșterea participării la programele de formare profesională inițială, în special pentru elevii/ucenicii care provin din comunități dezavantajate, cu accent pe mediul rural și cei aparținând minorității roma	<ul style="list-style-type: none"> o MECȘ; o MMFPSPV; o Agenții, structuri subordonate sau aflate în coordonarea MECȘ/ MMFPSPV și alte organisme publice cu atribuții în domeniul formării profesionale o ANOFM și structurile teritoriale ale acesteia cu personalitate juridică; o Unități de învățământ; o Instituții de învățământ superior; o Membri ai Comitetelor Sectoriale și Comitete Sectoriale; o Organizații sindicale; o Patronate; o Asociații profesionale; o Furnizori de servicii de consiliere și orientare profesională/ pentru carieră; o Furnizori de servicii de ocupare; o Camere de comerț, industrie și agricultură; o ONG-uri. 	<ul style="list-style-type: none"> o Sprijin pentru participarea la programele de FPI, în special pentru copiii și tinerii care provin din comunități dezavantajate, cu accent pe mediul rural și cei aparținând minorității roma, precum: burse de studii, mobilități, constituirea de rețele și comunități virtuale de studii de la distanță etc., a căror acordare va fi condiționată de absolvirea studiilor și ocuparea unui loc de muncă/ continuarea studiilor în termen de 6 luni de la absolvire; o Suport pentru participarea la programe de ucenicie pentru persoanele care optează pentru acest tip de formare profesională la finalizarea învățământului obligatoriu; o Dezvoltarea și furnizarea de servicii de consiliere și tutorat pentru elevi pentru stimularea participării la programele FPI adecvate opțiunilor lor profesionale și corelate cu tendințele de evoluție ale pieței muncii; o Acțiuni de informare, îndrumare și orientare (evenimente de informare/vizite la școli FPI /vizite la agenți economici/grupuri de discuții etc.) adresate elevilor și părinților, cu scopul de a crește nivelul de conștientizare a avantajelor participării la formare profesională și, implicit, de a crește participarea la FPI; <p>Alte acțiuni inovative pentru creșterea participării la FPI (ex. sprijin educațional individualizat etc.), inclusiv prin activități de cooperare transnațională și transfer de bune practice</p>
6.12	Creșterea participării la programele de formare profesională continuă, cu accent pe acei adulți cu un nivel scăzut de calificare și persoanele cu vârsta de peste 40 ani, din zone rurale	<ul style="list-style-type: none"> o MECȘ o MMFPSPV o Agenții, structuri subordonate sau aflate în coordonarea MECȘ/ MMFPSPV și alte organisme publice cu atribuții în domeniul formării profesionale o Autoritatea Națională pentru Calificări o Centrul Național de Dezvoltare a Învățământului Profesional și Tehnic o ANOFM și structurile teritoriale ale acesteia 	<ul style="list-style-type: none"> o Sprijin pentru participarea la programele de FPC prin măsuri integrate și flexibile cum ar fi: programe care vizează îmbunătățirea abilităților de bază și transversale, atât profesionale, cât și non-profesionale, precum și a competențelor antreprenoriale; o Acțiuni de consiliere profesională și tutorat pentru grupul țintă vizat pentru încurajarea participării la programele de FPC, inclusiv în legătură directă cu susținerea proceselor de validare a rezultatelor învățării dobândite în contexte non-formale și informale, dezvoltarea carierei și căutarea de noi oportunități pentru locuri de muncă; o Acțiuni de evaluare, recunoaștere și validare a rezultatelor învățării

	<p>defavorizate, inclusiv prin recunoașterea și certificarea rezultatelor învățării dobândite în contexte non-formale și informale</p>	<p>cu personalitate juridică</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Membri ai Comitetelor Sectoriale și Comitete Sectoriale ○ Organizații sindicale ○ Patronate ○ Asociații profesionale ○ Centre publice sau private de validare/ certificare a învățării anterioare ○ Furnizori de FPC autorizați, publici și privați ○ Furnizori de servicii de consiliere și orientare profesională/ pentru carieră ○ Camere de comerț, industrie și agricultură ○ ONG-uri 	<p>dobândite în contexte non-formale și informale;</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Organizarea de campanii/acțiuni de informare și conștientizare pentru promovarea importanței formării profesionale și participării la programele de FPC; ○ Alte acțiuni inovative pentru creșterea participării la FPC și oferirea unui sprijin educațional individualizat, inclusiv prin activități de cooperare transnațională și transfer de bune practici
--	--	---	---

5.8.4. POSIBILITĂȚI DE FINANȚARE DIN FONDURI EUROPENE PRIN PROGRAMUL OPERAȚIONAL REGIONAL (POR) 2014-2020

Axa prioritară	Obiectiv specific	Beneficiari eligibili	Activități finanțabile	Observații
2 Îmbunătățirea competitivității întreprinderilor mici și mijlocii	2.1 Promovarea spiritului antreprenorial, în special prin facilitarea exploatării economice a ideilor noi și prin încurajarea creării de noi întreprinderi, inclusiv prin incubatoare de afaceri	Microintreprinderi	<p>principalele activități sprijinite prin intermediul acestei priorități de investiție vizează:</p> <ul style="list-style-type: none"> • construcția/ modernizarea și extinderea spațiului de producție/servicii microintreprinderilor, inclusiv dotare cu active corporale și necorporale; • crearea/ modernizare/ extinderea incubatoarelor/ acceleratoarelor de afaceri, inclusiv dezvoltarea serviciilor aferente. <p>Pentru microintreprinderi, vor fi sprijinite investițiile în active corporale, cum ar fi achiziționarea de terenuri și spații, construcții noi necesare desfășurării activităților specifice, dotarea cu echipamente, etc., precum și cele în active necorporale de tipul brevete, licențe, etc. și alte drepturi și active similare. În ceea ce privește, dotarea cu echipamente pot fi menționate, ca exemple:</p> <ul style="list-style-type: none"> • achiziționarea de echipamente IT tehnică de calcul; • achiziționarea de echipamente tehnologice mașini, utilaje și instalații de lucru-inclusiv software-ul aferent, aparate și instalații de măsurare, control și reglare necesare desfășurării activităților pentru care a solicitat finanțare, • dotarea cu echipamente de birotică necesare desfășurării normale a activității. • realizarea de site-uri pentru prezentarea activității și a produselor sau serviciilor promovate, inclusiv instrumente de vânzare on-line, facilitarea comerțului și inovații specifice; • achiziționarea de instalații/echipamente specifice în scopul obținerii unei economii de energie, precum și sisteme care utilizează surse regenerabile/alternative de energie pentru eficientizarea activităților pentru care a solicitat 	Activitățile din cadrul acestei axe prioritare vor fi complementare cu POCU – AP3 care va sprijini crearea de IMM-uri nonagricole din mediul urban prin creșterea numărului de angajați care beneficiază de noi instrumente, metode, practici etc de management al resurselor umane și de condiții de lucru îmbunătățite în vederea adaptării activității la dinamica sectoarelor economice cu potențial competitiv identificate conform SNC/ domeniilor de specializare inteligentă conform SNCDI, respectiv de a crește șansele de reintegrare pe piața muncii a lucrătorilor care urmează să fie disponibilizați/ concediați prin furnizarea de măsuri de outplacement. De asemenea, este asigurată complementaritatea cu POC – AP 1 și AP 2 (care va sprijini IMM-urile care au ca domeniu de activitate cercetarea, precum și utilizarea TIC pentru dezvoltarea afacerilor din mediul urban și rural), PNDR (va sprijini IMM-urile agricole din mediul urban și rural,

			finanțare, etc;	precum și microîntreprinderile și întreprinderile mici non-agricole din mediul rural). De asemenea, POAT și POCA vor sprijini dezvoltarea și promovarea implementării sistemelor de ghișeu unic.
	2.2. Sprijinirea creării și extinderea capacităților avansate de producție și dezvoltarea serviciilor	Această prioritate de investiție va sprijini dezvoltarea IMM-urilor cu o vechime mai mare de 1 an pentru îmbunătățirea capacităților avansate de dezvoltare a produselor și a serviciilor, în vederea creșterii competitivității economiilor regionale și naționale	<p>principalele activități sprijinite prin intermediul acestei priorități de investiții vizează:</p> <ul style="list-style-type: none"> • construcția/ modernizarea și extinderea spațiului de producție/servicii IMM, inclusiv dotare cu active corporale și necorporale • activități necesare pentru parcurgerea și implementarea procesului de certificare a produselor, serviciilor sau diferitelor procese specifice. • promovarea produselor și serviciilor, realizarea de site-uri pentru prezentarea activității și a produselor sau serviciilor promovate, inclusiv instrumente de vânzare on-line, facilitarea comerțului și inovații specifice; <p>activități specifice procesului de internaționalizare (participarea la târguri și expoziții internaționale, investiții în adaptarea proceselor tehnologice de producție la sistemele de certificare și standardizare specifice piețelor de export, etc)</p>	Activitățile din cadrul acestei priorități de investiție vor fi complementare cu POCU – AP3 care va sprijini crearea de IMM-uri nonagricole din mediul urban prin creșterea numărului de angajați care beneficiază de noi instrumente, metode, practici etc de management al resurselor umane și de condiții de lucru îmbunătățite în vederea adaptării activității la dinamica sectoarelor economice cu potențial competitiv identificate conform SNC/ domeniilor de specializare inteligentă conform SNCDI, respectiv de a crește șansele de reintegrare pe piața muncii a lucrătorilor care urmează să fie disponibilizați/ concediați prin furnizarea de măsuri de outplacement. De asemenea, este asigurată complementaritatea cu POC – AP 1 și AP 2 (va sprijini IMM-urile care au ca domeniu de activitate cercetarea, precum și utilizarea TIC pentru dezvoltarea afacerilor din mediul urban și rural) și

				PNDR (va sprijini IMM-urile agricole din mediul urban și rural, precum și microîntreprinderile și întreprinderile mici non-agricole din mediul rural).
3. Sprijinirea tranziției către o economie cu emisii scăzute de carbon	3.1. Sprijinirea eficienței energetice, a gestionării inteligente a energiei și a utilizării energiei din surse regenerabile în infrastructurile publice, inclusiv în clădirile publice, și în sectorul locuințelor	<p>A. DOMENIUL PUBLIC: Beneficiarii acestor tipuri de investiții vor fi autoritățile publice centrale, precum și autoritățile și instituțiile publice locale.</p> <p>C. ILUMINAT PUBLIC Beneficiarii acestor tipuri de investiții vor fi autoritățile publice locale</p>	<p>DOMENIUL PUBLIC: Vor fi eligibile pentru finanțare toate tipurile de clădiri publice deținute și ocupate de autoritățile și instituțiile centrale și locale cum ar fi: spitalele, clădiri de învățământ, clădiri administrative, policlinici, penitenciare etc., inclusiv spații anexă de păstrare și stocare care au un regim de încălzire /răcire pentru funcționare. Totodată, vor fi prioritizate la finanțare clădirile cu funcții sociale, cum ar fi spitalele, infrastructura educațională, etc. Fără a enumera exhaustiv, acțiunile sprijinite în cadrul acestei priorități de investiție pentru măsurile de creștere a eficienței energetice a clădirilor publice se referă la:</p> <ul style="list-style-type: none"> • îmbunătățirea izolației termice a anvelopei clădirii, (pereți exteriori, ferestre, tâmplărie, planșeu superior, planșeu peste subsol), șarpantelor și învelitoarelor, inclusiv măsuri de consolidare a clădirii; • reabilitarea și modernizarea instalațiilor pentru prepararea și transportul agentului termic, apei calde menajere și a sistemelor de ventilare și climatizare, inclusiv sisteme de răcire pasivă, precum și achiziționarea și instalarea echipamentelor aferente și racordarea la sistemele de încălzire centralizată, după caz; • utilizarea surselor regenerabile de energie pentru asigurarea necesarului de energie termică pentru încălzire și prepararea apei calde de consum; • implementarea sistemelor de management energetic având ca scop îmbunătățirea eficienței energetice și monitorizarea consumurilor de energie (ex. achiziționarea și instalarea sistemelor inteligente pentru promovarea și gestionarea energiei electrice); • înlocuirea corpurilor de iluminat fluorescent și incandescent cu corpuri de iluminat cu eficiență energetică ridicată și durată mare de viață; • orice alte activități care conduc la îndeplinirea realizării obiectivelor proiectului (înlocuirea lifturilor și a circuitelor 	

			<p>electrice - scări, subsol, lucrări de demontare a instalațiilor și echipamentelor montate, lucrări de reparații la fațade etc.); realizarea de strategii pentru eficiență energetică (ex. strategii de reducere a CO₂) care au proiecte implementate prin POR 2014 – 2020.</p> <p>C. ILUMINAT PUBLIC Fără a se limita la acestea, tipurile de activități finanțate în cadrul acestei priorități de investiție se referă la:</p> <ul style="list-style-type: none"> • înlocuirea sistemelor de iluminat public cu incandescență cu iluminat prin utilizarea unor lămpi cu eficiență energetică ridicată, durată mare de viață și asigurarea confortului corespunzător (ex. LED), inclusiv prin reabilitarea instalațiilor electrice – stâlpi, rețele, etc.; • achiziționarea/instalarea de sisteme de telegestiune a iluminatului public; • extinderea/reîntregirea sistemului de iluminat public în localitățile urbane; • utilizarea surselor regenerabile de energie (ex. panouri fotovoltaice, etc.); <p>orice alte activități care conduc la îndeplinirea realizării obiectivelor proiectului;</p> <ul style="list-style-type: none"> • realizarea de strategii pentru eficiență energetică (ex. strategii de reducere a CO₂) care au proiecte implementate prin POR 2014 – 2020. 	
5: Îmbunătățirea mediului urban și conservarea, protecția și valorificarea durabilă a patrimoniului cultural	5.1. Conservarea, protejarea, promovarea și dezvoltarea patrimoniului natural și cultural	<p>-autorități publice locale</p> <p>- autorități publice centrale</p> <p>-unități de cult</p> <p>-ONG și</p> <p>-parteneriate între aceste entități.</p> <p>POR va finanța restaurarea, protecția, conservarea și valorificarea durabilă a:</p> <ul style="list-style-type: none"> - obiectivelor de patrimoniu Unesco, - patrimoniu cultural național 	<p>Restaurarea, consolidarea, protecția și conservarea monumentelor istorice;</p> <p>Restaurarea, protecția, conservarea și realizarea picturilor interioare, frescelor picturilor murale exterioare;</p> <p>Restaurarea și remodelarea plasticii fațadelor;</p> <p>Dotări interioare (instalații, echipamente și dotări pentru asigurarea condițiilor de climatizare, siguranță la foc, antiefracție);</p> <p>Dotări pentru expunerea și protecția patrimoniului cultural mobil și imobil;</p> <p>Activități de marketing și promovare turistică a obiectivului restaurat, inclusiv digitizarea acestuia, în cadrul proiectului</p>	<p>Complementar, PNDR va finanța obiectivele de patrimoniu cultural local din mediul rural.</p> <p>Complementar cu intervențiile POC activitățile finanțate prin POR pentru conservarea, protecția și valorificarea durabilă a patrimoniului cultural vor putea include și digitizarea itemilor imobili. Vor fi finanțate proiectele care vor implementa soluții prietenoase cu mediul înconjurător.</p>

		(indiferent de localizare, urban sau rural) și - patrimoniu cultural local din mediul urban.		
7: Diversificarea economiilor locale prin dezvoltarea durabilă a turismului	7.1. Sprijinirea unei creșteri favorabile ocupării forței de muncă, prin dezvoltarea potențialului endogen ca parte a unei strategii teritoriale pentru anumite zone, care să includă reconversia regiunilor industriale aflate în declin, precum și sporirea accesibilității și dezvoltarea resurselor naturale și culturale specifice	Beneficiari pot fi autorități și instituții ale administrației publice locale și parteneriate între acestea. În vederea asigurării concentrării teritoriale, implementarea se va realiza numai în stațiunile turistice definite conform legii HG 852 din 2008, pentru aprobarea normelor și criteriilor de atestare a stațiunilor turistice, precum și pe teritoriul Deltei Dunării.	Principalele acțiuni care vor fi finanțate vizează (enumerarea nu are caracter exhaustiv): <ul style="list-style-type: none"> • Dezvoltarea infrastructurii pentru turismul balnear (infrastructură rutieră, rețele de captare și transport, parcuri balneare, modernizare și creare baze de tratament) • Crearea și extinderea infrastructurii de agrement, inclusiv a utilităților aferente • Amenajarea obiectivelor turistice naturale de utilitate publică precum și crearea/ modernizarea infrastructurilor conexe de utilitate publică; • Dezvoltarea de infrastructuri publice la scară mică pentru valorificarea atracțiilor turistice • Activități de marketing și promovare turistică ale obiectivului finanțat. 	Investițiile propuse trebuie să facă parte dintr-o strategie de dezvoltare locală, elaborată de autoritatea publică locală în parteneriat cu actorii privați, care să contribuie la valorificarea durabilă a resurselor turistice, precum și la creșterea gradului de ocupare a forței de muncă.
8: Dezvoltarea infrastructurii de sănătate și sociale	Investițiile în infrastructurile sanitare și sociale care contribuie la dezvoltarea la nivel național, regional și local, reducând inegalitățile în ceea ce privește starea de sănătate și promovând incluziunea socială prin îmbunătățirea accesului la serviciile sociale,	-autorităților și instituțiilor administrației publice locale (UAT), -furnizorilor de servicii sociale de drept public sau privat, acreditați conform legii. Activitățile privind spitalele de urgență regionale vor avea ca beneficiar Ministerul Sănătății, precum și parteneriate între acesta și autoritățile și instituțiile publice locale.	<ul style="list-style-type: none"> • reabilitarea/modernizarea/extinderea dotarea centrelor comunitare integrate socio-medicale • reabilitarea/modernizarea/extinderea/dotarea infrastructurii ambulatoriilor, inclusiv a celor provenite din reorganizarea/raționalizarea spitalelor mici, ineficiente • reabilitarea/modernizarea/extinderea/dotarea infrastructurii de unități de primiri urgențe • reabilitarea/ modernizarea/ dotare cu echipamente a spitalelor de urgență județene • construcția/ dotarea spitalelor de urgență regionale • reabilitare/ modernizarea/ extinderea/ dotarea infrastructurii de servicii sociale fără componentă rezidențială (centre de zi, centre „respiro”, centre de consiliere psihosocială, centre de servicii de recuperare neuromotorie de tip ambulatoriu 	Prin investiții în cadrul acestei priorități de investiție se va asigura și corelarea cu investițiile în sporirea accesibilității serviciilor sociale și de asistență medicală, sprijinirea dez-instituționalizării din cadrul AP 4 POCU. Investițiile PNDR în infrastructura de bază la scară mică aferente măsurii 07, vor contribui la sporirea accesibilității serviciilor medicale pentru populația din

	culturale și de recreare, precum și trecerea de la serviciile instituționale la serviciile prestate de colectivitățile locale		etc.) <ul style="list-style-type: none"> • construcție/reabilitare/ modernizare de locuințe de tip familial, apartamente de tip familial, locuințe protejate etc. 	zonele rurale, completând investițiile în infrastructura medicală și socială propuse prin POR. Investițiile realizate pentru acest domeniu vor fi complementare cu cele realizate prin intervențiile din POCA, în consolidarea structurilor și competențelor la nivelul instituțiilor și autorităților administrației publice centrale, inclusiv MS, coordonatorul național al politicii din domeniul sănătății.
10: Îmbunătățirea infrastructurii educaționale	10.1 Investițiile în educație, și formare, inclusiv în formare profesională, pentru dobândirea de competențe și învățare pe tot parcursul vieții prin dezvoltarea infrastructurilor de educație și formare 10.2. Creșterea gradului de participare la învățământul profesional și tehnic și învățare pe tot parcursul vieții 10.3. Creșterea relevanței învățământului terțiar universitar în relație cu piața	-unități administrativ-teritoriale (autorități și instituții ale administrației publice locale), -instituții de învățământ superior de stat. Investițiile prevăzute în cadrul OS 10.1 vizează învățământul antepreșcolar, preșcolar, primar și nivelul secundar inferior. Investițiile din cadrul OS 10.2 vizează intervenții în infrastructura educațională pentru învățământul profesional și tehnic și învățarea pe tot parcursul vieții. Investițiile din cadrul OS 10.3 vor sprijini dezvoltarea și modernizarea infrastructurii instituțiilor de învățământ superior (terțiar) și a resurselor relevante.	<ul style="list-style-type: none"> • construcția/ reabilitarea/ modernizarea/ extinderea/ echiparea infrastructurii educaționale antepreșcolare (creșe) • construcția/ reabilitarea/ modernizarea/ extinderea/ echiparea infrastructurii educaționale preșcolare (gradinițe) • construcția/ reabilitarea/ modernizarea/ extinderea/ echiparea infrastructurii educaționale pentru învățământul general obligatoriu (școli I - VIII) • reabilitarea/ modernizarea/ extinderea/ echiparea infrastructurii școlilor profesionale și tehnice / liceelor tehnologice • reabilitarea/modernizarea/ extinderea/ echiparea infrastructurii educaționale universitare 	Intervențiile finanțate în cadrul acestei axe prioritare vor fi complementare cu măsurile destinate îmbunătățirii competențelor și creșterii participării la învățare pe tot parcursul vieții din cadrul POCU, dar și cu intervențiile finanțate în mediul rural prin intermediul PNDR.

	forței de muncă și sectoarele economice competitive			
--	--	--	--	--

6. Anexe

Anexa nr. 1. Chestionarul folosit în survey-ul realizat pentru elaborarea strategiei:

Anchetă sociologică pentru strategia de dezvoltare locală Sâncraiu

Chestionar

2015

*Participarea la cercetare este voluntară și anonimă.
Identitatea respondentului este secretă.*

Numele operatorului de interviu _____

Data aplicării chestionarului (zi, lună, an) _____

Chestionarul a fost preluat de: _____

NR chestionar

--	--	--

I. DATE SOCIO-DEMOGRAFICE, PIAȚA MUNCII

D1.: Sexul interviuatului 1. Masculin 2. Feminin

D2. Când v-ați născut? _____ (anul, luna)

D3. Unde trăiți acum? 1. În localitate 2. Altundeva:
Localitate _____ Județ _____

D4. Starea civilă a Dvs.

1. Necăsătorit(ă) 2. Căsătorit(ă) 3. Concubinaj 4. Divorțat(ă) 5. Văduv(ă)

D5. Naționalitatea/etnia Dvs.?

1. Maghiară 2. Română 3. Alta _____

D6. . Ce limbi vorbiți, în afară de cea maternă? (La nivel de conversație)

1. Româna 2. Maghiara 3. Germana 4. Lb. romani 5. Engleza

6. Franceza 7. Italiana 8. Spaniola 9. Rusa 10. Alta, și anume

11. Nici una

D7. Care este (a fost) profesia Dvs.? (meseria, nu funcția) _____

98. NȘ 99. NR

D8. Care este ultima Dvs. școală absolvită?	D9. Care este (a fost) ultima școală absolvită de către tatăl Dvs.?
1. Fără școală	1. Fără școală
2. 7 clase sau mai puțin	2. 7 clase sau mai puțin
3. Gimnaziu (8 clase)	3. Gimnaziu (8 clase)
4. Școală profesională sau de ucenici	4. Școală profesională sau de ucenici
5. Liceu profesional (bacalaureat +	5. Liceu profesional (bacalaureat +
6. Liceu teoretic	6. Liceu teoretic
7. Școală de maistri	7. Școală de maistri
8. Școală postliceală	8. Școală postliceală
9. Studii universitare (licență)	9. Studii universitare (licență)
10. Studii postuniversitare (master, doctorat)	10. Studii postuniversitare (master, doctorat)

98. NȘ 99. NR

D10. Câte persoane trăiesc în gospodăria Dvs.? Dintre acestea, câte active și câte întreținute ?

1. Total _____ din care:
  2. Active (cu venit propriu) _____
  3. Întreținute _____
98. NȘ   99. NR

D11. Sunteți ocupat în prezent?

1. da ———> **Care este ocupația dumneavoastră?** .....
2. nu ———> **Care a fost ultima ocupație a dumneavoastră?** .....

*Coduri: 1-funcție de conducere, 2-întreprinzător, patron (minim 3 angajați) 3-ocupații intelectuale
4-lucrător pe cont propriu, fără angajați (PFA, ÎI) 5-muncă de birou, vânzătoare, etc., 6-muncitor calificat 7-muncitor necalificat, 8- agricultor independent, 9-lucrător în agricultură, zilier, etc.*

D12. Care este sectorul economic în care lucrați?

1. Agricultură, silvicultură	7. Finanțe
2. Minerit/Industrie	8. Administrație publică
3. Construcții	9. Învățământ
4. Comerț	10. Sănătate
5. Turism	11. Alte servicii
6. Transport, comunicații	12. Nu am lucrat încă

98. NȘ   99. NR

PENTRU CEI CARE NU SUNT OCUPAȚI, SĂRIȚI LA D21.

D13. Câte ore lucrați săptămânal la acest loc de muncă _____ -
ore

98. NȘ   99. NR

D14. Cu ce tip de contract sunteți angajat(ă)?

1. Contract de muncă contract   2. Contract civil / prestări servicii   3. Fără contract

98. NȘ   99. NR

D15. Care este timpul de lucru la locul de muncă amintit?

1. Normă întreagă situație   2. Jumătate de normă/ part-time   3. Altă

98. NȘ   99. NR

D16. Pe lângă principala activitate mai aveți și alte activități aducătoare de profit?

1. Da
2. Nu

D.16.1. Dacă da, care este acesta?

_____

D.16.2. În ce sector economic? _____ (vezi răspunsuri D12)

D16.3. Câte ore lucrați pe săptămână? _____

D17. Care dintre cele două surse de venit menționate mai sus aduce venituri mai semnificative?

1. Prima
2. A doua

98. NȘ   99. NR

D18. Unde lucrați?

1. În localitate
2. La Huedin
3. La Cluj-Napoca
4. Altundeva, anume _____
5.

Dacă NU lucrați în localitate:

D19. Cât de des faceți naveta la locul de muncă

1. În fiecare zi
2. La 2-3 zile

3. Săptămânal
4. Lunar

D20. Cu ce faceți naveta?

1. Mașină proprie	5. Autostop
2. Mașina firmei	6. Bicicletă
3. Tren	7. Alta_____
4. Autocar	

CINE NU ESTE OCUPAT

D21. Dacă în prezent nu sunteți ocupat, atunci sunteți:

1. Șomer (cu șomaj)
2. Șomer de lungă durată (fără șomaj)
3. Elev, student
4. Pensionar
5. Pensionar de boală
6. Concediu de maternitate
7. Altă situație, și anume_____

98. NȘ   99. NR

D22. Dacă sunteți șomer, când v-ați pierdut locul de muncă?

_____ (an, lună)

98. NȘ   99.

NR

ÎNTREBĂRI PENTRU TOATĂ LUMEA

D23. Care a fost venitul net al gospodăriei Dvs. luna trecută (toate veniturile luate în mână)?

Total_____RON

98. NȘ   99. NR

D24. În ultimul an, cât de importante au fost pentru gospodăria dumneavoastră următoarele tipuri de venit?

	Sursă	Cel mai important	Foarte important	Mai puțin important	Nesemnificativ	Nu a existat	Cam ce sumă (pe an)?
1.	Salariu (fix) lunar	1	2	3	4	5	
2.	Pensie, pensie de boală	1	2	3	4	5	
3.	Alocații (de creștere a copilului, șomaj, de handicap, etc.)	1	2	3	4	5	
6.	Muncă în străinătate	1	2	3	4	5	
7.	Venit din vânzarea laptelui	1	2	3	4	5	
8.	Venit din valorificare produselor agricole, animalelor	1	2	3	4	5	
9.	Subvenția de la stat pentru agricultură	1	2	3	4	5	
10.	Venit din păduri, din composesorat	1	2	3	4	5	
11.	Muncă zilieră	1	2	3	4	5	
12.	Venit din servicii oferite turiștilor	1	2	3	4	5	
13.	Altele (firme, acțiuni, bursă, etc.)	1	2	3	4	5	

D25. Care din următoarele se regăsesc în locuința/gospodăria Dvs

	Da	Nu
1. În locuința noastră fiecare membru al familiei are cameră separată	1	2
2. Branșament la rețea publică de apă	1	2
3. Încălzire cu gaz/încălzire centrală pe lemne sau pe alt combustibil	1	2
4. Baie echipată cu toaletă și duș situat înăuntrul locuinței	1	2
5. Telefon, telefon mobil	1	2
6. Mașină, automobil	1	2
7. Mașină de spălat automată	1	2
8. Mașină de spălat vase	1	2
9. Video/DVD player	1	2
10. Calculator	1	2
11. Conexiune la internet	1	2
12. Card bancar (debit/credit card)	1	2
13. Cabană/vilă de vară	1	2
14. Stână, (sau căsuță pe câmp)	1	2
15. Altă proprietate decât aceea în care locuiți. (situată de ex. în oraș sau oriunde)	1	2

D26. Dvs. aveți?

	Da	Nu	NȘ	NR
A. asigurare de sănătate obligatorie	1	2	98	9 9
B. asigurare de sănătate facultativă (privată)	1	2	98	9 9
B. asigurare de pensie	1	2	98	9 9

II. MIGRAȚIE

M1. Ați muncit vreodată în străinătate?

1. Da 2. Nu 99. NR

M2. Ați fost vreodată în străinătate cu alt scop decât să munciți?

1. Da 2. Nu 99. NR

M3. Din gospodăria Dvs. a fost cineva în străinătate să muncească?

1. Da 2. Nu 99. NR

M4. Din gospodăria Dvs. a fost cineva vreodată în străinătate cu alt scop decât să muncească?

1. Da 2. Nu 99. NR

M5. Aveți în gând să:

Planuri	Da	Nu
1. Să munciți câteva săptămâni/luni în altă localitate (oraș)?	1	0
2. Să munciți câțiva ani în altă localitate (oraș)?	1	0
3. Să vă mutați definitiv în altă localitate (oraș)?	1	0

Vă planificați în viitor:

Proiect	DA	NU
1. Să lucrați pentru câteva săptămâni sau luni în	1	0
2. Să lucrați în străinătate o perioadă mai lungă de timp?	1	0
3. Să vă mutați definitiv în străinătate?	1	0

98. NŞ 99. NR

M6. În cazul în care planificați să mergeți în străinătate, în ce țară veți merge?

1. În primul rând..... 2. În al doilea rând:

.....

98. NŞ 99. NR

M7. Aveți rude, membrii de familie în străinătate? Vă rog să-i enumerați, și să prezentați câteva date despre ei!

	Cine este el/ea? Ce rudă este cu dumneavoastră?	Sexul	Vârsta	În ce țară este?	De când?	Are cetățenia țării respective?	Din ce cauză este în țara respectivă?	DACĂ LUCREAZĂ În ce domeniu economic?	Cât de des vine acasă în vizită?
	COD:	1 - M 2 - F	.... an	COD:	/NT: 9999/	1 - da, 2 - nu, 98 - NŞ	COD	COD	COD
1									
2									
3									
4									
5									

Coduri grad de rudenie	Coduri țări	Coduri scopul șederii	Locul de muncă	Vizite în țară
1	1	1	1	1

părinte	Ungaria	A emigrat definitiv	Agricultură	De mai multe ori pe lună
2	2		2	2
bunic	Italia		Construcții	Lunar
3	3	2	3	3
copil	Germania, Austria	La muncă	Industria prelucrătoare	O dată la 2-3 luni
4	4	3	4	4
frate	Spania	Studii	Turism	De câteva ori pe an
5	5	4	5	5
Soț/soție	Franța	Altele	Sănătate	O dată pe an
6	6		6	6
Partener de viață	SUA, Canada		Servicii	Mai rar
7	7		7	
Socru/soacră	Izrael		Menaj, îngrijire persoane (bătrâni, copii)	
8	8		8	
Altă rudă	Anglia		Alta	
	9			
	Altă țară, și anume			

III. AGRICULTURĂ, POTENȚIAL ANTREPRENORIAL

V1. Are activități agricole gospodăria familiei Dvs.? (inclusiv grădină mică în curte, 1-2 animale)

1. Da
2. Nu

DACĂ NU, SARI LA V6

V2. Cât de mare este terenul, pe care gospodărește familia Dvs.?

_____ (hectari, ari)

V3. Cât din acest teren este în posesia Dvs. proprie? _____ (hectari, ari)

V4. . În ce formă folosiți terenul, care nu este în posesia Dvs. (pe care nu Dvs. îl posedati)?

1. Închiriem pentru bani, pe bază contractuală
2. Închiriem pentru bani, pe bază de înțelegere verbală a părților
3. Suntem cultivatori arendași (cultivăm o parte din pământ pentru parte din recoltă)
4. Folosim gratis
5. Folosim în altă formă

V5. Recolta este destinată consumului propriu, sau pentru vânzare?

1. Consum propriu
2. Vânzare
3. O parte pentru consum, o parte pentru vânzare

V5.1. Dacă ați vândut produse agricole în ultimii ani, care sunt acestea?

Produs 1: _____ Cantitate _____ Perioada _____

Produs 2: _____ Cantitate _____ Perioada _____

Produs 3: _____ Cantitate _____ Perioada _____

V5.2. Unde valorificați produsele agricole?

1. În localitate
2. În localitățile din jur
3. În orașul apropiat, adică _____
4. Altundeva, și anume _____

V6. Dacă ați avea posibilitatea de a vă alege ocupația ați fi mai degrabă salariat, întreprinzător sau lucrător pe cont propriu?

1. Salariat
2. Întreprinzător
3. Lucrător pe cont propriu
4. Nici una dintre variante

98. NȘ 99. NR

V7. Dacă ați avea posibilitatea de a vă selecta domeniul de activitate în care să lucrați ce ați alege?

1. Agricultură, silvicultură	7. Finanțe
2. Minerit/ Industrie	8. Administrație publică
3. Construcții	9. Învățământ
4. Comerț	10. Sănătate
5. Turism	11. Alte servicii, și anume _____
6. Transport, comunicații	98. NȘ 99. NR

DACĂ RESPONDENTUL NU ESTE ÎNTREPRINZĂTOR

V8. V-ați gândit în ultimul timp să porniți o afacere proprie sau să intrați ca partener într-o afacere existentă?

1. Da
2. Nu

98. NȘ 99. NR

V9. Ați spus că v-ați gândit la lansarea unei afaceri. Când intenționați să realizați acest lucru?

1. În viitorul apropiat
2. Aproximativ în următorii doi ani
3. În viitorul îndepărtat
4. Nu știu / deocamdată am idei vagi

98. NȘ 99. NR

V10. În ce formă juridică v-ați gândit să porniți această afacere?

1. SRL
2. SA
3. AF
4. PFA, AI
5. Altceva, și anume _____
6. Încă nu știu

98. NS 99. NR

V11. Cu cine v-ați gândit să porniți afacerea?

1. Singur
2. Cu membrii familiei
3. Împreună cu alți parteneri

98. NS 99. NR

V12. Conform planurilor Dvs., în ce domeniu va activa firma Dvs.? Care va fi produsul sau serviciul principal al firmei/afacerii Dvs.?

---

98. NȘ 99. NR

V13. Unde (în ce sediu/locație) intenționați să porniți afacerea?

1. În localitatea unde trăiesc
2. În județ, unde trăiesc
3. În afara județului, în Transilvania
4. În afara județului, în România
5. În străinătate

IV. FONDUL LOCATIV

L1. Câte camere sunt în locuința Dvs.? (nu se calculează dependențele: baia, bucătăria, WC, cămara, hol) _____ nr. camere

98. NŞ 99. NR

L2. Ce suprafață are locuința Dvs. ? ____metri pătrați

98. NŞ 99. NR

L3. Când a fost construit imobilul în care locuiți? _____

98. NŞ 99. NR

L4. . Ce suprafață are curtea și grădina gospodăriei Dvs. (cu dependențe) _____m2

98. NS 99. NR

V. SĂNĂTATE, EDUCAȚIE, TURISM, AUTORITĂȚI LOCALE

S1. În ce măsură sunteți mulțumit de școala primară locală (clasele 1-4) din următoarele puncte de vedere?

	Foarte mulțumit	Parțial mulțumit	Parțial nemulțumit	Foarte nemulțumit	NŞ, NR.
1. Starea clădirii în care se află școala	1	2	3	4	0
2. Dotarea școlii cu materiale didactice	1	2	3	4	0
3. Pregătirea cadrelor didactice	1	2	3	4	0
4. Numărul cadrelor didactice titulari	1	2	3	4	0
5. Programă școlară pe discipline	1	2	3	4	0

S2. În ce măsură sunteți mulțumit de școala generală locală (clasele 5-8)?

	Foarte mulțumit	Parțial mulțumit	Parțial nemulțumit	Foarte nemulțumit	NS, NR.
1. Starea clădirii în care se află școala	1	2	3	4	0
2. Dotarea școlii cu materiale didactice	1	2	3	4	0
3. Pregătirea cadrelor didactice	1	2	3	4	0
4. Numărul cadrelor didactice titulari	1	2	3	4	0
5. Programă școlară pe discipline	1	2	3	4	0

S3. Ați luat parte vreodată la curs de perfecționare, recalificare?

1- da   2- nu

S4. Dacă s-ar organiza cursuri de perfecționare/recalificare într-un anumit domeniu, pentru o anumită meserie, ați participa?

1- da   2- nu

S5. Și ați propune copilului Dvs. să participe la asemenea cursuri?

1- da   2- nu

S6. În ce domeniu, sau meserie ați participa la cursuri de recalificare?

S7. În ce măsură sunteți mulțumit de posibilitățile de îngrijire medicală din localitate?

	Foarte mulțumit	Destul de mulțumit	Nu prea sunt mulțumit	Deloc mulțumit	NS/NR
a. Serviciile medicului de familie	1	2	3	4	98 99

S8. Aveți grijă de o persoană bolnavă / cu handicap / vârstnică?

1-Da, în propria gospodărie	2-Da, în familie, dar nu în propria gospodărie	3-da, dar nu în familie (ex. un vecin, o vecină)	4-nu îngrijește	98-NȘ / 99-NR
-----------------------------	--	--	-----------------	---------------

S9. Primiți dvs. îngrijire?

1- da, de la o persoană din propria gospodărie	2- da, de la o persoană din familie (dar nu din propria gospodărie)	3- da, de la o persoană dar nu din familie (vecin, cunoștință, etc)	4- da, de la un asistent specializat, din cadrul unui serviciu social	5-da, de la un asistent specializat, dar în mod privat	6-Nu primește dar ar avea nevoie	7-nu primește
--	---	---	---	--	----------------------------------	---------------

98-NȘ / 99-NR

S10. Dumneavoastră sau cineva din familie este implicat în serviciile turistice locale?

1. Da ---- Sari la E13.
2. Nu

DACĂ NU

S11. De ce?

S12. Ce ar trebui să se întâmple, ca să vă implicați în serviciile turistice locale?

---

98. NȘ

99. NR

S13. Imaginați-vă că așteptați un prieten în vizită dintr-o altă regiune. Care ar fi acele atracții pe care le-ați arăta?

	Ce?	Unde? (localitatea)
Atracții naturale	1.	
	2.	
	3.	
Locuri istorice, vestigii culturale	1.	
	2.	
	3.	
Evenimente, manifestări	1.	
	2.	
	3.	
Produse tradiționale	1.	
	2.	
	3.	

S14. În ce măsură aveți încredere...?

	Încredere totală	Încredere parțială	Neîncredere parțială	Deloc	NȘ	NR
1. În oameni cu care vă întâlniți pentru prima oară	4	3	2	1	98	99
2. În maghiari	4	3	2	1	98	99
3. În români	4	3	2	1	98	99
4. În maghiarii din Ungaria	4	3	2	1	98	99
5. În oameni din străinătate	4	3	2	1	98	99
6. În țigani, rromi	4	3	2	1	98	99

S15. Cât de mulțumit sunteți de activitatea persoanele și instituțiilor de mai jos?

	Foarte mulțumit	Mulțumit	Nici mulțumit, nici nemulțumit	Nemulțumit	Foarte nemulțumit
Guvern	5	4	3	2	1
Consiliul județean Cluj	5	4	3	2	1
Președintele cons. Jud.	5	4	3	2	1
Reprezentanța parlamentară	5	4	3	2	1
Instituțiile UE	5	4	3	2	1
Primărie	5	4	3	2	1
Consilierii locali	5	4	3	2	1
Primar	5	4	3	2	1
Viceprimar	5	4	3	2	1
Sfera civilă locală	5	4	3	2	1

S16. Cum apreciați munca actuală a primăriei față de cel precedent din perioada 2008–2012?

1. Mai bun   2. La fel   3. Mai slab   9. NȘ/NR

S17. După părerea dumneavoastră, care sunt acele trei domenii importante de dezvoltare, la care autoritățile locale ar trebui să pună un accent mai mare? Ce investiții, dezvoltări sunt necesare pentru ca dumneavoastră să trăiți, să vă simțiți mai bine în localitate?

1. ....
2. ....
3. ....

98. NȘ 99.NR

S18. Cât de des participați la diferitele evenimente din viața satului (încheierea anului școlar, zilele satului, festivaluri, întruniri bisericești, etc.)?

1. Sunt prezent de fiecare dată
2. Sunt prezent de cele mai multe ori
3. Sunt mai puțin prezent
4. Nu sunt prezent deloc

Dacă este prezent mai puțin, sau deloc

S18.1. De ce?

S19. Aveți un aport la viața comunitară a satului? (*membru în organizații civile, are o activitate în cadrul bisericii, îi ajută pe cei nevoiași, etc. Orice, ceea ce face pentru sat, pentru comunitate.*)

1. Da, și anume

---

2. Nu. De ce?

2.1. Ce ar trebui să se întâmple pentru ca dumneavoastră să aveți un rol mai activ în viața comunității?

Vă mulțumim pentru răspuns!

Vă informăm că în următoarele zile ați putea fi contactat în vederea verificării corectitudinii muncii operatorilor de chestionare.

Vă mulțumim încă o dată pentru răbdarea acordată și pentru răspunsurile oferite!!!

Anexa nr.2. Chestionarul folosit în cadrul culegerii de date despre pensiunile din localitate

Stimați respondenți,

Turismul este un domeniu de o importanță majoră pentru prezentul și viitorul comunei Sâncraiu, mai ales în momentul în care elaborăm strategia de dezvoltare a acestuia. Din această cauză dorim să obținem o imagine cât mai detaliată despre turiștii care sosesc în comună, respectiv despre unitățile de cazare din localitate, de aceea vă rugăm să completați acest chestionar. Completarea durează numai câteva minute, iar răspunsurile sunt anonime.

Echipa IDEACONSULT

1. Întreprinderea dumneavoastră este:
  - a. Pensiune
  - b. Casă de vacanță
  - c. Alt tip, și anume: : _____
2. În ce an s-a înființat unitatea? _____
3. Câte persoane lucrează în unitate? _____
4. Cine sunt aceste persoane?
  - a. Membrii familiei
  - b. Angajați
  - c. Sezonieri
  - d. Altele, și anume _____
5. În cadrul pensiunii există persoane care vorbesc limbi străine?
  - a. Da, și anume: 1. _____ 2. _____ 3. _____
  - b. Nu
6. De câte locuri de cazare dispune unitatea?
  - a. Numărul camerelor: _____
  - b. Numărul locurilor de cazare: _____

7. Aveți în pensiunea dumneavoastră:

Baie separată pentru fiecare cameră	1. Da	2. Nu	3. Nu, dar avem în vedere echiparea pensiunii cu acesta
Conexiune la internet	1. Da	2. Nu	3. Nu, dar avem în vedere echiparea pensiunii cu acesta
Parcare proprie	1. Da	2. Nu	3. Nu, dar avem în vedere echiparea pensiunii cu acesta
Spații destinate copiilor	1. Da	2. Nu	3. Nu, dar avem în vedere echiparea pensiunii cu acesta
Mobilier de grădină	1. Da	2. Nu	3. Nu, dar avem în vedere echiparea pensiunii cu acesta
Centrală termică	1. Da	2. Nu	3. Nu, dar avem în vedere echiparea pensiunii cu acesta
Televizor în fiecare cameră	1. Da	2. Nu	3. Nu, dar avem în vedere echiparea pensiunii cu acesta
Bucătărie echipată (la dispoziția turiștilor)	1. Da	2. Nu	3. Nu, dar avem în vedere echiparea pensiunii cu acesta
Cuptor, grill exterior	1. Da	2. Nu	3. Nu, dar avem în vedere echiparea pensiunii cu acesta

8. Care sunt programele oferite pentru turiști la pensiunea dumneavoastră? Cine organizează aceste activități?

Programe	Da, organizat de personal ul pensiunii	Da, organiza t de persoan e din afara pensiunii	Nu oferim astfel de programe
a. Excursii și drumeții în regiune			
b. Ghid turistic			
c. Plimbări cu căruța, sania			
d. Hipism			
e. Prezentarea meșteșugurilor populare			
f. Muzicieni tradiționali			
g. Prezentarea portului popular			
h. Prezentarea camerei tradiționale			
i. Cursuri de dansuri populare			
j. Prezentare de produse de patiserie tradiționale			
k. Altele, și anume _____ —			

9. Ce produse tradiționale, agroalimentare oferiți turiștilor în cadrul pensiunii?
Acele produse sunt oferite pentru degustare, sau turiștii au ocazia și să cumpere aceste produse?

Produce	Prezentare/degustare	Vânzare	Dumneavoastră pregătiți aceste produse?	
			da	nu
			da	nu
			da	nu
			da	nu

10. Cum promovați pensiunea?

- a. Pagină web proprie
- b. Facebook, Twitter, sau alte medii asemănătoare
- c. Siteuri de profil (Booking, Erdélyi turizmus, Travelminit etc.)
- d. Pliante
- e. Participare la târguri și evenimente turistice
- f. Altele, și anume _____

11. Aproximativ câți turiști ați primit anul trecut?

_____

12. Din aceștia câți sunt turiști care se reîntorc la dumneavoastră?

_____

13. Din ce țări provin acești turiști?

- a. Ungaria _____ %
- b. România _____ %
- c. Altele, și anume _____ (țară) _____ %

14. Din punct de vedere al grupei de vârstă, care sunt grupurile de turiști prezente în pensiunea dumneavoastră?

- a. Grupuri de elevi/studenti _____
- b. Grupuri de tineri _____
- c. Grupuri de vârstă medie _____
- d. Grupuri în vârstă _____
- e. Grupuri mixte _____

15. În medie cam câte zile petrec turiștii la dumneavoastră: ____

16. Pe perioada căror evenimente sosesc cei mai mulți turiști?

Eveniment 1. _____

Eveniment 2. _____

Eveniment 3. _____

17. În care dintre lunile anului sosesc cei mai mulți turiști? Și cei mai puțini?

Cei mai mulți:

Luna 1 _____

Luna 2 _____

Luna 3 _____

Cei mai puțini

Luna 1 _____

Luna 2 _____

Luna 3 _____

18. Care este procentul veniturilor din pensiune la veniturile totale ale gospodăriei dumneavoastră?

- a. O parte mică (mai puțin de 25%)
- b. O parte însemnată (aproximativ 25%)
- c. Jumătate (50%)
- d. Cea mai mare parte (aproximativ 75%)
- e. Trăim numai din veniturile pensiunii (100%)

19. După părerea dumneavoastră, care sunt următorii pași în dezvoltarea turismului local?

---

20. După părerea dumneavoastră, care sunt cele mai mari probleme a turismului local?

Mulțumim!

GUIDE FOCUS GRUP

I. Introducere, prezentarea proiectului, scopul discuției

Scopul general: elaborarea strategiei de dezvoltare locală pentru comuna Sâncraiu, realizată în cadrul unui proces de planificare comună, de către o firmă de consultanță contractată - Ideaconsult/Cluj-Napoca, cu personal academic de la UBB-Cluj, sociologi, economiști, juriști -, respectiv cu participarea personalului autorităților administrației publice locale ale localităților vizate.

Procesul de planificare strategică are 4 faze, acum suntem în prima fază: 1. colectarea datelor, 2. analiza datelor, 3. formularea strategiilor de dezvoltare, 4. pregătirea implementării strategiilor de dezvoltare locală. Strategia va fi elaborată de către experții firmei de consultanță, în conformitate cu cerințele planificării participative experții vor consulta reprezentanții comunităților locale și personalul autorităților administrației publice locale.

II. Tehnică anticipativă (10 Min) REPREZENTĂRI, ASOCIERI

- Care sunt primele cuvinte care vă vin în minte când vă gândiți la comuna în care trăiți? Spuneți cât mai multe aspecte! (pozitive și negative dacă este necesar).

5 minute

III. Probleme și așteptări (20 Min) PROBLEME, SOLUȚII

- După părerea Dumneavoastră, care sunt principalele trei probleme cu care se confruntă comuna? Vă rugăm să le enumerați și să le comentați.
- Care sunt cauzele acestor probleme?
- Credeți că se pot rezolva aceste probleme? Cine, ce instituție ar trebui să le rezolve? Cum?
- Care dintre aceste probleme sunt specifice comunei Dvs., și care sunt comune regiunii? Vă rugăm să le enumerați și să le comentați. Cum ar putea fi rezolvate problemele regionale?

25 de minute

IV. Posibilități de dezvoltare locală și regională (20 Min) POTENȚIAL

- Ce oportunități și posibilități vedeți în dezvoltarea comunei respectiv a zonei?
- În ce direcție ar trebui sau s-ar putea dezvolta?
- Care ar fi atuurile care ar putea fi valorificate?
- Care sunt avantajele și dezavantajele comparative alte zone?

45 de minute

V. Nivelul de încredere și capitalul social (cooperare intracomunitară și intercomunitară, relații sociale, zone de influență și de atracție) (20 Min)

- Cum ați caracteriza în general relațiile dintre oameni în comuna Dvs.?
- Dar între satele aparținătoare? Între centrul de comună și satele aparținătoare?
- Cum apreciați nivelul de colaborare sau de cooperare între comunele învecinate? Există legături, după experiența Dvs. (între oameni, comunități, mediul de afaceri)? Dacă da, cum se manifestă ele?
- Cum apreciați cu ce localități are comuna Dvs. legături mai strânse (comune, sate, orașe, centre regionale)? Prin ce și cum se manifestă ele?

65 de minute

VI. Încheiere - CONCLUZII

- Dacă doriți să mai adăugați ceva la discuție. Orice
- Concluzii finale

**VĂ MULȚUMESC PENTRU DISCUȚIE ȘI PENTRU INFORMAȚIILE ȘI
COMENTARIILE DUMNEAVOASTRĂ!**

Anexa 4

Comuna Sâncraiu în fotografii

Case tradiționale Sâncraiu

Biserica reformată Sâncraiu

Biserica reformată din Domoșu

Port popular din comuna Sâncraiu

Camera tradițională "tisztaszoba" din comuna Sâncraiu

Evenimente culturale din comuna Sâncraiu

Sursa - www.google.com